NICOLAI MYLERI
ab Ehrenbach/ JCti,
ARCHOLOGIA ORDINUM IMPERIALIUM,

Seu

De

Principum & aliorum Statuum
Imperii Rom. Germanici
priſca origine,

Liber Singularis:

cum

Sac. Cæſar. Majeſt. Privilegio,
ad XX. annos.

TUBINGÆ,

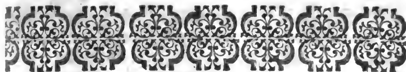
Impenſis JOH. GEORGII COTTÆ,
Acad. Bibliopolæ.

Literis JOHAN. HENRICI REISII.

ANNO M. DC. LXIII.

SUMMA PRIVILEGII IMPERATORII.

SAcræ Cæsareæ Majestatis gratiosissimo privilegio, die V. Junii Anno M DC LXII. provisum est, ne quis, NICOLAI MYLERI ab Ehrenbach/ JCti, Opus de Jure publico Imperii Romano-Germanici (cujus una pars *ARCHOLOGIA* nunc primum publicatur) absque JOH. GEORGII COTTÆ, Academ. Tubingensis Librarii, ejusve hæredum & successorum consensu & licentia, clam vel palam imprimat, aut ubiubi impressum in Germania divendat; idque ad annos viginti, à primæ Editionis singularum partium die computandos, sub pœna amittendorum librorum, & solvendarum decem auri puri Marcarum: sicuti id uberius in ipso privilegii autographo definitur. A quo damno ut sibi omnes caveant, hæc in fronte visum est monere.

Lectori Cupido & Candido
EDITOR,
Academiæ Tubingensis
Librarius,

Salutem & Observantiam!

QVam istic publicare visum est, ORDINUM IMPERIALIUM ARCHOLOGIAM, pergratam fore omnibus, de hoc studiorum nere sollicitis, haud unas ob causas confido. Siqui- m ea, quæ publicis actis æq; ac scriptis celeberrimus tor, Nobilissimus Dn. MYLERUS ab Ehrenbach/ Ctus, atque Serenissimi Wirtembergiæ Ducis &c. intiæ admissionis Consiliarius, sanctioris item Consisto- Director amplissimus, antehac in lucem emisit, inedibili ac inusitato cum applausu, ubivis fuerunt suspta, quanquam juvenilibus prope annis elaborata, & deinceps retractata. Voluit autem tunc ipse, cum Principum & Statuum Imperii Rom-Germanici præuis juribus succinctam delineationem, quæ aliquos recusa est, primitus prodire jussisset, majori tantum eri, illo velut compendio, interea præludere; donec quando, otium à summarum occupationum sudoris, quibus quotidie incumbit, per horas succisivas ctus, fœtum hunc penitus ematuraret. Illud enim, uti spero, apud rerum intelligentes, omnem extra ntroversiam positum erit, tantos viros, qui & solida

pollent eruditione, & gravissimis rebus agendis quotidianam manum ac mentem admovent, de arduo hoc juris publici argumento, circa quod subinde versantur, omnium optime posse commentari. Quanquam autem Excellentissimo Domino Autori propositum esset, totum de hac materia opus simul in orbis eruditi conspectum dare, attamen cumulatissimorum, quibus bono publico distinetur, negotiorum moles, identidem recurrens, id usque huc minime permisit. Itaque illi hunc, qui jure suo reliquos antecedit, de Principum & aliorum Statuum Imperii Romano-Germanici prisca origine, librum singularem, ne desideriis aliorum honestis, suisque item promissis, nihil dare velle videretur, tantisper præmittere placuit; procurato in hunc tractatum, &, qui illum sequentur paulo post, consimilis argumenti plures, ab insignitissima Sacræ Cæsareæ Majestatis gratia, quam alias quoque pronam sensit, cum nuper ad aulam ejus Legationem obiret, privilegio singulari, ad viginti annos extenso, & vigore publici instrumenti super hac re Cæsarei, in me meosque benigniter derivato, sicuti suo loco uberius monere haud omisimus. Quapropter, cum ad promovendam residuorum meditamentorum non tam elaborationem, quæ jam in promtu est, quam pleniorem illorum revisionem, vacuas horas impendere autor, benivoli Lectoris commodo deditissimus, omnino decreverit, proximo quovis tempore, plura magni hujus momenti scripta licebit expectare. Maximam quippe recreationem, quam alii pro nativa indole aut adsuetudine longiori, rerum item suarum conditione, cæteris in rebus reperire solent, ipse potissimum in hisce

studiis

studiis & olim quæsivit, & ab hoc instituto ne nunc quidem recedit, promtus semper ac intentus, quotiescunque vacuitas horarum, privatis negotiis concessarum, illud indulget, etiam sic publico egregio prodesse. Optent modo mecum, quibus talia legere volupe fuerit, longam viro summo incolumitatem, & de nostra in edendo cura omnem industriam sibi promittant. Quod si illa tamen, in hoc forsitan libro, ut fit inter initia, videbitur alicubi defuisse, non Nobilissimo autori, sed operis typographicis, propter appropinquantes nundinas festinantioribus, hactenus imputetur: aberrationibus, quæ apparebunt, haut difficulter emendandis. Interim perspicaciores in posterum oculos, bona fide, Lector æquanimis sibi spondeat, simulque conatibus hisce constanter favere pergat. Scriptum Tubingæ 5. Aprilis, Anno Servatoris humani MDCLXIII.

ORDO CAPITUM.

CAP.

Ordo Capitum.

PRÆLO-

PRÆLOQUIUM.
SEU CAPUT I.

De Origine Principum ac Statuum Imperii Romano-Germanici, Horumque Dignitatum & Privilegiorum progressu.

SUMMARIA.

1. *Origo & principium Statuũ Imperii Romano-Germanici repetendum.*
2. *Origo cujusque rei præcipua pars est.*
3. *In dubio sæpissime ad originem ceu fontem est respiciendum.*
4. *Principes & Status Imperii antiquissimam habent scaturiginem.*
5. *Variæ de ea & veterum & recentiorum Historicorum sunt opiniones.*
6. *Germani prisco ævo, utpote militari arti assueti, literarum imperiti fuerunt.*
7. *Munificentiâ Imperatorum Statuũ jura accreverunt, ut ad præsens hoc fastigiũ pervenerint.*
8. *In factis antiquis Historici sunt consulendi.*

DE STATIBUS IMPERII ROMANO-GERMANICI, Eorumve Juribus, dignitatibus & privilegiis verba facturus, Eorum Originem & Principium altiùs repetere, & ab ipsa vetustate Germaniæ, ex ipsis historiarum visceribus eruere, necessarium esse duxi.

2. Cum enim *Origo* cujusque rei potissima sit pars, & cujusvis negotii basis & directrix. juxta *l. 1. & 2. ff. de Origin. Iur. l. tutor datus. 69. ff. de fidejuss. l. qui id quod. 33. ff. de Donation. secundùm* Surd. *de Aliment. tit. 7. quæst. 34. num. 7.* Alexand. Raudens. *respons. 1. n. 17. vol. 1.* & alios,

 quos

quos latè refert Anton. Freundenb. *tr. de rescript. morat. conclus. 1. num. 1. & 2.* Ideoque nefas esse censeo, origine non repetitâ, materiam aggredi, juxta glossam magnam *in l. 2. ff. de reb. credit.* Mart. Mager. *de advocat. armat. cap. 5. num. 1. & 2.* Perfecta enim rerum præcipuè obscurarum cognitio vix haberi potest, initiis ejusdem non perceptis, ac ex ignorantia originis sæpè fit, ut falsa pro veris, interpretatione nobis obtrudantur, prout loquitur Coras. *ad l. filium quem. ff. famil. ercisc. num. 1.*

3. Cum enim in dubio sæpissimè ad originem ceu fontem recurrendum, atq; exinde de negotio seu natura rei dijudicandum sit, illudque juxta suum principium definiri ac regulari debeat. per text. *l. Pomponius 16. ff. de negot. gest. l. 3. §. scio. ff. de minor. l. qui id quod. 34. pr. ff. de donat. cum similib.* Schrader. *de feud. part. 10. sect. 17. n. 48.* Cothman. *respons. 47. n. 210. vol. 3.* Hering. *de fidejuss. cap. 10. n. 37.* eleganter Freundenberg. *d. tr. conclus. 1. n. 2. & seqq. ac conclus. 52. n. 46.* Author von den Reichsvögten. *fol. m. 4.* Omnia enim ad sua principia sunt referenda, Cravett. *consil. 401. n. 40.* ac à primordio tituli futurus formetur eventus. *l. 1. circa fin. C. de imponend. lucr. descript. lib. 10. post Bartol.* Decianus *Consilior. 124. num. 29. vol. 3.* Quemadmodum etiam Philosophi dicunt: Omnem processionem existere à principiis. Aristotel. *in libr. de Cœlo* Galenus *de crisi. cap. 8.* Quod etiam probarunt Angel. *consil. 110. n. 6.* Bald. *in l. Curatoris. n. 5. in fin. C. de negot. gest.* & latiùs exornat Autor Responsi Civit. Fridberg. *punct. 2. n. 4. & seqq.*

4. Ideò hæc indagatio originis Principum & Statuũ Imperii tanto magis necessaria est, cùm illi ut nobilissimam ita quoq; antiquissimam scaturiginem habeant:

ac

ac æquum sanè est, ut hic sua antiquitati reverentia habeatur, quemadmodum in simili loquitur Imp. Justinianus *in l. 2. §. 10. C. de veteri Iure enucl.* Johan. Gryphiand. *de Weichbild. in proœm. num. 69.*

5. De Origine Statuum Imperii, Eorumve Jurium & privilegiorum, variæ sunt tam Historicorum veterum & recentiorum, quàm Juris publici Consultorum conjecturationes & sententiæ, ut vix aliquid certi de eâ tradi posse videatur. Contingit enim in hac materia, quod plerumque in vetustis accidere solet, quorum initium facile ignoratur. *per text. in l. si arbiter. 28. ff. de probat.* Wesenbec. *in paratitl. de Legib. n. 9.* Reink. *de Reg. S. & E. lib. 1. class. 3. c. 13. num. 11.* Joan. Gryphiand. *de Weichbild. in proœm. n. 69. & seqq.* Ac præsertim nos Germani militarium illiteratorumque illorum seculorum damno publico pœnam patimur. Bruno *dissert. d. pact. conclus. 21.* Quem refert Just. Schüz. *in Iure Publ. disput. 7. th. 3. lit. A.*

6. Siquidem Majores nostros Germanos prisco ævo, utpote militari arti assuetos, literarum imperitos fuisse, *Tacitus* prodidit, ac quod *Saxones* adhuc tempore Caroli M. secreta literarum ignoraverint, exemplo *Speculi Saxonici* ejusque versione, docet Joan. Gryphiand. *de Weichbild. c. 37. num. 11. & 12.* Cui accedebat incuria cum inscitiâ conjuncta, imò non modica *Monachorum* ignavia, quæ usque ad Abbatis Trithemi tempora perduravit; de quâ ille ipse sequentibus verbis conqueritur in Chronico Hirsaugiensi: *Enimverò* (ait:) *hoc ævum ignaviâ plenum erat, neque curabant Monachi res gestas ad notitiam posteritatis per scripta ducere, sed ignavi & carnales effecti vana & inutilia mundi sectaban-*

stabantur. Abb. Trithem. Chronic. Hirsaugiensi. Sub Abbate Voland. *27. Anno 1277. fol. m. 255. & latiùs fol. 294.*

7. Meritò igitur quod de alluvione JCtus tradidit *in l. adeò. 7. §. 1. ff. de acquir. rer. dom.* Quòd sit incrementum latens, cum quid ita paulatim prædio nostro adjicitur motu fluminis, ut intelligere non possimus, quantum quoquo momento temporis adjiciatur, de quo Bald. *in rubr. de Rer. divis. num. 20.* Jason. *Consil. 126. lib. 4.* ac Bapt. Aymus. *de alluv. c. 2. per tot.* Id reverà de ortu & progressu dignitatis Jurium & privilegiorum Principum & Statuum Imperii Romano-Germanici dici potest. Munificentiâ enim Imperatorum, ceu motu fluminis, ita accreverunt horum Jura, territoria, immunitates & dignitates, ut tandem ad hoc præsens fastigium pervenerint.

8. Quæ omnia ex antiquitate historica meritò repetenda erunt, quia in antiquis nulla certior fides: sicuti in factis antiquis historicos consulere solemus, eò quod fidem de vetustis rebus faciant, secundùm Gloss. *in cap. placuit 16. distinct. & in cap. Diaconus 27. distinct.* Bartol. Jason. & Dd. *in l. 1. ff. de reb. crea.* Zasius *lib. 2. Consil. 10. n. 1.* Paris. *Consil. 23. n. 133. vol. 1.* Auctor respons. Civit. Fridberg. *punct. 2. n. 3.* Quemadmodum aliàs in factis antiquis regulariter de Jure ad Historicos recurrendum est, qui plenam faciunt fidem, ac probationem notoriumvè inducunt. *per l. 2. §. eo tempore. ff. de O. I. l. quæstionibus ff. ad L. Iuliam Majest. cap. fin. distinct. 9.* post Geminian. Felin. Bald. Jason & alios Paris. *Consil. 1. num. 50. lib. 1. Mascard. de probat. conclus. 257. num. 1. & seqq.* latè Stephan. Gratian. *discept. forens. cap. 839. num. 6. & seqq.*

CA-

CAPUT II.

De Dignitatibus & Officiis sub Imperatoribus primis, imò sub primordio Romani Imperii.

SUMMARIA.

1. *Duces, Comites, Barones, existente Romano Imperio antiquo nondum fuerunt, sed post aliquot secula exorti fuerunt.*
2. *Omnia officia publica per Tribunos, Præfectos & Præsides gerebantur.*
3. *Maximus officialis tempore Romuli & reliquorum Regum succedentiũ erat Tribunus Celerum.*
4. *Præfectura Prætorio Cæsarum institutum fuit.*
5. *Is sub Augusto inter officiarios primum ordinem gessit.*
6. *Ab Imperatore nihil distabat, nisi quod purpuram non gestabat.*
7. *Ejus Edicta legis vicem obtinebant.*
8. *Ab ejus sententia provocare non licebat.*
9. *Alia quoque habebat jura.*
10. *Huic moribus nostris comparari potest,* deß Reichs Marschall in Dania Suecia & alibi.
11. *In Gallia Le Grand Mareschal.*
12. *In Imperio Ottomannico Beglerbegi.*
13. *In Pannonia Palatini.*
14. *Adaucto Imperio Romano, plures Præfecti Prætorio creati sunt.*
15. *Tempore Iustiniani tres fuerunt.*
16. *Constantino Imperator quatuor, secundum quosdam, constituit.*
17. *Sub Præfecti Prætorio Africæ septem Provincias posuit.*
18. *Singulæ istæ Provinciæ suos rursus habuerunt Rectores vel Vicarios.*
19. *Præses vocabatur etiam Rector Provinciæ seu Legatus Cæsaris.*
20. *Imperator Augustus aliter Provincias distribuit.*

21. Proconsulares Senatui, Prætorias populo demandavit, in Præsidiales ipse Legatum suum misit.
22. Hos sequebatur Præfectus Urbis.
23. Propagato Imperio Romano, totius Italiæ Iurisdictio ad Præfectum Urbi delata est.
24. Alii quoque aderant Officiales, tam Imperatorum quam Consulum tempore constituti.
25. Horum officia secundum modum regiminis mire variabantur.
26. Julius Cæsar firmato Imperio Senatum supplevit.
27. Imperator Augustus nova officia excogitavit.
28. Ordines quoque Augustales, Flaviales & Aquiliferi fuerunt.
29. Dignitates apud Romanos non hereditariæ, sed personales fuerunt.
30. Solus Magistratus Nobilitatem in Republ. Romana dedit.
31. Ex Senatorum ordine assumebatur quis in Rectorem seu Præsidem Provinciæ.
32. Credibile est ad Tribunorum & Præfectorum imitationem, Principes, Duces, Comites ac Barones nostri ævi autoritatem suã hinc traxisse.

SAnè ut à Romanis exordium sumam, certùm est, quod existente Imperio Romano antiquo, cum populus Romanus *Italos*, *Hispanos*, *Britannos*, *Gallos* ac maxima *Africæ* & *Asiæ* Regna successivè subjugasset, & etiam de Germanis tandem triumphasse videbatur, *Duces*, *Comites*, *Barones*, similesque titulati quales nunc vigent, nondum extiterint, sed elapsis aliquot seculis postmodum exorti fuerint.

2. Omnia enim munia & officia publica tam sub Regibus quàm Consulibus ac Subsecutis Imperatoribus penè per *Tribunos*, *Præfectos* & *Præsides* gerebantur.

3. Ma.

3. Maximus Officialis jam tempore *Romuli* cœterorumque Regum succedentium erat *Tribunus Celerum* præfectus exercitus levis armaturæ & expeditissimæ militiæ, de quo *lex 2. §. iisdem 15.* ibi Joh. Coras. *& Dd. ff. de O. I.* Georg. Eberlin. *de Orig. Iur. cap. 13. n. 9.*

4. At qualis apud Reges *Tribunus Celerum* sive apud Dictatores *Magister Equitum*, talis demum apud Cæsares, *Præfectus Prætorio* fuit, præfectura enim Prætorio Cæsarum institutum fuit.

5. Qui sub *Augusto* Imperatore *Unicus*, inter officiarios primum ordinem, post Cæsarem verò secundas partes gestabat, & universæ rei militari militibusque præerat. Sueton. *in August.* Dio Cass. *Histor. libr. 55.* latè Georg. Eberlin. *de Orig. jur. c. 16. n. 19. & seqq.* Latissimè Jul. Cæsar. Bulinger. *de Imp. Roman. lib. 3. c. 2. per tot.*

6. Qui sanè sublimem habuit potestatem, & ab Imperatore nihil distabat, nisi quod purpuram non gestabat, ut notat Eunapius *in vita Philosoph.* Ac Præfectum Prætorio non multum abesse à Regia potestate tradit Macrinus *apud Herodian. lib. 2.*

7. Ejus Edicta legis vicem obtinebant *l. 2. Cod. de offic. Præf. Prat. Orient.* hinc Cassiodorus scribit: Quædam Præfecto & Imperatori esse communia. *Cassiod. libr. 3. rescript. 3.*

8. Cujus tanta fuit authoritas fidesq; tanta, ut ab Ejusdem sententia provocare non liceret, sed tantum Principi supplicabatur, *l. præfecti. 17. ff. de minor. Nov 117.*

9. Et si quæ alia & similia jura obtinebant; de quibus vide *l. 1. & t. t. ff. & Cod. de offic. Præf. Prat. t. t. C. de sentent. Præf. Prat.* Andr. Dominic. Flocc. aliàs Fenestella. *de Magistr. Rom. lib. 2. c. 2. & 23.* Pompon. Lætus *eod. tit. libr. 1. c. 8.* Raphael Volater. *de Mag. Rom. tit. de Præf. Prat.*

Prætor. Robert. Clover. Angl. *de Nobilit. Polit. fol. m. 28.* quem edidit Thom. Milles. Chriſtinæ. *vol. 5. deciſ. Belgic. 105.* Latè Franciſc. de Amaya. *ad l. fin. c. 2. per tot. C. de Decurion. lib. 10.*

10. Quibus, hodiernis Regnorum moribus adæquari poteſt; deß Reichsmarſchall *in Dania, Suecia* & alibi.

11. In *Francia* olim *Conneſtable*, major Domus vel Comes ſtabuli, nunc verò *Le Grand Mareſchal.* Marquard. Freher. *de Orig. Palat. in Princip.*

12. Hisque hodiè ſimiles ſunt in Imperio Ottomannico *Beglerbegi*, quorum alter Thraciæ, alter Aſiæ ſeu Natoliæ jura dat. Beſold. *in delibat. jur. lib. 1. cap. 43 per tot.*

13. In Pannonia verò *Palatini* ferè conſimiles exiſtunt. Henning Arniſæ. *de Iur. Majeſt. lib. 2. c. 4. num. 13.* De cujus authoritate, poteſtate & officio extat Conſtitutio Regni Hungariæ, Anni M. CCCCLXXXV. & in ſeqq. paſſim. apud Stephan. Verbeuz. *in Conſtitut. Regn. Hungar. fol. m. 141. & paſſim.*

14. Adaucto poſtmodùm, ita favente fortuna, Imperio Romano, progreſſu temporis *plures Præfecti Prætorio* creati ſunt; & ſingulis certæ Provinciæ majores, ſeu diæceſes cum ſummo Imperio attributæ.

15. Ita tempore *Juſtiniani* tres Præfecti Prætorio, Orientis, Illyrici & Africæ fuerunt de quibus eſt *Lex 1. & 2. C. de offic. Præf. Afric.* vide Panciroll. *de notit. Imper. Orient. cap. 1. & 5.* Franc. de Amaya. *ad l. fin. num. 11. 12. & ſeqq. Cod. de Canon. largitional. lib. 10.*

16. Vel ut alii volunt, *Conſtantinus* Imperator, hunc Summum Magiſtratum in quatuor diviſit; Unumq; Orienti, alium Illyrico, tertium Italiæ & Africæ, quartum Galliis, Hiſpaniis & Britanniæ præfecit. Joann, Cæſar, Buleng. *de Rom. Imp. lib. 4. c. 32.* 17. Ac

17. Ac sub Præfecti Prætorio Africæ, ejusque cura & dispositione septem Provincias posuit Imperator.

18. Singulæ autem istæ Provinciæ tam Orientis quam Occidentis, rursus habuerunt suos Rectores, seu Administratores vel Vicarios, de quo est textus *in l. 1. §. 2. & seqq. C. dict. tit. & l. 1. §. à præfecto 4. ibi:* à Præfecto Prætorio, vel ab eo, qui vice Præfecti ex mandato Principis cognoscit. *ff. de legat. 3.* Cassiodor. *lib. 3. rescr. 3.* Joann. Cæsar Bulenger *de Rom. Imp. lib. 4. c. 32.* Qui certis casibus Præfecti Prætorio suberant de quo vid. Amaya. *dict. l. fin. num. 9. & 10. ubi tradit*, quod Gallia tempore Præfectorum Prætorio per Vicarios gubernata fuerit. Symach. *in actuar. epist. 9.*

19. Unde Præsidis nomen ortum, qui etiam Rector Provinciæ seu Legatus Cæsaris dicebatur, ac in Provincia summam potestatem habebat, juxta *l. 2. C. de offic. Rect. Prov.* Andr. Dom. Flocc. de Magist. Rom. *lib. 2. c. 11. & 12.* Pomp. Lætus *dict. l. 1. c. 23.* Petrus Gregor. Tholoss. *in Syntagm. lib. 47. c. 32. num. 9.* Vacon à Vacun. *Declar. Iur. lib. 6. c. 82.* Vide inprimis Carolum Sigon. *tr. de Antiquitat. Provinc. lib. 2. per tot.*

20. *Imperator verò Augustus*, adepto postmodum Imperio ut Senatui simulachrum quoddam pristinæ potestatis relinqueret, Provincias Imperii Romani ita distribuit, ut aliæ Proconsulares, aliæ prætoriæ, aliæ præsidiales essent.

21. Proconsulares Senatui, Prætorias populo demandandas tradidit, in Præsidiales ipse Legatum suum mittebat, qui nunc Præses, nunc Legatus Cæsaris eam ob causam dicebatur. Ita Andr. Alciat. *de Magist. Rom. num. 13.* Carol. Sigon. *dict. tr. lib. 2. c. 1.*

22. Hisce proximus erat *Præfectus Urbis:* Sicut enim

B foris

foris & militiæ Præfectus Prætorio, sic Domi in Urbe primo post Imperatorem loco Præfectus Urbi Rempublicam administrabat, quem penes summa rerum Urbis Romanæ relinquebatur, omnibusque Magistratibus Urbanis antecellebat.

23. Cum autem Imperium Romanum propagatum esset, totius Italiæ Jurisdictio ad Præfectum Urbi delata est, omniaque crimina Italiæ sibi vindicabat. vide *l. 1. & l. 1. ff. & Cod. de offic. Præf. Urbi. l. 2. ff. de pœnis. l. 6. ff. de interd. & releg.* Andr. Domin. Flocc. *d. tr. lib. 2. c. 6.* Pomp. Læt. *d. l. 1. c. 7.* Joan. Guilielm. de Magistr. *Rom. c. 22.* Volateran. *d. tr. tit. de Præf. Urb.* Franc. de Amaya. *ad l. fin. num. 23. C. de Decurion lib 10. ubi sub n. 25.* Urbicariam Præfecturam, secundam post Imperatorem dignitatem fuisse, asserit, & probat: consentit Bulenger. *d. tr. lib. 3. c. 11. vers. Præfectus Urbi.*

24. Aderant quoque alii officiales tam Imperatorum quàm Consulum tempore constituti: scilicet Præfectus Annonæ, Præfectus Vigilum, Præfectus militiæ, Præfectus Legionis, Præfectus Castrorum, Præfectus Fabrorum.

25. Dehinc Tribuni militum, Ædiles, Censores, & similes: Quorum numerus crescente Imperio Romano ejusque finibus extensis, cum Imperii amplitudine crescebat, eorumque officia, imperia & potestates diversimodè secundùm modum regiminis mirè variabantur. De quibus vide ex Historicis *Andr. Domin. Flocc. Pompon. Lætum, Iustum Lipsium Ianum Guilielmum, Georg. Vauchoppium, Zamoiscum & alios.* Ex Jure Consultis *Wesenb. in Paratitl. Digestorum inprimis Ioann. Corasium &* Anton. Perez. *in Cod. cum tot. libr. ff. & Cod. Eorumque Commentaria qui in Ius scripserunt.* Quibus adde Georg Eberlin *tract. de*

Orig.

Orig. Iur. cap. 20. & multis seqq. Carol. Sigon. *d. tr. lib. 2. c. 2.* ac integrum Catalogum harum dignitatum recenset Andr. Alciat. *tr. de Magistr. Civil. & milit. in Tom. 6. oper.* Guid. Pancirol. *tract. de notitia utriusque Imp. per tot.* Joan Cæsar Bulenger. *tr. de Imp. Rom. lib. 4. & seqq.*

26. Ita *Julius Cæsar*, firmato Imperio, Senatum supplevit, Patricios allegit, Prætorum, Ædilium, Quæstorum, minorum etiam Magistratuum numerum latè ampliavit. referente Dion Cass. *Histor. lib. 43.* vid. Henning. Arnisæ. *de Iure Majest. lib. 2. c. 4. n. 12.*

27. Ita Imperator *Augustus* non tantùm veteres Magistratus sua authoritate refecit, sed etiam quo plures partem Reipubl. caperent, nova officia excogitavit, numerum Prætorum auxit. Suetonius *in Augusto cap. 37.*

28. Fuerunt quoque *ordines Augustales*, ab Authore D. Augusto ita dicti, & in exercitu constituti, ut etiam ordines Flaviales à Vespasiano instituti. Et *Aquiliferi* in vexillis aquilam ferentes: Utpote quoque imaginarii vexillum, exercitus communis populi Romani, hisce literis S. P. Q. R. insignitum, gestantes, quos Angliæ vexilliferis assimilat Robert. Glover. *dict. tr. fol. m. 29.*

29. Quamvis autem Magistratus officia & dignitates apud Romanos non hereditariæ sed personales fuerint, & ad nutum populi Romani, Imperatorumve repeti potuerint; Constat tamen exinde, hosce populorum Præfectos, Jus gladii, sontes plectendi, justitiamque administrandi habuisse, quo sibi, suisque magnum posteà nobilitatis nomen comparare visi sunt.

30. Nam solus Magistratus nobilitatem in Rep. Rom. dabat, & juxta prosapiam Majorum, & facta & imagines, populus honores decernebat: ac qui Majorum imagines & Magistratus & triumphos possent ostentare,

ſtentare, *Nobiles* vocabantur. *De quo* latè Georg Vauchop. *Scotus de veter. popul. Rom. ſect. 28. per tot.* Carol. Sigon. *de antiq. provinc. jur. lib. 2. c. 6. fol m. 176.*

31. Prout & in Rectorem Provinciæ ſeu Præſidem, inprimis ex Senatorum ordine quiſpiam aſſumebatur. *juxta l. 1. ff. de offic. Præſid.* Anton. Perez. *in Cod. tit de offic. Rect. Prov. num. 2.*

32. Ideoque ſatis probabile eſt, Principum, Ducum, Comitum ac Baronum authoritatem noſtri ævi, hic *radices* fixiſſe, ac ad Tribunorum & Præfectorum imitationem primitus originem traxiſſe, prout cenſet Robert. Glover. *dict. tr. f. m. 29.*

CAPUT III.

De Dignitatibus, Officiis & Adminiſtris ſub Conſtantino Magno & Imperatoribus præcipuè Græcis.

SUMMARIA.

1. Magiſtratuum Roman. officia publica ad Imp. Conſtantini M. tempora usq; fere permanſerent.

2. Translato v. per Conſtantinum M. Imperio Rom. in Orientem iſtæ dignitates mutatæ fuerunt.

3. Primus ab Imperatore Deſpotes appellatus fuit.

4. A recentioribus Impp. dictus Sebaſton.

5. Tertius ab Imperatore fuit Sebaſtocrator s. Coronæ Cuſtos.

6. Quartum gradũ habuit Protoſebaſtus,

7. Protoſtrator quoque adfuit, qui Spatham ſ. gladium Imperatoris geſtavit

8. Vt & Conoſtaulus Magnus.

9. Poſt Logothetam ſequebatur Protoſebaſtor.

10. Panhyberſebaſtus nomen tãdem auguſtiſſimum eſſe cepit.

11. Fuit

11. Fuit quoque Eparchus.
12. Qui Exercitum terrestrem ducebat, Egemon, qui vero marino imperabat, Megodux appellatus fuit.
13. Dux copiarum auxiliarium Contostaulus vocabatur.
14. Eodem quoque tempore Italia & Africa per Exarchos, Toparchos &c. gubernata fuit.
15. Posteriore Impp. Rom. avo Ducis & Comitis tituli sensim in Germania irrepserunt.
16. In Gallica Rheni ripa Dux Moguntiacus amplissimã Iurisd. habuit.
17. Rheni quoq; quidam Comes fuit.
18. Danubius etiam suum habuit Comitem.
19. Hæ dignitates sub Græcis Imperatoribꝰ honoraria tantum erant.
20. Quæ tempore quoque Iustiniani temporaria & personales fuere.
21. Quod probatur exemplo Artasardi Austrasiæ Regis.
22. Impp. sede Imperii Constantinopoli constitutâ, Occidentem neglexerunt.
23. Vnde Orientalis Imperii ruina postmodum pene manavit.
24. Impp. absentiâ, Vandali, Gothi &c. Italiam sæpius invaserunt: hinc Impp. nomen & Majestas in Occidente declinare cœpit.
25. Quæ Barbarorum irruptio præcipue sub Imp. Valentiniano contigit.

CÆterùm hæc Magistratuum Romanorum officia ac dignitates publicæ, in Imperio Romano ad Imperatoris *Constantini M.* tempora usque, cum quadam tamen variatione permanserunt. Just. Lips. *de Magistrat. Rom. c. 15. in fin.* quorum Catalogum integrum vid. apud Alciatum. *d. Magistr. Rom. Civ. & milit. tom. 6. oper.* & apud supra allegatos *Panciroll.* & *Bulingerum.*

2. Translato verò per *Constantinum*, M. Imperio Rom. in Orientem tota ea publicarum dignitatum eminentia in aliam aliquam formam mutata fuit ac diver-

ſa in Orientali quam in Occidentali Imperio fuiſſe cernantur dignitatum & officiorum nomina, adeoque ut poſt avulſum Imperium atq; Conſtantinopolim translatum, *Latini Græcis* paruiſſe videantur.

3. Qui enim ab Imperatore Primus erat, appellatione generali *Deſpotes* id eſt, Dominus, ſalutabatur, quemadmodum *Monſieur* hodie apud Gallos, primus Regis Frater vocatur. Jul. Cæſ. Bulenger *tr. de Imp. Rom. lib. 8. c. 1.*

4. Eundem Imperatores recentiores *Sebaſton* vocabant *Bulenger d. l. 8. c. 5.*

5. Ab Imperatore tertius dignitate fuit *Sebaſtocrator* ſeu Coronæ Cuſtos. *Bulenger. d. lib. 8. c. 3.*

6. Poſt hunc quartum locum gradùmque habuit *Protoſebaſtus* Palatii comes, ac magnus Imperatoris Domeſticus: *Bulenger. d. l. 8. c. 5.* quem tamen in decimum tertium gradum reponit Codinus *lib. 2. c. 2.* Nicol. Burgund. *de Elect. Bavar. fol. m. 114.*

7. Aderat quoque *Protoſtrator*, quem *Nicetas* Mareſchallum vocat, qui univerſo exercitui præibat, ac abſente Magno Domeſtico, Spatham ſeu gladium Imperatoris geſtabat. Jul. Cæſ. Bulenger. *d. l. 8. c. 10.*

8. Ac Conoſtaulus Magnus, hoc eſt, Comes ſtabuli Imperatorii, quem Longobardi propria lingua *Marpaheis*, id eſt *Strator regius* vocabant Paul. Diacon. *lib. 2. cap. 9.* ubi Lindenb. Gallis *Conneſtable* dictus. Gretſer. *ad Codin. lib. 2. cap. 2.* Buleng. *d. l. 8. 14.*

9. Poſt *Logothetam* ſeu magnum Cancellarium, mandata Regia & aureas bullas diſponentem ſequebatur *Protoſebaſtor.* Codin. *d. lib. 2. c. 2.* Joan. Cæſar Buleng. *d. l. 8. c. 11.*

10. Tandem & *Panhyberſebaſtus* nomen omnium augu-

gustissimum esse cœpit: novæ dignitatis, novus titu-
s *ab Alexio Comeno*, ut Michaeli Taronitæ, Viro sororis
tu majoris gratificaretur, inventus. Joan. Cæs. Bu-
nger. *d. l. 8. c. 6.*

11. Erat quoque *Eparchus*, Præsidum Provincia-
um quasi Coryphæus. Joan. Cæs. Buleng. *d. l. 8. cap. 93.*

12. Qui Exercitum terra ducebat *Egemon* dictus
at, qui verò exercitui marino imperabat, *Megodux.*

13. At copiarum auxiliarium Dux, quæ ex Gallia,
lia & Sicilia in Oriente Stipendia meruerunt, *Conto-
ulus* dicebatur. Unde etiam magnus Contostaulus,
i ab Italis Conetabile interpretatur, postmodum in
allia Comestabilis appellatus de quo Nicephor. Gre-
r. *Histor. lib. 7. fol. m. 109.* Joan. Cæs. Buleng. *d. lib. 8. c.*
Gretser. *ad Codin. lib. 2. c. 2.* & latè Thom. Milles. *de
bilit. polit. fol. m. 33. & seqq.*

14. Eodem quoque tempore Italia & Africa per
*archos, Toparchos, Comarchos, Carthularios, Spatharios, Gu-
dos, & Catapanos* gubernata fuit. Qui alibi sub Ducum,
bi sub Comitum nomine veniebant. vide Joan. Cæs.
lenger. *d. tr. lib. 5. c. 45. & seqq. ac lib. 4. cap. de Ducibus*
Guicciard. *in Histor. Ital.*

15. Hoc tamen insuper sciendum est, posteriore
era orum Romanorum ævo, *Ducis* & *Comitis* titulum
provinciis Germaniæ, à Romanis subactis sensim ir-
psisse.

16. Nam in Gallica Rheni ripa *Dux Moguntiaci* resi-
ns latissimam jurisdictionem habuit, sicuti ex noti-
Imperii apparet. Non tantùm in ipsa *Civitate Mogun-
co*, sed in toto illo tractu, sub quo & hæc loca erant:
erio, Tabernæ, Vicus Julius, Nemetes, Alta ripa,
Van-

Vangiones, Bingium, Bodobrica, Confluentes, Antonacum. Marq. Freher, *de Origin. Palatin. part. 1. cap. 3.*

17. Quin & *Comitem* quendam Rheni fuisse, colligitur ex constitutione *Imperatoris Valentiniani* ad Jovinum, Magistrum equitum Qui ita rescribit tam Duces quam Comites, & quibus Rheni mandata est custodia, sinceritas tua protinus admovebit, ut neque Regalibus neque Legatis sua milites jumenta suppeditent. *l. 9. C. Theod. de re milit.*

18. Quin & *Danubius*, suum Comitem habuit sicuti constat ex *Sidoni Appollinaris* Panegyrico Authemiano:

Comitem sed jure recepto
Danubii ripas & tractum limitis ampli.
Circuit, hortatur, disponit, discutit, armat.

19. Hæ dignitates Ducum, Comitum, aliorumque Principum Imperii Romani, sub cunctis Græcis Imperatoribus honorariæ tantum, ac ut plurimùm non tam ministerii aut ordinis *necessitate* quam Imperatorum *gratia* factæ, & vel prece vel pretio collatæ fuerunt. Procop. *histor. lib. 9. fol. m. 93.* Thom. Millesf. *d. tr. f. m. 34.* Joan. Cæsar. Buleng. *d. l. 8. passim.*

20. Adeò quidem ut tempore quoque Justiniani superius nominata officia suprema & dignitates Provinciarum Ducales & Comitiales utriusque Imperii tam Orientalis quam Occidentalis adhuc temporariæ & personales fuerint, nec Jure successionis ad heredes vel filios, ne quidem ratione nominis aut tituli transmittebantur; sicuti patescit ex Nicephor. Gregor. *histor. Bizant. lib. 3. fol. m. 33. & lib. 7. fol. 109.* Joan. Zæs. Bulenger. *d. l. 8. passim. ac lib. 4. c. 34.* Guido Panciroll. *de notit. Imp. orient. & occid. passim.* Guther. *de offic. Dom. Aug. lib. 3. c. 16.* Franc. de Amaya. *ad tit. 23. C. de Canon. largit. n. 3. & seqq.*

21. Hoc-

21. Hocque jus & hanc consuetudinem in Ger-ania quoque tum temporis viguisse, docet exem-um *Artasardi, Austrasiæ Regis.* Ortâ enim controversiâ in-r *Theodobertum* Austrasiæ Regem, ac Patruos, de Mar-ia ad Scaldim sita; præfatus Theodobertus ad Impe-torem Justinianum, ut suam authoritatem interpo-ret, *Carolum* generum suum, Tungrorum Ducem, onstantinopolim misit; Cui Imperator pro resolutio-hanc responsionem dedit: *Non inficior* (inquit.) *Con-ntinum Prædecessorem nostrum, Duci Artasardo in recompen-ionem obsequiorum Imperio præstitorum, Marchiâ istâ hono-sse; Verùm non sic, ut ad ejus posteros eo vitâ functo, transiret, n non hereditariè sed tantum ad vitam suam, ejusmodi Cæsa-i munificentiâ fuerit auctus*, quod refert Joan. Bertell. *de publ. Lucernburg. fol. m. 310.*

22. Dum *Imperatoribus Constantinopoli* Imperii sedem visum fuit constituere, Occidentem neglexerunt; ui legionibus nudatus ac propugnaculis tantùm mu-tus, *Barbarorum* incursionibus & invasioni obnoxius, defensus remansit.

23. Hujus translationis occasione penè postmo-m Orientalis Imperii ruina manavit, dum quælibet tio suam imperandi formam retinuit, & provinciis bjugatis intulit; de quo vide Just. Lips. *de magnitud. m. Imp. lib. 4. c. 11. fol. m. 247. & 249.* Joan. Dousam *in nal. Holland. lib. 6. fol. m. 240.* Jornandes *de rebus Gethicis ssim.* Paulus Warnefride *de gestis Longobardorum. passim.*

24. Nam Imperatorum absentiâ, eorum authori-e in Italiâ indies magis magisque debilitatâ, Vanda-Gothi, aliæque Barbaræ nationes sæpiùs Italiam inva-ndi animum & audaciam sumpserunt: in quam Pro-iciam irruentes, pluries Roma capta & direpta, Im

 perato-

peratorum nomen & Majeſtas in Occidente declinare cœpit.

25. Quæ Barbarorum irruptio præcipuè ſub Imperatore *Valentiniano* circa annum 370. contigit, ſicut hunc infauſtum Imperii Occidentalis Statum benè deſcribit Ammianus Marcellinus, dum ait: *Velut per* univerſum *Orbem Romanum, bellicum canentibus buccinis, excitas gentes ferociſſimas, limites ſibi proximos perſultaſſe, puta Alemannos Gallias, Rhetiasque, Sarmatas Pannones & Quados, Rhetos. Saxones & Scotos atque Atacittas: Britanniam, Auſtorianos Mauricasque alias gentes: Africam Gothos, Thracias, Perſas, Armenias.* vid. Amm. Marcellin. *hiſtor. lib. 26.* latiſſimè Melchior Goldaſt. *in præfat. conſtitut. latin. 3.* ac Turler. *de migrat. gent. fol. 17. & ſeqq.*

CAPUT IV.

De Gothis, eorumque irruptione in Imperium Romanum; præſertim de Italia Subactione.

SUMMARIA.

1. *Imperium Romanum maximas perpeſſa eſt incurſiones à Gothis.*
2. *Sub Valeriano & Galieno, Græciam, Macedoniam, Pontum & Aſiam, cum Illyrico vaſtarunt.*
3. *A Conſtantino Magno Imper. ingenti certamine fuſi, ultra Danubiũ repulſi ſunt, facta cum iis pace certâ conditione.*
4. *Sub Theodoſ. Arcad. Valente & præſertim Juſtiniano graviora bella intulerunt Imperio.*
5. *Idque ſuaſu & conſilio Alarici, Gothorum Regis.*
6. *Reges Gothorum maximum Occidentalis Imperii Romani partẽ obtinuerunt.*
7. *Alaricus ſedem regalem Ravennæ habere voluit.*

8. Is

Is Edicta quædam de immunitate Ecclesiastica, & militum severitate coercenda evulgavit.

Athaulfus Successor in Regimine Regnum latius propagavit.

. Pari fortuna & alii Gothorum Reges Gothorum Regnum conservarunt.

Gothorum Imperium ante bellum Italicum, ex Gallorum agro ad usque Daciæ fines protendebatur.

. Nec Senatus populusque Romanus Gothorum Imperium renuebat.

Imperat. Iustinianus curam Italici belli Narseti detulit.

. Qui auxilio præcipue Longobardorum Gothos tandem prostravit, & ipsum Regem trucidavit.

Gothi sub Iustiniano penitus extincti.

. Gothorum Reges ad exemplum Romanorum Impp. regiminis formam tenuerunt.

. Habuerunt quoq; suos Principes, Comites, Proceres & Status Regni.

18. Principis etiam, Præfecti, ac Comitis dignitas & tituli, eo tempore in usu erant.

19. Comitiva dignitas Provinciæ unde, & quid fuerit.

20. Prædictæ dignitates & tituli apud Gothos non fuerunt hereditariæ.

21. Quandoq; ex singulari gratia filiis quoque collatæ fuerunt.

22. Gothorum Reges ad exemplum Germanorũ, dignitates & Officia per Principes, Duces & Comites diviserunt.

23. Imp. Iustinianus ad regendam & protegendam Italiam Vice Imperatorem constituit, quem Exarchum vocare voluit.

24. Primus Exarchus, Longinus. Titulus invidia plenus.

25. Exarchorum absolutâ propemodum potestate, Imperium Romanum in Occidente, haud exiguum accepit decrementum.

26. Post Longinum subsecuti Exarchi, qui civitati aut districtui suum particula-

rem Ducem vel Comitem ordinabant.

27. *Hac occasione Emanuelis Imp. Constantinop. Nepos in Regnum Siciliæ, tanquam Vicarius missus, Regnum ipsum occupavit, Barones & Feudatarios creavit.*

28. *Hi Exarchi cum Regibus Longobardis vario Marte pugnarunt.*

29. *Autulphus Rex Longob. Ravennam expugnans, Eutychium Exarchum superavit atque Italia ejecit.*

IMperium sanè Romanum vix ab ulla Barbarica natione majorem impetum sustinuit, & tot, tantasque incursiones perpessa est, quam à *Gothis*. *Gothi* enim, (quos *Alexander Magnus* vitandos pronuntiavit, *Pyrrhus* pertimuit, *Cæsar* exhorruit,) ex Insula *Scanzia* (quasi officina Gentium, aut certè veluti vagina Nationum) cum Rege suo *Berich.* egressi, ad extremam Scythiæ partem, quæ Pontico mari vicina est, consederunt. Vide Joarnand. *Episcop. Revenat. Tr. de Reb Geticis post princ.* Salvian. *vers. de provident. divina. lib. 7. num. 233.* Münster. *in Cosmograph. lib. 3. cap. 2.*

2. Sub *Valeriano* enim & Galieno Impp. Anno. CCXIV. *Gothi* descensis Alpibus, quibus inhabitabant, Græciam, Macedoniam, Pontum, & Asiam, cum Illyrico vastârunt: ast postmodum ab Imperatore Claudio superati, proprias sedes repetere adacti fuerunt.

3. *Anno Christi CCCXXXII.* tempore *Constantini Magni* Gothi Regionem Sarmatarum aggressi; at remoto ex limine, Istri præsidio, *Thraciam* & *Marsiam*, copiosissimis agminibus Romanos irruerunt; ast ingenti certamine ab Imperatore *Constantino* superati, ultra Danubium repulsi sunt. *Isiodor. in Chron. Gothor. in princip.* Iisque tandem pacem dat hâc conditione, ut militum quadraginta millia, si quando opus esset, Imperatori traderent.

Carol.

trol. Sigon. *de Regn. Ital.* Calviſ. *in Chronolog. ſub Const. M. Anno Chriſti 332.*

4. Similes; quandoque graviores irruptiones, avioraque bella ſub *Theodoſio*, *Arcadio, & Valente*, præ·tim ſub *Juſtiniano.* Impp. Romano Imperio intulent. *de quo* vid. Iſiodor. *in Chron. Gothor. Hieron.* Turler. Machiavell. *de migrat. gent. fol. m. 17.* Anton. Cocc. Sallic. *Ennead. 8. lib. 2.*

5. Idque conſilio & ſuaſu *Alarici*, Gothorum Re·s, qui, quamprimum Rex creatus, cum ſuis delibe·as, ſuaſit, *melius eſſe ſuo labore quærere Regna, quàm alienis gibus per otium ſubjacere*, ſecundum Jornand. *de Reb. Ge·s ſub Alarico.* Sæpius tamen, præſertim ab Imperato· Juſtiniani Præfecto militum *Belliſario*, ejusque Succ·ſſore *Narſete* repreſſi ſunt. Procop. *de bello Gothico. latiſ·è* Anton. Cocc. Sabellic. *Ennead. 8. libr. 3.* Calviſ. *in ·ronolog. ſub Iuſtiniano. A. C. 556.*

6. Quamvis autem *Gothorum Reges* ſæpius ab Im·ratoribus Romanis ſuperati, aliquoties Italiam ſub·gatam derelinquere coacti fuerint; Hæ tamen con·ı Gothos tot acquiſitæ & obtentæ Victoriæ impedi· non potuerunt quin Reges Gothorum, maximam ·ccidentalis Imperii Romani præcipuam partem ob·nuerint, ac Gothicum Regnum in viſceribus Italiæ ·ndaverint, adeò ut Imperium Occidentale, præſer·n verò *Italiam ultra LXXII. annos* nempe ab adventu ·heodorici Regis, usque ad excidium Totilæ & Tejæ ·othorum Regimen pertulerit. Albert. Leandr. *in Hi·r. Ital. Tit. de Lombard. fol. m. 662.*

7. Nam *Alaricus* Gothorum Rex, imperante in ·riente *Theodoſio*, Italiam cum aliis Imperii Romani ·ovinciis in Gothorum Regnum convertit, ac de·

ſtructâ fermè Civitate *Româ*, ſedem regalem *Ravennæ* habere voluit; Jornand. *de Reb. Gethic. fol. mihi 109.* Oroſ. *hiſtor. lib. 7. cap. 39.*

8. Hic *Alaricus* Edicta quædam de immunitate Eccleſiaſtica, & militum ſeveritate coercenda ſub nomine Gothorum Imperatoris evulgavit, circa annum 410. quæ refert Goldaſt. *in Tom. 3. Conſtit. Latin. fol. 586.*

9. *Athaulfus* Alarici conſanguineus, & Succeſſor in Regimine, adeptum ab Anteceſſore Regnum latius propagavit. Jornand. *dict. lib. fol. m. 111. & 112.* Iſiodor. *in Chron. Gothor. fol. 167.* Qui omnia Gothica eſſe voluit, ſicuti ex ejusdem Regis Reſcripto apud *Oroſium*, ejus temporis Scriptorem, patet, dum ait, *Poſtquam imprimis ardenter inhiavimus ut, obliterato Romano nomine, Romanum omne ſolum, Gothorum Imperium & faceremus, & videremus, eſſetquè Gothia, quod Romania fuiſſet, fieretque nunc Baltus* (ſeu Athulphus) *quod quondam Cæſar, & Auguſtus, Oroſius hiſtor. l. 7. c. 43.* & Goldaſt. *in præfat. Conſt. Latin. Tom. 3. ad f. 586.*

10. Eodem fortunæ & victoriæ luſu, Rex Theodoricus, Athalaricus II. Totilas, aliiq; Gothorum Reges, Gothorum & Romanorum Regnum conſervarunt, pacem, amicitiam, & confœderationem ipſis Imperii Orientalis Imperatoribus ambientibus, & petentibus; Ac qui ſe in publicis Edictis & Reſcriptis ad Imperatores Orientales & ad S. P. Q. R. Gothorum & Romanorum Reges appellarunt, ſicuti hoc abunde patet ex Gothorum Regum Reſcriptis & formulis collectis à Magn. Aurel. Caſſiodor. Cancellario Regis Theodorici, & *Abbate Cœnobii Ravennatenſis in operib. præſertim lib. 8. Reſcript. 2. 3. & 4. lib. 11. Reſcript. ſui. form. 13.*

11. Gothorum enim Imperium ante bellum Italicum, ex Gallorum agro ad usque Daciæ fines; ubi Pan-

noniæ

)niæ Civitas *Sirmium*, quondam Regum Gothorum
des, erat, protendebatur, teste *Procopio in Histor. Arcan.*
.9. fol. 81. Cassiod. *lib. 3. var. resc. 23.*

12. Nec renuebat Senatus, Populusque Romanus,
:gum Gothorum Imperium, utpote qui Viris & vi-
›us, tum temporis destitutus, secundum querelam
lviani Massiliens: *qui claruit anno 408. de Gubernat. Dei.*
. 6. num. 210. ac animo magis, quàm corpore & viri-
is ab antiqua Romanorum Imperatorum obedientia
pendebat. De quo Sigebert. Gemblar. *in Chron. ad an-*
m 802. Vincent. *in Specul. lib. 23. cap. ult.* adeò quidem,
Senatus Urbis Romæ pro Rege suo *Amalo* ab Impe-
tore Justiniano de gremio Curiæ supplicibus mani-
is pacem oraverint, sicuti legimus apud Cassiodor.
?. tr. lib. 11. Rescript. 13.

13. Veruntamen postquam prædicti Gothorum
:ges ambiguo Marte per septuaginta ferè annos in
dlia Imperium tenuerunt: Imperator tandem *Iustinia-*
s, Italiam penitus à Gothorum potestate liberaturus,
dlici belli curam *Narseti* detulit, utpote Viro, qui plu-
num gratiæ apud Imperatorem valebat, & Justinia-
aulam suo arbitrio administrabat. Paul. Wallefrid. *in*
?or. Longobard. lib. 2. cap. 1. Anton. Sabellic. *in Rapsod.*
stor. Ennead. 8. lib. 4. fol. m. 372.

14. Qui suâ prudentiâ, ac ope Hunnorum, Heru-
rum, præcipuè verò Longobardorum, *Totilam* ulti-
um Gothorum Regem ancipiti victoriâ, unâ cum
othorum gente, tandem prostravit, & vicit, ac ipsum
:gem trucidavit. Ac quamvis reliquias Exercitus Go-
ici collegerat *Tejes*, Vir inter Gothos rei militaris pe-
tissimus, ast & ipse post varias pugnas tandem victus,
ad deditionem adactus fuit. *A. V. 1303. & A. C. 553.*

15. Ita-

15. Itaque Gothici belli finis, & Gothorum nomen tandem sub *Iustiniano* extinctum fuit, adeoque omnis Gothorum gens, quicquid superstes erat, in Italicum nomen transivit. Anton. Sabbellic. *dict. Ennead. 8. lib. 5. fol. 382.* Albert. Leandr. *in histor. Italiæ. Tit. de Lombard. fol. m. 662.* Christoph. Adam Rupert. *in Observ. ad Synops. Histor. Besold. sub Iustinian. cap. 15. fol. m. 566.*

16. Veruntamen prædicti *Gothorum* Reges ad exemplum & modum Imperatorum Romanorum regiminis formam per modum Simulachri tenuerunt, ac per primarios Officiales constituerunt, ac per *Præfectum Rratorio*, per *Præsides*, per *Rectores Provinciarum*, per *Quæstores*, per *Comites*, cuncta Imperii negotia ardua expedierunt; Eorum Imperii Gothici & Romani Successionem, tàm Senatui Urbis Romæ, quàm Populo Gothico & Romano singulari rescripto notum fecerunt. Cassiodor. *in operib. passim. præsertim dict. lib. 8. form. 2. 3. & 4. ac lib. 6. form. 1. & seqq. ut & lib. 10. form. 14. & seq. nec non lib. 11. form. sui Rescript. 9.*

17. Habuerunt præterea Gothorum Reges, suos quoque *Principes, Comites, Proceres, & Status Regni*; (cum Natio hæc Septentrionalis totam servitutem sufferre non poterat) quorum consilio & jussu quasi omnia, imò etiam ipsa Successio Regum assumebantur. Sicuti constat ex Rescripto *Regis Athelarici* secundi, Nepotis ex Sorore Regis Theodorici, Vir Successionem Gothici Regni Senatui Populoque Romano annuncians, sequentibus rescribit verbis: *Tot Proceres, manu consilioque gloriosi, nullum murmur, ut assolet,* miscuerunt, sed ita cum magno gaudio secuti sunt Principis sui judicium, ut voluntatem ibi potius agnosceres confluxisse divinam. apud Cassiodor, *in Rescript, lib. 8. form. 2.* Quod mox re-

petitur

petitur hisce verbis: Quapropter, auspice Deo dictum sit, gloriosi Domini Avi nostri ita vobis nunciamus Ordinatione dispositum, ut Gothorum Romanorumque in Regnum nostrum suavissimus consensus accesserit. Cassiodor. *dict. lib. 8. Rescript.*

18. Sane hoc loco insuper & hoc annotandum est, quod tempore Gothorum Regum, etiam Principis, Præfecti, ac Comitis dignitas & tituli in usu erant, qui Provinciis Gothico & Romano Imperio subjectis præpositi erant. Sicuti constat ex inscriptione & Rescripto Regis Theodorici ad Stephanum V. C. & Principem Officii Regii, qui munere suo perfunctus Comes primi ordinis evasit, cujus Comitivæ mentio fit. *in l. 49. C. de Decur. & in l. 20. C. de Comit rei milit.* Cassiodor. *dict. lib. 2. form. 28.* ubi Fornet. *in lib. 6. formul. 12.* Erant quoque jam sub imperio Regum Gothorum Comites secundi Ordinis dicti. Cassiod. *lib. 7. form. 26. & Comites tertii Ordinis, ut in l. quicunque 27. C. Theod. de Decur.* Et alibi legimus, quod Comes idem fuerit ac Præfectus, apud eundem *in lib 6. Rescript. 8.* Idque apud Veteres Germanos fuisse contendit *Althamer. in Comment. Taciti de Morib. German. fol. m. 221.*

19. Unde Comitiva dignitas Provinciæ, quæ nihil aliud erat, quàm judicandi inter Provinciales potestas, ac justitiæ administratio, *teste præcitato* Cassiodor. *d. tr. lib. 7. form. 1. de dignitate Comitivæ Provinciæ, ibi.* Nam si benè Provinciarum administrationibus præsideris, honores vos amplissimos sperare leges meritò censuerunt: Unde jam videtur penè debitum, quod vobis à tanta authoritate ultrò noscitur fuisse promissum. Et alibi in Rescriptis, de iis, qui ad Provinciam regendam constituuntur. Per Provincias nobis Deo præstante con-

ceſſas, tales viros cupimus deſtinare, qui ſint armis præditi, & Juſtitiâ glorioſi. Caſſiod. *lib. 9. Reſcript. 9.*

20. Sane hæ à Gothorum Regibus, Viris Illuſtribus collatæ dignitates & tituli, non fuerunt *hæreditarii* nec in filios & ſucceſſores ſanguinis tranſitorii, ſed tantum *temporarii* & perſonales, quæ cum ipſarum Perſonarum & adminiſtratorum morte definiebantur: Quod ex tot Imperatorum Gothorum Reſcriptis patet, ubi ſemper de promotionibus Virorum illuſtrium propter benè merita mentio fit, & à Regibus pro cauſa finali allegatur, apud Caſſiodor. *varior. lib. 2. Reſcript. 1. & 2. inprimis Reſcript. 28. in princip. ibid.* Tribuenda eſt juſtis laboribus compenſatio præmiorum: Quia ex probrata militia creditur, quæ irremunerata tranſitur. *Ac lib. 1. Reſcript. 42. ibi.* Remuneratio meritorum juſtum prodit dominantis Imperium. *lib. 6. Reſcript. 10. lib. 5. Reſcript. 3. 9. & 26. lib. 3. Reſcript. 16. de remuneratione militum non regit. lib. 6 Reſcript. 13.*

21. Quandoque autem ob inſignia Regno & Regi præſtita benemerita, beneficia, dignitates, & munera publica, ex ſingulari gratia, filiis quoque collata fuerunt, ac ob gratioſa merita Patris filius quoque ad honorem promotus fuit, ſed non tam jure hereditario, quàm gratioſo, & perſonali. Sicuti patet ex Reſcripto Regis *Theodorici* Venantio dato in verbis: *Ex parentum Virtutibus prolis judico ac Succeſſus* apud Caſſiodor. *libr. 2. Reſcript. 36. De remuneratione filii pro ſervitio patris, ut & lib. 9. Reſcript. 23.*

22. Ex quibus hucusque deductis abunde pateſcit, quod Reges Gothorum ad exemplum Germanorum *de quibus Tacitus de morib. German. cap. 13.* Dignitates & Officia tàm militaria quàm civilia & judiciaria per Principes,

pes, Duces & Comites diviserunt, ac fundamenta uasi hodiernarum dignitatum, quas in Imperio R. G ernimus, jecerint; Unde tot familiæ illustres, origi- iem trahere satagunt. vid. Althamer. *ad dict. loc. Tacit ol. 219.*

23. Porrò de Exarchis pulsis, & omnino ex Italia ejectis *Gothis*, per *Narsetem, Virum egregium* & *Patricium* (de quo vide Paul. Diacon. *de Gestis Longobard. lib. 2. cap. 2. & 3. vers. 220. fol. m. 219. & seq.* ubi Lindenburgius in notis *Histor.* August. *Tom. 4. fol. m. 248. & 258.* Anton. Sabell. *in rapsod. Ennead. lib. 4. fol. m. 372.* Ruprecht. *in Observat. Histor.* ad Besold. *Synopsin. min. cap. 15. fol. m. 577.*) Imperator Justinianus circa Annum CDLXVII. ad regendam & protegendam Italiam, & reliquias Imperii Occidentalis certum *vice Imperatorem*, seu Locum tenentem tanquam Præsidem Romæ constituit, quem *Exarchum* vocare, eique sedem Ravennæ definire voluit, adeò omnium primò *Exarchatum* instituit.

24. Primusque *Exarchus* erat *Longinus*, Paul. Diaconus. *dict. lib. 2. cap. 5.* Calvis. *in Chronolog. ad Anno 567* Titulus novus Invidiæ plenus; Quod sequentibus verbis expressit Antonius Coccius Sabellicus; Attulit, is (inquit) Longinus secum in Italiam novam Regiminis formam, Graiæ Superbiæ plenum, ut Exarchus diceretur; Idem primus veterem administrationis formam totâ Italiâ sustulit, ut non cuique Provinciæ, Regionive suus esset Magistratus, sed singulis, qui potestate præirent, & jus Civibus simul dicerent, Ducesque appellarentur. Hæc Sabellicus *dict. Ennead. 8. lib. 5. f. m. 384.*

25. Horum *Exarchorum* authoritate, & absolutâ ferè potestate Imperium Romanum in *Occidente* non minimum accepit decrementum, dum apud hosce Vice

 Impe-

Imperatores Cupiditas dominandi indies magis invaluit; Quibus illud tentandi ob longè dissitarum Provinciarum major erat opportunitas, minusque periculosa occasio, quippe à sede Imperatorum longius remotis; Quod ulterius conqueritur modo dictus *Sabellicus: Longinus Exarchus*: (ait) *Magistratum, quem Roma constituit, Præsidem appellavit: sed qui postea secuti sunt, Duces dici maluerunt*, quò contigit ut multis *inde annis* Romanus Ducatus dictus *fuerit*. Ac ita tandem Romæ, & reliquæ *Italiæ* administrationis forma cum *Magistratuum* nominibus interiit; *Quæ* contumeliæ ratio nomen Pop. *Rom.* apud exteras gentes, *Majestatemq; ad nihilum redegit*. Hæc Anton. Cocc. Sabellicus. *dict. Ennead. 8. l. 5. fol. m. 385.*

26. Post hunc *Longinum* subsecuti Exarchi, qui huic, vel illi civitati aut districtui suum particularem Ducem vel Comitem ordinabant, qui indies magis absolutam & perpetuam sibi potestatem asserere conabantur.

27. Quà forsitan, occasione *Emanuelis* Imperatoris Constantinopolitani Nepos *in Regnum Siciliæ*, tanquam Vicarius, missus, Regnum Ipsum occupavit, & ut sibi Regni Procerum, Universitatumque animos conciliaret, Feuda constituit, Barones & Feudatarios creavit, *Siciniæ* territoria in Feuda convertendo, quæ prius erant Curiæ; sicut hoc refert Petr. de Gregor. *de concess. feud. part. 1. in princip. & part. 5. quæst. 1.* Intrigliol. *de feud. quæst. 3. num. 21.*

28. Veruntamen hi constituti *Exarchi* cum Regibus Longobardis aliisq; barbaris nationibus vario Marte luctati sunt & concertarunt. vide Paul. Wallefrid. *de gestis Longobard. lib. 3. cap. 18. & 32. & lib. 4. cap. 8. & seqq. passim.* Ant. Cocc. Sabell. *in rapsod. Ennead. 8. lib. 5. fol. 384.*

29. Do-

29. Donec tandem *Autuphus* Rex Longobardorum, imperante in Oriente Constantino Copronymo A. C. incirca DCCL. *Ravennam* expugnans, Eutychium Exarchum superavit, atq; Italiâ expulit, eumq; & omnes Græcos Imperatores *Exarchatu* (dum per CLXXXIII. aut, ut alii volunt, LXXV. perdurasset) spoliavit: Et hic finis erat *Exarchatus*, & omnis potestatis Imperatorum Constantinopolitanorum in Italia. Sabell. *dict. Ennead. 8. lib. 8. fol. m. 487.* Carol. Sigon. *de Regno Italiæ. lib. 1.* Eryc. Putean. *lib. 2. historiar. Insubr. fol. 110.* Calvis. *in Chronol. sub Constant. Copronym. ad Annum 752.*

CAPUT V.

De Longobardis, eorumque Adventu in Italiam, occupatis terris; Et forma administrandi Regnum Longobardicum per Duces & Comites.

SUMMARIA.

1. *Longobardi Italiam, aliasq; Imp. Occident. partes per Duces & Comites regere ordinarunt.*
2. *Longobardi unde dicti.*
3. *Occasio invadendi & occupandi Italiam. Romani cum Longobardis fœdus pepigerunt.*
4. *Narses auxilio Alboin Regis Longobard. Italiam cum Urbe Roma occupavit, & Regem Totilam, cum Gothis plane delevit.*
5. *Exinde maximum incurrit odium.*
6. *Justinus Imp. Narsetem inauditum revocavit, Longino, Præfecto & Successore in Italiam misso: quod Narses indigne tulit.*
7. *Mox ad Longobardos mittit, eisq; persuadet ut Italiam peterent: proinde Rex Alboinus omnem fere Italiam devastavit.*
8. *Alboinus fundato novo Re-*

gno, novam regiminis formam struxit.
9. Comites quoque ordinavit.
10. Origo Feudorum.
11. Longobardi Imperium suum, usque ad extremam Italiæ partem dilatarunt.
12. Duces in Regno Longobardico.
13. Dignitas Ducalis quid fuerit?
14. Ducum officium.
15. Warnefrid Longob. Regum & Ducum Regimen mire extollit; Sed refellitur.
16. Finis Exarchorum sub Abistulpho.
17. In territorium Pontificis irrumpit: verùm à Pipino profligatur.
18. Italia ob Barbarorum incursiones mire convulsa, à Carolo Francorum Rege restituta.
19. Exinde Advocatus & Protector S. Petri constitutus, Patriciaque Romanorum dignitate condecoratus fuit.
20. Confectis Longobardis, Carolus in Franciam rediens, Saracenis obviam ivit.

COeterum Longobardis Italiam, aliasque Occidentalis Imperii Anno DLXVIII, invadentibus partes, eorum Reges patrio more, de quo Tacit. *de morib. German. cap. 13.* regimine instituendo Loca subacta in Provincias, Civitates, & pagos dividentes, per Duces & Comites regere ordinarunt. Longobardorum enim Gens à Germanorum populis originem ducens, ab Insula, seu magis è Provincia mari adjacente Scandinavia (hodie vulgo Scandia, germanicè Schonen dicta) egressi, in terras transmarinas sedem quæsiverunt; Eamque tandem non sine gravissimis contentionibus, & acerrimis prœliis obtinuerunt, vid. Anton. Cocc. Sabell. *Histor. Ennead. 8. lib. 5. fol. m. 383.* Gunther. *in Ligurin. lib. 2.* ubi Spiegel *fol. 304.* Paul. Æmil. *Histor. Francic. lib 2.* Nam Populi in Scandinavia constituti in tantam multitudinem excreverunt, ut natale solum Prognatos simul alere non sufficiebat.

2. Lon-

2. Longobardi autem (cum primitus Winili dicti fuerint) ab intactæ ferro barbæ longitudine ità appellati fuerunt. Nam juxta Longobardorum (seu Germanorum) linguam, lang/ longum, Bart/ Barbam significat. Paul. Warnefrid. *Longobard.* Desiderii Regis Longobardorum Notarius, postea Diaconus, qui claruit tempore Caroli M. *in hist. de gestis Longob. lib. 1. c. 2. & seq. cap. 9. & passim.* Seu, ut scribit *Sabellicus*, Longobardi à *barba* prolixitate nomen sunt adepti, quia soli propè Germanorum barbam alerent, Anton. Cocc. Sabellic. *histor. Ennead. 8. lib. 5. fol. m. 383.* Quod hisce versiculis expressit Guntherus:

Dicitur à longis ea Longobardia barbis,
Protinus indigenis paulatim sanguine mixto,
Barbara plebs præter consuetum gentibus usum,
Transiit in sociam suscepto nomine gentem.

Gunther. *in Ligurin. lib. 2.* ubi Spiegel. *in verbo; dicitur fol. m. 30. aut. 305.* Cui turba Historicorum posterior consentit. Unde evenit, ut multi authoritate *Ptolomæi* & *Taciti*, Lombardos propius ac verius, *Langobardo*, quàm *Longobardos* nominari & scribi oportere censeant Ptolomæ. *lib. 2. Geograph. cap. 11.* Tacit. *lib. 2. annal.* Altham. in Comm. *de morib. German.* ad Verb. *Langobardi. cap. 46. fol. m. 401. & seq.* Sabell. *d. lib. 5.*

3. Occasio autem invadendi & occupandi Italiam hæc à præcitato *Paulo Warnefrid.* & paulò aliis verbis ab *Anton. Cocc. Sabellic.* recensetur. Cum circumquaque Longobardorum Victoriæ frequenter personarent, & bellicosa hæc natio sedem suam in *Pannonia* (quæ provincia ad Occasum *Noricum* hodie Austria & Bavaria, & à Septentrione *Danubium* tum temporis pro termino tenuit secundum Jornand. de *rebus Gethicis.* *Rubr.*

Rubr. sub Attila. fol. m. 134. quadraginta annos haberent Romani cum iis fœdus stipulati sunt, eorum amicitiam variis modis aucupantes (utpote cum immani gente, quàm jam olim Vellejus *lib. 2. num. 10. Germanâ ferocitate ferociorem vocavit)* adeò ut omni tempore, quo Longobardi Pannoniam possederunt, Romanæ Reipublicæ adversus æmulos adjutores fuerant.

4. *Narses*, Chartularius (seu Cancellarius) Imperatoris *Justiniani* (de quo vid. *Lindenburg. in Observat. ad Paul. Warnefrid. cap. 1.* Qui tum temporis Italiæ præerat, *Totilam* Gothorum Regem cum universâ gente Italia depellendo, memor fœderis cum Imperatoribus Romanis, Alboin Regem Longobardorum cum suis in adjutorium rogavit & evocavit. Quorum ope & operâ *Narses*, (factum valdè gloriosum) Italiam ferè totam cum Urbe Roma occupavit, & Regem Totilam cum Gothis ad internecionem usque delevit. Quo egregio facto, & præstito auxilio Rex Alboin multis honoratus muneribus tanquam Victor, cum suis Longobardis proprios lares repetiit. Quod circiter Annum 553. accidisse ex Chronologis constat. Procop. *in histor. Gothor.* Paul. Warnefrid. *dict. hist. lib. 2 cap. 1. & 2.* Albert. Leandr. *de Italia. Rubr. de Lombardia. fol. m. 662.* vide Calvisium, *in Chronol. ad Annum 553.* Ruprecht. *in Chronol. adjunct. Observat. Histor.* Besold. *ad Annum 553.*

5. Veruntamen sicuti omnes generosæ actiones primò invidiam, mox odium parant, ita *Narseti* maximæ tot in Italia res gestæ, præcipuè verò superatâ, & tandem deletâ omni Gothorum gente, ut & alia egregia naturæ dona, sicuti plurimum gloriæ, ita non minus, (ut fieri assolet) invidiæ pepererunt. Quod sequentibus refert Sabellicus: Valuit apud hunc Imperatorem Justi-

Juſtinum ſub initio Principatus plus livor hominum & invidia, Magnatum Domuum alumna, quàm Narſetis merita, cui gloriam omnes Romani meritò debent. Sabellic. *dict. Ennead. 8. lib. 5.* Cui acceſſit per Hunnorum Victoriam non modica auri & argenti, aliarumque divitiarum accumulatio (tantum enim auri & argenti poſt mortem ejus inventum fuiſſe ſcribit Warnefrid, ut per multos dies vix à deportantibus potuerat exportari Paul. Warnefrid. *dict. lib. 3. cap. 12.*

6. Hæc & alia Romanorum Civium odium & animos ita concitarunt, ut varias querelas Imperatori ſuggeſſerint; Id quod in tantum commovit prædictum Imperatorem *Juſtinum*, ut *Narſetem* inauditum mox revocaret, ac ſtatim *Longinum* in Italiam Præfectum & Succeſſorem mitteret, quo Narſetis locum obtineat, qui etiam Exarchi titulum primum aſſumpſit. Cui revocationi inſignem contumeliam adjecit Sophia Auguſta imputens fœmina, *ut Narſetem,* (qui Eunuchus erat) *in Gynaeceo cum puellis lanarum penſa faceret dividere, ac ut penſa diſtribueret ancillis, quod Eunuchorum magis proprium ſit, quàm Provinciæ & Exercitibus præeſſe.* Exinde ita excanduit Narſes, animadvertens, ſibi naturæ aut fortunæ injuriam objectari, & quia ad lanificium expoſcebatur; Exordiar, reſpondit, talem telam, qualem ipſa, dum viveret, deponere non poſſet, vid. Warnefrid. *dict. lib. 2. cap. 5.*

7. Mox igitur Legatos ad *Alboinum* Regem ſibi amiciſſimum, & Longobardorum gentem mittit, ac ut relicta paupertina Pannoniæ rura Italiam cunctis divitiis refertam peterent mittendo variorum pomorum & aliarum rerum genera, perſuadet: Eorumque *Regi Alboin* Italiam in prædam ſpondet, utpote aditu & obten-

aliquot menses civitate Ticino à Romanis strenuè propugnata regiam sedem è Civitate Mediolani, Ticinum transtulerunt, quo Regno ducentis ferè triginta annis potiti sunt. Paul. Warnefrid. *in histor. de gestis Longobard. lib. 2. cap. 25. 26. & 27.* Eugar. *histor. lib. 2. c. 7.* Valterran. *lib. 3. histor.* Sabell. *in rapsod. Ennead. 8. lib. 5.* Thom. Milles *in nobilit. Polit. fol. m. 36.* Gunther. *in Ligurin. lib. 3.* ubi Spiegel. in Comment. *Urb. Antiqua Palat. fol. m. 321.*

8. Cœterum sicuti eleganter *Tacitus* de nova Romani Imperii Regiminis forma; at cum struebat, (inquit) jam fortuna in diversa parte terrarum initia & causas Imperio: Quod variè ortum, lætum Reipublicæ, aut atrox: ipsis Principibus prosperum, aut exitio fuit Corn. Tacit. *hist. l. 2. c. 1. n. 1.* Eodem modo *Alboinus* Rex, fundato novo Regno peculiarem Regiminis formam struebat; Retento prisco Patrum Germanorum ritu, qui *Reges* ex nobilitate, *Duces* ex virtute sumebant, ac Principes eligebant in consiliis, qui jura per pagos vicosque reddebant, adjunctis unicuique Duci aut Principi certis Comitibus. Eratque jam tum temporis magna *Comitum* æmulatio, quibus primus apud *Principem* suum locus esse deberet; Et principum cui plurimi & acerrimi Comites. Tacit. *de morib. German. cap. 2. & 13.* Præfatus *Alboinus*, Provinciis & Civitatibus subactis, certos Duces præfecit, nempes Viros nobiles, strenuos, & in bello, atque victoriis obtentis benè meritos Eisque illarum curam, & Regimen commisit; Occupatâ enim primâ & limitaneâ Italiæ Provinciâ *Forojulianâ* cum Castro (*hodie Forolivienfi*) *Alboinus* in his locis Ducem constituit *Gisulfum*, seu Sisulsum, suum nepotem; Virum per omnia idoneum, qui ejusdem *Strator* erat, (quem lingua propria *Marpahis*, id est *Mareschall.* appel-

 lant)

lant) Eum Forojulianæ Civitati & toti Regioni præfecit, & titulo Ducali honoravit. Qui *Gisulfus* (*referente Warnefridio*) non prius se Regimen ejusdem Civitatis & populi suscepturum edixit, nisi ei, quas ipse eligere voluisset, Longobardorum *faras*, hoc est, *generationes* vel *lineas tribueret*; Factumque est, ut anuuente sibi Rege, quas optaverat, Longobardorum præcipuas Prosapias, ut cum eo habitarent, accepit: Et ita demum *Ductoris honorem* adeptus est; Sunt verba Pauli Warnefrid. *in histor. Longob. lib. 2. cap. 9.* Anton. Sabell. *in Rapsod. Ennead. 8. lib. 5. fol. m. 384.* Constituit, præterea Rex *Alboin Gisilbutum*: Veronensium: *Zaban*, Ticinensium: *Walthari*, Burgoniensium; *Alachim*: Brixensium: *Evin*, Tridentinorum Ducem. Ac singulas Italiæ Civitates ab hostibus occupatas, unâ cum Populo, territoriis, Castellis, & vicis adjacentibus singulis Ducibus commendavit, ut eas tàm belli, quàm pacis tempore regerent, & contra quascunque invasiones protegerent, adeò, ut ab initio Regni Longobardici in urbibus subjugatis ultra triginta Duces fuerint ordinati, teste Paul. Warnefrid. *dict. lib. 2. cap. 28. & 32. & passim.* Et hoc ex eo Carol. Sigon. *Regno Italiæ. libr. 1. 4. & 9.* Knichen. *de jur. territor. cap. 1. num. 49.*

9. Ordinabant quoque Longobardorum Reges in noviter structo Regimine suos *Comites*, qui Ducibus (*more patrio & germanico*) suberant, eisque in adjutorium dati fuerunt; Sicuti de *Trasemundo* Comite Capuano legimus apud Warnefrid. *dict. histor. Longobard. lib. 4. cap. 53.* Idque inprimis contestatur Pontifex Gregorius Magnus in Epistola ad Sabinian. *Si in morte* (scribit) *Longobardorum me miscere voluissem, hodie Longobardorum gens, nec Regem, nec Duces, nec Comites haberet.* Gregor. Pont. *M. in*

 Can.

Can. si in morte 20. caus. 23. quæst. 8. Præterea Rex *Alboinus* adductis secum in Italiam diversis gentibus in auxilium, *Gepidis*, *Bulgaris*, *Sarmatis*, *Pannoniis*, *Suavis*, *Noricis*, certos *Vicos*; seu *Pagos* in Provinciis subjugatis assignavit, in quibus commodè cum uxoribus & liberis habitare possint, qui etiam tempore Warnefridi hujusmodi nomina retinebant. Paul. Warnefrid. *dict. lib. 2. cap. 26.* Unde benè ad propositum scribit *Thomas Cragius*; Longobardi, novas sedes petituri, cum Imperium Romanum diripuissent, Regionesque ex hoste captas militari more inter se dividerent, non minor inferiorem, quàm Principum, in his expeditionibus habebatur ratio: Cragius *de jur. feud. præsertim Scotic. lib. 1. Diegesf. 4.*

10. Nam cum *gratis*, hoc est jure belli Provincias Italiæ & prædia hæcce acciperet, ea cuncta facilè gratis concedebat Rex, retenta sibi fidelitate & servitio militari, quemadmodum nullo arctiori, quàm benevolentiæ, & beneficii vinculo Milites adstringi posse censebat, arg. *traditorum. in cap. 1. §. beneficium. Tit. de quib. caus. feud. amitt. lib. 2.* Carol. Molinæ. *ad Consuet. Paris. tit. 1. num. 26.* Guerrim. Piso. Soac. *in prælud. feud. c. 3.* Hæc enim est optima ratio conservandorum territoriorum, nuper partorum, sibi per beneficium devincire hos, quorum operâ militari Victor usus fuit. Tribuenda enim est, justis laboribus compensatio præmiorum. Quod inter laudabilia Imperatorum, & Regum acta recenset Rex *Theodoricus* apud Aurel. Cassiodor. *præcipue in Rescript. 10. & 13. lib. 6.* Christ. Besold. *de increm. Rerum pub. in fin. Ac in Thesaur. Pract. lit. 1. verb.* Lehen. Prout patet ex variis titulis juris feudorum, quod præcipue ab ipsis *Longobardis*, aliisque ferocissimis gentibus, quæ ab Aquilone in Romanum Imperium incurrerent, ori-

ginem & progressum sumpsisse, multi ex Feudistis tradunt. Cujac. *in prælud. feud.* Vultej. *de feudis lib. 1. cap. 1. num. 12.* Georg. Besold. *de Origine feud. fol. m. 18.* Thom. Crag. *de jur. feud. præcipuè Scotio. lib. 1. Diegesi. 4. fol. m. 20.*

11. Structo jam ab *Alboino* Rege, Imperio, victricia Longobardorum arma haud diu cessarunt. *Militari enim Viro nunquam desunt bellandi causæ aut materia.* Mox namque hanc, mox illam Exarchatui subjectam civitatem invadentes, territoria depopulabantur, & ambiguo Marte certantes, non paucas civitates subegerunt; Sicuti de *Authari*, tertio Longobardorum Rege legimus apud *Warnefridum*, eundem Regem per *Spoletum* Beneventum perveniens, eandem Regionem occupasse, adeò, ut usque ad *Regiam*, extremam Italiæ, (quæ hodie adhuc floret) Siciliæ vicinam, pervenerit. Et quoniam ibidem intra maris undas columna quædam esse posita dicebatur, usque ad eam equo prosiliens, ac hastæ suæ cuspide tangens, in hæc verba prorupisse fertur: *Usque huc erunt Longobardorum fines:* Paul. Warnefrid. *de gestis Longobard. lib. 3. cap. 32.*

12. Cœterum Longobardorum Reges, pro defensione, patrocinio, & regimine Subditorum, & civium Civitatibus subjugatis *particulares Duces* præfecerunt, ac ut ii instar Præsidum sint, ordinaverunt. Quemadmodum horum Ducum toties fuit mentio apud modo dictum *Warnefridum*; veluti de *Agilulfo*, Taurinensium Duce, de *Frodoaldo*, Spoletanorum Duce; de *Gaidulfo*, Pergomensium Duce de *Gundualdo*, Duce Astensis: de *Aione*, Duce Beneventorum: de Duce *Zolto.* &c. passim apud Paul. Warnefrid. *lib. 3. & seq. fol. m. 253. 255. 262. 278. & passim.* Ad hunc Ducalem honorem & dignitatem nemo aspirare poterat, nec promovebatur à Regibus, nisi opti-

si optimè de Regno Longobardorum, *bene meritus*. Prout *de Duce Droctulf* legimus, quod ille ex *Suavorum*, hoc est, Alamanorum gente oriundus, inter Longobardos creverit, & quia erat formâ & meritis idoneus, Ducatus honorem meruerit, Paul. Warnefrid. *lib. 3. cap. 18*: Occupatâ quoque à Longobardis Spoletanâ Civitate, *Tafoaldus primus Spoletanorum Dux* creatus est. Warnefrid. *dict. lib. 3. cap. 13.* Mortuo item *Ferdulfo* Forojulii Duce, eundem honorem à Rege promeruit *Pommo*, & in ejusdem locum surrogatus fuit, ut pote *Vir ingeniosus, & Patria utilis*, teste prædicto Warnefrid. *dict. hist. lib. 6. c. 26.*

13. Erant præterea hæ Ducales dignitates nihil aliud, quàm officia publica ad regendam certam regionem cum Civitate à Longobardorum Regibus concessa, & imprimis *manualia*, ex libera Regis potestate ita collata, ut pro lubitu rursus adimi poterant: ut plurimum autem *vitalia*, & ad dies vitæ duratura. Quæ, mortuo uno Duce, alii delata fuerunt, id quod contestatur historia Longobardorum satis abundè passim. Defuncto enim Evin, Tridentino Duce *Ariulfus* successit. Decedente item Ferdulfo Foriulii Duce, in ejus locum ordinatum esse Corvulsum, scribit Paul. Warnefrid. *dict. histor. lib. 4. cap. 12. 19. 53. & lib. 6. c. 25.* Et hoc ad modum hodiernarum Feudorum Constitutionum, in quibus Feuda ab initio ex libera Domini voluntate Vasallis collata fuisse, quos etiam pro lubitu rursus devestire potuisse traditur *in cap. 2. §. & quia feud. lib. 1. tit. 1.* Andr. Knichen. *de jur. territor. cap. 1. num. 49. & seq.* *Tom.* Crag. *de jur. Feud. Scot. lib. 1. Dieges. 4. fol. 20.* Nec *filii* Ducum in honore & dignitate Ducali succedebant, utpote cum morte patris extinctâ: nisi Rex Longobardorum consenserat: Lupo enim Foroliveasi Duce in acie

acie interempto, *Warnefridus* ejusdem filius eundem Ducatum patris loco utpote successionem prætendens obtinere, ast ob metum Regis Grimoaldi, ejusdemque armorum, id tentare non ausus fuit. prædict. Warnefrid. *dict. lib. 5. cap. 22.* Quamvis etiam Filii Ducum paternis Virtutibus insistentes non penitus à Regibus Longobardorum exclusi, sed in dignitate Ducali, ast ob propria merita, tanquam Successores declarati fuerunt: sicuti de Ducis Gisulfi filii Tasoni & Caconi: ac de Faroaldi Spoletanorum Ducis filio Trasemundo in patris locum surrogato legimus apud Paul. VVarnefrid. *dict. loco. lib. 4. cap. 17. ac 40. & lib. 6. cap. 30.* Nam licet tum temporis (*de feudorum incunabulis verba faciens Cragius*) successio hereditaria in hisce militaribus beneficiis non fuerit: Nativi tamen hæc tenentes dicebantur, quos, nisi justa offensionis causa præcesserit, scilicet, qui ad serviendum habiles non sufficerent, eos à suis possessionibus removere durum erat. Quod etiam adhucdum in Anglia moris esse tradit. Thom. Cragius. *dict. lib. 1. Diegef. fol. 20. in fin.*

14. Quamvis autem hucusque Longobardorum *Duces* unà cum sibiipsis commissis Provincialibus, Regibus suis nihil aliud quàm servitia militaria in profligendis hostibus & occupandis Vicinorum hostium Civitatibus ac Regionibus præstare obligati fuerunt succedente tamen Authari seu Orthario Clephonis filio, communi Procerum Consilio electo in Regem, in Imperio Longobardico, introductum insuper constitutum est, ut quilibet ex Ducibus Longobardicis ad tuendam Regiam authoritatem, & Regni defensionem, omnium substantiarum suarum, unà cum vectigalibus, medietatem, usibus regalibus annuatim conferat,

ferat, & contribuat, quo modo adſint, unde Rex ipſe, ac qui ei, ejusque obſequiis ſecundum diverſitatem munerum & dignitatem officiorum aderant, alerentur; Populi tamen aggravati per Longobardos Hoſpites partiti ſunt. Paul. VVarnefrid. *d. lib. 3. cap. 16.* Eumque ſequitur Regino, Abbas Brumenſis. (*qui claruit anno DCCCCX.*) *in Chron. ad Annum DCXVII.* Hiſce Ducibus Rex *Authari* Civitatum *uſumfructum* una cum ſubjecto territorio (Dominio ſibi directo retento) reliquit, nec eis alios Succeſſores dedit, nec Ducatum ademit, niſi conflata defectione, aut commiſſa felonia. Paul. VVarnefrid. *dict. tr. lib. 4. cap. 8. & 14. ac lib. 6. cap. 25.* Carol. Sigon. *de Regn. Ital. lib. 1.* Johan. Georg. Beſold. *de origin. feud. fol. m. 18.*

15 Unde Marquardus Freherus ſcribit: *Porro Germanæ Gentes Latinis Provinciis potitæ, Franci, Gothi, Longobardi, æmulatione Romani ſplendoris, priſcam etiam Regiminis formam, & aulæ dignitatumque pompam retinere ſtuduerunt. Unde factum eſt, ut non modo aliqua ex parte Romanæ leges & inſtituta (tantum nimirum quantum & illorum idioma) ſed etiam officiorum & dignitatum illarum florente Imperio, florentium umbræ apud illos perduraverint.* Marq. Freher. *de origin. Comit. Palat. pact. 1. cap. 1.* Et quamvis Longobardorum Paulus *Warnefrid* tàm Regum quàm Ducum Regimen in adminiſtratione Juſtitiæ, & ſecuritate publicæ tranquillitatis ſummis laudibus extollat, ac pro miraculo quaſi cenſeat, in Regno Longobardorum, quod nulla ibi erat violentia nullæ ſtruebantur inſidiæ, nemo aliquem injuſtè angariabat, nemo ſpoliabat, non erant furta, non latrocinia; unusquisque, quò libebat, ſecurus ſine timore pergebat, Paul. VVarnefrid. *dict. lib. 3. cap. 16.* Hoc tamen de juſtitiæ adminiſtratione inter

F

ter *privatos* & subditos, *sicuti patet ex Volumine Legum Longobardorum Anno 1600. Lugduni edito.* Non verò de justitia armorum Longobardorum intelligendum est. Siquidem aliud demonstrant tantæ, & tot invasiones Provinciarum & Civitatum Exarchatui subjectarum; tot irruptiones in Galliam, aliasque vicinas Regiones; tot depopulationes territorii ipsi Pontifici subjecti; cum obsidione ipsius Civitatis Romæ, Populique Romani; quæ cuncta ferè summâ violentiâ suscepta, & per ducenta ferè annos continuata fuerunt; sicut perspicuè constat ex ipso *Paul. Warnefrid. Regimine, Carol. Sigon. Anton. Sabellic. Athanasio, Platina: & aliis.*

16. Adeò ut *Abistulphus* penes quos *Julii Cæsaris* Dicterium Rationis Status prævaluit: *Conscientia si violanda est, Regni causa violanda est, in cæteris pietatem colas.* Longobardorum Rex cum nec Vicinum, nec Imperium Romanorum per Exarchos amplius ferre non poterat, dominandi libidine permotus, ipsam Civitatem *Ravennam*, caput Exarchorum, oppugnaverit, cœteraque Exarchatus oppida in suam ditionem redegerit: *Eytichio* Exarcho ultimo Constantinopolim fugato. Et hoc modo *Anno DCCLII. incirca* desinit Exarchatus à Constantinopolitanis Imperatoribus in Italia institutus, qui CLXXV. annis aut ut alii calculum ponunt *CLXXXII.* usque ad Leonem tertium Imperatorem post acerrimas Exarchorum clades, & defensiones duravit. Anton. Sabell. *Ennead. 8. lib. 8. fol. 437.* latè Leandr. Albert. *in descript. Ital. tit. de Romanula. fol. m. 470. & seq.*

17. Quo felici successu *Abistulfus*, Rex elatus & superbus in Pontificis territorium populabundus irrumpit, omnia extra *Urbem Romam* igne & ferro vastans, ipsam Civitatem obsedit, extrema insuper minitans Roma-

Romanis, nisi se suaque dederint. Quâ violentiâ permotus *Stephanus* Pontifex, missâ Constantinopolim Legatione, Imperatorem *Constantinum* commonefecit, ut ad defensionem jurium Imperii Romani, & ipsius Civitatis Romæ, exercitum in Italiam mitteret. A quo cum præter literas, & legationes nihil impetrare poterat, animum ad Francorum *Regem Pipinum* (qui tunc inter Principes Christianos plurium virium & authoritatis pollebat) vertit, ejusque auxilium imploravit. Subinde Rex *Pipinus* cum Exercitu non unâ vice alpes transgressus *Ahistulphum* bello petiit, eumque acie victum, Ticinum obsedit, ac tandem eò adegit, ut per *Fotradum* missum suum Ravennam, cœteraque Exarchatus loca (nunc *Romaniola* dicta) & Pentapolim, quæ hodie *Marchia Anconitana*, unâ cum aliis, Piceni Urbes *Anno MDCCLVI.* Pontifici traderet; *Itaque ea, quæ sponte reddere noluit Ahistulfus invitus dimisit.* Annales Franciæ *ad Annum DCCLVI.* Paul. VVarnefrid. *dict. histor. lib. 6. c. 60.* Regino *histor. lib. 2.* Platina *in Vita. P. Stephani.* latè Anton. Sabellic. *Ennead. 8. lib. 8. fol. 437.* Ac hoc modo *Ravennæ* Imperium cessione Ahistulfi ad Ecclesiam devolutum est, cum omnibus adjacentibus Civitatibus & Oppidis, quorum Catalogum recenset Leandr. Albert. *de Ital dict. tit. de Romanula. fol. m. 471.* Paul Æmil. Veronens. *de Reb. Franc. sub Pipino. fol. m 53.* Seth. Calvis. *in Chronolog. sub Constant. Copronym. ad Annum 756.*

18. Utcunque autem per suppressionem *Regis Longobardorum Ahistulfi* tota Italia, nec modica Imperii Occidentalis pars, pacem & quietem recuperasse videbatur; Veruntamen cum tàm in Oriente ob dissidia intestina, quàm in Italia ob Barbarorum incursiones, *Constantino* & *Irene* imperitantibus ita tumultuosè cun-

cta agerentur. de quo vide Platin. *in Vit. Pontif. in Leone III.* Anton. Sabell. *in rapsod. histor. Ennead. 8. lib. 8. fol. 438. & 446.* Calvis. *in Chronolog. ad Annum 770. & seqq.* Nec ipsi quieti Longobardi, qui creberrimè Romam Civitatem, in eaque ipsum Pontificem Romanum infestabant, obortaque contentione gravissima inter Populum Romanum, ac Pontificem ipsum, omnesque Occidentalis Imperii Romani Provinciæ à Græcis Imperatoribus neglectæ & pro-derelictæ jacerent. vide Lupold. *de jur. Imperii. cap. 4. & 18.* Naucler. Generat. *26. Anno 800.* Arnisæ. *de translat. Imperii cap. 7. n. 13. & 14. ac passim.* Præsertim mortuo Rege *Abistulfo*, Successor ejus *Desiderius*, confirmato Regno, cum jam per plures annos regnasset, Anno DCCLXXIII. imitator tandem factus *Abistulfi*, sedi Pontificiæ Civitatem *Faventiam* Ducatum *Ferrariæ* cum Valle Comachio abstulisset; adeò ut ob inde Adrianus Pontifex Romanus magnis angustiis & tribulationibus exponeretur. Paul. VVarnefrid. *de gest. Longobard. lib. 6. cap. 61.* Platina *in Vitis Pontific. in Adriano.* Igitur *Carolus Francorum Rex*, *Pipini* Regis filius, tum temporis potentia & fama rerum gestarum clarus & gloriosus, ab *Adriano* Pontifice hujus nominis primo, ac *Populo Romano* vocatus & rogatus cum Exercitu versus Italiam iter arripit, ut ad exemplum Patris genitoris Pipini *Romanam Ecclesiam & Civitatem* factionibus perturbatam in pristinam securitatem restitueret, ac sedem Pontificalem à violentia Regis Desiderii liberaret. Monach. Engolismens. *in Vita Caroli Magni fol. m. 237. ap. Pithoc.* Sabell. *in dict. lib. 8. fol. m. 441.* Carolus Francorum Rex *Gregorium Episcopum & Gulfardum Abbatem* misit, ut per vim erepta à Desiderio peterent. Qui cum nihil obtinerent, alii missi sunt, qui, ut locis oc-

cupatis

cupatis cederet, *quatuordecim millia* solidorum offerebant. Petr. VVarnefrid. *dict. lib. 6. c. 61.* Anasthas. *in Histor.* Veruntamen cum *Rex Carolus* nec muneribus, neque precibus, Desiderii animum ferocissimum flectere posset; Is habito cum Proceribus Franciæ consilio, Exercitum per mare ducens, Genuam usque pervenit, ibique Exercitum in duas partes dividens; *Desiderium* Longobardorum Regem, gravem Italiæ & Pontifici, cum suis fugatum & profligatum post longam Ticini obsidionem, Insubrum Metropoli, unà cum Civitate cepit, ac patre occiso, (aut ut alii volunt, Lugdunum relegato) ejusdem filium Adalgisium profligavit, Regno dejecit, ac cum eo Longobardorum Regnum ex omni Italia annos ferè CCIV. aut ut alii, CCVI. possessa expulit. Sicque universo Longobardorum Regno Anno DCCLXXIV. potitus est. de quo extat Canon. *Adrianus. 22. distinct. 63.* Ac Canon. *hortatu. 10. caus. 23. quæst. 8.* Annal. Franc. *ad annum. 774.* Engolismens. in Vita Caroli. *ap. Pithoæ. fol. 238.* Regin. *in Chron. l. 3.* Volter. *lib. 3. histor.* Joan. Baptist. Egnat. *in Vit. Carol. M* Æmil. Veronens. *rer. Francic. lib. 2. fol. m. 57.* late Platina. *in Vitis Pontific. in Adriano.* ac Historici passim. Devictâ itaque *Ticini* Regiâ Civitate, & capto Rege *Desiderio cum Uxore & Liberis*, cœteri Longobardi omnes per Civitates & pagos dispersi, Regi *Carolo*, armis glorioso sese ultrò dederunt, & in ejus verba jurarunt. *Carolus* verò Rex victæ Longobardorum genti Gallorum Duces, quorum operâ militari victoriam acquisivit, præsidere jussit. Qui tam clementer & mansuete victoriâ usi sunt, ut ne suæ quidem gentis Regimen amplius desiderarent. Longobardis, qui *Beneventanis* & *Forojuliensibus* inserti erant, Carolus Rex permisit, ut ex sua Gente Du-

te Duces eligerent. Anton. Cocc. Sabellic. *dict. Ennead.* *8. lib. 8. fol. m. 442.* Ne odio gentis bellum geri videbatur; Igitur *Vinigiſio* Spoletinus Ducatus; *Rhogando* Forojulienſis: *Aragiſio* Beneventanus redditi: ſide tantum jurejurando oppignoratâ. Paul. Æmil. *dict. lib. 2. hiſtor. Franc. fol. m. 58.*

19. Propter hanc tam glorioſam actionem & Populi Romani liberationem, Populus Romanus Carolum Francorum Regem Advocatum & Protectorem S. Petri conſtituerunt, eumque Patriciâ Romanorum dignitate condecorarunt. Author Vitæ Caroli M. *apud Pithoæ. fol. m. 233.* VVigale. Hund. *in Metropol. Salisburg. tom. 1. Rub. Epiſcopus Laureacenſ. f. m. 292.* Jurarunt inſuper mutuo Carolus, Pontifex, Romani, & Franci, *perpetuam amicitiam* ſe ſervaturos, & communes eorum hoſtes fore, qui alteram partem laceſſerint: Adeò, ut hâc conventione Imperium Romano: Germanicum primum radices poſuiſſe dici poſſit. Platina *in Adriano. fol. m. 43. edit. Noriberg. Anno 1481.*

20. Porrò, ſubactis Longobardis, Carolus in Franciam revertens, Saracenis obviam ivit; poſt cujus diſceſſum celeberrimus Conventus *centum & quinquagenum Antiſtitum* frequentiâ celebratum, & Pontifice *Adriano* authore decretum eſt, ut Carolus Rex, quia optimè de Romana Eccleſia & Italia meritus eſſet, in futurum Pontificem eligeret, in Pontificiamque ſedem collocaret: Epiſcoposque in Provinciis ordinaret, eaque omnia irrita forent, quæ à Rege Carolo approbata non fuerint. Regnavit itaque Deſiderius in gente Longobardica ab Alboino, qui primus Rex fuit, ad numerum viceſimi ſecundi. Ac hoc modo res humanæ in mutationibus Imperiorum fluunt, *ut nihil ſit in*

his

his tam certum, quàm certa inconstantia. Sicuti scribit & concludit Anton. Coccius Sabellic *dict. Ennead. 8. lib. 8. fol. m. 442.*

CAPUT VI.

De Imperii Romani Occidentalis translatione à Græcis in Carolum Franciæ Regem, qui Senatum, Populumque Romanum coronante Pontifice Leone III. Qui postea Carolus Magnus cognomine appellatus fuit. Ubi de Constitutione Imperii Romano-Germanici, de Ducum & Comitum per provincias ordinatione, eorumque jure temporali.

SUMMARIA.

1. *Italia per aliquot annos in pace conservata, novo tumultu fœdatur.*
2. *Carolus Romam proficiscitur, atque à Pontifice coronatur.*
3. *Unde mos iste inolevit.*
4. *Carolus à cunctis Nationibus propter egregia sua facta Magnus dictus.*
5. *Is initia Principum, Ducum Comitum & Baronum posuit.*
6. *Carolus M. per totam terram Aquitaniæ, Comites Abbatesque, qui Vassi dicebantur, ordinavit.*
7. *Comites ad regendas civitates populosque in fide continendos, missi sunt.*
8. *Quod probatur ex testamento Caroli M. inter filios.*
9. *Duces & Comites à Regibus præficiebantur gentibus. Unde delecti?*
10. *Carolus M. Saxoniam devictam in Comitatus, Baronias & alia Dominia distribuit.*
11. *Quod ex singulari arcano Politico à Carolo M. factum fuisse, quinque rationibus evincitur.*
12. *Comites qui fuerint?*

Post-

POstquam *Carolus Rex* Italiâ relictâ, magno triumpho cum Uxore, & reliquis Francis domum reversus erat, bellum Saracenis illaturus in Hispania, Status Italiæ, beneficio Caroli per aliquot annos erat pacatissimus. Nisi quod *Aragisius* Beneventorum Dux, Caroli Beneficiarius, Eique juramento fidelitatis adstrictus successu temporis Campaniæ Urbes Pontifici subjectas attentare, & sedi Apostolicæ abducere satagebat: Quem tamen Carolus Rex per Duces Regno Italiæ à Longobardis occupato præpositos, & mox per *Pipinum* filium facilè suppressit, & domuit. Engolismens. *in Vita Carol. m. fol. 261.* Valterran. *histor. lib. 3.* Sabellic. *dict. Ennead. 8. lib. 8 fol. m. 446.* Veruntamen elapsis aliquot annis Italia novo tumultu fœdata est. Mortuo enim Hadriano Pontifice, Leo III. (Patria *Romanus* secundum Joannem Baptistam Platinam in Leone III. aut, ut alii volunt, genère & natione *Alemannus* & Würtenbergicus, frater Comitis *Astulfi de Caluue*, juxta Rolvinck. *in fascicul. tempor. Sext. ætat. anni DCCXCIV.* De quo latius Joh. Georg Walz. *de Origin. Duc. Würtenb. lib. 2. cap. 3. fol. m. 106.* Ei Successor datus, dum Populum Romanum in verba Caroli adegerat, Claves S. Petri cum vexillo Romanæ Civitatis transmisso, prout scribit Chron. compendios. *ad annum DCCCL.* Siffrid. Presbyt. *in Epitom. histor. lib. 1. anni DCCCI.* & post eum Henric. Mucius in Chron. Germ. *l. 9. in princip.* Ob id, & ob crimina, quæ æmuli, defuncti Adriani Agnati, Paschalis nempe, Primicerius, & Campulus Presbyter, aliique Primarii indignissimè & quidem publicè in Letania majore habitus, ei oculos erumpere, & linguam abscindere attentarunt, eumque omni destitutum auxilio saucium in carcerem conjiciunt. Qui tamen carcere elapsus, auxilio

lio

lio *Wirundi* Abbatis, & *Vinigisii* Spoletani Ducis, ad *Carolum Regem* in Germaniam profugit, eumque in castris ad *Padabrunum* invenit. Leonem summo honore suscipiens, rursus Romam cum Legatis remisit, promittendo, quod mox ipse Rex Romam petere, & totam causam cognoscere velit. Annales Franciæ *Anni DCCXCVIII.* Cœnobita Engolismens. *in Vita Caroli M. fol. 261.* apud Pithoæ, Joan. Baptist. Platina *in Leone III.* late Sabellic. *dict. lib. 8. fol. 448.*

2. *Carolo* cum filio *Pipino* & aliis Primoribus Germaniæ Romam proficiscenti, & Urbi appropinquanti ipse *Pontifex* unà cum *S. P. Q. R.* missis quoque Civitatis Romanæ *vexillis* & *turmis*, obviam iverunt. Qui cum convocata Synodo cognoscere de criminibus objectis, nemo autem criminum probator esse vellet, *Leoni* permittit, ut jurejurando se purget; Qui cum in Basilica suggestum ascendens tactis Evangeliis se purgasset, à Rege Carolo in sedem Pontificalem reponitur. *Leo* gratiam aliquam relaturus *Carolo* benefactori optimè de Ecclesia & Italia merito, cum animadvertisset, quanto odio & tyrannide laboraret infame & cruentum *Irenes Augustæ* Imperium in Oriente, ac quàm maximas calamitates Urbs Roma, ac tota Italia propter vecordiam Imperatorū Constantinopolitanorum perpessa sit; *Ipse Pontifex Leo* in ipsis Natalitiis Christi feriis in *Divi Petri* Basilica peractis solennibus sacris Anno DCCC. SCITU ET PRECIBUS POPULI ROMANI, secundum Platinam, QUI OFFICII CAUSA CIRCUMSTABAT juxta Sabellicum; aut ut Paul. Æmilius scribit, INGENTI ASSENSU PROCERUM (qui undique in Urbem admiratione Caroli & Francorum convenerant) CORONAM capiti ejus imposuit, & à cuncto Romanorum populo

G accla-

acclamatum eſt; CAROLO AUGUSTO à DEO CORONATO, MAGNO ET PACIFICO IMPERATORI ROMANORUM, VITA ET VICTORIA! Ac poſteaquam à *Leone,* more antiquorum Principum, adoratus erat, ablato Patricii nomine, Imperator & Auguſtus appellatus eſt. Ita atteſtantur Annales Franciæ *conſcripta à quodam ejus ætatis Aſtronomo ſecundum* Rupertum. *ad annum DCCC. modo dictus* Cœnobita Engolismenſ. *in Vita Caroli M. fol. m. 262. & 263. ap. Pithoæ.* Regino. *hiſtor. lib. 2. fol. 34. apud Piſtor.* OthoFriſing. *hiſtor. lib. 5. cap. 31.* Lupold. à Babenberg. dejurib. Regni & Imperii Rom. *cap. 1.* Quod latè tradit Anton. Cocc. Sabellic. *dict. lib. 8. fol. 450.* Platina in Vita Leonis *III. Editione Noriberg. Anni 1484.* Paul Æmil. Veronenſ. *de geſtis Francor.* Siffrid. Presbyt. *hiſt. epit. lib. 1.* Gotfrid. Viterbicus. *part. 17. in Carolo M. libr. 3. fol. m. 69.* quod clariſſimis verbis refert Sigebertus (*qui viguit Anno MCX.*) *in Chron. ad Annum DCCCI. Romani,* (inquit) *qui ab Imperatore Conſtantinopolitano jam diu animo deſciverant, nunc accepta occaſionis oportunitate, quia mulier excæcato Imperatore Conſtantino filio ſuo, eis imperabat, uno omnium conſenſu Carolo Regi Imperatoris laudes acclamant,* Eumque per manus *Leonis Papæ* coronant, *Cæſarem* & *Auguſtum* appellant: Pipinum v. filium ejus Regem Italiæ ordinatum collocant. Pariter ſcribit hac de re Æneas Sylvius, *poſtea* Pius II. P. Max. *in cap. 9. de ortu & authoritat. Imperat. Populum* Romanum inquit: *qui ſuo* ſanguine paraverat, *Imperium,* & ſuis Virtutibus *Monarchiam* fundaverat *Orbis, deſertum* à Græcis, dicit *venientem* in auxilium *Carolum M.* qui urbem & ſacra *loca* ab omni hoſtium *incurſione* defendit, primò *patricium,* poſt Auguſtum, *concurrente* Summi Pontificis *conſenſu,* ſalutaſſe Cæſarem. Brevius Marq. Scot. *lib. 3. Chron.* & Schafnaburg. *hiſt. Germ. de Ca-*

de Carol. M. Carolus hoc tempore à Romanis *Augustus* appellatus est. Ideò quod hæc Imperii Romani translatio non *Romani Pontificis* sed *Populi Romani* authoritate facta sit. latè contra Bellarm. & Gretser. *deducit* Arnisæ. *dict. cap. 7. per tot.* Goldast. in Apolog. Petr. Heig. *lib. 1. quæst. 2. num. 23.* Henning. Arnisæ. *de translat. Imperii cap. 7. n. 13.* Rupert. in Observat. ad Besold. Synopſ. *histor. cap. 17.* Arthur. Duck. *de authorit. jur. civil. in terr. Princip. Christ. lib. 2. cap. 2. num. 1. & 3.* Siquidem in hac acclamatione & laudatione tum temporis electio Cæsaris penes Populum Romanum, & Constantinopolitanum consistebat: Quod evincunt Verba Hermanni Contracti in Chronicis, dum scribit: *Carolus Imperiali benedictione sublimatus, Augustus & Cæsar Romano more appellatur.* Herm. Contr. Comes de Veringen Suevus, *(qui hodie Principi ab Hohenzollern paret)* qui scripsit Anno MXI. *in Chron. ad Annum DCCC.* apud Pistor. Freher. *ad Lupold. de Babenberg. de jure Imper. cap. 1.*

3. Sanè ex hac Coronæ impositione ex tunc mos inolevit, ut Imperatores Occidentis à Romanis Pontificibus coronas acciperent, atque ex ea solennitate Augusti in Italia haberentur, cum Romæ jam à multis annis, ex quo de imaginibus disceptatum per exigua aut nulla Græci Imperatoris reverentia esset. Freher. ad Petr. de Andlo. *lib. 2. cap 6.* Besold. de Elect. & Success. *lib. 3. dissert. 1. num. 8. & seq.* Joan. Cluverus *in Epitom. histor. in* Carol. M. *fol. 410.*

4. Ob tot egregia facta *Carolus Imperator* ab universis Nationibus meritò *Magnus* vocatus fuit. Vir quippe omni Sapientia, & omni virtute in humano genere sui temporis adeò præcellens, ut omnibus orbem inhabitantibus terribilis, amicabilis pariter & admirabilis videretur:

deretur: Ac quod imprimis mirabundum, *Francorum Barbarorumque*, ferocia & ferrea corda, quæ nec Romana potentia domare valuit, *Carolus* solus moderato terrore ita repressit, ut nihil in Imperio moliri, præter quod publicæ utilitati congruebat, manifestè auderent. Et hæc sunt verba Nithardi *in histor. de dissension. filior. Ludov. pii. libr. 1. in princip.* Eginhard. *in Vita Caroli Magni.* Andreas Brunner. *in annal. Bojar. l. 5. fol. m. 703. & passim.* Putean. *in histor. Insuber. fol. 216.*

5. Ac is est *Carolus M. Imperator Germanus*, vid. Pontan. *de Origin. Francor. lib. 1. cap. 10. & lib. 7. cap. 3.* Arthur-Duck. *de author. Iur. Civil. in terr. Rrincip.* Christian. *lib. 2. cap. 2. num. 3.* in villa quadam Thuringiæ, non verò Ingelheim Diœceseos Moguntinensis; probante Rupert. *in Observ. Histor.* ad Besold. *synops. cap. 17.* progenitus, qui Principia Principum, Ducum, Comitum & Baronum eorumque dignitatum posuit. Dehinc postmodum Principum ac Statum Imperii Libertas, dignitas & territorialis superioritas sensim crevit, à quo Principes & Status Imperii originem gloriosè trahere possunt. Dann zu welcher Zeit das Röm. Reich dise formam Regiminis bekommen/ daß dasselbe in unterschidene Ständ/ als Churfürsten/ Fürsten/ Graven/ Herzn und Städt verfaßt worden/ wird in keinen Historien so eigendlich beschriben/ dieweil die mutationes Imperiorum nicht in momento, sondern sensim und gleichsamb unvermerckt einschleichen. Allein hat hieran Carolus der Groß den ersten Eckstein gelegt. Auct. Respons. *Civit. Fridburg punct. 2. num. 6.* Cum enim ex paterna hæreditate Gallias & bonam *Alemanniæ* partem obtinuisset, Aquitanos octennali bello devicisset, jure belli Longobardos cum Provinciis subjectis subegisset, ac postmodum electo Romano-

manorum Augusto Saxones, aliosque populos suo Imperio subjecisset, ad conservanda tot Regna & ditiones bello nuper partas Imperator *Carolus M.* more Francorum, Longobardorum possessiones & nationes hasce in formam Provinciæ redegit, ac in Ducatus simul, Principatus & Marchionatus erexit, quibus *milites suos strenuos*, quorum virtute & viribus hostium impetus repressit, tot ditiones acquisivit, in præmium & auctoramentum cum titulo Ducis, Marchionis, Comitis plerunque *ad dies vitæ* præfecit, ut hasce Provincias regant, nomine Imperatoris subditis jus dicant, ac Imperatorem ubi opus esset, concomitentur, eique ubivis fidelem operam præstent, ac simul veluti Adjutores curæ Imperii participes sint. de quo vide Hermann. Vultej. *de jurisdict. in præf.* Christoph. Besold. *in thesaur. pract. lit. L. verb.* Lehen. *& lit. G. verb.* Grave. Leheman. *in Chron. Spirens. lib. 2. cap. 16. 17. & seqq. ac libr. 4. cap. 1.* Thom. Millef. *Angl. d. Nobil. Polit. fol. 36.* Reinking. *lib. 1. class. 4. cap. 14. Jur. Publ. cap. 4. per tot.* Ita enim Imperator *Carolus M.* in Comitiis *Anno DCCLXXVII.* Padabruni celebratis, antequam Coronam Romanam obtinuit, *milites seu Nobiles Francos & Germanos suos* alloquitur: *Ite milites mei; Vos Heroes* vocabimini, *socii Regum*, Judices criminum, *vivite posthac* laboris expertes, *consulite* Regibus publico nomine, *favete* orphanis, *juvate* pupillos, *consilio* circumdate *Principes: ab his victum & vestitum, & stipendium petite. Si quis negaverit, inglorius infamisque esto.* Quod refert Goldast. *in Constit. Imperal. tom. 3. latin. fol. m. 120.* Pari modo in constitutione Imperii ab Imperatore Ludovico pio Anno D. CCCXV. latè legimus, hæcce formalia, *Cætera verò judicia, idest, criminales actiones, ad examen Comitis reserventur.* ap. Goldast. *Constit.*

imp. Latin. tom. 2. fol. 9. & 10. Ac hujus rei aliud teſtimonium habes quoque ex *Aimmonio* antiquo Scriptore dum ait.

6. *Ordinavit autem Carolus M. per totam terram Aquitaniæ, Comites Abbatesque, nec non alios plurimos, quos Vaſſos vulgò vocant, ex gente Francorum, quorum prudentiæ & fortitudini, nullâ calliditate, nullâ vi obviare fuerat tutum, eisque commiſit curam Regni, prout utile judicavit finium tutamen villarumque ruralium proviſionem.* Annal. Franciæ *in append.* Ammoini *libr. 5. cap.* à Pithæo publicatæ *fol. 340.* Parile teſtimonium habemus ex Henemaro Epiſcopo Rhemenſi *lib. 4. epiſtol. cap. 14. quod infra adducetur.* vide quoque plura apud Petr. Heig. *lib. 1. quæſt. 2. n. 83.* Miræum Annal. Belg. *fol. 347.* Beſold. *in theſaur. Pract. lit. G. verbo* Grav. Joan. Gryphiand. *de Weichbild. Sax. cap. 27. per tot.* Simili modo *Carolus M.* deviĉtis Longobardis Italiam certâ quâdam ordinatione temperavit ac *Ducatum Beneventum Aragiſo* Deſiderii Regis genero, antiquo jure feudi, quod erga Longobardos Reges fuerat, erga ſe quoque conſervato permiſit. Paul. Æmil. Veronenſ. *in annal. Gallic. lib. 2. à princip. fol. m. 58.* Anton. Sabellic. *in Rapſod. Ennead. 8. libr. 8. fol. m. 442.* Mart. Cruſ. *in annal. Suev. part. 1. lib. 12. cap. 4.* Ita quoque *Teſſilo* Dux Bojariæ Regis Pipini ex Sorore Hildrude Nepos & Carol. M. conſobrinus, Vir aliàs in ſervitio & divino cultu devotiſſimus, ſecundum Chriſtian. Geuccold. *in addit.* ad Hund. *tom. 3. metropolit. Rubr.* Pfaffenmünſter/ *ad Carolum M.* evocatus, nec redire permiſſus, neque Provinciæ quam tenebat ulterius præeſſe poſuit, ſed Comitibus ad regendum commiſſa eſt, ſunt verba Eginhard. *in vita Carol. M.* Leheman. *in Chron. Spirenſ. lib. 2. cap. 16. fol. m. 84.* Gryphiand. *dict. cap. 27. num. 6.*

7. Ac

7. Ac præcipuam Bojariæ adminiſtrationis partem & curam Geroldo Comiti commiſſam fuiſſe, refert Andre, Presbiter *in Chron. Bavar. fol. 25.* Leonhard. Wurſſb. *in Relat. Hiſt. 1. quart. Monarch. part. 3. f. m. 31.* Qui *Geroldus* (alibi Bojariæ Præfectus vocatus) cum Hunnis & Avaris dimicans interfectus fuit. Annal. Franc. *ad Annum DCCXCIX. fol. m. 75.* ac Monach. Engolism. *in vita Caroli M. fol. m. 252.* Obiit hic Teſſilo idibus Decembris Anno 788. ac ſepultus eſt cum Progenitoribus *in Oſtenhofen.* Bavariæ Civitate. Hundius *in Metropol. Salisburg. tom. 3. fol. 102. & 113.* Teſſilonis judicium & proceſſum & cauſas depoſitionis & privationis feudi vide apud Wigulæ: Hund. *tom. in Metropol. Salisburg Rubr. Epiſc. Patav.* Goldaſt. *in Conſtit. latin. tom. 1. fol. 17.* Annal. Franc. *fol. m. 10. & 12.* Hund. *in Metropol. Salisburg.* Marq. Freher. *de Origin. Com. Palat. part. 1. fol. m. 45.* Andr. Brunner. *in Ann. Bojar. lib. 5. fol. m. 730. &c.* Conſuetum enim erat tempore *Caroli M. & Ludovici Pii*, ut ad ſingulas Civitates regendas populosque in fide continendos aliquis Comes mitteretur, qui territorium cepit, ac quoniam illi Comes præerat, *Comitatus* dicebatur, aliàs territoriũ, diſtrictus ſeu *diœceſis*, communiter autem *Pagus*. V. G. Pagus *Elſaticus*, Pagus *Pariſienſis*, ſicuti patet *ex Annal. Francic. paſſim* apud Pithoæ. Frodoard. *in Chronic. f. 110. 118. & ſeqq.* Henric. Bebel. *in Spicileg. pag. 128.* Spiegel. *in Comment. ſuper Ligur. lib. 5.* Beat. Rhenan. *Rer. german. lib. 2. fol. m. 169. ac lib. 3. paſſim.* Quod latè ex vetuſtiſſimis Scriptoribus quoque eruit Marq. Freher. *de origin. Palat. part. 1. cap. 5. fol. 38. & per tot.* qui hodiè propriè vernacula lingua ein Göw / oder ein Thal vocantur: veluti das Craichgöw / das Wormbsgöw / das Speirzgöw / das Nordgöw / Zabergöw / das Neckergöw / das Al-

gôw/ das Rheingôw/ das Westgôw. Sanè hi pagi (veluti *Chraigoviensis*, *Chemavi*, *Hundsrück*, *Wormatiensis*, *Nortgoviensis*, *Alemannorum*, *&c.*) nihil erant, quàm certus tractus qui sub se habebant plures villas, Castella, Oppida, quandoque Civitates, sicuti latè ex antiquis Scriptoribus comprobat Marquard. Freher. *dict. t. de Origine Palatin. lib. 2. cap. 4. latius dict. cap. 5. & seqq.*

8. Et hoc clarè evincit Caroli M. testamentum inter filios; quo in divisione Provinciarum dispofuit sequentibus verbis: *Italiam quæ & Lombardia dicitur*, *& Bojariam, sicuti Tassilo tenuit*, *exceptis duabus villis*, *quarum nomina sunt Ingolstat* & Lutrahahof, *quas nos quondam* Tassiloni *beneficiamus*, & pertinet ad Pagum *qui dicitur Nortgouue*; *& de Alemannia partem*, *quæ in Australi ripâ Danubii fluminis est*, *& de ipso flumine currente Danubii limite usque ad Rhenum fluvium in confinio* Pagorum Cletgouue & Hegouue, *in locum qui dicitur* Enge, *& inde per Rhenum fluvium sursum versus usque ad Alpes*, *quicquid inter hos terminos fuerit*, *& ad meridiem vel Orientem respicit*, una cum Ducatu Curicusi & Pago Durgouue *Pipino dilecto filio nostro consignavimus*. Testam. Caroli M. *apud Pithoæ. fol. m. 254.* Qui Pagi supra nominati & olim & hodie adhuc amplissimi Comitatus in Helvetia & superiori Suevia existunt. Erat autem olim *Pagus* ditiuncula binum aut ternum millium virorum, seu tractus totius fontis vel fluvii, ex quo illi Pagani communiter biberunt, adeò ut alibi Pagus ultra viginti millia complectebatur; nomine à vocabulo germanico Pech adsumpto. Jodoc. Willich. *ad Tacit. German. part. poster. Rubr. de Suevis.* Freher. *dict. tr. part. 1. cap. 5. fol. 38.* In hisce Pagis erant quoque *Civitates*, non Romanorum more extructæ, sed ædificiis non cohærentibus constitutæ, germanicè propriè ein Gemeinde/

meinde/

meinde/ ein Gericht/ ein Stadt. Willich. *dict. Comm. pact. prior. Rubr. de veter. Germ. Civit. fol. m. 502.* Unicuique autem *Pago Comes* præſidebat, qui Epiſcopi Advocatum & Pagenſium defenſorem agere cogebatur, aliquando Judex fiſcalis vocatus, qui ſub ſe Centenarios, Vicarios & Scabinos habuit. *De quo tot. tit. Cod. Leg. Longob. lib. 2. tit.* Ut Epiſcopi & Comites invicem ſibi auxilium præſtent. 54. Beat. Rhenan. *rer. german. lib. 2. Rub. ſtatus Galliar. & Germ. f. m. 169.* Quod noſtra vernacula lingua ita explicuit *Lehmannus*. Dann es haben die teutſche Fränckiſche Könige jhre Königreich und Land in Göw abgetheilt/ und hat man damal ein Göw genennet/ ein Refier einer Landſchafft/ darin ein Hauptſtadt ſambt andern geringen Städten/ Flecken/ und Dorffſchafften gelegen/ und von einem Graven oder Landrichter im Namen deß Königs und Reichs regiert und verwaltet worden. Dann es haben die teutſche Könige in Verwaltung dero Landſchafften/ der Römer Exempel für Augen gehabt. Was die Römer Diœceſes und Præfecturas genennet/ und durch jhre Præfectos militum oder Hauptleuth regiert/ das haben die Teutſche nach jhren Gebrauch ein Göw/ latinè Pagum, und die Regenten Göwgraven genennet. Innmaſſen die Römer am Rheinſtrom in den Städten Germaniæ primæ, als zu Maintz/ Wormbs/ Speir/ Straßburg ꝛc. Jhre Præfectos und Obriſten gehalten/ welche die Städt und Diœceſin oder Gravſchafften nicht allein vor Feindſchafft geſchützt/ ſonder auch als Obrigkeit verwaltet/ der Underthanen Klagen uñ Antwort angehöret/ und durch Richterlichen Spruch entſcheiden. Alſo haben die Teutſche/ nach dem ſie den Römern obgeſigt/ und die Land am Rheinſtrom in jhren Gewalt gebracht/ die Form zu regieren beharret/ Graven und Landrichter mit berührtem Gewalt und Befehl in obberührte

berührte Stádt gesetzt/ und solche Graven haben geheissen/ Comes Pagi, Comes Pagensium, Comes Provinciæ, de quibus in Capitularibus Francorum, *lib. 3. cap. 73. lib. 4. 78. & pass.* Lehman. *in dict. Chron. Spirens. lib. 2. cap. 17. &* Vadian. *in aleman. tom. 3. fol. 25.* Idque latius constat ex antiquis historiis Germaniæ passim. Ita Erlebaldus Comes *Pagi Castricensis*, Castellum Macherias Archiepiscopi Rimorum contra jus & fas detinuit, conquerente Heriveo Archiepiscopo, apud Frodoard. *Chron. ad Annum 922.* refert; In Pago *Parisiaco*, in villa quæ dicitur Gesedis, miracula quædam comparuisse. Item Pagus *Atrebatensis*, Pagus *Ribuariarium* super fluvium Ruram, Pagum *Belvacensem* Nordmanni deprædarunt, mox ad defensionem ivit Comes Heributus cum aliis viris fortibus. Pariter Wigericus Metensium Episcopus tenuit quoddam Castrum *in Pago Elisatio*, nomine *Zaberna*, cujus restitutio petita fuit, & quæ similia passim occurrunt apud Frodoard. *in Chron. ad Annum 920. & seqq. fol. m. 110. 115. 117. 118. 120. & passim.*

9. Parile testimonium habes ex Paulo Æmilio, *lib. 1. histor. Franc.* Qui sub Rege 9. tradit *Duces initio Comitesque à Regibus præficiebantur gentibus.* Similia ferè tradit Beatus Rhenanus: Nam Franci Romanos imitati sunt in gubernanda plebe, qui Provinciarum Rectores, Duces appellabant. Deligebant autem Duces ex nobili familia; Sic Bojaris Agilofnigerum gens antiqua diu Duces dedit, &c. Ac persæpè sese tantum Duces militum nominabant, quemadmodum in vetustissimo diplomate apud divum Ludegarium Lucernatem scriptū est: Ego Withardus & frater meus Rupertus Dux militum Regis Ludovici. Fuit autem is Rupertus Alemanniæ sive Sueviæ Dux. Beatus Rhenan. *Rer. Germ. l. 2. f. m. 158.* Va-

158. Vadian. *in Aleman. tom. 3. fol. 25.* *Duces* quoque exinde nuncupati fuerunt, quoniam Duces erant Exercituum, maximè ex eo tempore, quo nomen Imperatoris ad solum Principem translatum fuit. Postmodum verò hoc dignitatis nomen permansit. Comites verò ex eo forte, quod Principem id est Regem comitabantur, ejusque aulam sequerentur, ibique vel inde officia habebant tum militaria, tum alia prout censet Ludovic. Guicciard. *in Republ. Hannon.* Molan. *in præfat. lib. de milit. sacra. Duc. Brabant.* Quod benè deducit Jan. Dousa *in annal. Holland. libr. 5. fol. 216. & seqq.* Petr. Gudelin. *de feud. part. 1. c. 3. n. 13.* quod optimè comprobat Hubert. Thom. Leod. *de Origine Palatin. fol. 1. & 2. apud Freherum.* Primam ideò dignitatem sub Francis in Alemannia habebat *Dux*, proximam *Comites*. Regulariter enim *duodecim* Duci Comites adjuncti fuerunt, qui ceu intimi ejus, eum ut plurimum comitabantur. Abb. Ursperg. *lib. 5. histor. cap. 20.* Aimoin. *histor. libr. 4. cap. 61.* Petr. Heig. *lib. 1. illustr. quæst. 2. n. 38.* Jan. Dousa *in Annal. Holland.* Guicciard *de Republ. Hann. f. 143.* Marquard. Freher. *de Origine Palatin. part. 2 cap. 1. in fine.* Ita Pipinus Francorum Rex Tassilonem in Ducatum restituit, domumque reversus Gryphoni fratri suo, Ducum more, duodecim Comitatus in Neustria donavit, sed ille tali beneficio non contentus erat: Dum eodem anno ad Weifarium Ducem Aquitaniæ profugit, prout legimus in Annal. Franc. *sub Pipin. ad Annum DCCL. fol. m. 6.* Lehman. *d. Chron. lib. 2. cap. 16. fol. m. B.* Idque veterum Scriptorum authoritatibus comprobatum esse testatur quoque Jan. Dousa. *dict. lib. 5. f. m. 218.* In gleichem hat Bruno der Hertzog in Sachsen / zwölff Graven in einem Hertzogthumb gehabt / und ist sambt denselben im Krieg wider

die Dennemärcker erschlagen worden. Diethmar. *libr. 1. Chronic.* Hennenges *in Genealog. p. 2. sub Brunone.* Ita *Brunonem* Saxoniæ Ducem cum duodecim *Comitibus* occisum fuisse legimus apud Adam. Bremens. *in hist. r. Eccles. cap. 53.* Idem tradit quoque Janus Dousa: *Carolo M. & Pipino Imperantibus Comites perpetuò ad Normanni vel Saxonici limitis custodiam excubare aut Urbis alicujus præfecturæ illigati, judiciis pariter atque ærario intendere anxiequesatagere jubebantur, videlicet ne quid detrimenti Regalis Fiscus acciperet. Quo quidem tempore Duodeni simul Comites sub unius Ducis ditione subesse atque imperata facere consueverant.* Jan. Dousa *in Annal. Holland. lib. 5. fol. m. 218* Quamvis hic numerus perpetuus non fuerit, sed quandoque & dimidio inferior. Tholosan. *in Syntagm. jur. lib. 6. cap. 7. num. 30.* Pontan. *lib. 6. Origin. Franc. cap. 13.* vide Joan. Gryphiand. *de Weichbild. Sax. cap. 27. num. 10. & seqq.*

10. De Saxonia quoque hæc habemus, quod *Carolus M.* ceu singulari arcano conservandi Provincias noviter subactas, Saxoniam devictam, quæ tunc sub uno Principe regebatur, in plura, scilicet *Comitatus, Baronias* & alia Dominia diviserit, ac de diversis exteris Regionibus de quibus confidebat, in Dominos & Rectores dictæ antiquæ Saxoniæ deputavit, concedendo cuilibet eorum, juxta ipsius statum & merita, singula Dominia, quod ex Auctore Anonym. refert Theod. de Niem. *in oper. Simon. Schardii:* Et post eum Gryphiand. *in præfat. cap. 27. num. 9.* Saxonia enim licet Cæsaris ut Imperii propria fuerit, utpote belli jure acquisita, Administratio tamen ejus, Witichindo Duci, Comitibus ac Missis relicta fuit. Annal. Franciæ *sub Carolo M. ad Ann. DCCXCVIII. fol. 14.* apud Pithoæ. Rein. Reineer. *de Orig. Saxon. fol. 26.* Pari quoque forma & ratione Imper. *Carolus M.*

lus M. ad tuendos Imperii limites Marchionem *Brandenburgensem* contra Vandalos: Marchionem Austriacum contra Hunnos: *Badensem* ad defendendum Rhenum: *Misnensem* contra Bohemos constituit: *Montisferrati* Salutiarum limitum Præfectum contra alios Imperii (uti loquitur Tacitus, defendenda susciperent, inde *Marchiones* dicti. Arnisæ. *de jur. Majest lib. 2. cap. 4. num. 15.* Dn. Limnæ. *lib. 4. Iur. Publ. cap. 4. num. 21.*

11. Hoc *à Carolo M.* variis ex causis, ac singulari arcano Politico institutum fuisse censeo. Tum (1.) ut Imperator sibi adjungeret Beneficiarios, quorum opera militari in expeditionibus quoties usus incidisset, uteretur. Nam secundum Imperatores Theodosium & Valentinianum, & virtutum præmia merentibus tribui convenit, & aliorum honores aliis damnorum occasiones fieri non oportet *in l. fin. C. de stat. & imagin.* præsertim militibus; Cùm Reipublicæ intersit, ut ad Imperium defendendum milites habeamus, qui propter merita in acie acquisita meritò condignis beneficiis sunt afficiendi secundùm Imperatorem Theodosium & Valentinianum *in Const. leg. nummarior. 4. ibi;* sudoribus eorum beneficium deferentes. *C. de apparit. mag. milit,* ubi Jacobus Rebuff. *ac l. veteranis. 9. ibi:* remunerantes fidem, devotionem militum nostrorum. *C. quand. Prov. non est necess.* Seneca latè *de benefic. lib. 5. de benefic. cap. 24.* Guerr. Pison. Soac. *de feud. cap. 5. num. 1.* Baro Enenckel. *de privileg. milit. lib. 1. cap. 8. num. 17. & seqq.* Claud. Cotær. *de jur. milit. lib. 1. cap. 2. & 3.* Quorum operæ præmium erant prædia ipsis concessa, ac administrationis cura simul demandata, quo ad belli necessitatem paratiores haberet milites, ac sumptus bello necessarios facilius ferre queat. *arg. l. 1. & 2. Cod. d. limitroph. l. 2. C. d.*

Offic. Præf. Prat. Orient. Guilielm. Forner. *de feud. in proœm. fol. m. 13.* Milites enim ac beneficia militaria sunt nervi, quibus Imperium Germanicum continetur ac viget. *arg. text. in cap. Imperialis. 2. feud. 52.* De quo ipse Imper. *Carolus M.* in Capitulari seu recessu Imper. Paderbrunni apud Goldast. *tom. 3. Constit. Imper. latin. fol. m. 120.* Besold. *in Thesaur. pract. verb.* Lehen. *fol. m. 497.* Knichen. *de pact. investit. c. 5. sub. n. 257.* Idque ad exemplum Imperatoris Antonini, qui prædia & fundos hostibus ereptos, Ducibus militum addixit, apud Vopiscum. Et ad imitationem *Theodorici Gothorum Regis*; qui de promotione militis emeriti Stephano Comiti rescribit verbis gravissimis: Tribuenda est justis laboribus compensatio præmiorum, apud Cassiodorum. *libr. 2. Rescript. 28.* Et alibi: Nam penè similis est mortuo qui à suo Domino nescitur, nec sub aliquo honore vivit, quem Regis sui notitia non defendit. *lib. 5. Rescr. 26.* ac integrum aliud Rescriptum, determinatione militum variis rationibus plenis modo dicti Regis Theodorici refert. Idem Cassiodor. *libr. 6. Rescript. 13.* Quod & Gentium mores hodierni acriter observant; sicuti præ cæteris, inprimis de Barbarica ea Natione in Archontologia Cosmica Japonensium legimus. Et infra latius dicetur. Tum (2.) ut securius imperaret, si ex militibus nobiles efficeret, eisque *certa Castella* assignaret; Simulq; horum regimini provincias devictas committeret, cùm enim aliàs difficile sit, territoria nuper parta quiete conservare. vide Jean. de Marnix. *Resolut. Polit. sect. 4. Resol. 4.* Consultius censuit *Carolus M.* tam propagandi quàm conservandi Imperii, si Provincias nuper partas inter milites distribueret, quorum operâ usus, ac fidelitate expertus erat. Quam priorem Orientalis Imperii rationem sequi,

qui, ac per Præsides & Præfectos Rempublicam precario ac annuatim administrare. vide Vult. *de feud. lib. 1. cap. 1.* Tum (3.) ut illustri fidelitate, illustrius Imperium efficeret, eò enim majus quodque Imperium quò majoribus & illustrioribus culminibus fulget. *arg. Nov. 15. in princ. vers. Nos igitur.* Ac tanto laudabilius imperiale sceptrum extollitur, de cujus throni fulgore prodeunt Dignitates, ut loquitur Henric. Imper. 7. *in Diocl. Henneberg.* quod refert Herm. Kirchner. *de Republ. disput. 17. thes. 3. lit. D.* Cum Reipublicæ amplificandæ & conservandæ, nulla tutior via, secundum *Politicos*, quàm acquisitas Possessiones in Provinciam redigere, ex ratione & consilio Mecænatis apud Dion. *histor. lib. 25.* more Romano, qui eâ ratione ex minimis principiis totum ferè terrarum orbem occuparunt. Justin. *in Nov. 24.* Quod si simul in Ducatus, Principatus ac Comitatus erigantur, imitatione Caroli M. de quo Trithm. *de Regn. Franc.* securum firmamentum Imperio attribuunt. Kirchner. *de jur. territor. cap. 1. num. 7.* Knichen. *dict. disput. 17. th. 3. lit. A.* Besold. *de increm. Rerump. c. ult. num. 11.* Tum (4.) ut Imperator plurimos Comites & socios expeditionum haberet, tum aliarum tum Romanæ, quam suscipiebant ad petendam coronam auream à Pontifice Romano; Iter enim facturi Imperatores, ferè semper amicos militiæ peritos & Jureconsultos sibi ipsis adjungebant, qui eos in via comitabantur, inde Comites dicuntur, sicuti legimus in *l. diem functo. D. d. offic. assessor.* Quibus ad majorem obtemperandi alacritatem certa prædia, beneficia vel quid simile concessa fuisse, non dubitandum est, sicuti censet Anton. Cont. *de feud. tit. de Orig. feud. fol. m. 117.* Besold. *in thes. Pract. verb.* Lehen. Guicciard. *de Republ. Hanon. fol. m. 143.* post Frecciam,

Paul.

Paul. Christinæ. *decis. Belgic. 115. num. 2. & seqq. vol. 5.* Omnes enim Imperii Principes ac Comites Imperatorem Romam euntem comitari obligati erant, nec cuiquam nisi venia impetrata domi remanere licuit. De quo Ott. Frisingens. *histor. lib. 2. cap. 12.* Gunther. *in Ligur. lib. 2.* Tum (5.) ut in pace quoque ad jura populo reddenda, eosque in fide continendos, ad obeunda officia publica, viri strenui Imperatori adessent. Comites enim non rei tantùm militaris causa, sed ut ab eis Populus jura peteret, Carolum M. ordinasse historiæ narrant; sicuti in Legibus Ripuariorum *c. 55. & 9.* constitutum: Si quis Judicem fiscalem quem *Comitem* vocamus, interfecerit. De quibus passim Capitularia Caroli M. apud Goldast. *in tom. 3. Constit. Latin.* Jan. Dousa *in annal. Holland. lib. 5. fol. m. 215.*

12. *Graphion* seu *Graphio*, qui à Longobardis Comes dicebatur, antiquis Germanis idem quod Judex fuit, Comites namque certos Pagos vel unum Pagum augebant cum judicandi & protegendi potestate, ejusque Præfecti fuerunt. Frodoard. *in Chron. An. 926.* quorum alii ordinariorum modo Judicum partibus ac muniis fungerentur, causarum cognitionibus præessent, denique Prætorum ritum, litigantibus pro tribunalibus redderent, teste Paulo Diacono *histor. Longob. lib. 5.* Jan. Dousa. *in Annal. Holland. dict. lib. 5. fol. m. 215.* Lehman. *d. Chron. lib. 2. cap. 16. f. 54. A.* de quo latè Limnæ. *in jur. publ. lib. 4. cap. 4. num. 20.* & Besold. *tr. d. Comitibus.* Idque per varia exempla deducit Nicol. Burgund. *de Elect. Bavar. fol. 104. & seqq.* Daniel Heider. *in Apolog.* der Reichsvögt. *cap. 2. fol. m. 153.* Thom. Cragius Scotus *de feudis Angl. & Scot. Exeges. 12. f. m. 77.* **Und ist bey der Caroliner Regierung ein Grav nichts anders geweßt/ als ein Land-**

Landrichter/ der den Königsbann/ an statt deß Königs in seiner gantzen Gravschafft allein geführt/ welches in solchem Gäw oder Gravschafft zu üben/ sonsten niemanden gebührt. ut tradit Antiquitatis Germaniæ peritissimus JCtus Daniel Heider, *in act. Lindav.* der 4. Dörffern. *fol. 282.* Huic verba & tituli *Landgravii*, id est Provinciæ Comites seu Judices, & *Marchgravii*, limitis Comites, qui finium custodiam agitarent, inibique Regis sui nomine præsiderent, *Pfalzgravii* Palatii Comites, qui & Majores Domus, & Præfecti Rectoresque Palatii, *Burggravii* arcis Præsidiique Comites, *Centgravii* (qui & in antiquis Germanorum legibus Centenarii vocantur) & *Gogravii* & Dingravii, Judices pedanei originem traxerunt, de quibus Eginhardus, Jornandes, Aimonius *& Histor. passim* Jacob. Cujac. *de feud. in proœm.* latissimè Besold. *in discurs. de Comitibus.* Ac in thesaur. *Pract. verb.* Grav. Wehner. *in Obs. pr. verb.* Grav. Paul. Christinæ. *decis. Mechlin. 115. per tot. vol. 5.* latè Arnisæ. *de jur. Majest. lib. 2. cap. 4. n. 15. per tot.* Joan. Gryphiand. *de Weichbild. cap. 62. per tot.* Thom. Millès. Anglus. *de Nobil. polit. f. m. 38. & seqq.* Et hoc Comitis vocabulum, etiam in subsecutis quibusdam seculis in Cæsareis Diplomatibus pro Judice positum legimus, sicuti ex Imperatoris *Henrici VII.* Privilegio Exemptionis Anno 1224. *Abbati & Monasterio Salemvillensi* in Suevia concesso constat, in hisce verbis: Monasterium de Salem eadem volumus libertate gaudere, videlicet ut nec Abbas nec cæteræ ejusdem personæ Monasterii coram *Comitibus seu aliis quibuscunque Judicibus*, in quacunque causa, à quoquam conveniantur. Antecategor. *Salemvill. in Probat. sect. 8.* ubi Matth. Klock. *lit. A.* Quas firmandi Imperii rationes, & ii qui à debita Imperatoris obedientia, & fidelitate de-

sciverunt, appositè jam olim sciverunt. *Emanuel* enim Constantinopolitani Imperatoris nepos, in Siciliam Vicarius missus, dominandi cupiditate Regnum occupans, ut sibi Regni Procerum, ac Universitatum animos conciliaret, beneficia, dignitates & feuda constituit, Barones & Feudatarios creavit, Sicaniæ territoria in feuda convertendo, quæ prius erant Curiæ; teste Cumia Siculo *in prælud. feud. cap. si aliquem, num. 40. & 41.* Petr. de Greg. *de concess. feud. part. 1. in pr. & part. 5. quæst. 1.* Nicol. Intrigliol. *de feud. quæst. 3. num. 21.*

CAPUT VII.

Quibus Officia Ducalia & Comitilia à Carolo M. ejusque successoribus concredita fuerint. Ubi imprimis de eorum qualitate & virtutibus.

SUMMARIA.

1. *Ducis, Marchionis, & Comitis officia viris tantum strenuis commissa fuere.*
2. *Olim non erant ita liberi, neque illorum officia perpetua ac hereditaria.*
3. *Salaria illis ex publico erant deputata.*
4. *Illorum officium quale fuerit?*

HÆc munia & officia Ducis, Marchionis, vel Comitis à *Carolo M.* ac subsecutis Imperatoribus, non cuivis, sed viris tantùm Nobilibus, strenuis, qui claritate generis & magnitudine potentiæ, ingeniique dexteritate præ cæteris præcellerint, ac de quorum fidelitate certò constabat, commissa fuêre, uti author est Eginhardus *in vitâ Caroli M.* Idque præ reliquis hoc testatur antiquus scriptor Monachus Marculphus *in form. antiquis*, quando ait: Non facilè cuilibet judiciariam convenit committere dignitatem, nisi prius fides & strenuitas

tas videatur probata. *Ergo cum & fidem & utilitatem tuam videmur habere compertam, actionem Comitatus, Ducatus vel Patriciatus in Pago illo, quem Anteceſſor tuus usque nunc viſus eſt egiſſe, tibi in agendum regendumque commiſimus*; quod refert Henning. Arniſæ. *de jur. Majeſt. lib. 2. cap. 4. num. 15. fol. m. 323.* Andr. Knichen. *de jur. territ. c. 1. num. 61.* Nicola Burgund. *de Elector. Bavar. f. m. 113.* Ita quoque Alemannis Dux primus, Burchardus, Gentis Suevorum Nobiliſſimus & virtutum dote probatiſſimus datus fuit: Cui & prædia damnatorum confiſcata in beneficia tradita erant; ut ſcribit Eckard. *in caſib. S. Gall. monaſter. cap. 1.* Et hoc ex eo adducit quoque Lehman. *in Chron. Spir. lib. 2. cap. 16. fol. 84. B.* Quod hiſce verbis recenſet Hermannus Contractus. *Ita ab Imperatore Cunrado I. circiter annum Chriſti 920. Burchardus Alemanniæ Dux conſtituitur; quo poſtea occiſo, Herimano Alemannia committitur*, uti ſcribit Herman. Contract. *in Chron. ſub anno Chriſti 910.* Hujus Ducis Burchardi mentionem quoque facit Frodoard. *in Chron. fol. 127.* apud Pithoæ. Witichind. *in annalib. lib. 1. ubi Meibom.*

2. Præterea, erant quoque tum temporis & ab initio Duces, Marchiones, Comites & omnes alii titulati ſtatus non ita liberi olim, minus verò perpetui ac hæreditarii; ſed officiorum tantum nomina, Præfecturæ perſonales ac dignitates temporales, ex mero Imperatoris arbitrio dependentes, & ad nutum removibiles, quarum adminiſtrationis ratio Ærario Regis ſeu Imperatoris erat inferenda. ut tradit hoc Nicol. Cuſanus Cardinalis (*qui tempore Concilii Baſilienſis vixit.*) *de Concord. lib. 3. c. 28. inter oper. Simon. Schadii.* hiſce formalibus verbis: *Ordinabantur tunc Principes, Duces item & Comites conſtituti, debere tanquam officia publica, imperiali juſ-*

I 2 *ſione*

ſione habentes ad nutum removibilia, rationem ſui miniſterii ærario publico reddere, vide imprimis Andr. Knichen. *de jur. territ cap. 1. n. 8. & ſeqq.* Cunrad. Rittershuſ. *de feud. lib. 2. cap. 1. num. 4.* Beſold. *in Theſaur. Pract. lit. L.* verbo Lehen. Petr. Bizar. *hiſtor. Genuenſ. lib. 3. pag. 64.* quem refert & ſequitur Limnæ. *de jur. publ. lib. 4. c. 1. num. 8. & cap. ſeqq.* Caſp. Klock. *de Contribut. cap. 4. num. 127. & ſeq.* In horum fidem habemus teſtimonium ipſius Epiſcopi Rhemnenſis, *Hincmari,* dum ſcribit: Duces & Comites, qui poſt Regem populum regere debent, neceſſe eſt, ut tales inſtituantur, qui ſine periculo ejus, qui eos conſtituit, quos ſub ſe habent, cum juſtitia & æquitate gubernare intelligant, atque cum bona voluntate quod intelligunt adimplere procurent, ſcientes ſe ad hoc poſitos eſſe, ut plebem ſalvent & regant. Hinemar. *lib. 4. Epiſtol. cap. 14.* Ita quoque de Duce Thuringorum legimus, *Poppo* Dux Thuringorum dignitatibus expoliatur, Ducatus quem tenuerat *Conrado* commendatur, quem pauco tempore tenuit, & ſua ſponte reddidit. Deinde *Burchardo* Comiti committitur, qui eum hactenus ſtrenuè gubernat. Referente Regione *ſub Imper. Arnulph. Anno 889.* Ac conſuetum erat, hac reſcripti formula Ducatus vel Comitatus concedere, actionem Comitatus, Ducatus vel Patriciatus, in Pago illo, quem Anteceſſor tuus usque nunc viſus eſt egiſſe; Tibi in agendum regendumque commiſimus; quod tradit Marculphus. Et hanc dignitatem vocat Judiciariam, eamque conceſſam dicit non ad poſſidendum, ſed ad regendum; idque ex eo ſcribit Arniſæ. *de jur. Majeſt. lib. 2. cap. 4. num. 15. fol. m. 382.* Similia teſtatur quoque *Vadianus; Franci Reges Regnum ſuum Ducum maximè & Comitum opera moderabantur, qui in illa quidem ætate non ſuam ceu pro-*

propriam sed publicam Regni ditionem administrabant. Vadian. *de Colleg. Monaster. Germ. Veter. lib. 1.* apud Goldast. *in Aleman. tom. 2.*

3. Hisce Ducibus, & Comitibus salaria ex publico deputata fuerunt, eaque non in tam opimis reditibus sed xeniolis subditorum, atque usu sylvarum, agrorum, aquarum, aliorumque hujusmodi jurium consistebant. Leheman. *in Chron. Spirens. lib. 2. cap. 17. fol. 87. in pr.* Horum conditio tum temporis haud dispar fuisse videtur, qualis hodie est, *Bassorum, Begorum* alorumque militum in Turcia, suas certas Timarias possidentes. De quibus vide Rempubl. Turciæ, Joan Francisc. Montalban. *fol. 19.* Lorez. Soraz. *d. milit. c. in Rep. Turc. fol. 231.* Ac quales in *Polonico* Regno ac Magno Lithuaniæ Ducatu Palatini & Castellani existunt. De quibus statuitur Poloniæ Regni *fol. m. 7.* Cromer. *eod. tr. f. 142.* Alexand. Guagnin. *de Lithuan. fol. m. 273.* Quomodo etiam in *Gallia* ante Hugonem Capetum erat comparatum in Magistratibus & Officiis; ut refert Franc. Conan. *lib. 2. Comment. cap. 9.* Nicol. Burgund. *de Elect. Bavar. fol. m 112.* Pariter ac hodie adhuc in illo Regno omnes præfecturæ Provinciarum à nutu Regis dependent; Omnia enim Magistratus munia hâc formulâ mandantur: *Quamdiu nobis placebit.* teste Hotoman. *de feud. libr. 1. tit. 1.* Choppin. *de doman. Franc. lib. 1. tit. 5. n. 12. & 20. quem sequitur* Cunrad. Rittershus. *eod. tr. lib. 1. cap. 12. n. 1.* Ac de Præsidibus hodiernis Provinciarum Regni Galliæ, ita scribit Girardus: *Les officiers de la Couronne presque touts font hommage au Roy de Leur office, qu'ils appellent fiefs de vie, & ferment a la Cour de Parlement, & ne sont aucunement hereditaires* Girard. Sr du Haillan. *tr. de l' Estat. ès affaires, de France, liur. 4. fol. m. 335. B.* Und waren dazu-

malen die Graven nit mit allodialibus so zum stattlichsten/ doch einer mehr als der ander) sondern meist mit ihren Ambts und Lehengüter versehen gewesen/ Daniel Haider. *in Act. Lindav. f. m. 340.* Ob zwar diser oder jener Hertzog oder Grav etwan von Ihren Eltern und Vorfahren eigenthumbliche Landgüter ererbt/ durch Heürath erlangt oder erkaufft/ haben sie doch deßwegen nit Hertzog geheissen/ noch solchen titul geführet/ sonder von ihrem Ambt und Stand/ darein sie vom König von wegen deß Reichs gesetzt worden.

4. Quorum officium erat in exercitu ambulare & populum judicare, ut legimus *in legib. Alemanniæ tit. 11. cap. 34.* Leheman. *in Chron. Spirens. lib. 2. cap. 16. fol. m. 82. 6.* Casp. Lerch. *de nobilitat. German. immediat. pact. 1. n. 69. fol. 33.* Ac graviter sæpè conquesti fuêre Reges Francici erga Comites, quod non benè fidem promissam custodiant, hisce verbis: Auditum habemus qualiter & Comites & alii homines, qui nostra beneficia habere videntur, comparant sibi proprietates de ipso nostro beneficio, & faciant servire ad ipsas proprietates servientes nostros de eorum beneficio, quod refert Angesius *in Franc. leg. lib. 3. cap. 19. & 20. ac lib. 4. cap. 51.* apud Heider. *in dict. Act. Lindav. lit. nnnnn. fol. m. 727.* Sin verò negligentes officium concreditum administraverint, officio privati fuerunt. Ita Balderico Archi Duci Carinthiæ evenit, quod recenset Hier. Megiser. *in Chron. Carinth. lib. 6. c. 27. 29. 30. & 32.* Hanc autem differentiam inter Duces, Marchiones & Comites tempore Carolinorum Imper. ponit Janus Dousa: Quod Duces ii fuerint nominati, qui cum Ducatus designatione, eidem etiam cum imperio præerant. Marchiones verò & Comites in hoc solum constituti & designati erant, quo

quo Principum suorum limites fideliter simul ac strenuè armis defensitarent, hoc est Regni pomœria ab hosticis incursionibus sarta tecta indemniaque præstarent. Unde limitis interdum Præfecti idem est ac ubi Custodes March. appellantur, quasi tu Comites Limitaneos dicas. Dousa. *in annal. Holland. lib. 5. fol. 215.* Qui ibidem *fol. 219.* ex antiquis Scriptoribus inter Duces & Comites Caroli M. ævo hujusmodi ferè discrimen fuisse refert: Ut Duces essent totius Regionis Præfecti, Comites verò Urbis tantùm sive minoris alicujus territorii. Idque exemplis illustrat. Ita Carolus M. ob rebellionem ultimam Tassilonis Ducatum Bavariæ in Comitatus divisit. Welsen. *de reb. Bojar. lib. 5. fol. 308.*

CAPUT VIII.

De hac administratione, quando successu temporis in Feudum dari cœpta fuit. Ubi an & quando hereditaria facta. Ac insuper filiis Ducum & Comitum.

SUMMARIA.

1. *Duces, Marchiones ac Comites de Rege benemerentes Provinciam aut Comitatum ipsis commissum in feudum accipiebant.*
2. *Enodatur quæstio; An Ducatus & Comitatus sub Carolo M. fuerint hereditarii? Declaratur exemplo Comitum Waldeccia & Comitum à Gleichen.*
3. *Caroli M. institutum, ejus Successores in collatione dignitatum secuti sunt.*
4. *Caroli M. & seqq. Impp. tempore Dignitates Ducales &c. haud erant hereditariæ, Filii tamen Ducum ac Comitum non facile negligebantur.*
5. *Idq; ad exemplū Filiorum Senatorum apud Romanos.*

Equi-

EQuidem si præfati Duces, Marchiones ac Comites, fidem suam diligenti ac solicita administratione Regi ostenderint, ac apud Regem benè meriti fuerint, Provinciam aut Comitatum ipsis commissum, sibi in feudum obtinebant ac dominium, in eoque Jura & Regalia exercebant, salvo tamen jure, ne ad hæredes transiret. text. *in cap. 1. quis dicat. Dux.* ubi Andr. de Isernia ac Doctor. communiter Paul. Christinæ. *decis. Belg. 115.* Dan. Heider. *in apolog.* der Reichsvögt. *cap. 6. fol. 263.* Ac reservata sibi semper fidelitate de provinciis, quibus illi præponebantnr. Joach. Stephan. *d. lib. 1. cap. 3. num. 37.* Reinking. *de R. S. & E. lib. 1. class. 4. cap. 16. num. 23. & seqq.* Id quod confirmatur ex *Paulo Æmilio*, dum scribit: *Duces initio Comitesque à Regibus præficiebantur Gentibus Civitatibusque ac cum videretur, dimittebantur. Deinde inveteravit consuetudo, ut nisi sceleris convicti, abire imperio non cogerentur. Idque postremò, ut quisquis eo munere donabatur, jurejurando Regum cavebatur.* Paul. Æmil. *sub chil. peric. Reg. 9. lib. 1. histor.* Et ex eo Lehman. *dict. l. 2. cap. 17. in fin.* Stephan. Pasquier. *Es Recherch. de France lib. 2. cap. 1.* Christoph. Besold. *de Comit. num. 12. Oper. Polit.* Et hoc optima ratione, quam *Cusanus Cardinalis* jam olim prodidit, hisce verbis. Ne Imperiali celsitudine crescente, indies potestate officiatorū ulla incommoda detractoria Dominiorum exorerentur, Feudalia introducta sunt statuta & de fide servanda strictissima juramenta, quæ per unumquemque Vasallorum instituendorum præstari, & sub pœna perditionis feudi inviolabiliter servari deberent. Card. Cusanus. *de Concord. Cathol. lib. 3. c. 28.* Besold. *in thesaur. pract. lit. L. verb.* Lehen. Exempla sunt passim obvia; Ita mortuo *Borna Marchione Dalmatiæ & Croatiæ*, Imperator *Ludovicus Pius* circa *Annum 820.* ejusdem

dem Nepoti Hadoni, prædictas Provincias gubernandas concessit & in feudum dedit; teste Hieron. Megiser. *in Chron. Carinthiæ. lib. 6. cap. 27.* Et hanc juramenti formulam, quam Duces Italiæ, cæterique Comites, Capitanei, Vasalli & Civitates Carolo M. præstiterunt, tradidit Goldast. *in constitut. latin. tom. 1. fol. m. 16.*

2. Ex hisce facilè resolvitur quæstio; An Ducatus & Comitatus sub Carolo M. fuerint hereditarii? N. regulariter. Sanè sub *Carolo Magno* Ducatus, Marchionatus & Comitatus unà cum dignitate judicandi & terrendi potestate in districtibus, Ducibus & Comitibus concessis, temporarios regulariter meritò tantùm fuisse, asserunt rerum Germanicarum periti Scriptores. Inter quos est Jan. Dousa. *lib. 5. annal. Holland.* Gryphyand. *de Weichbild. cap. 62. num. 3.* Beat. Rhenan. *Rer. Germ. lib. 2. f.* Lehman. *in Chron. Spirens. lib. 4. cap. 1. ac lib. 3. cap. 15. 16. & 17.* & plures alii. Id quod sanè historicæ antiquitati penitus consonum est. Huic apud *Stumpffium* sæpius mentio fit Landgraviorum, qui tantum Barones, & quoque Burggraviorum, qui tantùm Nobiles erant. Stumpff. *in Chron. Helvet. lib. 4. c. 29. f. m. 290.* Ac Luitprandus ad Annum 949. scribit: *Udo* Comes obiit, qui permissu Regis (Otthonis I.) quicquid beneficii aut Præfecturarum habuit, quasi hereditatem inter filios distribuit. Ergo regulariter etiam jure istius seculi communiter contrarinm obtinuit. Consentit Besold. *de Comitib num. 12. in oper. Polit. ac in tr. de appellat. cap. 2. num. 15.* Anton. Coler. *de jur. Imper. conclus. 58.* Matth. Steph. *de jurisdict. libr. 2. part. 1. cap. 5. à princip.* Andr. Knichen. *de jur. territor. cap. 1.* Idem Gryphiander. *dict. tr. cap. 13. num. 7.* ubi scribit: Neque enim tituli dignitatum tam pomposi, multo minus hereditarii tum fuerunt: Quod

K in

in Gallia post mortem Caroli simplicis juxta Pithoæ. *in tr. de Palat.* In Germania verò serius contingit, secundum Henr. Meibom. *tr. de Pagis Saxonic. in princip.* Daniel. Haider. *in art. Lindav. fol. 340.* ubi scribit: Das ist bey den Historicis richtig/ daß Tempore Ludovici II. sive Imperatoris, sive Germaniæ Regis die Graven nicht Hereditarii, sondern Ministrales & Beneficiarii, die offt mit allodialibus nicht zum stattlichsten (doch einer mehr als der ander) sondern meistes mit ihren Ambts und Lehengütern versehen gewesen. Hæc tamen quæstio eatenus declararur ut diffitendum non sit, quin sub Carolo M. quoque Ducatus quidam, Comitatus, aliaque Regni munera, quibusdam militibus ob strenuitatem & egregiam navatam operam concessa fuerint; hujus tamen hereditariæ concessionis exempla perpauca & rariora in Historicis reperiuntur. Nam de *Comitibus Waldeccia* Historici referunt, quod tempore Caroli Magni Imperio & Imperatori militantes, ad hanc dignitatem Comitialem sub Witikindo Comite in Sualenberg, primo familiæ propagatore, pervenerint, eandemque dignitatem ceu Auctocratores ad heredes devoluerint; Adeò ut Carolus devictis Saxonibus, erectisque Episcopatibus, illis in Episcopatu Paderbornensi Jus advocatiæ concesserit. David Chytræ *Hist. lib. 12. in fin.* Pari modo *de Comitibus à Gleichen* legimus, Carolum M. Imp. circa An. 876. Ludovico Seniori, Equiti & Militi adhuc & Capitaneo generali in Hispania contra incredulos militanti, ac heredibus ejusdem *Carolo & Ludovico* Comitatum prædictum hereditarie, & quidem hac formula concessisse: *Tractum regionis in saltu nostro Turingiaco ad 20. milliana in longitudine, ac 10. in latitudine jure hereditario* possidendum ac *facultatem* domus in territorio *di-*
strictus

strictus illius dominationis *quærere* & fodere aurum *argentumque*, & omnia alia *Metalla uti debeatis* & possitis. *Donamus* & Oppida Glichou & *Aschk*, cum omnibus requisitis & *Regalis*, quæ ad nos obitu *Viri* nobilis Sichardi, Domini *in Gleichou* pervenere. Quod *reperies* apud Melch. Goldast. *Constit. Imper. latin. tom. 1. fol. m. 17.* Ex quibus tamen exemplis elucescit, quod dignitates hereditariæ unà cum Ducatibus & Comitatibus *sub Imperatore Carolo M.* radices agere cœperint.

3. *Caroli M.* institutum ac collationem dignitatum, Comitatum, Ducatuum, ejusdem succedentes Imperatores, veluti *Ludovicus Filius I. Ludovicus II. & III.* Item *Carolus Crassus*, cœterique eorundem descendentes in Imperiali sede secuti sunt. de quo vide Beat. *Rhenan. lib. 2. rer. German.* Münster. *in Coosmograph. lib. 3. cap. 3.* Lehman. *lib. 4. Chron. Spir. cap. 1.* Imperatorem enim *Ludovicum Pium* circa *annum Chr. 866.* feuda quædam & beneficia militibus concessisse, refert Fauchet. *tom. 2. des. dignités. lib. 8. cap. fin.* Sicuti quoque *Carolus Crassus* Imperator, omnes Regum titulos in Germania adhuc vigentes, sustulit, ac in horum vicem Duces creavit, de quo. Chron. *Thuring. cap. 7. f. 912. in Oper. Histor. Brotuiff. in Chron. Mersburg.* Kirchner. *de Republ. disp. 17. th. 3. lit. B.* Pari liberalitate, imò ampliori munificentia Imperator Carolus simplex seu calvus Anno 863. Theodorico Hollandiæ Comiti, Ecclesiam *Egmundanam* cum omnibus mancipiis, pratis, sylvis, pascuis, cultis & incultis; aquis & aliis adpertinentibus hereditario jure & ipsi, & posteris suis in perpetuum utendam concessit, ut condignum tantis laboribns ac periculis, toties pro re Christiana publicè susceptis, honorarium aliquod præmium ab Imperatore reportaret. Cujus Diploma-

tis tenorem refert *Jan. Dousa in annal. Holland. libr. 5. fol. m. 178.* Hadr. Barland. *in hist. Comit. Holland. Sub Theod. I.* Ad modum Caroli Calvi Imperator *Ludovicus II. Caroli* prædicti Frater, modo dicto *Theodorico* Comiti Anno DCCCLXVIII. Regionem *Wasdam* (quam alii Wallachejam, alii ipsam Zeelandiam fuisse tradunt) cum pratis, arvis, pascuis, cultis & incultis, mancipiis, aliisque adpertinentiis, tum ipsi, tum omni ejus Posteritati jure hereditario concessit. Dousa. *dict. lib. 5. fol. 226.* Cæperunt & tum temporis ex benevola Imperatorum largitione magis magisque irrepere *Hereditaria Dignitates*, atque huic vel illi Comiti aut Duci, prout gratiam singularem Imperatoris, strenua militari opera demeruerat, Imperator certum districtum aut Comitatum jure hereditario ac in filios transmissarium concessit; Nam de Imperatore Ludovico I. Caroli M. Filio, ita scribit antiquus Historicus: *Erat Imperator in tantum largus, ut antea nec in antiquis libris, nec in modernis temporibus auditum est, ut Villas Regias quæ erant sui Avi & Tritavi fidelibus suis tradidit eos in possessiones sempiternas & præcepta construxit, & annuli sui impressione, cum subscriptione manu propria, roboravit.* Theganus *in vita & gest. Ludov. Imp.* apud Pithoæ. Lehman. *in d. Chron. Spir. lib. 2. c. 44 f. m. 186. B.*

4. Quamvis autem Caroli M. & subsecutorum ex stirpe Carolina, seculo, *Ducatus, Marchionatus ac Comitatus*, similiaque officia ut plurimum hereditaria haud fuerint, sed ad lubitum conferebantur. Nihilominus tamen *Ducum ac Comitum Filii* non negligebantur, Id quod attestabantur Capitula *Caroli Calvi* Imperatoris; quæ ita se habent: *Si Comes de Regno obierit, cujus Filius nobiscum sit, Filius noster ordinet, de his, qui eidem Comiti plus familiares propinquiores fuerint, qui cum Ministralibus ipsis Comitatus,*

mitatus, & cum Episcopo, in cujus Parochia fuerit, ipse Comitatus, ipsum Comitatum, prævideant, sive regant, usque dum nobis renuncietur, ut filium illius qui nobiscum erit, de honoribus illius honoremus cum seqq. quæ recenset, Miræus *in annal. belgic. Anno 877. fol. 903.* Besold. *in Thesaur. pract. verb.* Lehen. quod ante hosce Scriptores tradit quoque Nicol. Cusan. Cardin. *de Concordia Cathol. lib. 3. cap. 28. in princip.*

5. Similia nobis reliquit *Hincmarius*; quod filii palatii Procuratorum ac Regni Præfectorum procurent, ut non sint moribus & virtute, atque pro ætatis quantitate vel temporis qualitate, sapientia & studiis bonis degeneres, quatenus merito patrum loca & officia suppleant, & se in ipsa suppletione caute custodiant. Hincmar. *in Epist. 3.* quem allegat Lehman. *d. lib. 2. c. 16. f. m. 83. B.* & hoc, ad exemplum *Senatorum* filiorum *apud Romanos*, factum fuisse videtur, qui licet Equestres primo fuerint, tamen ad Senatum demum perveniebant; Quemadmodum Romani quoque Senatorum filios unà cum fratribus in Curiam admittebant, ut negotiis assisterent exemplo Parentis terminandos. Macrob. *in Saturnal. lib. 1. cap. 6.* Pari modo militum filii (jure Romano) patre mortuo, in parentum militiam vocati fuerunt, secundum rescriptum Imperatoris Constantini *in l. 1. in verbis*: Hi qui ex officialibus quorumcunque officiorum geniti sunt sive eorundem parentes adhuc Sacramento teneantur, sive jam dimissi sint, in parentum militiam vocentur. *De filiis official. mil.* ubi Platea. Penna, Jacob. Rebrist. *lib. 12. & alii.* Pologńetus *in auth. Habita. n. 152. C. Ne fil. pro Patre.* Baro Enenkel. *de privileg. parent. & liber. privileg. 3. cap. 1. num. 31.* Claud. Cotær. *de jur. milit. lib. 2. cap. 3.* Romanorum igitur more *in Germania* quoque introductum fuit, ut parentibus ritè in

officio sese habentibus, filii eodem officio non privarentur, ad illum finem, ut Patres minus avaritiæ studeant, habentes de successione in officio certitudinem. sicuti scribit Cardin. Cusan. *de Concord. Cathol. lib. 3. cap. 28.* Quod jam tempore *Gothorum* æquum visum fuit, ut ob gratiosa merita Patris, filius ad honores promoveatur; rescribente Rege Gothorum ad Venanticum Virum illustrem apud Cassiodor. *lib. 2. Rescript. 15.* Rationem addit *Rex Athalaricus:* Quia magnæ verecundiæ stimulus est, laus parentum, dum illis non patimur esse impares, quos gaudemus Authores. *apud dict. Cassiodor. lib. 9. Rescript. 22.* Igitur ad hunc modum *Cunradus Salicus* Imperatoris Henrici Aucupis antecessor, Filios & Nepotes ad successionem paterni beneficii admisit: *Quare* (inquit Wippo) *militum animos admodum sibi conciliavit.* Wippo *in vita Cunradi Sal.*

CAPUT IX.

De Conditione Ducum vel Comitum sub Saxonib. Imper. An hereditaria esse cœperint; ac de Imperatore Otthone Magno.

SUMMARIA.

1. *Ducatus, Marchionatus & Comitatus, sub Conrado I. & Otthonibus Impp. hereditario jure ad posteros transire cœperunt.*
2. *Quod variis illustratur Exemplis.*
3. *Ottho III. fundator Regiminis hodierni in Imp. Rom. Germ. creditur.*
4. *An Imper. Ottho Collegium Electorale instituerit?*
5. *Quod negatur: sed præcipuè sub Friderico II. sensim hoc contigisse exemplis comprobatur.*
6. *Largitio augusta Otthonis III. erga Theod. II. Holland. & Zelandiæ Comitem, ut & erga Henr. II. Bavar. Duc.*

Impe-

IMperio Romano à *Caroli* posteritate ex lineæ defectu avulso, ac à Francis ad *Saxones* ac familiam Otthonicam translato, de quo Gryphiander. *in tr. de Weichild. c. 25. num. 14. ac Historici passim.* Ducatus, Comitatus, cæteræque Imperii dignitates, pedetentim crescebant, ac ex communi Historicorum relatione, post mortem Ludovici III. filii, Arnulphi, sub *Cunrado I.* & *Otthonibus Imperatoribus* Ducatus, Marchionatus & Comitatus isti hereditario jure passim ad posteros transire cœperunt. Nam *Henricus* Saxoniæ Dux, cognomine *Auceps*, primus ejusdem seculi à quibusdam numeratur, qui sub Imperatore *Cunrado*, Anno DCCCCXIII. Ducatum suum hereditario & feudali jure accepit, quo attentius contra *obtritos* aliosque Imperii hostes militaret. Beat. Rhenan. *Rer. Germ. libr. 2.* Münster. *in Cosmograph. lib. 3. cap. 20.* Georg. Fabric. *de Orig. Saxon. lib. 2. f. 105.* Zacher. Rivandr. *in Chron. ad Ann. 913. fol. 110.* Duravit enim tributorum necessitas in Saxonia usque *ad Henricum Aucupem*, sub quo Ducatus ille primum à Francorum servitute respiravit; Hic enim primus libera potestate in Saxonia regnavit, eamque jure hereditario ad posteros transmisit, qui postmodum Imperatoriam quoque dignitatem acquisivit. ut scribit Witichind. *Monach. libr. 1. annal.* Cranz. *lib. 3. Saxon. cap.* Gryphiand. *d. tr. cap. 25. num. 9. & 10 sqq.* Patri successit filius, *Ottho Magnus* Imperator, Anno 936. qui vestigiis prædecessorum insistens, in dignitatibus disponendis tantam perfectionem adhibuit, ut ex rerum illustrium magnitudine, cognomen acquisierit Hic enim postquam generosas familias ad obeunda Imperii munia elegisset, Fortissimum quemque, qui strenuam & fidelem operam navasset, Regaliis insignivit, (erant enim Regalia, dignitates

tates omnes, Prædia & Præfecturæ provinciarum) & quæ ambulatoria prius, & fortunæ ad rotam mobilia, hereditaria pleraque ac perpetua constituit. Et de jure Imperatorio tam quoad potestatem quam quoad reditus aliquid cessit. Jamque de titulis & dignitatibus planius cœptum est distingui. Witichind. *in annal. libr. 2. passim*. Knichen. *de non provoc. Sax. jur. verb.* Dux. *cap. 4. num. 56.* Heig. *quæst. jur. lib. 1. cap. 2. n. 36.* Limnæ. *de jur. publ. lib. 4. cap. 1. num. 8.* Thom. Milles. Angl. *de nobil. polit. fol. m. 37.* Rhenat. Coppin. *d. tr. pererudito de* Doman. Franciæ. *lib. 1. tit. 6. num. 6.*

2. Quemadmodum de Gerone *Comite seu Præside Lusiskorum*, quoniam tanquam Vir fortissimus, Slavos ad ultimam servitutem coegisset, cum internecione triginta fere Barbarorum Principum, Ducatum Lusatiorum ab Imperatore Otthone I. unà cum posteris jure hereditario obtinuit. De quo sequentes versiculi: **Zur Lausnitz erster Först was Ich/ dreyssig Windisch Herrn tödtet Ich.** Witichind. *in annal. lib. 2.* ubi Meibom. *in verb. Ad triginta.* Adeò ut quidam Scriptorum, ob insignem Regiminis mutationem, perpetuitatem hanc *Otthoni I.* attribuerint. Petr. Gudelin. *de feud. part. 1. cap. 3. num. 12.* **Also hat nach seinem Vater Otto der Erste die Aempter und** Dignitäten **zu Erblehen verlihen/ und bißweilen für eigen vergabt / seynd also deß mehren Theils die Hertzogthumb und Herrschafften deß Reichs Erblehen etliche zu eigen worden.** uti scribit Munster. *in Cosmograph. fol.* Lehman. *in Chron. Spirens. lib. 4. cap. 1.* Carol. Sigon. *de Regn. Ital. l. 7. in fin.* Exemplum enim legimus de Nobili quodam, *Hermanno Stuben-Keshorn*, Otthonis aulæ ministro; Quem Imperator profecturus in Italiam, ad defendendos Imperii terminos Albis Fluvii, contra Vandalos (quos

(quos vulgo Wenden vocant) Marchionem constituit, reversoque post quinquennium Imperatore, ac compertâ ejusdem strenuâ operâ, *Lusatiam* una cum Burggraviatu *Magdenburgensi* jure hereditario donavit, Eique Ducatum *Saxoniam* una cum Principatu *Luneburgensi* concessit. Also schenckt jhme der Keyser/ Erb und Eigenthumb/ die Lausnitz/ sampt der Burggraffschafft Magdenburg/ erhöhet und setzt jhne in einen Fürstlichen Stand/ und zum Hertzogen zu Sachsen und Lüneburg/ da er auch sein Fürstliche Residentz und Hoff gehalten. Quod refert Alb. Abbat. Stadens. *sub Anno 961.* & Cranz. *lib. 4. Saxon. c. 8.* Lehman. *dict. Chron. lib. 5. cap. 5.* Et hunc Hermannum *Ranzovius* Bilingium vocat, Virum Nobilissimum, & heroicâ virtute & fide præstantem; ac insuper tradit: Tùm quoque ab Ottone I. sancitum fuisse, ut ex posteris hujus Bilingii, alter fratrum titulo Comitis, Holsatiam cum adjunctis Regionibus possideret; Sicuti hoc ex literis Henrici Ranzovii refert Henninges *in Oper. Geneal. part. 2. quart. Monarch. f. 243.* Pari modo de *Udore Comite* legimus, quòd ante obitum, permissu Regis *Otthonis I.* quicquid beneficii ac Præfecturarum habuit, quasi hereditarium inter filios distribuerit, quod recenset Luitprand. *ad An. 949.* Gryphiand. *de Weichbild. cap. 13. n. 9.* Idem de Comite Hollandiæ *Theodorico I & Diederico II.* quod alter ab Imperatore *Carolo Calvo*, alter ab Imperio *Ludovico II.* an. 863. & 868. Comitatum Hollandiæ & Zelandiæ jure hereditario in posteros transmittendo obtinuerint, tradit Joan. Dousa *in annal. Holland. lib. 5. f. m. 216. & 226.* Eodem modo Ottho I. Imperator *Cunrado Franco*, cognomine Sapienti, Ducatum Lotharingiæ concessit hereditario jure; Ursperg. *in hist. f. 156.* Witichind. *lib. 2. hist. fol. 22.* Quem paulò post, Worma-

ciæ Burggravium quoq; constituit; teste Fabric. *de Orig. Sax. lib. 2. f. 140.* Knichen. *de jur. territ. cap. 1. n. 98. & seqq.* Sanè cum tractu temporis, sicuti vices sunt rerum mortalium, nonnullæ ex prædictis familiis, ordine mortalitatis extinctæ fuissent, Imperatores alias, quas tunc temporum series dabat, in earum locum, pari successionis perennitate observandâ, substituerunt. Limnæ. *de jur. publ. lib. 4. c. 1. n. 8.* Adhuc prædictus Imperator *Ottho I.* eâdem liberalitate & ratione, *Ducatum Bavariæ Eberhardo* ademit, illumque Patruo suo *Beroaldo*, hereditario jure concessit. Mortuo autem Beroaldo absque liberis, prædictam Bavariam *Henrico* Imperatoris fratri, ac filio ejusdem, jure hereditario contulit, teste Aventin. *histor. Bojar. lib. 4. & lib. 5. in princ.* Knichen. *dict. cap. 1. n. 101. & seqq.* Daniel. Heider. *discurs.* von Reichsvögten. *fol. 6. lit. F.* Quæ Henrici familia per plures annos hunc Ducatum cum titulo & dignitate *Palatini Dapiferi & Electoris* serie continuâ possedit. Nicol. Burgund. *in apolog. pro Geuuold.*

Ottho secundus, vivente Patre, circa *Annum 976.* Imperator coronatus, paternis vestigiis insistens, dignitates & Ducatus Imperii æquè hereditario jure & fidelitate Proceribus, & Nobilibus, de Imperio Romano benè meritis, contulit. Is enim, (ut alia exempla prætercam) Galliæ Regis fratrem *Carolum*, *Lotharingiæ Ducem* constituit, eâ lege, ut Imperii beneficiarius esset, & Ducatum hunc ex ordine ad posteros transmitteret, quod ex Sigeberto & Reginone refert Besold. *in Synops. histor. sub Otthon. 2.*

3. Denique *Ottho Imperator III.* in Imperio succedens Anno 996. maximâ omnium Imperatorum munificentiâ Imperii Proceres affecit, adeò, ut plurimi Historici, eundem,

eundem, tanquam fundatorem Regiminis hodierni, in Imperio Romano Germanico vigentis, deprædicent, Id quod post Gloss. Hostiens. & alios, tradit Lupold. à Babenberg. *de Iur. Regn. & Imper. Roman. cap. 2. 6. 12. & passim.* Auct. Respons. Civitat. Fridberg. *punct. 2. n. 7. & 8.* Principibus enim, Marchionibus, Comitibus, & Baronibus altiùs evectis, horum ditiones & territoria, ut plurimum cum dignitate Ducatus, Marchionatus, Comitatus & Baroniæ, sub Clientelari fide hereditariè concessit. Stumpff. *Chron. Helvet. lib. 4. cap. 29. fol. 249.* Crus. *in annal Suev. fol. 22. & fol. 263.* Quem totius quoque Imperii constitutionem ordinasse, ac Principes cæterosque Imperii ordines in singulas quaterniones, seu in quatuor membra aut officia, in die vier Aempter/ oder Ständ divisisse, Historici tradunt. Onuph. Panvin. *de Comit. Imperii.* Joan. Stumpf. *Chron. Helv. lib. 3. c. 33.* Knichen. *de jur. territor. cap. 1. num. 105.* Quod Imperii corpus refert Goldast in Reichshandlungen *part. 17.* Münster. *Cosmogr. lib. 3. cap. 24.* ac Limnæ. *in jur. publ. lib. 1. cap. 7. num. 38. & seqq.* Ubi ejusdem Judicium de hac divisione reperies.

4. Sanè huic Otthoni III. Imperatori, institutionem Electorum, Scriptores Juris publici adscribunt. Unde valdè dubia quæstio orta fuit; *An origo Electorum Imperii Imperatori Otthoni III. attribuenda sit?* Multi sunt qui hoc *asserunt.* Nam cum *Caroli M.* & sequentium Imperatorum ætate, Palatina illa officia, Dapiferi, Mareschalli, & Camerarii, essent personalia, arbitraria, & adhuc variabilia, *Imperatorem Otthonem III.* propter defectum lineæ virilis, ne Itali aut Galli Imperium Romanum ad propriam nationem transferre tentarent, ad

evitandas discordias varias, *Electoralia officia*, priùs momentanea, in posterum perpetua & hereditaria effecisse, tradit Lupold. de Babenberg. *de jur. Regn. & Rom. Imp. cap. 2. in fin.* Nicol. Cusan. *de Concord. Cathol. lib. 3. cap. 3.* Joan. Trithem. *in Chron. Hirsaug. de Anno DCCCCXCVI.* Jul. Pflug. *in Orat. de Republ. Germ.* apud Goldast. *in Polit. Imp.* Petr. de Andlo. *de Imp. Roman. German. lib. 2. cap. 1.* ubi Marquard. Freher. *Idem de Orig. Elector. part. 1. cap. 15.* Simon. Schard. *de Elector. Germ. cap. 1.* Cisner. *in Orat. de vita Imp. Othonis III.* latissimè Petrus Heig. *lib. 1. quæst. 3. n. 47. & per tot.* Reinking. *de Regim. S. & E. lib. 1. class. 4. cap. 3. num. 11. & seqq.* Herman. Kirchner. *de Republ. disput. 4. Coroll. 2.* Infinitos authores allegat dissentiens Anton. Coler. *de jur. Imp. R. G. thes. 45.* latè Philipp. Simon. *in Chron. Episcop. Spir.* sub Rupert. *13. f. m. 33.* Quibus certa denique territoria affixisse scribit Molinæ. *in Consuet. Paris. tit. 1. in pr. n. 6.* Hic Otho III. Palatina illa officia, ut tanquã Imperii Feuda *ab Episcopo Bambergensi* recognoscantur, insuper constituit. Quæ in hunc usque diem per Vicarios & Substitutos ex ordine equestri *Franconico*, quando res exigit, honoris ergò defungi solent. Sicuti hoc latius tradit Mart. Hofman. *in Chron. Bamberg.* Nicol. Burgund. *de Elect. Bavar. fol. m. 7. & 128.* Knichen. *de Sax. non provoc. jur. verb. Electorum. cap. 1. num. 86. & seqq.* latè Marquard. Freher. *de Origine Palatin. part. 1. cap. 15.* Et hanc opinionem tenent Baron. *annal. Eccles. tom. 10. ad Annum 996.* Bellarmin. *de translat. Imp. Rom. lib. 3. cap. 4. & seq.* Ludovic. Molina *Iesuita, de justit. & jure. tom. 2. disput. 22.* Quam communissimam vocat Daniel Otto *in jure Publ. cap. 10.* Buxtorff. *ad Aur. Bullam. c. 7. conclus. 14.* Dn. Just. Schüz. *tr. de Vicariat. Imp. concl. 29. lit. B. Ac in jur. publ. vol. 1. disput. 2. thes. 6. lit. B. ac disp. 7. thes. 3. per tot.* Quod

latissime

latissime pro & contra disputat, & contrariis respondet Christoph. Geuuoldus *tr. de Septemvirat. cap. 5. 6. & 7.* Bauman. apud Arumæ. *vol. 1. discurs. 15. thes. 80.* Quirin. Cubach. *tr. de Election. Rom. Imper. cap. 4. num. 22. & per tot.* apud Arumæ. *vol. 2.* Sunt & alii Scriptores, qui Imperatorem quidem *Otthonem III.* Ordinem, & collegium, præsertim sæcularium priorum quatuor Electorum instituisse, seu incepisse, attamen Successorem ejusdem *Henricum Sanctum*, vel *Cunradum Salicum* seu Claudum perfecisse, censent; Idque autoritate Theodorici de Nyem *de jur. Imp. fol. 100. & 106. apud Schardium*; In quorum numero reperimus Rutger Ruland. *de Commissar. part. 2. lib. 5. cap. 4. num. 18.* Dn. Amicum Speidel. *ad Aur. Bull.* Rumelin. *part. 1. dissert. 5. in Corroll. lit. A.* Joan. Sithman. *in præfat. tr. de Idea juris Episcop. modern. ac in tr. M. S. part. 2. cap. 8. num. 34. usque ad num. 74.*

5. Verum enim verò, utcunque hæc ita disputentur; *Ego* tamen *Electorum ac Collegii Electoralis institutionem* minimè Imperatori *Otthoni III.* sed eo demum seculo, quo Imperatores ex nostræ Sueviæ Ducibus creati fuerunt, accidisse censeo. Id quod præcipuè sub *Friderico II. Imperatore*, absque ulla interveniente singulari Constitutione, (qualem nullus Scriptor veridicus allegare, aut producere potest) sed modo latenti, & insensibiliter quasi, cùm tacito Ordinum Imperii consensu, contigisse dico. Nam si Germaniæ Historicos probatos ob oculos ponimus, omnes ferè Imperatores, ab *Otthone III.* usque ad *Friderici II.* obitum, tum ab universis totius Imperii Romano Germanici Principibus, (tàm Ecclesiasticis, quàm Laicis) tum etiam à quibusdam Populis electos fuisse animadvertere licet. vide Ursper-

gensem Sueviæ Abbatem, *in Chron. anno 1053. & an. 1106.* ubi scribit, *quod Henricus IV. ab Episcopis & Principibus Germaniæ electus fuerit.* Otto Frisingens. *Chron. libr. 6. cap. 27. ac lib. 7. c. 22. ut & de rebus gestis Friderici. lib. 2. cap. 1.* Quo loco tradit: *Fridericum Sueviæ Ducem ab omnibus totius Germaniæ Principibus electum fuisse.* Wippo in vita Cunradi Salici, *cap. de elect. Regis in oper. Pistorii.* Continuator Sigiberti *in Chron. Anni 1126.* Gunther. *in Ligurin. lib. 1.* Goldast. *in Constit. Imper. Latin. tom. 1. fol 87. ac fol. 259.* ac in Reichs-satzungen. *part. 3. fol. 16 in margine ibi:* Hierauff (Keyser Otto) beruffen sich alle Juristen und Historien-Schreiber/ so bey 300. Jahren gelebt haben. Ist aber ein Gedicht/ und den uhralten Urkunden zu wider. Onuphr. Panvin. *de Comitiis Imperii. cap. 6.* Lehman. *in Chron. Spirens. lib. 5. cap. 17.* Anton. Coler. *de jure Imp thes. 47.* Matth. Bortius *de jurispr. publ. c. 2 num. 11.* apud Arumæ *vol. 1.* Michael Schifferer. *de origin. Elector. thes. 16.* apud Arumæ. *vol. 1.* ubi scribit: *Procedente tempore, ante Caroli IV. ætatem, attritis per bella civilia familiis Suevicis & Franconicis. Cum furor & rabies Pontificum, erga Imperatores Romanos magis magisque excandesceret, tum demum sensim ad solos septim modernos, Electus eligendi potestas, consilio Imperatoris & voluntate Procerum devoluta esse colligitur.* Arnisæ. *de Republ. c. 6.* Mart. Rûmelin *ad Aur. Bull. part. 1. dissert. 5. in Coroll.* latè & eleganter Besold. *de election. & success. lib. 2. dissert. 3. n. 4. & seq.* Dn. Limnæ. optimè *de statu Imper. R. G. meritus; lib. 3. Iur. Publ. cap. 1. n. 7. & seq.* ubi Additiones ejusdem. latè Dn. Herman. Conring *de Imper. German. Republ. tit. de Elector. f. m. 106.* Christ. Adam. Rupert. *in Observat. Synops. Histor. Besold. cap. 18. fol. 652.*

6. Sanè ut revertamur, unde digressi sumus, ejus-

dem

dem Imperatoris Ottonis III. largitionis augustæ aliud exemplum occurrit in *Theodorico II.* Hollandiæ, & Zelandiæ Comite; cui *Ottho III.* in Anno Christi 983. Comitatum Hollandiæ, & Zelandiæ hereditario jure, singulari Diplomate & indultu contulit; teste Douza *Annal. Belg. lib. 8. fol. 412.* Knichen. *d. cap. 1. num. 90.* Wurffbein. *in relat. histor. part. 3. fol. m. 37.* Quamvis Comitum *Hollandiæ & Seelandiæ* originem, Carolo Calvo Imper. attribuat Petr. Scriver. *de orig. Holland. Com. Republ Holland. fol. m. 421.* Similiter prædictus Ottho Civitatem *Bambergensem* cum suis pagis, villis, ac toto districtu *Comiti Henrico II.* ex stirpe Bavariæ Ducum concessit & donavit, quam Civitatem ipse *Ottho*, prædium sui juris, nominat; Quod ex Cygnæo, Trithemio & aliis refert Andr. Knichen. *de Saxon. non provoc. jur. verb. Electorum. cap. 1. n. 98. & seqq.* Marquard. Freher. *de origine Palatin. part. 1. cap. 15. fol. 108.*

CAPUT X.

Illatio ex his, quod sub Otthonibus Impp. Ducatus aut Comitatus, cum superioritate territoriali Hereditarii esse cœperint.

SUMMARIA.

1. Sub Otthonibus, Imperii Principes & Status, jure proprio, cum dignitate quasi Regali, Ducatus, Marchionatus, Comitatus &c. obtinebant.

2. Dignitas ista Statuum Imperii non generaliter & simultaneè invaluit, sed pedetentim, quod ex subjectis exemplis apparet.

3. Duces & Comites Imperii, potestatem, territorium suum hereditariè ad posteros transmittendi nacti, ubivis in Imp. Rom. multiplicati sunt.

Ex

EX quibus hucusq; deductis (quantum ex Historicis conjecturare licet) optimè infertur, quod Præfecturarum, seu officii aut Regiminis permissiones sub Otthonibus Impp. tandem desièrint; ac Ducatus, Marchionatus, Comitatus, similesq; Ditiones, Imperii Principes,& Status,jure proprio,cum dignitate quasi Regia, ceu *Autocratores* hereditario jure obtinere cœperint; Ast fiduciariâ clientelæ, seu feudi lege, sub reversionis conditione in defectu prolis, ac semper salvo & illibato Imperialis Majestatis fastigio; sicuti hoc ex Reiner. Reinec. tradit Andr. Knichen. *de jur. territor. cap. 1. n. 16. 104. & passim.* Daniel. Heider. *in act. Lindav.* der vier Köhllne Höffe *f. 52.* Ac quod jam tum sub Otthonibus, Principes & Status Imperii omnia penè territorialia jura aç superioritatem in territorio ipsis ex benevola actione ab Imperatoribus concesso habuerint, æquè ac ea, quæ hodie à Statibus Imperii exercentur, apparet ex Diplomate Otthonis III. *Imperatoris*, apud Refutatorem deß Reichsvogts. *Discurs. fol. 3.* De quibus hodie vere dicitur illud commune axioma: Duces, Marchiones, & Status Imperii, in Consortium Imperii quasi admissos fuisse, ut eodem ferè jure teneant Provincias assignatas, quo jure Imperator olim sibi retinuit. Matth. Wesenb. *Consil. 27. n. 28.* Andr. Knichen. *de jur. territ. c. 1. n. 361.* Gail. *de Pac. Publ. cap. 6. n. 10.* pôst al. Hilliger. *in D. E. lib. 17. cap. 9. in Not. lit. A.*

2. **Hæc autem Principum & Statuum Imperii, sub** *Saxonibus Imperatoribus* exorta dignitas, ac territorii sublimitas, non generaliter, & simultaneè invaluit penes omnes Imperii Proceres, *sed diverso tempore*, ac pedetentim, præsertim Episcopis, & Abbatibus, variis titulis

data,

data, & condonata; Dann es ist die/ bey den Sächsischen Keysern/ aufkommene Sublimation, nicht einsmals/ und zu gleich; sonder einzehlen weiß/ nach und nach/ sonderlich bey den Prælaten erfolgt/ und gleichsam unvermerckt eingeschlichen. uti scribit Auth. Respons. Civit. Fridberg. *punct. 2. n. 6. & 7.* Idemque tradit Rerum Germ. peritissimus Daniel Haider, *in Act. Lindav. f.m. 52. tit. 55.* Id quod vel exinde palam fit, cum etiam post *Otthonem III.* plures illustres familiæ Imperii Romani Dignitates, ex Gratia subsequentium Imperatorum, vel suam originem sumpserint, vel ad majus fastigium adscenderint. Nam ex Historiographis passim constat, quod *Henricus* II. Imp. circa Annum 1001. Alberto Comiti Alcaniæ, Marchionatum Soltwedel/ concessit. Brotuff. *in Chron. fol. 23.* Similiter *Cunradus Salicus* circa Annum Christi 1025 Nobili viro *Adolpho de Salinsgleven* Comitatum Oldenburgensem in feudum dedit. Henninges. *in Stemmat. Com. Oldenburg.* Qui insuper *Ludovico Barbato* Aurelianensi, Landgraviatum Thuringensem, ac filio suo *Henrico III.* postmodum electo Romanorum Imperatore, Bavariæ Ducatum cum Burgundiæ Comitatu, contulit. Wigul. Hund. *in Famil. Bojar. part. 1. f. 41.* Leonhard. Wurstbein. *in Histor. relat. part. 4. f. 71.* Parimodo circa annum *Christi 1056. Rudolphus à Rheinfelden* Ducatum Sueviæ, ac post ejusdem obitum in acie, *Fridericus ab Hohenstauffen*, ab Imperatore *Henrico IV.* obtinuit. Qui etiam Otthoni Nassovio, Comitatum Geldriæ, Zutphaniæ, jure hereditario largitus est. Teste prædict. Wigul. Hund. *fol. 41.* ac Wurstbein. *allegato fol. 71.* Quemadmodum deinceps Imperator *Fridericus I.* Cognomine Barbarossa, aliàs *ab Hohenstauffen*, *Berhandum* Comitem ab Anhald, ac posteros ejus, cum E-

M lectoratu

lectoratu Saxoniæ condecoravit. Idem Henrico, patruo suo, Marchioni Austriæ, das Land oberhalb der Enß/ Marchiamque Austriam, circa Annum 1166. in Ducatum erexit, eundemque Ducatum cum omni jure, præfato suo patruo, perpetuali successione, ac liberis quoque utriusq; sexus, in beneficium concessit. Quod laudabile *Friderici I.* Imperatoris factum, refert Melch. Goldast. *in Const. Imp. latin. f. 282. tom. 1.* Qui insuper *Bogislao*, Ducatum Pomeraniæ cum titulo & regalibus Imperii feudi; Ut & *Hermanno*, ejusq; descendentibus masculis, ex illustri Italiæ prosapia oriundo, ad custodiendos Rheni terminos, Marchionatum Badensem, cum Juribus Imperii, gratiosè contulit. Mart. Crus. *in vit. Frider. Barbaross. fol. 19.* Plura exempla recensere merito hic subsisto; qui velit, adeat Leonhard. Wurffbein. *in dict. Relat. Histor. Imper. Rom. fol. 37. 71. & seqq.*

3. Equidem hoc animadversum est, ut quàm primum Duces & Comites Imperii, jurisdictionem territori cum jure hereditario ad posteros transmittere cœperint, ubivis in Imperio Romano, Duces & Comites multiplicati fuerint, adeo ut *septem Duces* simul in sola Saxonia regnasse, numeret Ecco *in art. 62. lib. 3. Landrecht.* Gryphiand. *de Weichbild. c. 62. num. 12.* *Siffridus* verò Presbyter Misnensis *quindecim* Saxoniæ Principes recenset, præter alios, quorum nomina, per inopiam Scriptorum, in obscuro permansisse, conquæritur. Cranz. *lib. 2. Saxon. histor. cap. 26. ac lib. 5. c. 4.* De Comitibus Frisiæ, & Hollandiæ, eleganter quoque hoc tradit Douza. *in annal. Holland. l. 5.* Nam cum Ducis primogenitus in paternam Ducis vel Comitis potestatem titulumque succederet, cæteri fratres, inferiores titu-

los

los amplexi, ex Duce se Comites, ex Comite, se Domicellos, vel Nobiles appellarunt. Cranz. *in Saxon. lib. 5. c. 15.* Hamelm. *in Chron. Oldenb. part. 2. c. 16.* Quos sequitur Johan. Gryphiand. *d. tr. c. 62. n. 13.* Ita quoque *Landgraviatus Hassiæ*, per sobolis multiplicationem, à Thuringiæ Landgraviatu, ac Ducatu Brabantiæ separatus, ad alteram lineam familiæ translatus fuit, secundùm ea, quæ habet Wilhelm. Dillich, *in Chron. Hass. part. 2. sub Anno 1242. & seqq. Acta Hass.* vom Primogenitur-Stritt. *passim.* Reinking. *de R. S. & E. lib. 1 class 4. cap. 13. n. 22. & 23.*

CAPUT XI.

De Otthonibus Impp., ac quod benè egerint, Viris, de Imp. R. G. benemeritis, Ducatus, & Comitatus, hereditario jure unà cum Regalibus conferre.

SUMMARIA.

1. An Otthones eorumque Successores prudenter egerint, tot Ducatus, Marchionatus, Comitatus, aliasque dignitates hereditario jure concedentes?

2. Hujus Concessionis periculum, aliquot rationibus ampliatur.

3. Multum minuitur auctoritas Impp. & Regum, ex Vasallorum potentia.

4. Quod variis exemplis ostenditur.

5. Hisce tamen non attentis, contrarium verius esse, aliquot rationibus firmatur.

6. Tum, quia Charitas Liberorum, Parentes Reipubl. amicissimos reddit.

7. Tum, quia omnes dominandi cupiditates præciduntur iis, qui spem habent, Liberos suos in dignitate munerum quandoq; sibi successuros.

8. Tum, quia amplifica hujus potestatis concessio, imperandi securitatem, & ipsorum Impp. unà cum Provinciis, perpetuam & firmam pacem internam præstat.

9. Tum, quia liberalis perpetua

dignitatis concessio, in augmentum Imperialis dignitatis & gloriæ inprimis vergebat.
10. *Tum denique, quòd tali munificentiâ nihil, aut certè parum, Imperio R. G. decedebat.*
11. *Institutũ hoc Imperatorum Exteri quoque Reges secuti sunt.*
12. *Idque exemplis probatur.*

1. CÆterum quærere hic, ac haud immeritò Politicus dubitare potest; An *Otthones, cæterique subsequentes Imperatores prudenter egerint, dum Imperium Romanum firmando, tot Ducatus, tantasque dignitates cum innumeris Regalibus, Ducibus, Marchionibus, Comitibus, aliisque Officialibus, perpetuo & hereditario jure concesserunt?* Multi sanè ex Italicis, Gallicis, & Hispanicis Scriptoribus censent, Imperatores, hac nimis liberali concessione, solæcismũ Politicum commisisse, eosque in hanc & communem Politicorum Regulam impegisse contendunt; quâ dicitur: *Regni Barones, nimiâ potentiâ armandos non esse.* vide Campanellam *de Monarch. Hispan. cap. 14.* Pium Mutium *in Comment. Tacit. Consider. 357.* Herm. Kirchn. *de Republ. disput. 8. thes. 1. lit. D.* Acutissimus enim politicarum actionum Censor *Trajanus Boccalini* scribit, *Toccandosi comunemente, che i molti larghi Privilegii, che d'alcunii Principi troppo prodighi, erano stati conseguti a' i vasalli loro, in un mezzo viver libero havendo dato loro occasione, di affettar de tutta la libertà, ed in questo proposito, se veramẽte furono, ripresi alcuni passati Imperatori di Germania.* Boccal. *in Parnass. sapient. cent. 2. Ragguagl. 6.*

2. Cujus concessionis periculum *hac ratione* repræsentat Cyrus Spontone: *Perche se un Principe fà i Ministri troppo grandi, lo stato quasi insensibilmente và strucciolando nel precipizio;* Quod exemplis *Moroveorum, Carolingorum,* aliorumque demonstrat Caval. Ciro Spontone nel

nel *Govern. di Stato. lib. 8. cap. 2.* Magna enim jurisdictio territorialis Baronum, tandem publicæ potentiæ Regis longè prævalet; Quod exemplo *Baronum* in Romangia & *Comitum* Rangonum in Ducatu Mutinensi, illustrat & uberius deducit Scip. Chiaramont. *nell. Rag. di Stato lib. 2. part. 1. cap. 14. fol. m. 297.* Pio Mutio *nelle Consider. supr. Tacit. Consid. 357.* Lodov. Settala *eod. tr. lib. second. cap. 24. & 25.* Nam optimi mortalium altissima cupiunt; sicuti loquitur Tacit. *in annal.* Ac homines, abundantia bonorum, & honorum, corrumpuntur, nec cujuslibet est, in rebus tam prolixis, magnam fortunam concoquere. *Dion Cass.* Hinc Sejanus, ad summam diguitatem evectus, invadere factionibus Imperium, tentavit. Cornel. Tacit. *lib. 5. annal.* latè Joan. de Marnix. *Resol. Polit. sect. 3. Resol. 3. fol. m. 402.* Ideò caveri vim & opes Pincipibus infensos, ut alibi Tacitus *in annal. 11. loquitur.* Ac quàm difficulter, imò periculosè, Vasallus potens, in obedientiæ girum, reduci potest, Il *punir il diffetto d' un servitore grande, che habbia per fondamento della sua grandezza, congiuntamente il valore la nobiltà propria, e l' amore del popolo, è una resoluzione attorniata di pericoli & di dubbij.* vide Matteo Petregrin. *nell. Pratt. Comm. tra Princip. & Servit. lib. 5. cap. 12, n. 10. & 11.*

3. Præterea auctoritas Imperatorum, & Regum, ex Vasallorum potentia, longè minuitur, cùm illi propriis viribus freti, ferè intractabiles fiant, & non cogitata tandem audeant; *Touts les Princes faillent en ce point* (scribit Petrus Matthæus *parlant de Mareschalle Biron*) *de faire ceux qui l' aiment, si grands, qui sont apres bien en peine de les defaire; Parceque l' ambition monte tousjours en haut, & quand elle rencontre un courage capable de ses imaginations, elle*

le pousse jusques au dernier eschellon. Quamobrem *Hispaniæ Rex Philippus II.* dicere solebat: Meliùs esse recompensare servitia fideliter præstita, quacunque æquivalente tamen liberalitate, quàm nimiâ dignitatis collatione; Vide egregiè differentem Pierr. Matthieu. *l'histoir. de Henr. IV. lib. 4. Narrat. 3. n. 8. vol. 1. fol. m 78.* In *Angliæ Regno* summa, post Regem, apud Comestabilem, consistit authoritas; Cujus potestas semper tanta fuit in hoc Regno, ut & ipsis Regibus suspecta fuerit; ideò Rex hoc munus raro, ac ad tempus tantùm concedere solet; teste Arthur. Duck. *de author. jur. Roman. apud Exteros. lib. 2. c. 8. part. 3. num. 14.* Hinc evenit, ut *Turcarum Imperator*, illos solos, qui ingenitâ virtute excellent, foveat quidem, non tamen permittat, ut filius in Statum, aut bona patris, etiamsi *Bassa* sit, vel *Beglerbegius*, hereditario jure succedat, sed ut sibi soli illa, quæ Imperator ex bonis paternis ei relinquit, accepta ferat, ac, ut virtutem colat: Quod si minùs fecerit, Regi, in arte quadam ignobili, aut militia abjecta, servire cogitur. Quod Turcarum remedium eò spectat, ne Baroniæ crescant in uno, qui, primâ datâ occasione, ab illa desciscat. Thom. Campanella *de Monarch. Hispan. c. 14.* Besold. *de Ordin. Civ. tit. de nobil. cap. 9. num. 6. in fin. fol. 91.*

Ex eodem principio, & illud denominationis arcanum profluit, quòd in universo *Turcarum* Imperio cuncti ab uno dependeant Principe, id est, à *Sultano*: Ac nemo sit, vel fiat Magnus, aut Nobilis, nisi per Principem solum, ut eò magis Principi sint devincti. Boccalini *cent. 2. Raguagl. 91.* Ita *D. Augustus* Imperator, ab Arrio Philosopho edoctus fuit, Cæsarum multitudinem perniciosam esse. Unde Cæsarionem, qui se ex Julio Cæsare ac Cleopatra conceptum esse jactitabat, per fraudem

dem interfici curavit. Sueton. *in August. cap. 17.* ubi Beroaldus.

4. Ex eadem ratione de Suionibus, Oceani gente, recenset Tacitus; quòd apud eos, neque Nobilem, neque ingenuum, ne libertinum quidem, armis præponere, regia utilitas permiserit. Tacit. *de morib. Germ. circa fin.* Besold. *in Oper. Polit. disc. de ordin. Civ. cap. 9. n. 6. fol. m. 90.* Sicuti è contra *Primores Japonensium* potentiâ aucti, Regi suo, in Oppido *Meaco*, graviter sese opposuerunt; Cum etiam, apud Japonenses, Feuda hereditaria in usu esse soleant; teste Joan. Molina. *de Justit. & Jur. lib. 2. disp. 485.* Ita quoque *Barones Galliæ* fecerunt, impedientes, per proprias vires, Monarchiam Regis sui. Et *Scanderbegius*, Turcarum Imperatori, varia bella intulit. Item Principes, *Tarentini & Salerni*, in Regno Neapolitano, varias dissensiones intestinas, ob virium incrementum, movere ausi sunt. Thom. Campanell. *dict. cap. 14.* Qua de causa, præpotens Nobilitas, absolutis Regibus semper exosa fuit. Trajan. Boccalin. *cent. 2. Raguagl. 43.* Ideoque *Hotomannus* Consuetudinem hanc, quâ feuda dignitatum ad heredes transmittuntur, graviter reprehendit, ut exclamet. *Nihil absurdius dici potuisse.* Hotomann. *disput. feud. cap. 18.* & aliquatenus cum eo Besold. *in Thesaur. Pract. lit. verbo* Lehen. Quod celeberrimus Historicus, & Politicus Italiæ, novo exemplo *Ducis Bragantiæ*, potentissimi Regni Lusitaniæ Principis, bonam istius Regni partem possidentis, confirmat, & maximum Hispanorum errorem, præsertim *Philippi II. Regis*, in eo notat, quòd tam potentem Regni Prætensorem & æmulum, Philippus II. post occupationem Portugalliæ, crudeli pietate voverit

verit & toleraverit, adducendo rationem satis ponderosam: *Essendo che d' ove la potenza è troppa, non è mai tanto, che basti la fede.* Vittor. Siri *nel Mercur. de' i tempi corrent. tom. 1. lib. 1. fol. m. 119.* Vide imprimis Petr. Matthæum *in Histor. Henr. IV. tom. 1. lib. 4. Narrat. 3. num. 8. fol. 78.* Ludov. Settala *de ration. Stat. lib. 2. cap. 24. & 25.* Scip. Chiaramont. *eod. tr. libr. 2. part. 1. cap. 14. fol. m. 297.* Joan. de Sanct. Maria. *in Republ. Christian. cap. 13. per tot.* Joan. de Marnix. *Resolut. Polit. sect. 3. Resol. 3. fol. m. 402. & 403.*

5. *Hisce tamen non attentis*, constans est, omnium Juris Publici Consultorum, sententia, quàm prudentissimè egisse Imperatores, quòd devictas Provincias, & cum eis arbitrarias dignitates, cum titulo Ducali, aut Comitiali, in perpetuas, ac ad Heredes transitorias, (reservatâ tamen sibi fidelitate) convertissent. Hæc enim beneficia & dignitates in præmium veteranorum militum, propter tot labores exantlatos in Imperii salutem, hereditario jure concessa fuerunt. *arg. Novell. 116. in princ.* Cùm Imperator milites (sine quibus Resp. tutò subsistere, nec pacatè vivere potest. Guerr. Pison. Soac. *de feud. c. 5.* Baro Enenkel. *de Privil. milit. lib. unico de veteran. n. 16. & seqq.*) Beneficiorum, & ampliorum dignitatum collatione, perenni, & quasi æterno vinculo, obsequentiores, & adversus quoscunque hostes (urgentibus Imperii fatis) alacriores sibi reddiderit. Ferrar. Montan. *de feud. lib. 1. cap. 1.* Vult. *eod. tr. lib. 1. cap. 14.*

Cum enim militaris res semper, & jam nunc quoque amplissima postulet virtutis præmia: ut quæ operam, & exercitationem requirit continuam, ac pro Reip. liberalitate concertare debeat. *Novell. 116.* Oldendorp. *de act. class. 5. de client. action.* Igitur æquum est, ut de provinciis,

ciis, suo sanguine partis, certa loca quoque eis perpetuò concedantur. Ferrar. Montan. *de feudis. lib. 1. cap. 1.* Reinking. *d. R. S. & E. lib. 1. class. 4. c. 16. 24. & 25.* Nihil enim Principis Majestate dignius, quam benè merentibus benefacere: *per l. pen. ff. de donat. inter vir. & ux.* Norderman. *de jur. Principatus. thes. 88. lit. A.* Ut qui clarè sunt meriti, dignitate quoque, & divitiis, splendescant. Cassiodor. *libr. 2. epistol. Rescript. 15.* Vult. *de feudis. lib. 1. cap. 14.* Et hoc latè deducit Joan. Papst. Larrea *allegat. fiscal. 8. num. 16. & seqq.* Quod probè animadvertit Imperator *Carolus IV.* in Aureæ Bullæ ordinatione, dum de Electoribus ita emphaticè scribit; *Horum enim præsidio, dextra Imperialis potentiæ, roboratur;* Mit welcher Hülff/ der Gewalt Keyserlicher Macht/ gestärcket wird. Aur. Bull. *Carol. IV. tit. 5.*

6. *Tum (secundò,)* exinde visum fuit Imperatoribus, beneficium Patrum, etiam in ipsorum *filios*, propagatum, reddituros patres Reipublicæ longè amantiores, & ad obeunda pericula multò promptiores; Charitas enim liberorum, Parentes Reipublicæ longè amiciores reddit: ac propter affectum naturalem, Patres magis in liberis terrentur *per l. 8. D. quod met. caus.* Alber. Gentil. *d. crim. Majest. disput. 7. fol. m. 129.* Menoch. *consil. 99. num. 219.* Ego, ad Martin. Rumelin. *Aur. Bull. part. 3. dissert. 4. thes. 3. fol. 803.* Ideò tantò magis Patres ad virtutis studium excitantur, dum gratiam benefactorum, non cum ipsis perituram, vident, ut alibi Seneca scribit. Bachov. *ad Treutl. disput. 32. thes. 1. lit. K.* Nam fortius pugnabit pro Patria, & ne quidem occumbere, si opus est, recusabit is, qui cogitaverit, sibi mortuo, in beneficio successuros liberos, in quibus etiam ipse renatus,

N &sibi,

& sibi, quasi superstes futurus sit. Vultejus. *de jurisdict. in præfat.* Non enim recusabit mori pro Patria, in qua scit, se ipsum per Filios, & Successores Feudi, renasciturum, & sibi quasi superstitem, per sanguinis Successores, futurum Paul. Pic. à Monte Pico *ad tit. 14. lib. 2. feud. num. 2.* Cunr. Rittershus. *de feudis. libr. 1. cap. 12. num. 1.* Præsertim, cùm, ex tanta, in filios heredes, transitura liberalitate, animadvertebant, eorum familias eò illustriores conservari. Raro enim fato, sempiternæ potentiæ, juxta Tacit. *lib. 3. annal.* Nicol. Vernul. *ad Tacit. lib. 3. Observ. Polit. 12. per tot.* Similia ferè de Franciæ Ducibus hereditariis, habent Girard. Sr. du Haillan. *de l' Estat & affaires de France l. 4. f. 329. D.* Crediderunt præterea summi Principes, *cum Imper. Alexandro Severo*, hosce Imperii Status & Proceres, ad tuendum orbem Christianum, attentiùs militaturos, si sua, & suorum jura & rura potiùs, quàm aliena, defenderent; De quo ita *Lampridius* scribit: *Sola (inquit) quæ de hostibus capta sunt, limitaneis Ducibus, & militibus concessit, ita, ut eorum essent, si heredes commilitarent, nec unquam ad privatos pertinerent*; Dicens: *Eos attentiùs militaturos, si & sua defenderent.* Lamprid. *de Alex. Sever. Imper.* Ammerbach. *in Epist. ad Zas.* Arnisæ. *de jur. Majest. lib. 2. cap. 4. num. 15. fol. 322.* Balthas. Ayala *de jur. Bell. & jur. offic. bell. lib. 1.* Petr. Gudelin. *d. feud. part. 1. c. 2. num. 1.* Joan. Bapt. Larrea *allegat. fiscal. 45. num. 6. 12. 13. & seqq.* magis verò ad propositum *alleg 8. num. 16. & 17.* Ubi tradit, quod Rex Hispaniæ, honore & præmiis afficiens Magnates, eos alacriores efficiat, ut quam promptè se ad pericula conferant.

Ideo, cùm *Cunradus Salicus*, Imperator, filios & nepotes, quorundam Comitum & Vasallorum, ad successionem paterni beneficii, admiserat, eà re (inquit *Wippo*, an-

po, antiquus Historicus) *militum animos admodum sibi conciliavit.* Wippo *in vita Cunrad. Salic.* Nicol. Burgund. *d. Elect. Bavar. fol. 106.* Rectè proinde *Theopompus* uxori, objurganti se, quod Regnum liberis non ea Majestate, quâ posset, relicturus videretur, *Hactenus* (inquit) *majus, quod diuturnius.* vide Plutarch. *in vita Lycurg* quod refert Paul. Bus. *de Republ. lib. 2. cap. 7. num. 4.*

7. Quibus rationibus accedit *(tertiò)* quod Comites, Barones, aliique Imperii Status hereditarii, *minùs sævient* in Subditos, & minùs studebunt corradendis opibus, omnesque dominandi cupiditates, & illecebræ exinde præciduntur, cum spem habeant, etiam *Liberos suos,* in ejusdem muneris dignitatem, sibi successuros, quàm, qui eâ destituuntur. Quod jam olim quoque tradidit *Cardinalis Cusanus:* Ex ea causa, temporarias dignitates, & Provincias, ab Imperatoribus hereditario, & perpetuo jure, concessas fuisse, ut patres minùs avaritiæ studerent, habentes, de successione in officio, certitudinem; Et ut eorum subjecti, minùs tunc gravarentur, per Patrem, quando & ipsis sui posteri præesse deberent. Card. Cusan. *d. Concord. Cathol. libr. 3. cap. 28.* Herm. Vult. *d. jurisdict. in præfatione.* Cunrad. Rittershus. *d. feud. lib. 1. cap. 12. num. 1.* latè Reinking. *d. R. S. & E lib. 1. class. 5. cap. 6. num. 72. & seqq.* Confer huc quoque tradita Rein. Reinec. *d. Capitul. Cæs. th. 49. disput. Basil. vol. 4.* Proinde suadet *Thomas Campanella,* ad firmandam *Hispanorum* potentiam, ac ne tam vastum Regnum dilabatur, ipsi Regi, ut Barones, cujusvis Regni Baronatibus, remunerentur, qui postmodum, quasi participes Regni, summâ operâ annitantur, ut illud, sub Auspiciis Regis sui, tueantur; Semperque diligat viros præstantes, & ad honores evehat. Multum

enim *(ait)* adjumenti *Barones* Regi in hoc ferunt, quòd si expeditio aliqua, Baronum culpâ, minùs prosperè succedit, confestim, ope aliorum Baronum, & Statuum Regni, reparari potest. Id quod *Turca*, ex hoc defectu, præstare nequit, qui, ubi insigni aliquâ clade affectus fuerit, protinùs viribus exutus, Barones nullos residuos habet, quorum operâ in integrum restituatur. Sicuti Darius, ab Alexandro Magno, & Sultanus Ægyptius, semel à Selymo, victus, prorsus succubuit. Sunt verba Thom. Campanell. *de Monarch. Hispan. cap. 14. per tot. ac cap. 30. fol. m. 290.*

8. Concessionis hujus amplificæ potestatis ratio, (*Quartò*) & hæc esse potest, imperandi *securitas*, & ipsorum Imperatorum, unâ cum Provinciis, perpetua, & *firma Pax* interna. Sapientissimus enim Imperator *Carolus M.* ex superiorum temporum historiis, animadvertens, Præsides, Duces, aliosque superiores Magistratus, & Officiales, quos Imperatores Constantinopolitani, Occidentalibus Provinciis præfecerant, ad seditiones concitandas, ad invadendas Provincias concreditas, & ad jus Imperatorium ibidem usurpandum, semper fuisse pronos, & procliviores: Quæ tentandi aviditas crescebat ex opportunitate, & minùs periculosa occasione distantiæ loci, & situs: Quippe cum hæ Provinciæ à sede Imperatorum (quæ à tempore *Constantini Magni* Constantinopoli ordinaria fuerat) longè remotæ erant, auxiliaria armorum remedia eò tardiora incedebant. Didicerat exinde Imperator, hasce seditiones intestinas, & inde excitas turbas, dedisse occasionem Barbaris Gentibus, invadendi Imperium Occidentis, idque tandem penitùs abolendi; Sicuti ex hi-

historicis

ſtoricis Scriptoribus à *Conſtantino M.* usque ad Imperatorem *Leonem 4.* pateſcit. Sigebertus *in Chron. ad An. 802.* Vide Sabellic. *in Rapſod. ennead. 8. lib. 8. paſſim* Platina, *in vita Pontific. ſub Bonifacio & Leone.* Hoc malum præcavere deſiderans *Carolus Magnus*, reſtituto, & ſtabilito Occidentis Imperio, prudenti conſilio uſus, de jure Imperatorio, tàm quoad poteſtatem, quàm quoad reditus Provinciarum aliquid ceſſit (*arg. Novell. 24. in præfat.*) ſatius eſſe exiſtimans, Præſides & Gubernatores à ſe conſtitutos, omnibus cupiditatum illecebris præciſis, hanc poteſtatem in eos transferendo, arctiùs ſibi hoc modo devincire, quàm omnia abſolutè ſibi retinendo, ſingulis ferè momentis, de ſumma rerum, periclitari: Penſitans, acrius eos militaturos, ſi ſimul etiam ſua defenderent; juxta Lampridium *in Alexandr. Sever.* ac Wipponem Hiſtoricum antiquum, *in vita Cunrad. Salic.* Reſervato ſibi jure directi Dominii, ac fidelitatis, cum ſervitiis militaribus, ſibi ab his, quibus utile dedit, præſtandâ; Interim ipſo Imperatore univerſaliter manente capite, & Principe Imperii, à quo cæteri Principes, ceu Præſides perpetui, jura ſua recognoſcerent. Quo facit, quæ tradit Janus Douſa *in annal. Hollandic. lib. 5. fol. m. 216. 217. & 226.* Hinc factum eſt, ut, cùm, ante *Carolum Magnum*, Imperium Romanum fuiſſet Monarchicum, idemque Monarchicè gubernatum, id quidem à tempore Caroli M. hucusque Monarchicum permanſerit, ſed cujus gubernatio ſit Ariſtocratica, quæ ab ipſo Statu Imperii eſt alia. Quam rationem optimè deducit Herman. Vult. *de juriſdict. in dedicat.*

9. Hæc (*Quintò*) liberalis conceſſio, perpetuæ dignitatis, in augmentum Imperialis dignitatis & gloriæ

imprimis vergebat. Quippè per hanc tam munificam, & prolixam Imperatoris concessionem, Majestas Imperatoris, *magis honorabilis*, magisque stupenda quasi, efficitur: juxta tradita Baldi *in cap. intellecto. n. 5. X. d. jurejur.* Besold. *de appell. cap. 2. §. 15. in fin.* Quantò enim quilibet præest majoribus, & dignioribus, tantò & ipse major & augustior habetur, tradente Justinian. *in Novell. 15. in pr.* Bart. Chassan. *in Cathalog. glor. mund. part. 5. Consil. 19.* Auct. Respons. Civit. Fridberg. *punct. 15. num. 13.* Casp. Klock. *de Contribut. cap. 4. n. 23. & seq* Nam ex dignitate subjectorum, prælucet Imperantis Majestas, post Afflict. Andr. Knichen. *d. autocrat. Imp. Rom. cap. 1. num. 319.* Quod in Regibus Castellæ summoperè laudat, & deducit Joan. Bapt. Larrea. *allegat. fiscal. 8. n. 16. & 17.* Unde Carolum V. Imperatorem gloriatum fuisse, Historici referunt, se in aliis Regnis mancipiis & servis; in sola verò Germania se Regibus imperare. Reinking. *d. R. S. & E. lib. 1. class. 4. cap. 16. n. 73. & 24.* Quod consideratum quoque fuit in R. A. zu Speir / *de Anno 1570. §.* alsdann auch / in verbis: dem H. Röm. Reich zu Ehren und Wolfahrt. Quemadmodum enim specificè Monetæ cudendæ Jus, & Regale, Imperator Statibus Imperii, in honorem dignitatis, concessit; Ita quoque revera de aliis superioritatis juribus dici potest. vide quoque Besold. *d. tr. de appellat. cap. 2. §. 15.* ac latè Bernhard. Zieriz *de Principum prærogativ.* ap. Arumæ. *vol. 1. discurs. Jur. Publ. 34 fol. m. 1073.*

10. Et hæ *(pro Sexto)* Imperatorum Donationes, & Largitiones Ducatuum, Comitatuum, Viris, de Imperio R. G. benè meritis, eorumque posteris, hereditario jure factis, eò insuper favorabiliores fuere, & eò luben-

lubentiùs ab utrisque concessæ, & impetratæ, quòd tali munificentia nihil aut certè parum, Imperio R. G. decedebat, aut de potestate Imperatorum quippiam imminuebatur; Quoniam plurimæ Provinciæ, & Districtus, Viris strenuis in feudum, cum titulo Ducatus, Comitatus, aut Marchionatus, datæ fuerunt, quæ ope, & operâ, manu militari ipsorum Ducum, ac militum veteranorum, Hostibus Imperii ereptæ, & è quibus Barbari ejecti erant. Exempla in quarum tutelam necessariò tam strenui Viri requirebantur, quo Romani Imper. pomeria ab hosticis incursionibus, semper sarta tecta permanerent. Jan. Dousa. *in annal. Holland. l. 5. f. 217.*

11. Et hoc Imperatorum institutum, Exteri quoque Reges, ad firmandum sibi, & suo generi, & suæ Genti Imperium, secuti sunt; Qui illustribus Viris, sua Gentis, devictarum terrarum dominia, jure hereditario, contulerunt. Nam de *Daniæ Regibus* tradunt Historici, *Busirium*, quendam ex Daniæ Nobilibus, Regi *Waldemaro* dixisse, dum Comitum, filium suum, in consortem Regni, assumere volebat: Quoniam Rex dignitatem Regiam, quæ hactenus Procerum electioni suberat, hereditariam facere instituis, si in proximos benefici› impenso perpetuitatem induxeris, tibi in reliquum obligatiores efficeres, ut ad liberos quisque suos administrationem acceptam transmitteret, tradente Albert. Cranz. *Histor. Daniæ. c. 24. lib. 6.* Eâdem ratione in *Hispania*, *Henricus II.* Castilliæ Rex, cùm spurius esset, eoque Regnum sibi, & suæ posteritati, firmaret, Barones, & Proceres Regni, magnis dominiis donando, condecoravit, ex quo turbulento tempore, Nobiles & Barones Hispania valdè ditiores, & potentiores

res

res effecti sunt, non sine Regiæ coronæ diminutione. Roderic. Sanctius. *histor. Hispan. part. 4. c. 19.* Ita quoque in Annalibus *Burgundiæ* legimus, *Clotarium II.* Francorum Regem, quò sibi animos Burgundiorum conciliaret, nevè desiderio Regum suorum ampliùs tenerentur, Duces in Burgundia, & Austrasia creasse, eâ lege, ut revocare ampliùs non possent, ac in hisce dominiis, & Ducatibus successisse Filium Patri Vernario Godinum, in quo finem Duces illi acceperunt. Paul. Æmil. *de Reb. gest. Franc. lib. 1.* Quæ & similia exempla refert quoque Vincent. Cabot. *disp. jur. Civil. lib. 2. c. 30.*

12. Pari modo *in Francia* Reges, jam ante Capetum, Duces Nortmanniæ, Comites Flandriæ, Tholosæ, & alios constituerunt, qui dignitates, & beneficia sua, ad posteros suos transmittebant. Cabot. *dict. lib. 2. c. 30. fol. m. 304.* Quod simili modo Capetum ipsum constituisse, & ex beneficiis temporariis, perpetuos effecisse, tradit Franc. Hotoman. *de FrancoGall. c. 16.* Connan. *lib. 2. Comment. cap. 9.* Similia ferè de Ducibus, & Comitibus Galliæ, refert, Girard. Sr. du Haillan. *de l'Estat & affaires de France lib. 4. fol. 329. B.* Idque post mortem Caroli Regis simplicis, passim in Gallia introductum fuisse, testatur Pithoœus *tr. de Palat.* In Germania verò, dignitates hasce seriùs hereditariè fuisse concessas, tradit Henr. Meibon. *tr. de pagis Saxon. in pr.* Joan. Douza. *in annal. Holland.* quos refert Joan. Gryphian. *de Weichbild. cap. 13. n. 7.* Ad exemplum quoque Otthonum Imperatorum, Angliæ *Rex Henricus II.* militibus subjugatam Hiberniam, illis ipsis distribuit, & quidem jure hereditario concessit, qui in ipsa expugnatione, tanquam belli Duces, strenuè operam impende-

penderunt; Quorum agmen ducit *Richardus*, cognomine *Strongebow*, Comes Strigulię, dictus ab aliis, Pembrochiæ, atteſtante Jacob. Waræo. *Eq. arm. in tr. de Hibernia ejusque antiquit. cap. 27. per tot.* Idem *Henricus II.* Rex, *Hugoni de Lacy* ſuo Generali Exercitus, contra Hibernos, ob ſtrenuè navatam operam militarem, dono dedit terram de Midia, in Hibernia, cum omnibus regalibus ibidem recenſitis in Diplomate Regio jure perpetuo ad Heredes tranſituram; Quod diploma refert modo dictus Waræus *in dict. tr. cap. 27.* *Malcolmus, II.* Scotiæ Rex, Anno 1004. per donationem, ſeu potiùs contractum mutuum, (qui Synadæyma continet) omnes Scotiæ Ditiones, & provincias ſuis Militibus diſtribuit, ut ſint ejusdem Vaſalli, eidemque præſtent obedientiam, ſervitia militaria, tutelam & cuſtodiam. Ita enim legitur *in c. 1. Legum Malcolmi. II.* Dominus Rex Malcolmus dedit & diſtribuit totam terram Regni Scotiæ hominibus ſuis, & Vaſallis; Et nihil ſibi retinuit, niſi *Regiam Dignitatem*, & *Montem Placiti in villa de Scona*, (quo in loco jus dicere, & homagia, & ſervitia militaria recipere poſſit,) Et ibi omnes Barones ſibi conceſſerunt *Wardam*, & *Relevium*, de hereditate cujuscunque Baronis defuncti, ad ſuſtentationem Regis, id eſt, ad ſervitia militaria, & certam pecuniæ ſummam. Ita Joan. Skēneus *in tr. d. Reg. Majeſt. Scot. tit. d. leg. Malcolm. 2. cap. 1. ubi notata ejusdem Skenei.*

CAPUT XII.

De Eccleſiaſticis Imperii Statibus, eorumque origine.

SUMMARIA.

1. Impp. liberalitas pedetentim ad Epiſcopos, Abbates & Clericos quoque tranſivit.

 2. Quod

2. *Quod ex historica Germanorum antiquitate patescit.*
3. *Unde politicis negotiis assueti, varia territoria, cum potestate seculari, facilè obtinuerunt.*
5. *An Episcopi hanc secularem à Carolo M. acceperint?*
4. *Caroli M. tempore, nullus Episcoporum, in subscriptione literarum, Principis titulo utebatur, sed eundem secularibus Magistratibus relinquebat.*
6. *Episcoporum conditio sub Ludovico Pio Imperat. Caroli M. filio.*
7. *Sub Imperat. Carolo Crasso, titulum Principalem, verùm sine re, Principatu, & territorio, habuerunt.*
8. *Ducis vel Comitis nudâ appellatione, nemo statim Dux, vel Comes fit, nec superioritatem territorialē acquirit.*

1. QUamvis Episcopi, quatenus Episcopi, per se non habeant *Jurisdictionem* secularem, aut aliam aliquam politicam dignitatem; sicuti hoc jure Canonico expeditum est, per *cap. Lator. 5. X. qui fil. sint legitimi. t. 1. x. Ne Cleric. vel Monach.* Wintzler. *de jurisdict. Episcop. Germ. tit. 20.* Thom. Michael. *de jurisdict. conclus. 5. sub lit. A.* Erasm. à Chockier. *tr. de advoc. quæst. 47.* Daniel Haid. *in Apolog. prælim. 3. f. 16. ubi latiùs disserit.* Attamen usque huc enarrata Imperatorum augusta liberalitas secularis potestatis, territorii cum dignitate, in præcipuis Germanorum Nobilibus terminata non fuit, sed successu temporis, pedetentim ad *Episcopos, Abbates, & Clericos* quoque transivit. Ratio autem & causa erat veterum Principum devotio & Zelotypia in Religione, qui omnia tùm demum rectè processura, credebant, si Religionis antistites suis consiliis præsentes haberent, inquit Petr. Heig. *lib. 1. quæst. illustr. 4. num. 61.* latè & eleganter Schüz. *in jur. Publ. disput. 8. th. 6. lit. A.* Matth. Stephan.

phan. *de jurisd. lib. 3. part. 1. c. 14. num. 16.* Laurent. Ohm. *d. jur. Episcopal. thes. 19. lit. B.* Christ. Beindorf. *d. Roman. Germ. Imper. Archiep. Episcop. thes. 98. apud Arumæ.*

2. Nam in antiquis Germaniæ Annalibus ita legimus: *Carolus M. & Ludovicus*, Aquis Palatium, quod tunc sedes primaria Franciæ erat, petentes, sequenti verò die, quid consultiùs de populo ac Regno, à fratre relicto, agendum videbatur, deliberaturi; Et primò quidem visum est, ut rem *ad Episcopos & Sacerdotes*, quorum aderat maxima pars, conferrent; Ut eorum consultu, velut numine divino, harum rerum exordium atque authoritas proderetur. Et hoc illis, quoniam meritò ratum videbatur, commissum est. &c. Solito more ad Episcopos, Sacerdotesque rem referunt, ut, quocunque divina authoritas id vertere vellet, nutu ipsius libenti animo præstò adessent. Nithard. *in Chron. lib. 4. à princip. fol. m. 476.* apud Pithoæ. Quod ex eo formaliter quoque refert Christ. Lehman. *in Chron. Spirens. lib. 2. cap. 15. fol. 8. A.* Quod sequentes quoque Imperatores, & Reges Franciæ peregerunt, adeò, ut indies magis magisque Episcopos secularibus negotiis sese immiscuisse, legimus apud Frodoard. *in Chron. Franc. ad Annum 923. & seq. passim.* Rationes, cur hoc ab Imperatoribus factum fuerit, recenset quoque Card. Cusan. *in Concord. Cathol. lib. 3. c. 27.* Arumæ. *de Comitiis cap. 4. n. 98.* Patet enim ex historica Germanorum antiquitate, quod Ecclesiastici, bey den Fränckischen Keysern/ in den allgemeinen Reichs-Versamblungen/ (da man von Religions-Sachen / guter Policey / und Disciplin, berathschlagt) mit / und neben den Reichs Officieren, und Ständen / Session, auch die obriste Stell/

Stimm/ und Siß/ nach dem König gehabt. Auch unter dem complexu verbi, (*Principum Regni*) begriffen gewesen. Quod latiùs enucleat Daniel Heider *in Actis Lindav. lit. R. R. fol. 586.* Ac Lehman. *in Chron. Spirens. libr. 2. cap. 15.*

Adeò, ut vix ullum bellum susceptum, vel prælium commissum fuerit ab Imperatoribus, & Regibus Francicis, cui Episcopi non interfuerint, qui simul arma quoque gerebant. Sicuti pluribus constat ex Frodoard. *in Chron. ad Annum 925. & passim.* Idque inter antiquas, Ecclesiæ Gallicanæ, querelas, latiùs recenset Joan. Filesac. Theolog. Paris. *in opusc. tr. de Eccles. Gallican. querela. fol. m. 870. & seq. ac de authorit. Episcop. c. 4. §. 4. fol. m. 143.* De qua Germanorum devotione, & reverentia erga Clericos, jam olim testati fuere Jul. Cæsar. *lib. 6. de Bell. Gallic.* Item Tacit. *de Morib. German. dum ait, cap. 11. Ut turbæ placuit, consident armati, silentium per sacerdotes, quibus tùm & coercendi jus est, imperatur. Et cap. 7. Cæterum neque animadvertere, neque vincire, neque verberare, nisi Sacerdotibus permissum: Non quasi in pœnam nec Ducis jussu, sed velut* Deo *imperante.* Jodoc. Willich. *in Comment. d. morib. German.* Qui mos per tot Imperatores Francos, ad Caroli M. tempora usque, facilè perduravit. vide Arumæ. *d. Comit. c. 4. num. 98. & seqq.* Christ. Lehman. *in Chron. Spirens. lib. 2. cap. 15.*

3. Sanè præfati Episcopi Germaniæ, politicis negotiis indies assueti, unde & ipsi, circa honorum aucupia, solliciti, ut consilio suo, erga Imperii utilitatem, alacriores fierent. (*Ac quo etiam cæteri promptiores ad obsequium Imperiale consurgerent*) varia territoria, districtus, feuda, Comitatus, cum pertinentiis, ac potestate sæculari, Religionis specie, in ambitionem delapsi, imperiali

periali liberalitate facilè obtinuerunt; Quemadmodum hanc causam, in Diplomate concessionis juris territorialis, *Leoni, Episcopo Vercellensi*, Anno 999. dato ipse Imperator *Ottho III.* enarrat in verbis: *Ottho Imperator*, donavit *Leoni Episcopo, omnibus suis successoribus, in perpetuum, totum Comitatum Vercellensem in integrum, cum omnibus Castellis, villis, piscationibus, venationibus, sylvis, pratis, pascuis, aquis, aquarumque decursibus, & cum omnibus publicis pertinentiis, cum mercatis, cum omnibus teloniis, cum omnibus publicis functionibus: adeò, ut liberam habeant potestatem, Placitum tenendi, Legem novam faciendi, omnemque publicam actionem, omnemque publicam redditionem habendi, exigendi, secundùm propriam voluntatem, & potestatem judicandi: Quia omnem potestatem, & dominium publicum, quod ad Nos pertinuit, in potestatem, & dominium S. Vercellensis Ecclesiæ, & Leonis, nostri Episcopi, & omnium sibi successorum dedimus, largiti sumus, & omnino concessimus in perpetuum.* Quod refert Refutator, deß Reichs Vogts Discurs. *fol. 3.* Eandem quoque & præfato Diplomati fere similem donationem perscripsit Pontifex *Paschalis 2.* An. M CXI. ad Imperatorem *Henricum V.* dum ait: *Prædecessores vestri, Ecclesias Regni sui, tantis Regalium suorum beneficiis, ampliarunt, ut Regnum ipsum Episcoporum maximè, & Abbatum Præsidiis, communirent.* Quod refert Melch. Goldast. *in Constit. Imper. latin. tom. 1. fol. 255. §. 4.* Vide omnino Zierez. *d. sess. prærogat.* Inprimis verò Schüz. *in jur. publ. dissert. 8. thes. 6. lit. A.* Quod meliùs & clariùs elucescit ex literis reversalibus Pontificis *Calixti II.* Imperatori *Henrico V.* An. M CXXII. traditis: ubi Pontifex Maximus ingenuè spopondit, imò stipulatus est hisce formalibus: *Episcopus, aut Abbas, Teutonici Regni Regalia, per sceptrum, à Te recipiat, & quæ ex his tibi debet, faciat; Ex aliis verò partibus*

Imperii consecratus, infra sex menses, Regalia per sceptrum, à Te recipiat. De quibus verò mihi querimoniam fecerit, secundum officium meum, debitum auxilium præstabo. Quod refert Abbas Urspergensis *in Chron. sub Henr. V. fol. m. 204.* Et hoc latiùs deducit Dan. Haid. *in Apolog.* der Reichsvögt. *cap. 2. fol. 130.*

4. Cæterum secularis potestatis, & dignitatis, originem, & primævam largitionem vix est ut Episcopi & Clerici Imperii Roman. Germanici, *Carolo M.* acceptum ferre possint: Caroli enim Magni consuetudo non fuit, integras provincias, cum Imperio, Ecclesiis donare, sed pecuniam tantùm & mobilia, quandoque etiam prædia, ex quibus Episcopi & Presbyteri sese sustentare possint. Ita prædam in Pannonia in bello Hungarico repertam per Episcopos & Monasteria, liberalissimâ divisione distribuit Eginhard. *in vita Carol. M.* apud Just. Reuber. Herm. Contract. Suev. *in Chron. fol. 129. sub Anno 800.* Ita in testamento, sive codicillis, aurum, & suppellictilem suam, Ecclesiis divisit; quod videsis apud modo dictum Eginhard. *in vita Caroli M. in fine.* Lindenbrog. *in Chron. Carol. M. f. 146.* Joan. Gryphiand. *d. Weichbild. cap. 28. num. 9. & 10.* latè Andr. Knichen. *in Encyclop. Brunf. cap. 1. num. 157. & seqq.* Hinc *Vadianus* scribit: *Donarunt quidem etiam Reges Franciæ (Monasterio S. Galli) sed perparcè, nec expressa ullo diplomate, aut ullis chartis indicata, ante Ludovici Pii tempora.* Vadian. *d. Colleg. & Monast. German. lib. 2. fol. 52. 70. 73. & pass.* Et latè hoc refert Dan. Haider. *in Act. Lindav. lit. tttttt. fol. 855.* Idem & similia de successoribus Regni Franciæ, præsertim de Rege Rudolpho contestatur Frodoard. *in Chron. ad Annum 924.* Ac nullus extitit Episcopus, aut Abbas, in

in Imperio Romano Germanico, qui de seculari potestate, & jurisdictione territoriali *à Carolo Magno* obtenta, fundamentali demonstratione gloriari possit; Sondern sie haben auch / noch lange Zeit / nach Carolo Magno ihre Schirmherrn / und Kastenvögt gehabt. Omnia enim Monasteria, tum temporis, suos habuerunt *Advocatos*, itaque non absolutè, ut Principes in secularibus, sui juris fuisse, certum est, prout refert Joan. Stumpff. *in Chron. Helvet. tit. de Turgav. lib. 5. c. 3. fol. 55. vers. 292.* & cum eo Daniel Haider. *in act. Lindav. fol. 52. lit. SS.* Mart. Mager. *d. Advoc. armat. cap. 7. n. 300.* Hospinian. *de Orig. Monach. lib. 4. cap. 21.* Latè idem Dan. Haid. *in Apologia* der Reichsvögt. *monit. prælim. 3. f. 17.* Quamvis dissentiat Theodor. à Niem. *de jur. Imperat. fol. 804.* apud Schardium. Quem refutat Gryphiand. *de Weichbild. cap. 29. num. 5. & seq.* Siquidem ipse *Carolus M.* Ecclesiasticis personis, Protectores, Comites, & Magistratus, justitiam administrantes, eosque protegentes, illis adjunxit. teste Aimon. *lib. 4. hist. Franc. cap. 1.* Meibom. *ad Witichind fol. m. 116. & 117.* Cujus institutum filius quoque, *Ludovicus*, sequutus est, ac singulis Episcopis Comites associavit. Ansegis. *histor. lib. 2. cap. 6. & 25.* Vadianus *in Alamiann. tom. 1. fol. 131. ac tom. 3. fol. 15.* Knichen. *de jur. territ. cap. 1. num. 14. & 15.* Daniel Haider. *in discurs.* von Reichsvögten. *lit. Nn. fol. 61.* Idque, per plures annos, in Regno Franciæ, perduravit. Vide Frodoard. *in Chron. ad Annum 926. & passim.*

5. Præterea nullus istius seculi historicus reperitur, qui Episcopos, vel Abbates, in specie, Fürsten / seu Principes: sed solummodo *Summos Pontifices*, *Pontifices*, *Episcopos*, *Præsules*, *Abbates*, *Parochos*, & *Sacerdotes* vocârit.

Fro-

Frodoard. *ad dictum Annum 926. & seqq.* *Caroli enim M.* tempore, Episcopi vox usitatior erat, quemvis Presbyterum designans. Gryphiandr. *d. Weichbild. cap. 29. num. 11.* Nec quisquam, tum temporis, Episcoporum in subscriptione literarum, *Principis titulo* uti præsumebatur, sed eundem secularibus Magistratibus relinquebant. Lehman. *in Chron. Spirens. lib 2. c. 16. fol. 80. col. 2.* Daniel Haider. *in dict. Act. Lindav. fol. 586. lit. rr.*

Præterquam, quòd de Binis hisce Clericis nominatim Historici tradunt, scil. *Richardum, Herbipolensem Episcopum, à Pipino,* Caroli M. Parente, ad terrendos, & distringendos contumaces, *Ducem Franconiæ* salutatum fuisse. Histor. Eccles. Magdeb. *cent. 8. cap. 10.* Eidem quoque, rem divinam facienti, evaginatum in altari gladium, ante se ponere, concessum fuisse, tradit Kranz. *in Metropol. proœm. & lib. 1. cap. 9.* Mart. Mager. *d. tr. cap. 7. num. 303. & 308.* Besold. *in thesaur. pract. verb.* Würtzburg. *Abbatem item Hilarimontanum, seu Campidonensem,* jam à Carolo M. Comitatum Campidonensem, (qui antea proprium Judicium Provinciæ, ein eygen Landgericht/ habuit) cum omnimodâ jurisdictione territoriali accepisse, refert Brusch. *d. Origin. Monast. lib. 4. cap. 21.* Kranz. *in d. tr. de Metropol. in proœm.* Besold. *latiùs in Thesaur. Pract. lit. A. verb. Abbt. num. 11.* Unde communes isti versiculi orti:

Herbipolis sola judicat ense & stola,
Campidona sola judicat ense & stola.

Quos recenset Martin Mager. *d. tr. c. 7. num. 304.* ac hoc post eum Dan. Haid. *d. Act. Lind. f. 52. lit. RR. ac in Apolog. prælim. 2. fol. 12.* Successu temporis Ottho I. Imp. prædam bellicam Clericis dono dedit, aliasq; regias villas Episcopis concessit. Carol. Sigon. *de Regn. Ital. lib. 7.* Megiser. *in Chr. Car. f. 658.* 6. Quam-

6. Quamvis autem Caroli M. filius, *Ludovicus Pius*, patris successor in Imperio, ob maximam in Religione devotionem, & venerationem erga Clerum, ipsis Episcopis aliisque Præpositis Ecclesiarum, certos fundos & reditus, assignaverit, eosque cum titulo Principis condecoraverit, de quo Helmold. *libr. 1. histor. cap. 4.* ita scribit. *Ludovicus Pius, maximâ liberalitate, erga Dei cultum, usus, in tantum, ut Episcopos, qui propter animarum Regimen, Principes sunt cæli, ipse eosdem nihilominus effecit Principes Regni.* Quin & *Gothofredus Viterbiensis* nominatim recenset, quibus donariis & regiis villis, Episcopos mactaverit. Idque variis versiculis enarrat *in Chron. sub Ludov. Pio. pact. 7.* Dan. Haider. *in apolog. prælim. 2. fol. m. 15.* Adeò quidem, ut Episcopi, & Abbates Regni Franciæ, tanquam proceres Imperii, *Ludovico II. & Carolo Calvo*, Imperatoribus, in Regiminis ingressu, Sacramentum fidelitatis præstare, obligati erant: sicuti constat ex Anni DCCCLXXIII. præstita formula professionis Episcoporum in verbis: *Quantum sciero & potuero, adjuvante Domino, consilio, & auxilio, secundum meum ministerium, fidelis ero, ut Regnum, quod vobis Deus donavit, vel donaverit, ad ipsius voluntatem, & sanctæ Ecclesiæ, ut debitum Regium honorem vestrum habere, obtinere, & continere possitis.* Author Proclam. *Reg. Caroli apud Pithoe. fol. m. 509.* Hinc tamen minimè inferri potest, quòd Ecclesiastici à prædicto Ludovico Pio, cum titulo, *etiam Regalia, omnemq; Jurisdictionem territorialem*, in fundis, & districtibus simul obtinuerint, ac cum effectu Principes Imperii extiterint, prout censet Cacheran. *decis. 30. n. 5. & 6.* Matth. Stephan. *d. jurisdict. lib. 3. part. 1. cap. 14. num. 16.* Sixtin. *d. Regal. lib. 1. cap. 4. n. 125.* Dan. Haider. *dict. l. pag. 16.* Aut, quòd de universa Jurisdictione, instar Laicorum Prin-

P cipum,

cipum, investiti fuerint; ut scribit Cranz. *lib. 1. Metropol. cap. 23.* Paurmeist. *d. jurisdict. lib. 1. c. 20. n. 10.* Sed pro Præsidibus Provinciarum haberi cœperint. ut tradit Hotoman. *consil. 24. num. 8.* Heig. *quæst. illustr. 4. n. 54. lib. 1.* Hôpping. *d. jur. Process. th. 50. in not. lit. C.* Quos sequitur Mart. Mager. *d. tr. cap. 7. n. 320. & seqq.* Caspar Klock. *d. Contribut. cap. 4. n. 149.* Besold. *in Thesaur. Pract. lit. B. verb.* Bischoff. *num. 62.* Ac quamvis hoc asserat & deducere conetur Refutator deß Reichsvogts Discurs. *§. 1. per tot.* Hoc tamen ita absolutè, & tam pingui modo minimè admitti potest. Nam etsi quidam ex Episcopis illius seculi, *Principis titulo* condecorati, & honoris gratia ita ab Imperatore vocati fuerint, nullum tamen Ducatum, aut Comitatum, cum superioritate, & Jurisdictione seculari, simul obtinuerunt, id quod pluribus antiquitatis testimoniis enucleat Christ. Lehman. *Chron. Spirens. lib. 2. cap. 16. fol. 80.*

7. Proinde Imperator *Carolus Crassus*, in Constitutione de expeditione Romana (à Marq. Frehero *Commentariolo illustratâ*) Ecclesiasticos Antistites primarios, *Spirituales Principes* nominat. Ideoque titulum Principalem habuerunt, attamen sine re, Principatu, & territorio. Ac benè dici potest, Episcopos eo tempore secundum tantum dignitatis cingulum usurpasse; juxta *Art. 3. libr. 1.* Sächs. Landrecht. Laurent. Ohm. *d. jur. Episcop. th. 10.* Joan. Gryphiand. *d. Weichbild. cap. 29. num. 13.* Vide tamen Diploma Ludovici I. Regis, apud Martin. Mager. *d. advocat. armat. cap. 5. num. 110.* Unde *Vadianus* scribit; Quod Reges, & Imperatores Francorum, & Germanorum, in concedenda, & donanda jurisdictione seculari, etiam *Bassa* (sicuti vulgo vocatur) die Nider-

gerichts

gerichtliche Obrigkeit / Cathedris Episcopalibus, & Monasteriis penitùs abstinuerint. Et hoc optimâ sanè *Ratione & intentione:* Vetus enim & mediæ ætatis Religio, longè maximè ab Imperio, & sanguinis judicio abhorruit. Quod etiam oppida pleraque Germaniæ multis seculis fecerunt. Vadian. *in Epistol. obscur. verb signif.* apud Goldast. *in Antiquit. Aleman. tom. 2. part. 1. fol. m. 84.*

8. Equidem in jure certum est, quòd titulus Dignitatis, puta *Principalis, Comitialis*, Territorium, ac superioritatem, non illicò inferat. Nam si, vel Papa aliquem, sub titulo cujuslibet dignitatis, etiam *ex certa scientia*, verbo, constitutione, vel literis nominet, honoret, aut tractet; non videtur ei illam dignitatem conferre nec novum jus tribuere, per Clem. *si Pontifex III. d. sentent. excommun.* text. *in cap. 51. si Papa. 10. X. d. privileg. in 6.* Quod pluribus deducit Fab. de Anna. *consil. 66. n. 17. & seqq.* quem sequitur Daniel Haider. *in Act. Lindav. fol. 587. lit. RR.* Quemadmodum & Ducis, vel Comitis nominatione, per nudam denominationem, nemo statim Dux, vel Comes fit, nec superioritatem territorialem, hac appellatione, acquirit, per text. *in Clem. si summus. d. sent. ex comm.* uti respondit Ludolph. Schrader. *consil. 15. num. 8. lib. 1.* Tiraquell. *d. nobilit. cap. 6. num. 24.* Adrian. Gylman. *Symphor. tom. 4. part. 1. vot. 30. num. 102.* Et latè hoc deducit Dan. Haider. *in dict. Act. fol. 587.* Prout etiam hodie in *Italia*, & alibi passim Episcopi, *Abbates*, & Canonici, nudo titulo, absque ulla præbenda, vel diœcesi reperiuntur; Qui vocantur Episcopi nulla tenentes, Abbates titulares, Canonici in herba præbenda tenentes. Et de eis dici potest, ut de Rege taxillorum ludi, de Cardinalibus, de Ravenna &

de Doctoribus absque lege, in quibus sunt nomina, absque juris effectu; Sicuti scribit Don Garsia Mastrill. *d. Magistrat. lib. 4. cap. 10. num. 8. & seqq.* vide Ascan. Tamburin. *de jur. Abbat. tom. 3. disput. 12. quæst. 1. & 2.*

CAPUT XIII.

De Conditione Episcoporum, & Abbatum, sub Otthone M. à quo principalem potestatem cum territoriali Jurisdictione, habere inceperunt.

SUMMARIA.

1. Sub Arnulpho & Filio ejus Ludovico, Oppida, Vici, & Ducatus, Episcopis permittebantur.

2. Bruno Archiepisc. Coloniensis, Ducatum Lotharingiæ, cum seculari potestate obtinuit.

3. Eadem jura Gislerus Episcop. Magdeburgens. ab Otthone I. Imperat. consecutus est.

4. Horum exemplo alii Ecclesiastici Viri, ad adquirendam hanc potestatem alliciebantur.

5. Cujus Instituti ratio & Testimonium affertur.

6. Successores Otthonis I. hujus exemplum imitati sunt.

7. Hæc jura postmodum sensim ad Abbates fuere devoluta.

8. Abbatissa quoque ejusmodi juribus honorabantur.

9. Abbatissa in Ober und Nieder Münster / *posteriori avo, cum seculari etiam potestate dotatæ fuerunt.*

1. PОrrò, lapsis Francorum rebus, præsertim post Imperatorem *Arnulphum*, & Filium ejus *Ludovicum*, ita largæ factæ sunt Principum donationes, ut oppida etiam, & vici, Episcopis concederentur, & Ducatus quoque Episcopis permitterentur. Vadian. *d. Colleg. & Mo-*

& Monaster. lib. 2. fol. 94. in princip. apud Goldast. *in Aleman. Scriptor. tom. 2.* Imperator enim *Ottho Magnus*, ut ante, erga seculares Principes, & Comites, pariter ferè augustali largitione, Episcopis quoque, aliisque Imperii Romani Præsulibus, omnium primò Jurisdictionem secularem, territorialem cum Regalibus, concedere primùm cepit. Sicuti apparet ex Diplomatibus ab Henric. Meibomio congestis *in Witikind. annal.* Reiner. Reinec. *ad annal. Carol. Magn. lib. 4. f. 63.* Ac *de Saxon. origin. fol. 14.* Et hoc ex Andr. Knichen. *d. jur. territor. cap. 1. num. 15.* Reinking. *d. R. S. & E. lib. 1. class. 4. cap. 9. num. 3.* Limnæ. *in jur. publ. lib. 3. cap. 3. n. 1.* Philipp. Knipschilt. *de jur. Civit. Imp. lib. 1. cap. 5. num. 9.* Dan. Heider. *in apolog. prælim. 4. fol. m. 34.* Contrarium testimonium Leodiensis Abbatis *Historia, & Modoaldi Tuverensis Episcopi*, refert Herm. Conring *de Episcop. German. fol. 169.*

2. Et quidem *Bruno, Archiepiscopus Coloniensis*, Otthonis I. Imperatoris, Frater, Vir vitâ, moribus, & genere, totus nobilis, (ut eum *Theodor. de Niem vocat.*) indulta Cæsaris, primus ex Ecclesiasticis Germanis, Ducatum Lotharingiæ, cum Diœcesi Coloniensi, simul cum seculari potestate obtinuit, ac pariter judicio gladii temporalis, & Regimine baculi pastoralis usus est; Quod institutum testatur Witikindus hisce formalibus: *Henricus Imperator, filium habuit tertium, Brunonem, quem summi Pontificis, & Ducis magni, vidimus officium gerentem.* Witichind. Monach. *libr. 1 annal. fol. 10.* ubi Meibomius. Qui ad verba, *Tertium Brunonem*, ulteriùs adjicit: Coloniensem Archiepiscopatum indeptus est Anno 953. quâ dignitate non contentus, post quinquennium Ducatum Lotharingiæ, à fratre Augusto, sibi committi pas-

sus est, *Insolens hoc erat, ut nunquam ante in Germania auditum*. Quod latius persequitur Christ. Lehman. *in Chron. Spirens. lib. 4. cap. 3. fol. 273. cap. 2.* Et de hoc Brunone mentionem quoque facit Paul. Æmil. Veron. *hist. Franc. lib. 9.* Theodor. de Niem *d. privil. & jur. Imper. fol. 812. inter oper. Sim. Schard.* Unde additionator ad Witichindum Meibomius, scribit in eodem loco: *Exemplum Brunonis secuti sunt postmodum, ex Prælatis, alii quoque; Qui, religione neglectâ, desertâve, ad dominatum & imperium sese converterunt*, similiores facti Satrapis, quàm Sacerdotibus. Meibom. *ad Witichind. annal. fol. m. 54.* Veruntamen, quàm malam gratiam, fratri Otthoni, retribuerit hic Bruno, refert Dithmar. *lib. 2. Histor.* Georg. Fabric. *de origin. Saxon. lib. 3.*

3. Idem de *Otthone I.* Imper. & Episcopo *Magdeburgensi*, Gislero, *in Chron. jur. Weichbild.* præmisso, legitur: Nach jhme (das ist/ Bischoffen Alberten den Ersten) ward ein Bischoff genannt / der Giseler. An denselben begunten die Bischöff/ weltliche Gericht zu haben/ und zurichten. Und das fieng erstlich an sein Bruder Bruno, zu Cölln/ und Bischoff Giseler zu Magdenburg/ befahl Keyser Otto das Hertzogthumb an der Elb zu Scharthaw. i. e. Post hunc (scil. Episcopum Albertum primum) Episcopus creabatur, dictus Giseler. Dehinc Episcopi judicia secularia exercere, causasque decidere inceptabant. Idque primum fecit Frater ejus Bruno Coloniæ; Ottho verò Imper. Gislero, Episcopo Magdeburgensi, Ducatum ad Albim, Schartoviæ gubernandum reliquit. Reiner. Reinec. *d. origin. Saxon. fol. 14.* Besold. *de Majestat. cap. 3. n. 7.* Daniel Haider *in Act. Lindav. lit. SS. tit. 587.* Itaque Imperator *Ottho* Archiepiscopo Magdeburgensi, *Burggraviatus*

graviatus Magdeburgensis præcipua, & potiora bona, (excepto tamen banno sanguinis & Regalibus) contulit Pomar. *Chron. Saxon. Rubric.* vom Namen der Pfaltzgraven. *fol. 163.* præallegatus Haider. *in discurs.* von den Reichsvögten. *lit. ZZ. fol. 68.* Et hoc Viris istius temporis secularibus cordatis, mirifice factum & contra ordinem juris introductum, ac concessum esse videbatur. Proinde *in Chron. Erfurt. M. S.* emphaticè scriptum reperitur; Da begunten zu erst die Bischoffe weltliche Rechte zu haben/ das dauchte damals unbillich manchen Mann; quod refert Joan. Gryphiander. *d. Weichbild. c. 28. num. 11. & seqq.* ex Reinec. *d. origin. Sax. fol. 14.* Besold. *d. Majestat. cap 3. num. 7.*

4. Quo *Brunonis & Gisleri* Episcopi exemplo, alii Ecclesiastici Viri, animo capessendam temporalem dignitatem, cum potestate concipere inceperunt. Unde Vadianus scribit: *Postea ambitio licentia, & regnandi studium in causa fuerunt, ut etiam Monachi, & Episcopi alicubi imperia mixta, & mera appetere, aucupari, vel mercari, & sua facere, vel reclamante professione, veriti non fuerunt.* Vadian. apud Goldast. *in Aleman. antiquit. tom. 2 part. 1. f. m. 84.* Prædictus *Ottho I.* Imperator, alios insuper Ecclesiasticos, Ducatibus, Comitatibus, aliisque fundis & pagis, cum temporali potestate, & jurisdictione, æquè augustâ liberalitate ditavit. Ferè enim tunc Imperator ea, quæ Comitibus, ac Ducibus, ceu Magistratibus, adhuc temporariis, ademit, aut alia, ex justa causa, veluti, morte, vel delicto, aperta erant, cæteraque jura, quæ in Civitatibus habuit, Episcopis tradidit. Wilbald. Pürchenmayr. *Consil. Maximil. I. in Epist.* ad Joan. Baptist. *Egnat. fol. 201. oper. polit.* Refutat deß Reichsvogts/ *disc. §. 1. fol. 1. & 2.*

& 2. Ita *Colonienses*, *Moguntinique* Archipræsules, ut & Episcopi *Spirenses*, aliique complures, in Civitates antea à Ducibus, vel Comitibus, gubernatas, Imperium, jurisdictionemque, vel omnem, vel in casibus saltim quibusdam, juxta beneplacitum Imperatoris, acquisiverunt; Vide Kyriandr. *in annal. Treviror. part. ult. f. 285. & seqq.* latius per exempla Daniel Haid. *in Discurs* von den Reichsvögt. *fol. 68. & seq. & fol. 83.* Christ. Lehman. *in Chron. Spirens. lib. 4. cap. 3.* huc pone Addit. *ad hoc cap. fol. 5. & 6.*

5. Hujus instituti Rationem & Testimonium, ex antiquissimo scriptore refert Theodorus de Niem. hisce formalibus. *Ottho enim I. omnibus penè Cathedralibus Ecclesiis, in Italia, Gallia, Germania, Burgundia & Lotharingia constitutis, multas Civitates, Castra, Oppida, Villas, & multa alia dominia, temporalia jura, & jurisdictiones, donavit, & omnibus illis Ecclesiis propria insignia perpetuò deputavit; Archiepiscopos quoq;, & Episcopos, Ducatibus, Comitatibus & Baroniis communivit, quibus Nobiles & potentes Vasallos subjecit, quo semper essent ad resistendum etiam manu forti paganis, & hæreticis, in oportuno tempore fortiores, hic & venerabilem Metropolim* MAGDEBURGENSEM, *& omnes ejus suffraganeos, scilicet* BRANDEBURGENSEM, HAVELBERGENSEM MISNENSEM, ZIZENSEM, *quæ nunc* NAUMBURGENSIS *nuncupatur*, MERSBERGENSEM, *solennes Cathedrales Ecclesias, in proprio ejus patrimoniali beneficio, & dominio, in diversis locis in mediterranea, & orientali Saxoniis, de novo fundavit; Et valdè multis Oppidis, Castris, certis juribus, & jurisdictionalibus, atque aliis bonis temporalibus, piè donavit &c. Et eosdem Archiepiscopos, & Episcopos, primas sedes etiam in temporalibus, inter Principes seculares habere statuit, & decrevit, &c. Nec non Moguntinen-*

sem,

sem, & Trevirensem, & Leodiensem, venerandas Metropoles, fundavit; & plures alias celebres, & insignes Ecclesias Alemanniæ, ad instar magnorum Principatuum, in bonis temporalibus, dilatavit, & ditavit. Theodor. de Niem. *de privil. & jur. Imper. tit. sub Otthon. I. fol. 811. & 812. in oper.* Sim. Schard.

Sic quoque Carolus Sigonius scribit: *Ecclesiasticorum bonorum amplitudo, maxima erat, tempore Otthonum, præsertim verò Episcoporum, quorum & reverentia summa, & jus in Civitatibus semper amplissimum fuit.* Sigon. *de Regn. Italiæ lib. 7.*

6. Imperatorem Otthonem I. Successores ejusdem, *Otthones Imperatores, filius, & nepos*, æquali largitione erga Ecclesiasticos Imperii, secuti sunt; prout ex historiis passim legimus. Inprimis autem lectu dignissimum est diploma Imperatoris *Otthonis III.* Quo *Leoni, Vercellensi* Episcopo, more prædecessorum, ac, quo cæteri promptiores, ad obsequium Imperatorum, consurgant, totam Civitatem Vercellensem, ac integrum Comitatum, cum omni publica potestate, ac omnibus publicis pertinentiis, i. e. superioritate territoriali, & regalibus in perpetuum concessit. quod extat apud Baron. *sub Anno 999.* Idque refert Refutator, deß Reichsvogts *Disc. fol. 3.* Parilem donationem prædictus Ottho III. *Episcopo Passaviensi* contulit, tali tenore, Ut præsul Christianus, suique successores, omnem publicam rem totius Civitatis Passaviensis, mercatum, monetam, bannum, telonium, & totius publicæ rei districtum, hactenus nobis (Otthoni) in eadem Civitate pertinentem, habeat, & firmiter, intra Civitatem, & extra, perpetualiter exerceat. De quo Christ. Gevvold. *in Metropol. Salisburg. fol. 363.* Ita quoque Episcopatus *Spirensis*, à tribus Otthonibus, Imperatoribus, privilegium territorii superio-

perioritatis, in secularibus, ac, quòd sibi publicum judicium facere possit, obtinuit. De quo Lehman. *in Chron. Spirens. lib. 4. cap. 7. fol. 296. col. 1.* idque refert Haider. *in* Reichsvogt *Discurs. lit. Ggg. f. 75.* Philipp. Simon. *in Chron. Spirens. fol. m. 24.* Similiter Episcopatus Curiensis, in Anno 1170. ab Imperatore, Friderico Barbarossa, principalem dignitatem obtinuit. Guler. *in Rhæt. lib. 9. fol. 134.* Pari modo *Wilhelmus* Romanorum Rex, Witickindo, Ecclesiæ Mindensis Præposito, in Anno 1253. regalia, & administrationem bonorũ temporalium ipsius Ecclesiæ, regià benignitate, concessit, ut ea de cætero, tanquam Princeps Imperii, administret. Joan. Pistor. *in Chron. Mindens.* Et hoc ex eo Daniel Haider. *dict. Discurs. fol. m. 67. lit. XX.*

7. Episcopis postmodum *Abbates* quoque in obtinendis Comitatibus, pagis, & fundis, cum jurisdictione, aliisque juribus secularibus, proximè incesserunt. vide Lehman. *in Chron. Spirens. lib. 4. c. 3. fol. 276. A.* Sublimitas enim secularis, à Francis Imperatoribus, Ecclesiasticis concessa, non generaliter, ad quosvis pertransivit, sed sensim huic, vel illi Abbati, collata fuit; Nam de *Abbate S. Galli*, quòd in Anno 1204. Principalem dignitatem obtinuerit, scribit Cunrad. de Fabar. *in casib. S. Gall.* Stumpff. *Chron. lib. 5. cap. 6. fol. 307.* Urstis. *Chron. Basil. lib. 2. c. 16. fol. 116.* Simili modo *Abbas* zum Einsidel/ in Anno 1274. Principis titulum, Imperatoris gratiâ, impetravit. teste Christ. Hartman. *in annal. Eremit. fol. 260.* quos allegat Dan. Haider. *in Act. Lindav. fol. 12.*
Rudolphus I. Imperator, Anno 1286. Ortolpho, *Abbati Burensi*, administrationem bonorum temporalium, regio favore contulit, ac Principatum, per investituram,

ram, collatis, regali sceptro, regalibus, concessit. Quæ duo diplomata refert Hund *in Metropol. Salisburg. tom. 2. Rubric. Beur. fol. 140. & 144.* Eaque recenset Haider, *dict. Discurs. lit. O. fol. 46.* De Abbate & Monasterio *S. Haimerani*, Ratisbonæ degente, legimus, quod circa *Annum 1313.* sub Henrico Imperatore, ab ejusdem filio, tunc Bohemiæ Rege, Principalem dignitatem cum regalibus, acquisiverit; De quo Hundius *in Metropol. Salisburg. tom. 2. sub Rubric. S. Haimerani fol. 368.* Haider. *in Discurs.* von Reichsvögt *fol. 40. lit. H.* De Abbatibus quoque *Fuldensibus*, *Hirschfeldensibus*, *Campidonensibus*, *Murbacensibus*, *Prumensibus*, *Corbejensibus*, *Stabulensibus*, nec non Præpositis *Elbangensibus*, & *Berchtolsgadensibus*, Decretorum Imperialium subscriptiones testantur, quod seculo demum superiori, à Prælatorum, propriè sic dictorum, ordine sejuncti, & parem cum reliquis Principibus, in subselliis Ecclesiasticis, vulgò der Geistlichen Banck/ dicendæ sententiæ potestatem, in solidum, obtinuerint; prout demonstrat Thob. Paurmeister. *de Jurisdict. lib. 2. cap. 9. num. 7. & seqq.*

8. Episcoporum & Abbatum exemplo, insecutæ sunt successu temporis *Abbatissæ, & Canonissæ*, quæ ad aucupandas quoque Principales dignitates, animum appulerunt. Imò jura quoque temporalia, in subditos suos tandem acquisiverunt. Adeò, ut inter Abbatissas impetratæ dignitatis Principalis omnium ferè primum locum obtinere possit *Abbatissa Lindaviensis ad Lacum Bodanicum*, de quo sequentia refert Caspar Bruschius Egranus. *Anno DCCCLXVI. Monasterium Lindaviense noviter ab Adelberto Comite à Rorbach fundatum, ab Imperatore Ludovico II. Cæsaris Lotharii filio, datis privilegiis, ac* Asylo *insuper in*

fontium refugium concesso confirmatur: Additâ præterea istâ dignitate, & prærogativa singulari, ut Abbatissa ejus loci, cum aliis S. R. J. Ecclesiasticis Prælatis, Princeps esset S. R. J. cui in publicis Pompis liber deberet præferri. Quemadmodum BUCHAVIENSI *etiam Abbatissæ in celebrioribus Pompis* LIBER & NUDUS GLADIUS *antiquitus anteferri est solitus.* Hæc Brusch. *tr. de Monaster. Germ. sub Rubr. Lindaviense Monasterium. fol. m. 79. B.*

9. Veruntamen hanc Abbatissam in Lindavia, ante ducentos annos principalem titulum nec habuisse, nec sibi sumpsisse, nec ab aliis ita honoratam fuisse, tradit, authoritate variorum documentorum, Daniel Haider, *in Actis Lindav. fol. 53. post princip.* Simili ferè modo, sed posteriori ævo, *Abbatissæ Monasteriorum superioris & inferioris*, Ratisponæ in Bavaria sitorum, Ober: und Nider-Münster/ regnante Imperatore *Friderico II.* circa Annum M CCXVI. Principes & immediati Status Imperii nominatæ, & cum seculari potestate dotatæ fuerunt, sicuti testatur Wigul. Hund. *in Metrop. Salisburg. tom. 2. Rubr.* Nider-Münster. *fol. 591.* Quod Diploma recenset Dan. Haid. *in dict. Discurs.* von Reichsvögten, *Lit. l. fol. 41.* Ubi tamen notandum est, quod hæ Principes Abbatissæ, in publicis Conventibus minimè secularibus Principibus accenseantur, sed Prælatis Imperii propriè sic dictis, annumerentur, cum quibus unius solummodo Principis vicem sustineant, ac Prælatis quoq; in actibus publicis cedunt, sicuti ex subscriptione Recessuum Imperii patescit. Paurmeister *de Iurisdict. lib. 2. cap. 9. num. 7.* Daniel Haider *in Act. Lindav. f. m. 56.* Dn. Limnæus *in Iur. Publ.* Plura exempla recensere supersedeo, qui alia insuper desiderat, adeat Caspar. Brusch. *de Monast. passim.* Leonhard. Wurffbein. *in Relat. Imper. part. 5.* Haider *in dict. Discurs.*

scurs. lit. H & seq. ac in Actis Lindav. in Indice IV. Abbas & verbo Episcopus.

CAPUT XIV.

De jure Advocatiæ von Kastenvogteyen/ *& de Advocatis ipsis.*

SUMMARIA.

1. *Ab Otthone Magno, usque ad Fridericum II. Impp. jus ordinandi & præficiendi Advocatos Tutelares, & Vicedominos, in Episcop. & Monasteriis sibi reservarunt.*
2. 3. *Quod exẽplis comprobatur.*
4. *Officium Advocati in quo consistat?*
5. *Qua de causa Episcopis, in Regno Francorum, Advocati dabantur.*
6. *Advocatorum potestas laxior fuit in Abbatissarum gestis & factis.*
7. *Advocati omnem Iurisdictionem in territorio Monasteriorum exercuerunt.*
8. *Tempore Friderici II. plurimi ex Episcopis & Abbatibus, Advocatiis hisce tutelaribus, sese exemerunt.*

1. QUamvis Episcopi, Abbates, & alii Ecclesiarum Antistites, *Otthonis I.* aliorumque Imperatorum largitione regiâ, integros Ducatus, Comitatus, ac Dominatus obtinuerint, simulque in Imperii Principum numerum allecti, ac eandem dignitatem gratiosè impetraverint; Adeò, ut eis cum Principatu, vel territorio, etiam jura superioritatis eine völlige administration, und alle Obrigkeit/ concessa fuisse, dici, & videri possit. Attamen *Advocati*, Patroni, seu defensores, die Kastenvogt/ jam dudum ab Imperatoribus constituti, cum hac erectione, & sublimitate dignitatis, Episcopis,

aliisque Ecclesiasticis Imperii, simul adempti, ac penitus sublati non fuerunt. Nam, ut de Caroli Magni tempore taceam, *ab Otthone Magno*, (sub quo secularis potestas in Ecclesiasticos transferri cœpit) usque ad *Fridericum II.* Imperatores, ceu Supremi Ecclesiarum Advocati, & Patroni, in Episcopatibus & Monasteriis, und in allen Hochstifften/ Jus ordinandi, & præficiendi *Advocatos Tutelares, & Vicedominos* sibi soli, & quidem integrè, reservarunt. vide Vadian. *in Alemann. tom. 1. fol. 131. & tom. 3. fol. 15.* Christ. Lehman. *in Chron. Spirens. lib. 4. cap. 22. f. 358.* Martin. Mager. *de Advocat. armat. cap. 5. num. 348. & seqq.* Dann, obwolen den Bischoffen und Aebbten/ sub Otthonibus, & sequentibus Imperatoribus, gantze Hertzogthumb/ Grav: und Herrschafften/ auch Städte/ vergabet worden: Auch etwan alle Obrigkeit eingeraumt/ so seynd doch ihnen die Kastenvogteyen/ nicht gleich gar abgenommen/ sondern die Rey: Güter/ Regalia, Zoll &c. noch eine geraume Zeit dem Reich vorbehalten worden. i. e. Licet enim Episcopis, atque Abbatibus, sub Otthonibus, & seqq. impp, integri Ducatus, Comitatus, Baronatus, ac Civitates, cum omni Jurisdictione, donatæ fuerint: Advocatiæ tamen non penitus ipsis ademptæ, verum Bona Imperii sc. Regalia, Vectigalia, &c. adhuc diu Imperio reservata fuerunt. Quod latiùs deducit Dan. Haider *in Apolog. prælim. 3. fol. m. 19. & seqq.* Herm. Conring. *de Episcop. Germ. fol. m. 169. & seqq.*

2. Ac, ut id paucis per exempla illustretur, *Ottho I.* Imperator, primo *Archiepiscopo Magdeburgensi*, Burggraviatus Magdeburgensis bona potiora, (excepto banno sanguinis, & regalibus) contulit; Nihilomnus tamen Episcopatui, Burggravium simul pro perpetuo, & supremo

mo Advocato, præposuit. Pomar. *in Chron. Sax. Rubr.* vom Namen/ Ampt und Unterscheid der Pfaltzgraven. *fol. 163.* Quæ advocatia postmodum per aliquot secula duravit; sicuti ex jure *Weichbildico in artic. 13. & 14.* deprehendere licet; Quod anno demum 1300. præter propter, compilatum esse videtur. teste Joan. Gryphiandr. *de Weichbild. cap. 51.* Parile Privilegium Advocatiæ, Ecclesiæ, & Episcopo *Hamburgensi*, concessit modò dictus Imperator Ottho Magnus, quod videsis ap. Meibom. *in notis ad Wittechind. in Diplom. fol. 116.* Ita *Episcopatus Curiensis*, licet circa *Annum 1170.* Principalem dignitatem adeptus fuerit; Non minus tamen, advocatia ejusdem Episcopatus, illo ipso tempore, à Rudolpho, Comite *Pfullendorffensi*, in *Fridericum Sueviæ Ducem*, Friderici I. Imperatoris filium, pro se, & posteris ejus, translata fuit. teste Guler. *in Chron. Rhat. lib. 9. fol. 134.*

3. Pari modo, quamvis Imper. *Fridericus I*, Abbatiam S. Mariæ *in Patavia*, ad ipsum Imperium pertinentem, Beato *Stephano*, ac Episcopatui Pataviensi, contradiderit, per expressum tamen excepit dictæ Abbatiæ *Advocatiam*, quam sibi & suis successoribus, Regibus, & Imperatoribus, cum omni integritate conservavit; juxta diplomata relata, ab Hund. *in Metropol. Salisburg. Rubric. Episcop. Pataviens. fol. 371. & seqq.* idque refert Dan. Haider *in Discurs.* von Reichsvögten. *lit. L fol. 44.* Abbatia *Sangallensis*, etiamsi principali dignitate fulgeat, ac jam diu, quam hanc præcellentiam ab Imperatore *Philippo* obtinuerit: attamen eidem Imperator *Rudolphus I.* more Majorum, Advocatum tutelarem dedit, *Ulricum de RamsWang.* teste Vadian. *de Abbat. S. Gall. fol. 116.* ac Stumpff. *rer. Helvet. lib. 5. cap. 5. fol. 309.* Ac hæ Advo-

catiæ,

catiæ, quandoque ab Imperatoribus in *Feudum* concessæ fuerunt; Constat enim ex historiis quod Monasterii *Altaich*, in Bavaria fuerint olim Advocati, Comites *de Pogen*, qui hanc Advocatiam à Romano Imperio in feudum accipientes, eandem, usque ad tempora Friderici I. Imperatoris, possederunt. Hund. *in Metrop. Salisb. tom. 2. Rubr.* Altaich. *f. 2. & 3.* Ac in Bayrisch Stammbuch. *Rubr.* Graven von Bogen. *fol. 118.* Plura Exempla collige ex Mager. *dict. c. 5. à num. 345. & plurimis seqq.* ac ex Daniel Haider *Discurs.* von Reichsvögten. *lit. K. fol. 43. & seq. ac lit. 22. f. 68.* Erasm. à Chockier. *tr. de Advoc. passim.*

4. Sanè, hæc feudalis Advocatiæ concessio, hoc emolumentum habebat, ut Cœnobium, quicquid Imperatori præstare debuit, id omne eidem *Duci aut Comiti* investito, præstare teneretur. Hund. *dict. Rubr.* Altaich. *fol. 4.* Et hoc ex eo Haider von Reichsvögten. *lit. K. f. 43. lit. Dd. fol. 52.* *Causas*, cur olim Imperatores Monasteriis, imò etiam Episcopatibus, Advocatos Laicos adjunxerint, ex antiquitate Germanica, varias tradit. Martin. Mager *de advocat. armat. cap. 5. n. 106. & seqq.* Quæ præcipuè ex Advocatorum officio dignoscuntur. *Officium* autem Advocati erat, & adhuc hodiè passim consistit, in procuratione, defensione, & administratione alienæ personæ, causæ, & rei, à superiore, vel mandatæ, vel permissæ. Adeoque *judicis* quoque munus subire tenebantur: secundùm Petr. Pithæ. *d. Comit. Champan.* Joan. Filesac. *de authorit. Episcop. cap. 4. §. 5. fol. m. 146. & seqq.* Meibom. *ad Witichind. in Diplom. fol. m. 116. & seqq.* Knichen. *d. jur. territ. c. 4. num. 368. & seqq.* Hopping. *de jur. protect. concl. 15. lit. E.* Wehner *in observ. verb.* Vogtey. *in princip.* latissimè Daniel Haider *in Act. Lindav. fol. 310. & seqq.*

& seqq. ut & fol. 576. & seqq. Mart. Mager. *dict. cap. 5. n. 106. & seqq.* Finckelthaus. *d. jur. patronat. c. 1. n. 19. & seqq.*

5. Nam in *Regno Francorum* Episcopis hac præcipuè de causa Advocati dabantur, ut essent, qui secularium rerum, & ad victum quoque pertinentium curam & sollicitudinem gererent, redituumque & prædiorum, & servitiorum, & decimarum, & si quæ alia jura Collegiorum essent, rationem redderent; minimè interim neglectâ Episcoporum voluntate, quibus quidem invitis, & insciis, nihil agebatur. Et jubebat *Canon* Synodi Maguntiacensis *Anno 993.* habitæ; *Ut Episcopi & Abbates curam omnem administrationemque quæ ad victum & alimoniam attineret, Advocatis relinquerent, quo minùs à professionis instituto, cui jurati essent, avocarentur.* Quod refert Vadian. *in Aleman. tom. 3. fol. 15.* latè Joan. Filesac. *Theol. Paris. de Episcop. authorit. cap. 4. §. 4.* Urstisi. *Chron. Basiliens. lib. 1. cap. 5. in fin.* Lehman. *in Chron. Spirens. lib. 2. c. 36. fol. 142.* Ac de Advocati munere vide integrum Consil. Argentor. *87. per & vol. 2.* & Haider. *in Act. Lindav. Lit. aaaaaa. vol. 872.* Præterea de Advocatorum officio sequentia extant in Capitularibus Caroli Magni: *Defensores Ecclesiarum adversùs potentias secularium vel divitum, ab Imperatore sunt poscendi.* Capitul. *lib. 5. cap. 31.* Pro Ecclesiarum causis, vel necessitatibus earum, atque servorum Dei, Executores vel Advocati, seu defensores, quoties necessitas ingruerit, à Principe postulentur, & ab eo fideliter, atque libenter, juxta Canonicas sanctiones, fidelissimè dentur. Capitular. *lib. 7. c. 303.* Vide plura apud Lehman. *dict. cap. 36. fol. 141.* Martin. Mager. *de advoc. armat. cap. 5. n. 338. & seqq.*

6. Quod Exemplo Abbatis & Monasterii zu Wal-

ckenrieth illustratur. Dann als Graven zu Rheinstein/ Grave Albrecht/ und Bernhard/ Gebrüder/ Herzn zu Heimberg/ und Grave Ulrich/ auff Rheinstein/ dem Closter zu Walckenrieth an den Gütern zu Schonden vil Verdruß angethan/ derowegen Keyser Ludwig in Anno 1325. Grav Friderich/ und Grav Cunraden/ zu Weringrode/ Gevättern/ auff ansuchen Abt Cunrads aufferlegt/ und befohlen/ deß Closters Güter zu schawen/ in Schutz zu nehmen/ und wider männiglichs gewaltsamen Eingriff zu verthädigen/ dargegen jhnen das Closter jährlich hundert löhtiger Marck zu geben/ auff drey Jahr lang zugesagt. h. e. Cum enim Comites in Rheinstein, Albertus & Bernhardus, Fratres, Domini in Heimberg, & Comes Ulricus, in Rheinstein, Monasterio in Walckenried, in bonis in Schonden sitis multum molestiæ causarent, adeo ut Imperator Ludovicus Anno 1325. Comiti Friderico & Cunrado in Weringrode, Patruelibus ad requisitionem Abbatis Cunradi, in mandatis dederit, curam bonorum Monasterii habere, inque tutelam recipere, atque contra omnes injurias defendere, ita ut Monasterium annuatim centum marcas auri puri exolvere, ad triennium promiserit. (Cyriac. Spangenberg. *in Chron. Mansfeld. cap. 281.* Hæc Advocatorum potestas & jurisdictio laxior erat in Abbatissarum gestis, & factis, utpote, quibus olim non licuit, nesciis suis Advocatis, ullum Contractum, aut pactorum genus, quod modò in tabulas referretur perficere. Vadian. *de Colleg. & Monaster. Germ. part. 1. fol. 22. num. 2.* Cæterùm causam seu officium hujusmodi Advocati designat *Wilhelmus* Romanorum Rex, in Diplomate Anno 1253. Episcopo Mindensi concesso, in verbis: *Ne bona ejusdem Mindensis Ecclesiæ, quam in nostram, & Imperii protectionem, specialem recepimus,*

cepimus, hostili lacerentur incursu, & improborum insultibus dissipentur apud Joan. Pistor. *in Chron. Mindens. in oper. vol. 1.*

Pari modo *Lupoldus à Babenberg*, Episcopus Bambergensis de Zelo veterum Principum Germanorum, scribit: Henrici V. Prædecessores, & Reges, ex hoc, quod erant, ut plurimum Patroni, seu Dodatores Ecclesiarum, Cathedralium, & majorum Monasteriorum, Germaniæ, investituras Episcopatuum in ipsis Germaniæ partibus, usque ad tempora ejusdem Henrici, facere consueverunt. Lupold. à Babenberg. *de Zelo vet. Pr. German. cap. 8.* apud Simon Schard. *fol. 436.* vide Conring. *de Episcop. Germ. fol. m. 169. & seqq.*

7. Præterea *Advocati*, omnem jurisdictionem in territorio Ecclesiasticorum, seu Monasteriorum, exercebant: Ita tamen, ut de proventibus fiscalibus, seu mulctis, von Frevel/ und Bussen/ Abbates, unam, Protectores verò, seu Advocati, alteram reciperent semissem. Ut ex Trithem. Chron. Sponheim. *sub Anno 1325.* observavit Andr. Knichen. *d. jur. territor. c. 4. num. 334.* Wehner. *in observ. verb.* Vogtey. Martin. Mager. *d. advoc. armat. cap. 11. num. 69. & 70.* Lehman. *lib. 2. Chr. Spirens. c. 35 fol. 135. & pass.* Consil. Argentor. *87. vol. 2.* Ubi sub *n. 4.* differentia inter Advocatum Ecclesiæ, & Patronum Ecclesiæ refertur. Idem tradit Joan. Filesac. *de tr. d. auctor. Episcop. cap. 4. per tot.* Dann der Kastenvögt Ampt gewesen/ nicht nur die Stifft und Clöster/ sampt jhren Leuten und Gütern/ vor ungerechten Gewalt zu beschützen/ Zumal inn und ausserhalb Rechtens zu vertretten/ so wol jhre burgerliche Gericht/ da sie deren gehabt/ zu besitzen/ sondern auch jhre Haußhaltung/ deß einnehmens/ und außgebens sich zu beladen/ und dem Keyser deßwegen Rech-

nung zu geben. Und solches letzte/ und andern fürnämblich der Ursachen/ damit sie den Keysern/ und Königen darumb Rechenschafft geben/ auch selbige durch sie/ jederzeit der Stifft: und Clöster Vermögens Wissenschafft haben/ und sie in vorfallenden Nöhten nach Beschaffenheit/ solchen Vermögens/ Steür und Reyßgelt anlegen mögen: Dann so wol die Bisthumb/ als Clöster/ zu Kriegs und Fridens-Zeiten Ordinari, und Extraordinari Steüren/ erlegen müssen. i. e. Officium namque Advocatorum fuit, non solum Episcopatus ac Monasteria, cum personis, eorumque bonis, contra vim injustam defendere; proque iis, tam in quam extra judicium agere, & non solùm Jurisdictionem eorum civilem, si quam habuerunt, exercere, verum etiam Oeconomiam, tam accepti quam expensi, administrare, atque Imperatori ob id rationem reddere. Et hoc ultimum, cœteraque ea potissimum de causa, ut Imperatoribus ac Regibus propterea rationem reddant, Hique Episcopatuum atque Monasteriorum facultates cognitas haberent, collectasque pro modo facultatum iis indicere possent. Episcopatus enim ac Monasteria, tam belli quam pacis tempore, & ordinarias & extraordinarias collectas præstare obligabantur. Quod latè post Lehmannum *dict. cap. 35. & 36. per tot.* & Hundium, ex antiquitate eruit Daniel Haider *in Disc.* Reichsvogt. *fol. 8. 53. & seqq.* Ut & *in Act. Lindav. lit. pp. 1. fol. 576. & seqq.* Et latissimè quoque hoc deducit Martin. Mager. *d. advocat. armat. cap. 11. num. 3. & pl. seqq.* Besold. *in Thes. Pract. lit. L. verb.* Kastenvogt. 8. Paurm. *d. jurisdict. lib. 2. cap. 9. num. 22. & seqq.* Reinking. *d. R. S. & E. lib. 3. class. 1. cap. 9. num. 75. & seqq.*

8. Tempore tandem *Friderici II.* Imperatoris, Advocatias

vocatias hasce tutelares, plurimi ex Episcopis, & Abbatibus, vel grandi pecuniæ summa, vel quocunque alio titulo gratioso redemerunt, & ab hoc jugo sese in totum eximere passim perrexerunt. Quemadmodum diplomatibus & exemplis variis hoc testatur Stumpff. *in Chron. Helvet. lib. 5. cap. 5. fol. 306.* Vadian. *d. Monaster. lib. 2. fol. 103.* Mager. *d. Advocat. armat. cap. 1. n. 32. & seqq.* Et hoc latè deducit Dn. Haider *dict. Discurs. fol. 74. lit. Eee. Fff. & seqq.* Unicum saltem hujus Advocatiæ exemplum referam de *Episcopatu Mindensi*, ab Imperatore *Wilhelmo 1253.* factæ, ex diplomate gratioso: in verbis: *Regalia, & administrationem bonorum temporalium ipsius Ecclesiæ sibi, (h. e. Wedekindo Episcopo) concedimus, de benignitate Regiæ Majestatis, ut de cætero, tanquam Princeps Imperii, bona ipsius Ecclesiæ administret, ordinet, & dispenset, prout melius ad utilitatem ipsius Ecclesiæ videbitur expedire.* apud Pistor. *in Chron. Mindensi inter script. vet. Germ. f. 744. vol. 1.* Dan. Haider. *in Apolog. prælim. 3. fol. m. 20.* Quæ causa est, ut hodiè nulli ampliùs Episcopi existant, & vix ullus Abbas immediatus reperiatur, qui ampliùs suos habeat Advocatos, sed instar reliquorum Principum & Comitum secularium Imperii, plenâ territorii superioritate gaudent.

CAPUT XV.

Quod cum Principali dignitate Episcopis concessa, non omnia simul Regalia transierint; sed successu temporis tandem acquisita fuerint.

SUMMARIA.

1. Episcopis ac Abbatibus Regalia primitus non fuere concessa, sed Imperio Romano adhuc diu reservata.

2. *Postmodo territorialem hanc potentiam & immunitatem unus aut alter citius acquisiverunt.*
3. *Idque vel titulo donationis, vel precio, vel quocunque alio modo.*
4. *Quod Exemplis probatur.*
5. *Investiuntur quoq; hodie cum omnimoda Jurisdictione.*
6. *Principes Ecclesiastici ratione bonorum secularium Imperatori subsunt.*

1. SAnè circa hanc materiam & hoc observandum, licet olim Imperatores Episcopis, & Abbatibus, ad Exemplum Statuum Imperii secularium, suâ largitione Principalem dignitatem, cum publica potestate exercendi in suos subjectos, concesserint; Non tamen simul cum territorio, & dignitate *omnia quoque Regalia*, indifferenter in Ecclesiasticos hosce transtulerunt; sed ea rarò concessa & speciali gratiâ impetranda erant.

Dann es seynd den geistlichen Bischoffen und Prælaten / die Regalia, als gemeine Keyserl. Güter / nämblich Zoll / Müntz / und dergleichen Cammergefall / in jhren Gebieten nicht mit eingeraumbt / und überlassen; Sondern dem H. Röm. Reich / noch ein ebene Zeit vorbehalten / und eingeheimbst. i. e. Episcopis enim & Prælatis, ejusmodi Regalia, ceu Bona Imperii communia, Vectigalia nempe, Jus cudendæ monetæ, & similes reditus, in illorum territoriis, non fuêre concessa, sed Imperio Romano adhuc diu reservata. Dan. Haider *in Discurs.* von Reichsvögt. *fol. 11.* Erant enim olim, & ab Imperatorum Germanorum origine Regalia, ea jura, quæ Imperatorio fisco, ubivis in Imperio, competebant; Unde Güntherus *in Ligurino lib. 8. canit. libera Romano liquerunt omnia Regno.* Besold. *in Thesaur. Practic. lit. R. verb. Regalia. 24.*

Dann die Könige in Teutschland der Kirchen / und den Geist-

Geistlichen/ sonderlich den Aebbten/ nicht leichtlich Königliche Regalia, (wie man jetzt das Wort versteht) geschenckt: Daher das Wort Regal, bey den Historicis, & Scriptoribus rerum Germanarum, biß auff Keyser Henricum den V. nicht bald zu finden. i. e. Imperatores enim Germani, Ecclesiis & Clericis, præsertim Abbatibus, non facile Regalia (prout nunc voculam istam intelligimus) donarunt: Unde vox ista, apud Historicos & Scriptores rerum Germanarum, usque ad Henricum V. raro deprehenditur. Uti censet Christ. Lehman. *in Chron. Spirens. lib. 2. c. 35. fol. 139.* Ac ante eum Vadianus *de Colleg. & Monast. German. libr. 1. fol. 19.* scribit: *Hodiè non nisi Regalium, ut vocant, nomine fidem Abbates Regibus præstant.* Quod nomen ante annos, ni fallor, *trecentos* (hodiè *quadringentos*) Monasteria nostra, longè tum à Dominatu aliena, in totum ignorarunt, nullâ magis causâ præsentatis Abbatibus; quàm, ut fideles esse suæ functionis ministri pergerent. Quos allegat & sequitur Daniel Haider *in Discurs.* von Reichsvögten *lit. Zz. fol. 68.*

2. Quamvis autem contra hanc traditionem ex parte dubium movere possit diploma Cæsareum, *Otthonis III. Anno 999.* quo *Episcopo Vercellensi* omnia jura, & pertinentia secularia, ab ipso Imperatore in Comitatu Vercellensi possessa, donat, & omnes ferè regaliorum species ibidem enumerat; Nulla tamen unquam fit mentio Regaliorum, sed dictus Comitatus tantùm cum omni *publica potestate*, & cum omnibus publicis functionibus concessus fuit; Quod refert Refutator. deß Reichsvogts *Discurs. §. 1. fol. 3.* Prædicta tamen ego solummodo de quibusdam maximis Regaliorum speciebus, nempè de Vectigalibus, Monetis, Collectis,

Mer-

Mercatis, & similibus, ab Imperatoribus in Monasteriorum territoriis sibiipsis reservatis, capio, cum jam dudum ante Imperatorem *Henricum V.* de præcipuis Regalibus Ecclesiasticis à prædecessoribus Imperatoribus concessis, ab eisve usque huc, cum maximo Imperii detrimento possessis conquestum fuerit. Vide privilegium *Paschalis* Papæ *Henrico V.* Anno 1111. concessum. §. *Prædecessores IV.* apud Goldast. *Constit. Imper. latin. fol.* 255. *tom.* 1. Ideò tandem *in An.* 1110. inter *Imperatorem Henricum V. & Paschalem II. Pontificem* publico pacto conventum fuit, ut Episcopi, Mistæ, Monachi, prædia, stipendiaria, fiscos, Reipubl. nervos, Arces, Civitates, Urbes; Oppida, Vicos regios, Castella, Reipub. & Cæsari redderent, omniaque Regalia Imperatori dimitterent, neque in posterum invaderent Civitates, Ducatus, Comitatus, monetas, vectigalia mercata; sed decimis contenti vivant; Quas constitutiones & conventiones refert. Melch. Goldast. *Constit. Imper. latin. tom.* 1. *fol.* 252. *& seqq.* Hinc Stumpffius scribit: **Das bey Keyser Friderich deß Andern Zeiten / über Bischoffe / Aebbte / und ihre Herrschafften die Röm. Keyser die hohe Obrigkeit behalten.** i. e. Quod tempore Friderici secundi, Imperatores superiorem Jurisdictionem, in Episcopos, Abbates, eorumque territoria, reservarint. *in Chron. Helvet. lib.* 4. *cap.* 70. Quod tamen Ego cùm Besoldo, de hoc, vel illo Episcopo, aut Abbate, verum esse intelligo; Siquidem etiam hoc certum est, quod unus aut alter citiùs potentiam territorialem, & immunitatem acquisiverit. Besold. *de Civitat. Imper. num.* 2. *in oper. Polit.*

Præter Imperialia prædia olim quoque consuetum erat Imperatoribus in Diœcæsibus, & Dominiis Episcoporum, & Abbatum, principali dignitate auctorum, etiam

etiam *fiscales homines* sibi retinere, die Jurisdiction der freyen Landsassen; Quod ex variis documentis *Henrici Pii, Cunradi, & Henrici III.* Imperatorum, evincit Daniel Haider *in dict. Discurs. lit. Aaa. fol. 69. & 70.*

3. Quemadmodum autem Episcopi, & Abbates, variis modis à jugo Advocatorum, sese pedetentim liberarunt; Ita quoque maximam *redituum Imperialium* partem, in eorum territorio adhuc superexistentium, der Keyserl. Güter / Regalium, und Gefäll / ab Imperatoribus, titulo donationis, acquisiverunt, vel pretio impetraverunt, aut quocunque alio modo redemerunt. Ita *Adelbertus*, Episcopus Pataviensis, quandam partem telonii, in *Patavia* Civitate, ab *Otthone I.* Imperatore, in beneficium, usque ad obitum vitæ suæ, tenuit. Postea *Ottho secundus*, Anno 976. Imperator, prædictum telonium Episcopo Piliorino, & ejusdem Ecclesiæ tanquam in proprium, jure Imperiali, concessit; Uti ex desuper concesso diplomate constat apud Wigul. Hund. *in Addit. Metrop. Salisburg. Rubr. Episcopi Patavienses. fol. 358.* Et hoc ex eo Dan. Haider *dict. Discurs. lit. Bbb. fol. 71.* Pari modo *Ottho II.* in Anno 980. *Hiltdeprando, Episcopo Curiensi*, vectigal Pontis (so zu Cleve über die Mayra gehet) quod tum temporis à Mercatoribus Cameræ imperiali solvebatur, augustâ largitione tradidit, unâ cum prædicti Pontis custode, liberis, omnibusque propriis hominibus tàm masculini, quàm fœminini generis, quos Imperator in districtu Clavennæ possidebat; juxta Guler. *in Rhætia. lib. 8. fol. 110.* Ita quoque de vectigalibus & stationibus *Episcopatus Spirensis* legimus, quòd jus exigendi vectigal ibidem, adhuc sub Imperatore *Henrico V.* ad Imperialem Cameram, seu Ærarium, pertinuerit;

nuerit; Quod jus ab Imperatore demùm *Ludovico IV.* Episcopatui Spirensi, pro 45000. florenis hypothecæ subnexum, *à Carolo verò IV.* penitùs donatum fuit. Lehman. *in Chron. Spir. lib. 4. cap. 22. fol 368. col. 1. ac c. 7. f. 296.*

4. Similiter *Episcopus Basileensis Ortliebius*, Anno demum *1149.* à *Cunrado tertio, Imperatore*, jus monetæ in Basilea cudendæ, obtinuit. *Episcopus* item *Augustanus* Marquardus de Randegg. dictus Neidlinger / argenti (non etiam auri) signandi copiam, *à Carolo IV. Imperatore* impetravit. Münster. *in Cosmograph. lib. 3. cap. 343. fol. 887* Cæsar *in Chron. August. part. 2. cap. 6. fol. 111.* Alii Episcopi ab aliis Imperatoribus, citiùs aut tardiùs, Regale istud acquisiverunt. Vide Arnisæ. *de jur. Majestat. lib. 2. cap. 7. num. 6.* Joan. Kizel. *de jur. Monetar. class. 1. Theor. 6. lit. D. & Theor. 7. lit. B. & E.* Haider. *dict. Discurs. lit. Ccc. fol. 72.*

Ita quoque *Collecta Imperii*, die Reichssteur / olim Imperiali fisco propria, ut & Jurisdictio forestalis, cum jure venandi, huic vel illi Episcopo, aut Abbati, titulo hypothecæ, aut donationis, ab Imperatoribus concessa fuit; qualia exempla *Episcopi Piligrini Pataviensis*, & Abbatis *S. Galli*, recenset ex Hundio, & Stumpffio, Daniel Haider *dict. Discurs. lit. RR. SS. & Ddd. fol. 64. 65. & 71.*

5. Eodem modo & more, Ecclesiastici in Imperio Romano Germanico, *Imperium & potestatem seculare*m, in dominiis suis obtinuerunt, ac in Principes, & Status Imperii, recepti fuerunt; Adeò ut hodierno Imperii Statu, eadem Regalia, easdem Jurisdictionis territorialis species, Episcopi, Prælati, & Abbates, in suo territorio possideant, quæ Principes, Marchiones, Comites, aliive Imperii Status seculares habent. *post Bl. Alex. Roman.*

man. & alios Modest. Pistor. *consil. 49. n. 3. vol. 2.* Sixtin. *de Regal. lib. 1. cap. 4. num. 123. & seqq.* Vult. *de feud. lib. 1. cap. 1. num. 7.* Thom. Michael *de Iurisdict. Concl. 38. lit. A.* Herman. Kirchner. *de officio Cancellar. lib. 1. cap. 4. num. 85. & 86. ac tr. de Legat. lib. 1. cap. 3. num. 31.* Qui investiuntur quoque cum omnimoda jurisdictione, mit aller weltlichen/ oder Landsfürstlichen Obrigkeit. per text. Aur. Bull *tit. 26. in princ.* Wann sie jhre Königliche Lehen vom König/ oder Keyser nehmen/ oder empfahen. & §. Darnach. R. A. de Anno 1500. §. *sub Rubr.* der teutsch Orden. Andr. Gail. *de pignorat. cap. 7. num. 1.* Cluten. *in Syllog. conclus. 8.* Paurmeister. *de jurisdict. lib. 1. cap. 26. n. 18.* Reinking. *d. R. S. & E. lib. 1. class. 4. cap. 9. num. 28.* Quod deducit eleganter ex antiquitate, Henning. Arnisæ. *de jur. Majest. libr. 2. cap. 6. fol. m. 397.* Ac omnes Episcopi electi, Regalia, in ipso investituræ actu, per *sceptrum* accipiunt, juxta literas reversales, Imperatori *Henrico V*, à Pontifice *Calixto*, datis; apud Urspergensem, *in Chron. f. 204.* Daniel Haider *in apolog. cap. 2. fol. m. 130.* Hund. *in Metropol. Salisb. Tit. de Episcop. Frising. fol. m. 44.* vid. Goldast. *in Constit. Latin. tom. 1. fol. 53.* Ac in *Rational. fol. 57.* Matth. Stephan. *de jurisdict. lib. 3. part. 1. cap. 14. num. 19.* Demnach auch alle Zöll/ und alle Müntz/ die in dem Röm. Reich seynd/ einem Röm. König zugehören; Und wer sie haben will/ er seye Pfaff/ oder Lay/ selbige von dem Röm. Reich empfahen; i. e. Ac cum omnia vectigalia, omnesque monetæ, quæ in Imperio Romano reperiuntur, ad Regem Rom. spectent, quique ea habere velit, sive is sit Clericus, sive Secularis, ab Imperio recognoscere tenetur. ait der Schwaben-Spiegel. *part. 1. cap. 12.*

6. Proinde Principes Ecclesiastici, ratione bono-

 rum,

rum, & jurium secularium, Imperatorem recognoscunt superiorem, qui eâ ratione in Ecclesiasticos, *Jurisdictionem* exercet. per cap. *si Episcopus. 18. distinct.* Gail. *de Pac. Publ. lib. 1. cap. 8. num. 8.* Schurff. *consil. 72. num. 2. & seqq. cent. 1.* Unde à sententia Archiepiscopi, vel Episcopi, provocatur ad Cameram, aut ad Aulicum Cæsaris judicium. Gail. *lib. 1. observ. 30. n. 2.* eleganter Petr. Surd. *consil. 275. per tot.* Cacheran. *consil. 3. num. 15.* latè Andr Knichen. *de investit. pact. verb. Ducum. c. 2. num. 10. & 11.* Henning. Gœdden. *consil. 59. num. 2.* Cujus præjudicium refert Auct. *decis. Camer. tit. appellare quibus. fol. 3.* Vietor. *d. exempt. consil 3. in fin.* Ac, ut reliqui Principes, & Status Imperii politici, ratione bonorum feudalium Imperii, ejusdem, cum illis, conditionis sunt; sicuti, instar axiomatis, hodie in Imperio Romano Germanico practicatur. Alle geistliche Prælaten seynd von wegen deß Heyl. Röm. Reichs Regalien, und Herrligkeiten / oder weltliche Obrigkeiten / dem Heyl. Reich unterworffen / und desselben Glieder. i. e. Omnes Ecclesiastici Prælati, ratione Regaliorum, aliorumque jurium, sive secularis potestatis, Imperio Romano subsunt, ejusque membra censentur. Gail. *d. observat. 30. num. 2. Et observ. 37. num. 10. lib. 1.* Heig. *quæst illustr. 4. n. 53. lib. 1.* Vult. *de feud. cap. 5. num. 7.* latè Casp. Klock. *de contribut. cap. 4. n. 171. & seqq.* Martin. Mager. *de advoc. armat. cap. 7. n. 2.. & seqq.* Besold. *in Thesaur. Pract. lit. B. verb.* Bischoff. *num. 62. fol. 122.* Ac *de jurisdict. Imp. cap. 14.* Georg. Ritter. *de homag. c. 4. num. 70.* Adeoque Episcopi, & Abbates Imperii, hodierno jure & modo, propter Regalia, Bona feudalia, & alia, ab Imperio, & Imperatore, jura possessa, in temporalibus, ipsi Imperatori subsunt, eique obedire tenentur. arg. *text. in cap. si vobis. 28. Ubi Glossa in*

verb.

verb. Regia. (quæ simul contraria solvit) *Distinct. 1.* Unde extruitur, quod Episcopus magis obedire teneatur præcepto Imperatoris, vel Regis, quàm Metropolitani, per text. *in cap. si vobis. 28. ibi, nisi* à Religiosis Imperatoribus, vel invitati, vel vocati fuerint. *Caus. 23. quæst. 8. arg. text. in cap. cum parati. 19. X. de appellat.* Henning. Gœdden. *consil. 59. num. 2.* Paurmeister. *de jurisdict. lib. 2. cap. 8.* Conring. *de Episcop. German.* Dan. Haider. *in apolog. cap. 10. fol. m. 351.* Matth. Stephan. *de jurisdict. lib. 3. part. 1. cap. 14. n. 18. & seqq.* Dn. Amic. Joh. Jacob. Speidel. *in Specul. verb.* Bischoff. *128. fol. m. 154.*

CAPUT XVI.

An hac liberalitas erga Episcopos, & Abbates, Imperio R. G. proficua fuerit, nec ne? Ubi mores aliorum Regnorum recensentur.

SUMMARIA.

1. *Profusas Impp. donationes, in Ecclesiasticos collatas, Politici jam dudum reprehenderunt.*
2. *Episcopi, plebe contra Optimates instigata, brevi ubique eos dejecere, ac omnia suæ ditioni subegerunt.*
3. *Otthonis Frisingens. locus super hoc adducitur.*
4. *Episcopi, olim variis artibus, has munificentias ab Impp. extorserunt.*
5. *Idem de Clericorum indecente avaritia legitur.*
6. *Quæ profusæ largitiones, in maximum Rom. Imp. detrimentum, tenderunt.*
7. *In Polonia, Hungaria, & Belgio, Archiepiscopi & Episcopi, secülari quoq; utuntur potestate in territoriis sibi subjectis.*
8. *In aliis vero Regnis, hacce territorialis superioritas valde præcisa fuit.*

9. Tempore Hunnorum, omnes Ecclesiastica persona, ad fidelitatis homagium praestandum, obligati erant.
10. In Gallia, Episcopi simul sunt Pares Regni, seu Paires de France.
11. In Italia, Episcopi, titulo serenissimi honorantur, secularem tamen potestatem non habent.
12. In Hispania, nulli Episcopi, Principatum habent secularem.
13. An secundum jus divinum, Episcopi, caeterique Ecclesiastici, secularis potestatis, ac dominiorum temporalium, capaces esse possint? quod affirmatur.
14. Idque ex praxi vetustissima.
15. Non temere recedendum ab eo, quod diu aequum visum fuit.

1. CÆterùm Imperatorum largas nimis, & profusas *liberalitates*, & donationes, tàm dominiorum, & redituum, quàm regaliorum, & secularis potestatis, in Ecclesiasticos collatas, jam dudum plurimi Politici conquesti fuerunt: Ita enim de hac profusione *Petrus Bertius* scribit: *Equidem cum profusas illas Clodovaei, Pipini, Caroli Magni, Ludovici Pii*, aliorumque largitiones, video, subit animum meum dubitatio, *utrum ne illi plus Christianitati profuerint donando, an obfuerint?* Petr. Bertius *Comment. rer. germ. lib. 2. cap. 1.* Ac quod à priscis Imperatoribus (concedendo Episcopis, & Abbatibus, tantam secularem potestatem, cum tam amplo territorio) consilio Principum, verè pernitioso, factum fuerit, Jam diu, ante *Petrum Bertium*, constanti animo, querelabundus tradidit Willibaldus Pircheimerus, Imp. Maxim. I. Consiliarius, *in Epistola ad Joan. Bapt. Egnatium Venetum.* Qui haec adjicit verba: *Praecipuè verò illas (Civitates Imperii) afflixit Episcoporum insolentia, & avaritia, non secùs ac flamma quaedam cuncta hauriens.*

2. Cum

1. Cùm enim Imperatores prisci, Principum consilio, verè pernitioso, jus, quod ipsi in Civitatibus Imperialibus habebant, Episcopis concessissent, illi haud segniter tanto munere usi sunt; sed cum primum plebem contra Optimates instigassent, brevi ubique eos ejecere, ac inde, stulto oppresso populo, omnia suæ ditioni subegerunt. Willibald. Pircheimer. *de censura Rerumpl. German. in oper. ejusd. Polit. fol. 201.* quod refert quoque Joan. Limnæ. *in jur. publ. lib. 7. cap. 1. n. 39.* Eosque sequitur Refutator deß Reichsvogts *Discurs. fol. 2.*

Eandem querelam, jam ante aliquot secula, ipsos quoque Ecclesiasticos cordatos gessisse; Unum, vel alterum, tantùm testimonium, præcipuorum, & ejusdem temporis, maximæ Authoritatis, Scriptorum, afferam: Audi Cardinalem Cusanum: *Temporalia Ecclesiarum, quid prosunt Reipublicæ? quid Imperio? quid subditis? certè parum, aut nihil. De temporalibus omnis cura, de spiritualibus nulla. Illud, temporalis Dominii, Ecclesiasticorum regimen, multum Reipubl. & subjectis, obest. Curia Romana attrahit, quicquid pingue est, (ex investitura) & ob id, quod Imperium contulit pro Dei cultu, & bono publico ordinarunt sanctissimè, avaritiâ, & cupiditate extortâ, palliatis rationibus, & novis adinventionibus, totaliter pervertitur, & imperiale efficitur papale, & spirituale, temporale.* Card. Cusanus *de concordant. Cathol. lib. 3. cap. 29. cum cap. seq. in oper.* Simon. Schardii. *fol. 657.*

3. Similia quoque tradidit *Ottho*, *Frisingensis* Episcopus, Imperatoris Friderici, Ænobarbi, Patruus, dum ait: *Regnorum mutationes, & ad ultimum imminutiones, quis fructus sequatur? quia, non sine gravi scandalo, dicere possumus, Deo, apud quem nihil inutiliter effluere potest, relinquamus. Non desunt tamen, qui dicunt; Deum ob hoc, Regnum imminui, voluisse,*

voluisse, ut Ecclesiam exaltaret. Regni quippe viribus, ac beneficentiâ Regum exaltatam, ac dilatatam, nemo ambigit, Ecclesiam. Constatque, eam non prius in tantum Regnum humiliari potuisse, quàm ipso, ob amorem sacerdotii, eviscerato, ac viribus exhausto, non ejus tantùm, id est, spirituali, sed suo proprio, materiali scil. gladio percussum, destrueret. Quod judicare, vel discutere, supra nostras vires est. Videntur tamen Sacerdotes culpandi per omnia, qui Regnum suo gladio, quod ex Regum gratia habent, ferire conantur. Et paulo post. Regno decrescente, Ecclesia in magna authoritate stetit: ita scribit Ottho Frisingens. *histor. lib. 7. in proleg fol. m. 128.*

4. Aliter *Æneas Sylvius*, qui postmodum Pius II. Pontifex M., tradit, Mathildam, Romano Episcopo, testamento legasse id, quod, patrimonium Petri, nominant, tuncque vocem hanc, de cœlo auditam, magni Viri referunt: *Hodie seminatum est in Ecclesia Dei, venenum aspidum.* teste Nicol. Boer. *decis. 69. n. 2.* & *Aventin. annal. Bojar. lib. 6. fol. m. 609.* Verissimum existimans illud, *Sulpitii Severi*, dictum: *Auro* (nempe) *non strui Ecclesiam, sed destrui.* Et hoc multò magis dicendum est, cùm Episcopi olim, variis artibus, hasce munificentias, ab Imperatoribus invitis, extorserint. Extant quoque apud *Christophorum Bronverum*, de syderibus Germaniæ in vita Meinvercii, Paderbornensis Episcopi, digna utique lectu, accuratè descriptæ artes illius *Meinvercii*, quibus, ad ditandam Ecclesiam suam, bona complura *Henrico* Imperat. extorserit, tantâ interdum pertinaciâ, ut Imperator tandem in hæc verba proruperit; *Tu odium Dei, omniumque Sanctorum, habeas, quòd me, bonis concessis, cum detrimento Regni, spoliare non cessas.* Quod refert Dn. Herm. Conring. *de Episcop. Germ. fol. m. 164.*

5. Paria

5. Paria de Clericorum indecente avaritia, & potentia seculari, conquestus jam fuit, tempore Ludovici Imperatoris, Theganus, Episcopus *Trevirensis, de gestis Ludov. Pii. num. 44. apud Pitho. f. 315.* Lehman. *dict. Chron. Spirens. lib. 2. cap. 41. fol. 173. A.* Plura si desideras, videsis scriptum Gabr. de Barlieti apud Goldast. *in polit. Imper. part. 8. tract. 2. f. m. 440. & seqq.* Henning. Arnisæ. *de immunit. Eccles. c. 4. n. 5. & seqq.* Adi quoque citatum Christ. Lehm. *in dict. tract. lib. 4. c. 3. per tot. ac lib. 5. cap. 102.* Arumæ. *de Comitiis. c. 7. 139. f. 555.* Adde, quòd de Monachorum avaritia, olim, ante aliquot secula, semper gravis querela fuerit. Nam, ut inter alia, unicum tantum exemplum adducam; refert *Cunradus Fabariensis, in casibus Monasterii;* Quod cum Cunradus Abbas Monasterii, in aulam, *à Frid. Imp,* tertiâ vice vocatus, sese excusasset, in Eundum cum fortè offendisset Henricus Rex, Imperatoris Filius, jocosa quædam verba eructavit, in hunc modum: *Domine Abbas, necessariam adinveni, vestræ infirmitati, medicinam; accipiatis pro antidoto, quadringentas argenti marcas, credo enim, quod, receptatione talis potitii, à tertianis febribus, poteritis continuò liberari.* Adi Melch. Goldast. *in Notat. ad S. Columban. fol. m. 95.* Bartol. Platinam *in vit. Pontif. sub Marcellin. I.*

6. Hasce profusas, bonorum temporalium, cum seculari potestate, elargitiones, in maximum detrimentum, Imperii Romani, tendere, subsecuti Imperatores probè animadverterunt; Ita enim de Imperatore *Henrico IV,* legimus; Quadam die, dum ipse, cum suis scurris, moraretur in cubiculo, & Episcopi cæteriq; Primates, excubarent in vestibulo, fertur, illis dixisse, qui conscii, & fautores erant suæ nequitiæ: *Ecce isti sunt, qui*

Regni mei divitias habent, & me, meosque omnes, in paupertate, reliquerunt; Quod si illi, de medio, fuissent ablati, Ego, cunctique mei familiares, citò possent fieri divites. Quapropter, si viri estis, & divitias habere cupitis, istos nunc inermes, armati fortiter invadite, & omnia, quæ illi possident, accipite. Auct. Histor. *bell. Sax. fol. 121.* Lehman. *dict. Chron. lib. 4. cap. 3. fol. 278. B.* Proinde Successor ejus, *Henricus V.* Imperator, cum Pontif. *Paschali II.* singulari conventione publica pactus est, ut Episcopi, Monachi, & totus Clerus, Civitates, Arces, Oppida, vicos Regios, aliosve reditus Imperii, cum omnibus regalibus, & seculari potestate, ceu Reipublicæ nervos, Imperio restituant, ac in posterum, decimis contenti, vivant. Quas constitutiones refert Melch. Goldast. *in constit. Imper. latin. tom. 1. fol. 252. & seqq.* Idem quoque tradit Aventin. *in Hist. Bojor. lib. 2. fol. 486. num. 10.* Cranz. *in Histor. Saxon. lib. 5. cap. 35.* Casp. Klock. *de contribut. c. 4. n. 149.* Ac, quòd utilius fuerit Imperio R. G, Ecclesiasticis Præsulibus, tantam temporalem potestatem, non concessam fuisse, eamque adhucdum, Imperio R. G. nihil prodesse; tradit, per varias rationes, Joan. Limnæ. *in loc. publ. lib. 3. c. 3. num. 2. & seqq.* Just. Schüz. *in Coll. jur. publ. disput. 8. th. 4. lit. A.* Arnisæ. *d. tr. cap. 4. n. 4. tr. de exempt. clericor.* Dan. Haider. *in Apolog. prælim. 4. fol. 30.* latè Christ. Lehman. *in Chron. Spirens. lib. 2. cap. 21. 34. 53. ac lib. 4. c. 3. ac lib. 5. cap. 12. & 51.*

7. Aliarum Gentium mores quod attinet, sanè in *Poloniæ Regno*, Archiepiscopi, & Episcopi, cum Ecclesiastica jurisdictione Diœcesana, seculari quoque utuntur potestate, in territoriis sibi subjectis, adeò, ut quidem principali etiã dignitate præfulgeant. Ita *Cracoviensis Episcopus,*

scopus, à Rege Boleslao, Ducalem nactus est titulum, &, cum dignitate, potestatem. Cromer. *Histor. Polon. lib. 5. & 9.* In *Hungaria Regno* Archiepiscopus, Episcopi, & Abbates, in terris, Civitatibus, & pagis suis, omni jurisdictione seculari, instar Baronum Regni, utuntur, fruuntur; Ita namque, in *Tripartito* Regni Hungariæ, legimus; quòd omnes Domini, Prælati, & Ecclesiarum Rectores, æquè, ac Barones, & cæteri Magnates, atque Nobiles, & Proceres, Regni Hungariæ, ratione nobilitatis, & bonorum secularium, unâ eademque libertatis, exemptionis, & immunitatis prærogativâ gaudeant, nec habeat dominorum aliquis magis, nec nobilis quispiam minus libertatis Steph. Werbeuz. *in Tripart. jur. Regn. Hungar. part. 1. tit. 2.* Hinc in *S. Stephani* Regis decretorum libro circa *Annum 1035. lib. 1. c. 3.* constitutum est, Quod in regali dignitate, Pontifices, tertium possideant locum. Ac in Regis *Ladulai, posthumi*, decreto, ut Prælati, aliique Ecclesiarum Rectores, de bonis temporalibus, super observanda fidelitate, & obedientia, æquè, ac cæteri Regni Barones, & proceres, juramentum præstare teneantur; Decr. Ladislai, de *Anno 1453. art. 2.* Ideò etiam Episcopi, & Prælati, judiciis Regni interesse debent. Decr. Reg. *Ferdin. I. Anno 1559. artic. 38.* In *Belgio*, Archiepiscopus Cameracensis, eodem ducali titulo utitur, ac scribit: Nos N. Archiepiscopus, & Dux Cameracensis, S. Rom. Imp. Princeps, Comes Cameracensis. Guicciard. *in descript. Belg. fol. 170.*

8. In aliis verò Regnis, dum experientia constabat, tam sublimem potestatem secularem, in diminutionem, Regiæ authoritatis, tendere, ideo hæcce superioritas territorialis valdè præcisa fuit, Nam, in *Regno*

Galliæ, quamvis quidam, ex Episcopis, cum Ducali titulo reperiantur; Hæc tamen dignitas, non cunctis Regni Episcopis competit, nec tàm sublimem temporalem potestatem annexam habet, sicuti nostri Episcopi in Imperio Rom. Germ. possident. Unicuique quidem Episcopatui, in Gallia, quatuor feuda nobilia, cũ titulo Baronatuum, addicta sunt, quorum possessores, Episcopo inservire tenentur. *Fauyn. au theatre d' honneur. lib. 2. c. ult.* Adeoque quilibet Episcopus, quà Episcopus, Regi propter beneficia temporalia, quæ in Regno possidet, juramento fidelitatis obligatur. *Il prest le serment de fidelité & loyauté pour le temporel des leurs benefice.* Rageaux *des droits Royaux. verb. Homage. pag. 384.* Gilles le maistre. *des Regales. cap. 6. n. 2. & 3.* Georg. Louet. *en recucil des arrests lit. O. Tit. Officiers de Cour d' Eglise. fol. m. 535.* Quod si unus, vel alter, Episcopus, feudum insuper à Rege tenet, juramentum homagii, in Cameræ computum, præstare adstringitur. Carol. *Loseus. tr. d. Seignerie. c. 7. num. 31. Dn. Limnæ. in notit. Reg. Gall. lib. 3. cap. 7. lit. T.*

9. **Quò spectat antiqua, *Hunnorum*, consuetudo, jamdudum, Romano stylo, exarata, in hanc sententiam: Omnes Domini Prælati, & personæ Ecclesiasticæ, Regi nostro, ad fidelitatis Homagium præstandū, obligentur, & ratione bonorum temporalium, coram Ju-**dicibus secularibus, jure stare tenentur. Quod refert Choppin. *de Doman. Gall. lib. 2. tit. 10. sub n. 9.* Quod latius tradit originarius Stephan. Werbeuz. *in jur. Reg. Hungar. lib. 1. tit. 12.* Unde Episcopi, nati Regis Consiliarii, in Gallia, dicuntur, &, ob hunc titulum, sessionem, in Curia Parlamenti habent, postquam, fidelita-

tis

tis juramentum, præstiterunt. Votum tamen, & jus, dicendi sententiam, in Parlamento, ac Comitiis publicis, non habent. *Ils n' ont ny voix, ny avis de jugement, qui se donnent.* Carol. Losæ. *dict. tr. c. 2. n. 16.* Gilles de Maistre *d. Regal. cap. 13. Car les Evesques doivent estre in Caulis, non in Aulis, ne Apocopi potiùs, quàm Episcopi, dicantur.* Sicuti scribit, & hoc aliquot Arrestis, seu præjudiciis, confirmat, Bern. dela Roche flavin. *tr. de Parlam. l. 7. n. 7.*

10. Alio, & pinguiori jure, utuntur Episcopi, Regni *Galliæ*, qui simul Pares Regni, seu *Paires de France* existunt; Quales, regulariter sex, in Regno nominantur. Qui præter Episcopalem dignitatem, etiam Ducis titulo, præfulgent; Qualis est Dux, & Episcopus, *Rhemensis*, *Laudunensis*, *& Lingernensis*, Episcopus item, & Comes *Catalaunensis*, Noviomagensis, & Bellovacensis, Jul. Cæsar. Bulenger. *d. offic. Regn. Galliæ. f. m. 7.* Hosce paulò aliter recenset Author de Recherches, *de la France lib. 2. fol. 447.* Quem allegat Besold. *consil. 195. quæst. 7. num. 96.* Qui omnes in Parlamentis, aliisque conventibus Regni publicis, votum & jus dicendi sententiam, de patriæ negotiis, obtinent. Carol. Losæ. *d. cap. 2. num. 16.* Bernhard. DelaRoche Flavin. *dict. lib. 7. cap. 7.* Ac in bonis temporalibus, quæ, feudi titulo, à Rege possident, haud dubiè superioritatem, cum Regalibus, exercent. Vide Dn. Limnæ. *de Regn. Gall. lib. 3. c. 7. tit. N. & Q.*

11. In Italia, quamvis Episcopi inprimis honorentur, adeò, ut titulo, *Serenissimi* præpolleant, secundum tradita à Pacian. *tr. de probation. lib. 2. c. 28. num. 38.* Rodolphin. *de orig. Duc. Ital. num. 250.* Regulariter tamen

T 3 Civi-

Civitates, Castra, & Villas non possident, multò minùs secularem potestatem, & superioritatem territorialem, in subditos exercent. Exceptis paucis quibusdam Abbatibus, præsertim in *Regno Neapolitano*, qui tùm, ex singulari Pontificum privilegio, tum, præscriptione temporis immemorialis, secularem quoque potestatem, in Castellis, sibi subjectis, habent. Quos recenset Martinus Freccia, *tract. de origin. Baron. lib. 1. fol. 19. num. 28.* & latius Ascan. *Tambur. de jur. Abbat. tom. 1. disp. 3. quæst. 4.* Ubi varia exempla, cum privilegiis Pontificum, recenset.

12. In *Hispania Regno*, nulli reperiuntur Episcopi, (quantum perlegendo scire licuit) qui principatum habent secularem, &, cum spirituali, simul quoque temporalem, & territorialem possident superioritatem, & jurisdictionem, in subjectos. Hinc communiter tradunt JCti Hispani, quod Episcopus in Hispania, non possit habere fiscum, vel alia jura fiscalia. Joan. Baptista Larrea, *in proœm. allegat. fiscal. num. 5.* Franciscus *de Amaya ad tit. C. de jur. fiscal. in proœm. num. 25.* Ideo condemnationes, non sibi ipsis, nec Cameræ, sed pauperibus, applicare debent. Azevedo *in Recopilat. ad leg. 12. num. 4. & 5. lib. 3.* Nec possunt habere, Episcopi in Hispania, armatam militiam, seu familiam, ut suâ authoritate, Laicos capere possint; post Azevedo Franc. de Amaya *ad L. nemo. 2. n. 36. C. de Exact. tribut. lib. 10.* Joan. Baptist. Larrea *decis. Granat. 1. num. 16. & 17. vol. 1.* ubi hæc per rationes deducit. Franc. Salgado. *de Regia protect. part. 2. c. 4. n. 36.* Quamvis Episcopi, in Hispania, Regi etiam juramentum fidelitatis præstare, ac, ad curiam Regiam vocati, comparere teneantur; secundùm

dùm ea, quæ tradit Joan. Baptist. Larrea *alleg. fiscal. 53. num. 12.* Hanc Episcoporum, & Prælatorum, in Germanico-Romano Imperio, superioritatem territorialem, cum principali dignitate, conjunctam, unà, cum possessione tot Civitatum, Villarum, Pagorum, ac subditorum, exteræ Nationes, præsertim verò Hispani, cunctorum Imperiorum æmuli, semper lividis oculis, aspexerunt; adeò, ut in Comitiis Anno 1630. Ratisponæ celebratis, apud S. Cæsaream Majestatem, Regis Hispaniæ Legatus, Comes D' Ognati, ex Guevarorum familia, non erubuerit, palàm sæpiùs, in discursibus inter amicos jactitare: Episcoporum Imperii R. G. togas æquo longiores esse; ideò politicis artibus præcidendas: Et vel hoc dicto annuens, necessum esse Imperatori, ut seculares, Principum Ecclesiasticorum, potestates, diminuat; referente Theod. Berinic. *de Comitiis Ratispon. Anno 1630.*

13. Attamen hoc loco, non præter rationem, dubitari potest; *An secundùm jus divinum, veteres Canones, primitivæ Ecclesiæ, & Conciliorum Nationalium constitutionem, Episcopi, cæterique Ecclesiastici, secularis potestatis, dignitatum Regaliorum, ac tot dominiorum temporalium, capaces esse possint?* pro *Negativa sententia* graves rationes collegerunt, ex antiquitate Historica, præter jam modo allegatos, Joan. quoque Limnæ. *in jur. publ. lib. 3. cap. 3. n. 2. & seqq.* Just. Schuz. *in jur. publ. disput. 8. thes. 4. lit. A. & B fol. 1.* Henn. Arnisæ, *de immunit. Cler. cap. 1. fol. 18. post plures.* Besold. relativè tantùm. *de Majest. in genere. cap. 3. num. 4. & seqq.* Et hoc, propter veteres Canones, Episcopis, politicam potestatem, interdicentes, quos refert Herm. Conring. *in præfat. Epist. Leon. 3. P. M. ad Carolum M.* Quo faciunt,

faciunt, quæ tradit Joan. Bapt. Hispanus. Larrea *decis. Granat. 1. num. 15. & seqq.* ubi, per varias rationes hoc deducit. Latè Henning. Arnisæ. *tr. de exempt. Clericor. c. 4. num. 4. & per tot.* Thom. Crag. *de jur. feudal. Scotic. lib. 1. Diegeſ. 13. in princip.* *In contrarium* tamen, ac, quòd politica poteſtas, cum ſpirituali poteſtate, in uno, eodemque ſubjecto, diverſo reſpectu, benè conſiſtere poſſit, *per cap. audit. X. de præſcript. & per cap. Dilutus. X. de officio ordin.* tradunt Winzler. *d. jurisdict. Epiſcop. Germ. tit. 21.* Quem ſequitur Reinking. *d. R. S. & E. lib. 1. claſſ. 4. c. 9. num. 9. & plur. ſeqq.* qui contrariis, ſimul reſpondet. Arumæ. latè diſputans in *tr. d. Comit. cap. 4. num. 98.* Beſold. *in Theſaur. Practic. lit. G. verb.* Geiſtliche. *24. Ac tr. de Monarch. in gener. cap. 3. num. 7. fol. m. 24.* Ex Catholicis Scriptorib. Card. Bellarm. *de Pontific. lib. ult. cap. penult. & ultimo.* Ubi ſcribit, Bona ſecularia, cum Eccleſia, non neceſſariò conjuncta, aut ſeparata eſſe. Joan. Soto *de juſtit. & jur. lib. 10. quæſt. 4. art. ult.* Caſpar. Klock. *d. Contribut. cap. 4. n. 154. & ſeqq.* Et ante allegatos Petr. Heig. *quæſt. illuſtr. 4. num. 57. & ſeqq. lib. 1.* Joan. Jacob Speidel *in Specul. juridic. lit. B. verb.* Biſchoff. *f. m. 154.* latè Aſcan. Tamburin. *de jur. Abbat. tom. 3. diſput. 12. quæſt. 1. per tot.* Franciſcus Bozzius, *d. tempor. Eccleſ. Monarch. per tot.* Duaren. *d. Miniſtr. Eccleſ. lib. 1. cap. 4. ac ſexcenti alii, quos ubivis reperies.*

14. Veruntamen, Lex ita ſcripta eſt, ac, Imperii Romani praxis vetuſtiſſima, ita, circa politicam Eccleſiaſticorum poteſtatem invaluit, ut ea, quaſi in articulum fidei, tranſiverit; Ideoque in Anno 1139. *Arnoldus* quidam *Brixianus*, *Veridicus*, quòd Epiſcopis, Regalia competere, negaſſet, in præſentia, mille Antiſtitum,

ſtitum, hæreſeos damnatus, ac tandem, ob veritatem, à Papa *Celeſtino 2.* Romæ Anno 1155. combuſtus fuit, te ſte Sigon. *de Regn. Ital. lib. 11. pag. 173.* De quo Arnoldo, Brixiano, ejusque doctrina, ſequentia extant Carmina, apud *Güntherum*, hiſce verbis.

- - Variis implebat vocibus aures:
Nil proprium Cleri, fundos, & prædia, nullo
Jure, ſeu Monachos, nulli, fiſcalia jura,
Pontificum, nulli, cura popularis honorem.
Abbatum, ſacras, referens, concedere leges,
Omnia, Principibus terrenis, abdita, tantùm
Committenda, viris popularibus, atque regenda.
Illis primitias, &, quæ devotio plebis,
Offerat, & decimas, caſtos, in corporis, uſus,
Non ad luxuriam, ſive oblectamina carnis,
Concedens, mollesque cibos, cultusque nitorem,
Illicitosque jocos, laſcivaque gaudia Cleri,
Pontificum faſtus, Abbatum denique laxos,
Damnabat penitùs, mores, monachosque ſuperbos,
Veraque multa quidem, niſi tempora noſtra, fideles
Reſpuerent monitus, falſis admixta, monebat.

Gunther. *in Ligurin. libr. 3. de geſt. Frider. I.* Unde ad hoſce Verſiculos optimè adnotat Joan. Jacob. Spigelius Sceleſtadianus, *qui ſcripſit, & inſcripſit Commentarium Anno 1531. ad Regem Ferdinandum. Sunt & hodie, qui, uti non ſuadent, ut cuiquam per vim & tumultum, quod poſſidet, adimatur: Ita putant, ſi Dominus hanc mentem impertiret Eccleſiæ Miniſtris, ut ſponte ditionem mundanam abjicerent, nihilo pejus habituram religionem Chriſtianam, & ipſis non paulo plus acceſſurum, tam quietis, quàm dignitatis.* Spiegel. *in Comment. ad Ligur. ibid. in verb. Nulli fiſcalia jura.* Eandem combuſtionis hiſtoriam, recenſet quoque Lehman. *in Chron. Spirenſ. lib. 5. c. 51.*

15. Veruntamen, utut ſit; Ea, quæ tam diu determinatam interpretationem, & obſervationem habuerunt, nullo cum effectu, à Politicis in dubium vocantur, nec temerè in dubium revocari debent. Siquidem, ſecundum JCtos, non temerè recedendum eſt ab eo, quod diu æquum viſum fuit, *per l. 13. §. fin. D. de extraordin. cognit.* ac obſervantia retrò, tot laudatiſſimorum Principum, per tot ſecula frequentata, non illicò culpanda eſt; Quoniam talis conſuetudo, & præſcriptio, jus facit. *per l. 35. D. de leg.* Et antiquitas vim legis obtinuit, *per l. pergit. C. ſ. de ſepulchr. viol.* Hoſtienſ. *in cap. 4. X. de conſuet.*

CAPUT XVII.

De Civitatum Imperialium Origine, immedietate, & à quibus Imperatoribus, eam acquiſiverint?

SUMMARIA.

1. *Tempore Caroli M. aliorumque Regum Francorum, paucæ in Imperio erant Civitates.*
2. *Carolinorum tempore, Civitates, muris & aggeribus muniri ceperunt.*
3. *Ad Saxones devoluta Imperio, plures Urbes conditæ ſunt.*
4. *Henricus Auceps, Oppida juſſu ejus condita, generalibus privilegiis, ad annonæ & mercaturæ commoditatem promovendam concesſit.*
5. *Succedente tempore, Jurisdictione territorio annexa, decorata fuerunt.*
6. *De tempore, ac quando Civitates Imperii, jus autocratiæ acquiſierint, non conſtat.*
7. *Imperii Civitates, longe intervallo,*

tervallo, post Principes, ad tantum libertatis fastigium pervenerunt.

8. *Alii, tempore Henrici IV. territorii-sublimitatem acquisivisse scribunt.*

9. *Imperii Civitates Saxonicas & Rhenanas immedietatem pra reliquis obtinuisse, creditur.*

10. *Quidam hanc immunitatem Civitatum, Imper. Friderico Barbarossa adscribunt.*

11. *Plurima Civitates superioritatem territorii, ex occasione Interregnorum, vel dissidiorum intestinorum, acquisiverunt.*

1. UTcunque Imperatores, tàm Franci, quàm Saxones, Germaniâ, indies magis excoli & habitari cœptâ, Principibus, Comitibus, aliisque Imperii militibus primariis, certa territoria, & dominia, imò integras provincias, cum principali dignitate, aliisque Juribus, Regalibus, hæreditario jure, in feudum concesserint: Attamen insigniores adhuc Civitates, Pagos, Fundos, & Villas, sibi ipsis, ac Imperio immediatè reservarunt. Wurstis. *Chron. Basil. lib. 2. cap. 11.* Münster. *in Cosmogr. lib. 3. cap. 24. fol. 456.* Tempore quidem *Caroli M*, aliorumque Regum Francorum, Civitates in Imperio, non ita frequentes, sed in exiguo numero fuerunt. vid. Besold. *de Civitat. Imper. n. 2. in oper. Polit.* Dn. amicum Phil. Knipschilt *de jur. Civit. Imper. lib. 1. c. 5. num. 5. & seqq.* Latè Dn. Herman. Conring. *de Civitat. German. ear. origin. fol. m.* Sicuti ex annalibus Pipini, & Caroli M. ex *Eginhardo*, *Witichindo*, *Nithardo*, & aliis Historicis antiquis, patet; ubi semper ferè *Villarum*, & *Pagorum*, raro autem Civitatum, quò Imperatores stativam posuêre, aut hyemem transegerunt, mentio fit apud Just. Reuber. *in script. veter. Histor. German. passim.*

sim. Marquard. Freher. *de origin. Comit. Palatin. part. 1. cap. 7. fol. m. 54.*

2. *Hungari* autem, Carolinorum tempore, sæpissimè in Germaniam irrumpentibus, ut tuta adessent subditorum receptacula, Civitates à Comitibus adhuc gubernatæ, muris, & aggeribus, muniri cœperunt. Sic enim Norici, *Norinbergam*; Bavari, *Ratisponam*, *Salisburgum*, *Augustam*: Suevi, *Constantiam*, Alsati, *Argentinam*, contributâ pecuniâ, undique fortalitiis cinxerunt. Irenic. *lib. 9. cap. 18.* Sicut de *Civitate Augustana* referunt Historici, quòd illa, jam Anno 787. ab Avaris, & Hunnis combusta, mox reædificata, & muris fortiùs cincta fuerit. Gasser. & Werlich. *in Chron. Civitat.* August. *de Anno 780.* Stengel. in der Augspurg. Kürchen-Histori. *lib. 2. c. 3 fol. 30.* Cæteræ verò, jam ante præcellentes Imperii Civitates existentes, pleræque, ne oppida quidem fuêre, sed *Regiæ tantum Villæ*, seu villæ publicæ, Reichsflecken / nihilominus Regum palatiis condecoratæ, celebratisque inibi Comitiis, in pratis, & campis, territoriis insuper, æstate erectis, celebres extiterunt. Freher. *in not. ad Petr. de Andlo, de Rom. Imper. lib. 1. cap. 16. pag. 162.* Christ. Lehman. *in Chron. Spirens. lib 6. cap. 4.* Limnæ *in jur. publ. lib. 7. cap. 1. n. 38.* Ita in specie, *Ulmam*, suam Regalem villam, Königlicher Fleck / vocat Carolus M. eamque in magna æstimatione habuit, teste Naucler. *vol. 2. generat. 27.* Crus. *in Annal. part. 2. lib. 1. cap. 7.* Dan. Haider *in Apolog.* der Reichsvögt *cap. 3. fol. m. 181* Pari modo Franckfurt / & Ingelheimb / Reichsflecken nominatos fuisse, tradit Regino *lib 2. Annal. Franc.* Similì modo Civitatem Imperialem, *Northusium*, olim villam Regalem fuisse, constat

ex

ex Urspergensi Abbate, dum eam, in historia sua Villam Regalem vocat. Urspergens. *in Chron. An. 1105.* Lehman. *dict. Chron. lib. 2. cap. 18.* Dn. Amicus Dapp. *de Civitat. Imper. cap. 3. num. 2.*

3. Devoluto, à Francis *ad Saxones*, Imperio, Civitates frequentiores ædificari cœperunt, ac ingens Civitatum mutatio conspecta est. *Henricus enim Auceps,* vulgo der Finckler dictus, oppida, in Germania, hinc inde noviter condere, & munire incepit, translatoque nono quoque viro, ex agro, & pagis, in prædicta oppida, tertiam quoque partem, omnium frugum illorum, in ædibus à se extructis, reservare jussit, ut in bello nihil alicui rerum deficeret, omniaque rebus, & viris, plena adessent. Witichind. & Sigebert. *histor. sub Anno 925.* Lehman. *in Chron. Spirens. lib. 5. cap. 1.* latè Joan. Gryphiand. *de Weichbild. c. 34. num. 4. & 5.* Exinde discrimen oriebatur, inter plebem urbanam, & rusticam, unter Bürger/ und Bauren/ quarum hæc Bauren/ à colendo, vom bawen; Illam verò, Bürger/ à Burgis, id est, locis, mœnibus munitis, dici cœperunt. Joan. Cluver. *de german. antiquit. lib. 1. cap. 13.* Freher. *de origine Comit. Palatin. part. 1. cap. 7. fol. m. 55.* Joan. Limnæ. *in jur. publ. lib. 7. cap. 1. num. 18. & 19.* In specie verò, memorabile legimus, de Civitate *Goslaria*; daß solche Imperator *Henricus I.* gebawet/ Secundus, gebessert/ Tertius, mit Keyserlichem Palatio gezieret/ und Henricus quartus, als ein Reichstadt / bewohnet. Spangenberg. *in Chron. Mansfeld. c. 181.* Dan. Haider *in apolog.* von Reichsvogteyen. *cap. 2. fol. m. 151.*

4. Præterea, dictus Imperator *Henricus*, non solùm

oppida, in Saxonia condi jussit, sed illis etiam generalia quædam privilegia, ad annonæ & mercaturæ commoditatem promovendam, concessit. Spangenberg. *in Chron. Saxon. cap. 119.* Dillich. *in Chron. Bremens. fol. 60.* Gryphiandr. *d. tract. cap. 34. n. 6.* Idem quoque scribit, de *Henrico Aucupe*, Witichindus, *lib. 1. histor. Concilia & omnes conventus, atque convivia, in Urbibus celebrari voluit, in quibus extruendis, die noctuque, operam dabat; quatenus in pace discerent Cives, quid contra hostes, in necessitate facere debuissent*; quod refert Lehman. *d. lib. 5. c. 1. fol. 386.* Ac de *Otthon. I. Imperatore*, in specie, de Civitate *Magdenburgensi*, quod ei, seu magis Ecclesiæ Magdenburgensi, jus mercatus, Monetæ, Teloniæ, Stapulæ, & Gerani, in Magdenburg ad Albim contulerit, aliisque cumplurimis, testatur Theodor. de Niem. *de privileg. & jur. Imper. in oper.* Simon. Schard. *fol. 812.* Ac Benjam. Leuber. *de jure Stapulæ num. 1602. tit. de Otthon. I.*

5. Succedente in Imperio, Henrici Aucupis, posteritate, ad exemplum aliorum Imperii Statuum, Civitates quoque opibus & Imperio creverunt. Quemadmodum enim *sub Otthonibus*, Ducatus, Marchionatus, similesque dignitates, successorio & hæreditario jure concessæ fuerunt; Itaque eodem seculo, Jurisdictione, territorio annexâ, Imperii autocratiæ (der Landsfürstl. Obrigkeit) fundamenta ponebantur. Vide quæ supra dicta sunt. Quibus adde Wilhelm. Kyriand. *de Annal. Treverens. part. 13.* Dan. Haider von Reichsvögten. *fol. 6. 36. & passim.* Ita quoque Civitates Imperii, subsecuti Imperatores, & singulari clementia & liberalitate, variis *immunitatibus* donarunt, iisdemque jurisdictionem, & potissimam, vectigalium aliorumque

jurium

jurium ad fiscum Regium pertinentium partem, concesserunt. Münster. *in Cosmograph. lib. 3. c. 22. 24. & 28.* Besold. *de Civit. Imp. in polit. magn. n. 2. fol. 119.* Limnæ. *in jur. publ. lib. 7. cap. 1. n. 38.* Ex eo idem refert Schüz. *in Colleg. jur. publ. disput. 8. th. 21. lit. C.* Nam, ut quæque Civitas plus bonorum, quæ ad Regem pertinebant, habuit; ita maturiùs & facilius ad libertatem pervenit. Beat. Rhenan. *rer. Germ. lib. 2.* Rubr. *Status Imper. sub Saxon. fol. 96.* Gleicher weiß / wie die Keyser in Teutschland / die Fürsten / und Herrn / hoch erhaben; Also haben sie auch nachmals aus sonderbarer Gunst und Guthätigkeit / gefreyet / die alte Städt deß Reichs / Thäler / und Flecken / denselben eigene Regierung vergünnet; deßgleichen einen mercklichen Theil der Zöllen / Umbgelts / und andern Gefällen / jhnen zugestellt. i. e. Pari modo, sicuti Impp. Germani, Principes ac Dominos summe extulerunt; Ita quoque postmodo ex singulari favore & munificentia, veteres Imperii Civitates, Valles & Pagos, eadem libertate donarunt: iisdem propriam jurisdictionem permittentes, ac magnam, vectigalium, aliorumque redituum partem, restituentes. Ita Münster. *in Cosmograph. lib. 3. cap. 22. 24. & 28.* Besold. *de jure Civitat. Imper. num. 2. in oper. Polit. tom. 1.* Lehmàn. *dict. Chron. lib. 4. cap. 3.* Daniel Haider von Reichsvögten. *lit. Rrr. fol. 89.*

6. Idem quoque confirmat *Wurstisius*, ac in specie tradit, quòd Civitates Imperiales suam libertatem, non quidem ab *Otthone III*, sed à subsecutis demum Imperatoribus acquisierint. Nach denen Zeiten Otthonis III. seynd die Städt / so nach dem Keyser / als ein Ober-Haupt / keine besondere Fürsten gehabt / etliche zu frey Städten worden. Nach deme die Keyser / einer / oder anderer

derer Stadt / wol gewolt / jhnen irgend die Zöll / und andere Rechtungen zu kauffen geben / und jhnen allein / zu Erhaltung Keyserlicher Hoheit / Reichsvögt verordnet. i. e. Post tempora Otthonis III. quædam Civitates, quæ post Cæsarem, ceu supremum caput, nullos peculiares Principes habuerunt, liberæ factæ sunt. Ac prout vel uni vel alteri Civitati plus faverunt, eis aut vectigalia vel alia jura vendiderunt: Imperiales solummodo Præfectos ad conservationem Imperatoriæ Majestatis ipsis constituentes. Wurstis. *in Chron. Basil. lib. 2. cap. 11. f. 96.* Limnæ. *dict. cap. 11. n. 38.* Haider *Disc.* von Reichsvögten. *lit. Hhh. & iii. fol. 76. & 78. ac in Apolog. prælim. 4. fol. m. 35.* Similia quoque scribit Lehman. Zu Zeiten der Fränckischen Keyser / ist kein Reichsstadt frey gewesen / viel weniger die Reichs Thäler / oder Dörffer / sondern die Befreyung der Städt / hat jhren Anfang / fürnämblich nach der Otthonen Regierung / von welchen / und jhren Nachkommen im Reich / der Fürsten / Graven / Herrn / und der Städt Freyheit / entsprossen. i. e. Tempore Impp. Francorum, nulla Imperii Civitas libera fuit: multo minus Imperii Valles, Pagi; sed libertas Civitatum, initium suum præcipue post Otthonum tempora sumpsit, à quibus, eorumque Successoribus in Imperio, Principum, Comitum, Baronum, & Civitatum liberalitas promanavit. Lehman. *d. Chron. Spirens. lib. 4. c. 3. in pr.*

Equidem de tempore, ac quando Civitates Imperii, immedietatem, libertatem ommimodam, ac jus autocratiæ, seu superioritatis (die Landsfürstl. Obrigkeit / quod vocamus) acquisierint, planè in obscuro est; conjecturis enim hic agitur, & vetustorum Scriptorum diversâ authoritate. Münster. *in Cosmograph. lib. 3. cap. 24.* Joan. Limnæ. *In jur. publ. lib. 7. c. 1. num. 38.* Auctor *Consilii*

filii Fridberg. *part. 1. punct. 2. n. 1. & seqq.* Haider. *in Act. Lindav. fol. 87.* Knipschilt *de jure Civit. Imper. lib. 1. cap. 5. num. 10. & per tot.*

7. Certum quidem est, Civitates Imperii, longo intervallo post Principes, aliosque Imperii Status, ad tantum libertatis fastigium ascendisse. Si conjecturis uti licet, (*scribit Besoldus*) ferè est, ut dicam, olim Civitates in Germania Imperiales, diu ita subditas fuisse Imperatori, ut nunc Principibus aliis suæ Civitates municipales. Primitus etenim in iis Imperatores Jurisdictionem & Imperium, præsertim merum, per Præfectos imperiales explicari solebant; Durch jhre Reichsvögt. Stumpff. *in Chron. Helvet. lib. 6.. cap. 14. fol. 146. & cap. seq.* Erant autem præfecti, (die Reichsvögte) administratores justitiæ, vel præsides, & in Helvetiis, ac in Germania, Judices Criminales, welchen für jhre Besoldung/ ein Theil von deß Lands/ oder der Städte Gefällen/ bevorab von den Freveln und Bussen assignirt und überlassen/ oder gar zu Lehen angesetzt worden; Und haben dazumalen auch die Einziehung der Städte Reichsteür/ item die Verwaltung der Zöllen/ der Müntzen/ und deß Wechsels gehabt; Bey neben/ so seynd sie auch den burgerlichen Gerichten vorgestanden; i. e. Quibus salarii loco pars Territorii, vel Civitatum redituum, præsertim mulctarum, assignata atque relicta, vel plane in feudum concessa erat. Ac insuper collectas Civitatum Imperii, itemque administrationem teloniorum, monetarum atque cambii habuerunt. Præterea civilibus quoq; Judiciis præfuisse ex Vadiano, & Münstero, per exempla deducit Dan. Haid. von Reichsvögten. *lit. Fff. & Ggg. in notis. in* Apologia *c. 8. fol. 295. & in c. 15. fol. m. 468.* Ejus-

modi præfecturæ Civitatum, plerumque Comitibus, aut Episcopis, quandoque etiam & successu temporis, ut plurimum quoque nobilibus, aliisque viris Patriis, committebantur. Lehman. *in dict. Chron. lib. 2. cap. 18. & 22. ac lib. 4. cap. 2.* Et hæ Civitates Imperii, ita erant in potestate Imperatoris, ut ab eo, vel jure pignoris alicui obligari, aut penitùs, ab Imperio alienari poterant; Id quod apparet ex privilegio Civitatis *Francofurtensis*, à Wilhelmo, *Ludovico IV. & Carolo IV.* obtento. Idem ex privilegio *Fridbergense*, ab Imperatore *Richardo*, in Anno 1257. impetrato, aliisque Civitatum Imperialium privilegiis, etiam post *Fridericum II.* Imperatorem impetratis, daß sie nit versetzt/ noch von dem Reich vereüssert werden solle. vide Auct. Consil. *in caus. Fridberg. punct. 1. num. 3. & 4.* Besold. *d. Civitat. Imper. n. 3. in oper. Polit. fol. 120. & 121.* Limnæ. *in jur. publ. libr. 7. cap. 16. n. 13.* Ac in *Thesaur. Pract. lit. R. verb.* Reichsstadt. *num. 37. f. 780.* Refutator deß Reichsvogts *Discurs. §. 2. fol. 19.*

8. Aii, propius accedendo, tempore Imperatoris *Henrici IV.* Civitates Imperii, territorii sublimitatem acquisivisse scribunt. Obortâ enim intestinâ Imperii dissensione inter dictum *Henricum IV.* ac cæteros Duces Saxoniæ, Bavariæ, Sueviæ, aliosque Status Imperii, Civitates verò ad tractum Rheni sitas, Imperatoris partes, contra Principes foverunt; Quod sibi ipsis valdè proficuum videbatur, hoc medio à jugo Ducum, per bene merita sese eximendi. Solche auffrechte/ unterthänigste Hülff/ Huld/ Trew/ und Beystand der Städt/ haben die König/ und Keyser behertziget/ und dem Reich/ und jhren Nachfolgern an demselben/ sonders fürträglich nutz/ gedäwlich/ und zu Erhaltung jhrer Keys. Hoheit gemäß/ erachtet;

erachtet; Daß sie die Städt / gleicher Gestalt / als die Fürsten / aller Freyheit / der Regierung theilhafftig machten / welches nachgehends den Fürsten / und Ständen / auff allgemeinen Reichs-Versamblung eröffnet / und mit dero Consens, bekräfftiget worden. h. e. Imperatores atque Reges, fidelissima atque subjectissima servitia & subsidia Civitatum perpendentes, eaque Imperio Rom. eorumque Successoribus, ad conservationem Imperatoriæ Majestatis, proficua ac condigna judicantes, ut Civitates, veluti Principes omnium Privilegiorum, atque Regiminis, participes redderent. Quod postmodo Principibus ac Statibus in Comitiis Imperii universalibus propositum, eorumque consensu confirmatum est. Ex Alberti Stadens. & Helmbold. *Chron. Slavon. lib. 1. cap. 28.* Christ. Lehman. *in dict. Chron. Spirens. lib. 4. c. 3. fol. 280. & 281.* Cui sublimationi, Comitiorum quoque solennitas, & confirmatio accessit, id quod testatur Imperator *Sigismundus I.* in seiner Reformation, *de Anno 1436. cap. 10.* Darwider die Heylige Reichsstädt gefreyet / und geordnet / darumb stehen sie geschriben Heylig / dann jhnen war empfohlen alles Recht / und Göttliche Seeligkeit. Christ. Lehman. *dict. cap. 3. fol 281.* Ideò, ut sicuti quidam Status Imperii, suas immunitates, per vim acquisiverunt, ita eas Civitates, Imperii gratiâ, & remuneratione Imperatorum, in perpetuum consecutas esse autumat Auct. Consil. *in caus. Fridberg.* Dapp *de Civitat. Germ. lib. cap. 4. num. 19.*

9. Alii verò censent, *Civitates Imperii Saxoniæ, & Rheni*, immedietatem, & autocratiam præ reliquis Civitatibus obtinuisse, idque sub Imperatore *Friderico II*, accidisse; Bello enim in Imperio, ex Ordinum discor-

dia, existente, *Fridericum II, cum Wilhelmo*, Hollandiæ Comite, in Anno 1247. fœdus, contra inobedientes sancientem, ultra *septuaginta* Civitatibus accedentibus, ob auxilia fideliter præstita, tantas immunitates in laboris præmium concessisse attestatur ex Matth. Marschalko, *in Chron. August.* Refutator deß Reichsvogts *Discurs.* §. 1. *fol. m.* 20. Extinctâ tandem, per mortem, innocentissimi *Cunradini*, Ducis Suevorum stirpe, subsequens Imperator *Rudolphus*, Habspurgensis, maximam partem Civitatum Sueviæ, libertate parili, & immedietate, condecoravit. Refutator *dict. Discurs.* §. 2. *fol.* 21.

10. Alii demum hanc immunitatem Civitatum, Imperatori *Friderico Barbarossæ*, ceu augusto largitori, attribuunt, idque authoritate & testimonio Güntheri, in Ligurino; cum in electione Friderici I. ita canit lib. 1.

Ex omni Regione fluunt, ad publica Regni
Westvaltæque urbes, & Norica jura Regentes;
Quique suas urbes, huc direxere, potentes,
ac iterum:
Prælati, Proceres, Missique potentibus Urbes.

Arumæ. *de Comit. cap.* 7. *num.* 148. Ac præcipuè Historici de Suevia attestantur, quod ante tempora *Friderici I.* Imperatoris, cognomento *Barbarossæ*, in tota Suevia, una Imperialis Civitas non fuerit. Felix. Fabr. *in Histor. Suev. lib.* 1. *fol. m.* 102.

11. Plurimæ quoque Civitates Imperii, incrementum & autocratiam, seu superioritatem territorii, ex occasione Interregnorum, vel dissidiorum intestinorum acquisiverunt, eamque proprio Marte facilimè obti-

obtinuerunt, Imperatoribus tum temporis, circa recuperandas ab Imperio avulsas terras, occupatis. Auctor *Consil. Fridberg. punct. 2. num. 4.* Ita *Civitas Ratisponensis* circa Annum 1160. libertatem, & immedietatem suam acquisivit, & à jurisdictione Ducum Bavariæ sese liberavit. Quod testatur sequentibus Wigulejus Hundius: *Hic cùm interfuit Comitiis Ratisponensibus, in quibus Fridericus I. Barbarossa, Henricum Leonem, Ducem Bavariæ, & Saxoniæ, utroque Ducatu privavit, ac Otthoni Wittelspachio Bavariam contulit. Ita à Welphis, ad Palatinos, Wittelspacenses antiquos, & veros hæredes, post annos 231. quasi postliminio,* rediit. *Reginoburgum, urbs eâ tempestate potentissima, hactenus domicilium Regum, & Ducum Bavariæ, occasione arreptâ, ob toties mutatos Principes, excusso jugo Principum Bavariæ, consensu Imperatoris Friderici, Sacro Rom. Imperio, sicuti & reliquæ imperiales Civitates, sese immediatè subjecit, exceptis tamen vectigalibus, portoriis, juribusque quibusdam aliis, Ducibus Bavariæ, ac Episcopis, ibi reservatis, quæ partim adhuc obtinent, partim Civitati ex parte cessere.* Aventin. *in Chron. Duc. Bavar. libr. 6. & lib. 7.* Wigul. Hund. *in Metropol. Salisburg. Rubr. de Episcop. Ratispon. fol. m. 67.* Ac, cum eodem seculo, quælibet Civitas sibi vigilasset, ad tollendas confusiones futuras, *Fridericus II.* in Comitiis Herbipolensibus, Anno 1222. cujuslibet jura confirmavit. Peucer. *in Chron. lib. 5. Et hoc ex eo dict. Consult. Fridberg. punct. 2. num. 9.* Dapp *de Civitat. Imper. cap. 5. num. 10.*

CAPUT XIII.

De Origine Civitatum Imperialium, earumq; superioritate. Quæ quandoque ab Imperatoribus Episcopis ad tempus commissæ, quandoque ademptæ fuerunt.

SUMMARIA.

1. *Quo tempore una vel altera Civitas Imperii autocratiam obtinuerit, certò dici vix potest.*
2. *Imperium quoque R. Germ. quando in Electivum fuerit commutatum, haud satis constat.*
3. *Multæ Civitates Rhenanæ, plena libertate gaudentes, ab Impp. Episcopis traditæ & suppositæ fuerunt. Quod exemplis firmatur.*
4. *Insolentiâ Episcoporum, Imperatores plurimas Civitates in pristinam libertatem vindicarunt.*
5. *Origo libertatis Imperialium Civitatum, iisdem Authoribus adscribenda, quibus & à quibus, aliæ dignitates hereditariæ factæ sunt.*
6. *Civitates Imperii liberè habent vivendi facultatem.*

1. CÆterum, quamvis diversæ hæ, Civitatum Imperii, originationes, in hoc vel illo subjecto aliquatenus & in genere, veræ esse possent; Attamen, quo tempore, & à quo Imperatore, una, vel altera Civitas Imperii, immunitatem omnimodam, & autocratiam obtinuerit, *Nominatim* dici vix potest. Immunitas enim, & superioritas territorialis, latenter incrementum sumpsit, ut terminus, à quo inceperit, ferè ignoretur. Et ipsa, *juxta Senecam*, crevisse apparuit, non crescere. Quæ enim paulatim irrepere solent, vix

vix unquam percipiuntur, nec, nisi conversione secutâ, sentiuntur, ut scribit Bodin. *de Republ. lib. 2. c. 6.* Imperiorumque mutationes, non uno momento, sed sensim, & sine animadversione quasi, irrepunt. Auct. Consil. Fridberg *part. 1. punct. 2. num. 6.* Christ. Besold. *de Republ. curanda & cap. 1. & per tot.* Sicuti alia, vel sexcenta, in Imperio Romano Germanico conspiciuntur, quorum origo in dubio consistit, aut planè ignoratur; utpote Historici certant, & adhuc in contradictione varia existit de initio septem Electorum; De quo inprimis Dn. Limnæ. *lib. 3. jur. publ. cap. 1. mem. 7. & seqq.* Dn. Conring. *in Discurs. de Elect. Imp.* Dithman. *in præfat. jur. Episcop.* Gevoldus. *de Septemvirat.* De ortu legis Regiæ, seu Capitulationis Cæsareæ, in quam Imperatores noviter electi jurant, Bened. Capzov. *de leg. Reg. German. in Proœm.*

2. Imperium item Romano Germanicum, quando in Electivum fuerit commutatum, haud certè originem pernoscere possumus. Cum hæc & plura alia, gressu latente, & temporis tractu, recepta fuisse dicendum sit. Ita pariter Imperium quoque, & territorialis, seu Regalis Jurisdictio, Civitatibus imperialibus, indies magis magisque accrevit. Prout hoc ex praxi quotidiana constat, & tradunt Besold. *d. Civitat. Imper. num. 2. in oper. polit. fol. 119.* Hainz. *concl. 34. lit. C.* Daniel Haider *in Disc* von Reichsvögten. *lit. Vuu. fol. 96.* Adam Dapp *d. Civitat. Imp. cap. 4. num. 2.* Reinking. *lib. 2. class. 4. cap. 24.* Philipp. Knipschilt *de jur. Civitat. Imper. lib. 1. cap. 5. num. 22.* Ac hanc sententiam ante hosce jam dudum amplexus est Auctor Consil. Fridberg. *part. 1. punct. 2. n. 1. & seqq.* Cùm etiam aliàs tralatitium,

sit,

ſit, quòd in rebus antiquis, & ab hominum memoria remotis, error, aut ignorantia facilis evadat, & humanæ naturæ quaſi propria. *per l. 2. §. 14. C. d. veter. jur. enucl.* Ioan. Gryphiand. *de Weichbild. in proœm. num. 69. & ſeqq.* Ita quoque Daniel Haider Antiquitatum Germanar. peritiſſimus, & Civitatis Lindavienſis Syndicus emeritus, de origine ejusdem Civitatis ſequentia fatetur. Lindaw *hoc commune habet cum multis Civitatibus, & aliis rebus innumeris, ut ortum ſuum neſciat; orta tamen ſit & manſerit; Neque verò translatio ejus, & ædificatio, res fuit unius, aut alterius dieculæ, paulatim, & tractu temporis, proceſſit.* Haid. *in Actis Lindav.* der vier Dörffer/ oder Köllnhöff. *f. 86. & 87.*

3. Inſuper hanc originem libertatis, & ſuperioritatis territorialis Civitatum Imperii, in obſcuro latere, vel exinde patet, quòd ante, & ſub Otthonibus Imperatoribus, plurimæ Civitates Rhenanæ, in plena quidem libertate exiſtebant; Harum tamen immunitate, eisdem ab Imperatoribus, pro lubitu ademptâ, ipſæ Civitates cum Regimine *Epiſcopis* traditæ, & ſuppoſitæ fuerunt, ac jus, quod Imperatores in Civitatibus Imperialibus habebant, Epiſcopis credebant. Willebald. Pirchemair *Maxim. I. Conſiliarius in Epiſtola ad Joan. Bapt. Egnat. de Cenſur. Rerumpubl. Germ. fol. 201.* Chriſt. Beſold. *de Civitat. Imper. num. 3. in oper. Polit. Tit. de Monarch. Author. refut.* von Reichsvogteyen. *fol. 2. & 5.* Ita Ottho III. Imperator, æternæ ſalutis conſequendæ gratia, Spirenſis Civitatis jurisdictionem autocraticam ſuſtulit, eandemque Epiſcopo Ruperto conceſſit, uti ex copia Privilegii recenſet Lehman *in Chron. Spirenſ. lib. 4. c. 3. fol. 274.* quem ſequitur quoque Adam Dapp *de jur. Civit. Imper. cap. 4. num. 3. & 4.* Idem quoque de Civitate

vitate Imperii, *Wormatiensi, & Coloniensi*, antea libertate gaudentibus, ab Otthonibus V. Episcopis traditis, testatur authoritate Ditmari. *lib. 5. Chron.* Witichindi *lib. 1. histor. fol. 11.* latè Lehman *in dict. cap. 3. fol. 273. & seqq. per tot.* Idque latiùs & explicatiùs, per varia exempla deducit Daniel Haider *in Discurs.* von Reichsvögten. *lit. Mmm. fol. 83. ejusque refutat. fol. 2. 5. & seq.*

4. Cùm autem successu temporis, Episcoporum fastus & superbia adversus Imperatores, crescere cepisset, adeò ut in Civitatibus, Imperatorum liberalitate acceptis, Episcopi mirâ audaciâ & insolentiâ, ibidem conventus Imperii celebrare denegassent. Lehman *dict. lib. 4. cap. 3.* Consuetum enim erat (Curias Regis celebrare, ac conventus Imperii agere in Civitatibus Imperialibus, vid. Goldast. *in Constit. Imper. German. Tit.* Land: und Lehen-Recht. *cap. 38. edit. Hanov.* Adam Dapp *d. tr. c. 4. num. 5.*) Aliaque satis insolenter in Regimine politico admisissent; De quibus ita Willebaldus Pirchemajer. scribit: *Præcipuè verò illas (Civitates) afflixit Episcoporum insolentia & avaritia, non secus ac flamma quædam, cuncta hauriens.* Pirchemajer *dictâ Epistolâ ad Egnatium Venetum in oper. fol. 201.* Quem allegat quoque Limnæ. *dict. lib. 7. cap. 1. n. 39.* Imperatores Henricus IV. & V. hancce, cum jactura Imperii, profusam & quasi intolerabilem concessionem animadvertentes, Episcopis alas aliquanto præcidere aggressi sunt, ac plurimas Civitates Imperii, in pristinum *Otthonum* statum & libertatem vindicarunt; insuper Civitatum reditibus, pensionibus, aliisque Regalibus Imperio rursum dicatis, Carol. Sigon. *de Regn. Italiæ. sub Hen. IV.* Petr. Diacon. *lib. 4. histor. c. 42.* Baron. *in histor. Eccles. Anno 1092. & 1111.* Philipp. Knipschlit *de Ci-*

vitat. Imper. lib. 1. c. 5. n. 19. & 20. Author refut. *de Præfect. Urbicis fol. 6.* Vide quoque hujus causæ initas transactiones & conventiones, inter Imperatorem *Henricum V.* & Pontificem *Paschalem II.* ap. Melch. Goldast. *in Constit. Imper. latin. tom. 1. fol. 252. & seqq.* Dann es damalen die Bischöffe/ in Bischöfflichen Städten grossen Gewalt gehabt haben/ der jhnen hernach geschmälert worden. h. e. Episcopi enim tum temporis magnam in Civitatibus episcopalibus habuêre potestatem, quæ postmodo ipsis valde diminuta fuit. uti scribit Münster. *in Cosmograph. lib. 3. cap. 160.* Adam Dapp *de Civitat. Imper. cap. 4. num. 7.*

5. Verum enim verò, originatio immunitatis & libertatis Imperialium Civitatum, iisdem Authoribus, eisdemque occasionibus adscribenda esse videtur, quibus & à quibus Ducatus, Marchionatus, similesve dignitates successoriæ factæ sunt, & ad horum imitationem, jurisdictiones territorio annecti, Imperiique autocratici, der Landsfürstl. Obrigkeit/ fundamenta poni cœperunt. Besold. *d. Civit. Imper. num. 2. in oper. polit. f. 119.* Auct. Consil. Fridberg. *part. 1. punct. 2. in pr.* Adam Dapp *de jur. Civit. Imper. cap. 4. num 2.* Daniel Haider *in Discurs.* von Reichsvögten. *lit. Vuu. f. 95.* Nam illæ munificentiæ & liberalitatis causæ, supra pro Principibus aliisve Statibus adductæ non minus in Civitatibus Imperialibus, quàm in reliquis pinguioribus Statibus, aliquatenus, locum habere videntur, juxta exemplum *Henrici IV.* supra adductum. Præsertim autem hæc ratio, quod crediderint Imperatores, Magistratus illos immediatos, eò attentiùs militaturos, & diligentiam in piè gubernando majorem habituros, si sua etiam rura & jura potiùs, quam aliena defenderent; juxta Lamprid.

prid. *in Alexandr. Severo*, quem omnes pene ſequuntur & allegant; vide Franciſc. Conan. *Comment. lib. 2. cap. 9.* Rittershuſ. *de jur. feud. lib. 1. cap. 12. num. 1. fol. 153.* Arniſæ. *de jur. Majeſtat. lib. 2. cap. 4. num. 15. fol. 322.*) Civitates Imperiales æquè ac alios Magnates & Dynaſtas tangit Hainz. *de Civitat. Imper. Concluſ. 4. ſub lit. B.* Daniel Haider *in Diſcurſ.* von Reichsvögten. *lit. Vun. fol. 96.* quod latiùs pateſcit, ex jis, quæ tradidit Lehm. *in Chron. Spirenſ. lib. 4. cap. 3.*

6. Datum enim eſt quoque Civitatibus Imperii liberè vivendi facultas, ut ita beneficiis magis quam trophæis, ad bonum Regimen, in ſuis membris invitarentur: Quâ ratione non ſecus, ac ad capitis arbitriũ, membra reliqua, in univerſalem, totius corporis Imperii, feliciſſimam harmoniam reducuntur. Hainz. *dict. diſſert. de Civitat. Imper. Concluſ. 34. lit. C. in diſput. Argent.* Daniel Haider *dict. Diſcurſ. fol. 96.* Quod Imperator *Ferdinandus II.* in einem mandat de Anno 1631. ſub dato 14. Maji, ad Civitates Imperii probè conſideravit, cùm ita ſcripſit: Die Reichsſtädt ſeynd der Römiſchen Keyſ. May. und deß H. Rom. Reichsſtädt und Veſtungen/ auch derſelben patrimonium, und haben wegen erzeigter Trew/ und Beſtändigkeit jhre exemption und Freyheit/ auch theils Regalien, und Herꝛligkeiten/ von den Römiſchen Keyſern erhalten. h. e. Civitates Imperii, ſacræ Cæſareæ Majeſtatis, Imperiique Romani munimina ſunt ejusque Patrimonium, ac ob præſtitam fidelitatem & conſtantiam exemptionem ſuam ac immunitatem, partim etiam Regalia, atque jurisdictiones ab Impp Rom. impetraverunt. Quod refert Beſold. *in Theſaur. Pract. lit. R. verb.* Reichsſtädt. *37. fol. 776.*

CAPUT XIX.

De variis modis, & mediis, quibus una vel altera Civitas, quædam jura superioritatis, ab hoc vel illo Imperatore, obtinuerit. Quod exemplis illustratur.

SUMMARIA.

1. *Civitates Imperii diverso modo ad Imperium pervenerunt.*
2. 3. *Quod ex subjectis exemplis apparet.*
4. *Quædam Civitates ab Ipsis Principibus Imperii, Imperatori & Imperio cessæ fuerunt.*
5. *Aliæ libertatem suam & immunitatem, precio numario ab Imperatoribus impetrarunt.*
6. *Exemplo Civitatis Lindaviensis.*
7. *Nonnullæ spontaneo motu, Imperatori & Imperio sese submiserunt.*

1. QUamvis autem Civitates Imperii suam libertatem ab Imperatore, ceu fonte & origine omnium dignatum & immunitatum acquisierint, hæc tamen, vel illa Imperii Civitas, in individuo, diverso modo ad Imperium accessit, & una Civitas præ alia, variam fortunam experta est. Plurimæ enim Civitates, *ex mera gratia Imperatoria* suam libertatem, immunitates, & privilegia acceperunt. Quæ proinde dictæ liberæ Civitates, non Imperiales Civitates, licet sub Imperio remanserint. utpote de Civitate *S. Gallen* ita scribit Stumpff. *rer. Helvet. lib. 5. cap. 8. fol. 321.* Daß selbe von dem Keyser Friderich dem II. mit jhrer Mannschafft/ zu steter und beständiger Verwantnus deß H. Reichs Teutscher Nation/ auff die erlegte jährliche Reichssteür empfangen und

und auffgenommen / auch weiter befreyet worden seye. Sie bey dem Reich zuhalten und zu beschirmen. h. e. Quod illa cum omnibus suis, ab Imp. Friderico II. in perpetuam atque firmam Imperii R. G. amicitiam, annuis Imperio præstitis collectis, recepta atque libera facta fuerit; Ut apud Imperium conservaretur atque defenderetur. Daniel Haider *in Act. Lindav. lit. Www. fol. 630.* Wurstisius *in Chron. Basil. lib. 2. cap. 11.* Limnæ. *in jur. publ. lib. 7. cap. 1. num. 38.* Refutat. deß Reichsvogts *Disc. §. 2. f. 21.* Ita imperator *Fridericus I. Barbarossa*, mortuo Adelgoso de Suabegg, sine hærede, qui fuit Advocatus Augustæ Civitatis, ipsamque Advocativam, tanquam propriam, possidebat, omnia sua bona vindicavit, & Augustam Civitatem Imperio addidit, teste Fel. Fabri. *in hist. Sueviæ. lib. 1. fol. 102.* Quod hisce verbis refert *Dn. Philipp. Knipschilt.* Anno 1162. ist Augspurg von Keyser Friderich dem Ersten zu einer Reich- und Freystadt gemacht worden; hat auch Recht und Gerechtigkeit erlanget. i. e. Anno 1162. Augusta Vindelicorum ab Imp. Friderico I. Libera Imperii Civitas fuit facta; Jura quoque & Privilegia consecuta est. Knipschilt *in tract. de Civitat. Imper. lib. 3. cap. 3. num. 46.*

2. Hoc tamen de plenaria acquisitione omnium jurium, quæ Statui Imperii competere possunt, minimè accipiendum. Siquidem plenariam hanc immediatam libertatem, tandem Anno 1268. *à Cunrado, Sueviæ Duce*, certâ pecuniæ summâ interveniente, obtinuerunt. Quod sequentibus formalibus refert ex Gassero, Werlichius: Bey disem Hertzogen Cunraden / (i. e. ultimo Sueviæ Duce) in deme er umb und umb betrangt / und Gelt bedürfftig gewesen / hat unfäul auch hierige (Augspur-

 gische)

gische) Burgerschafft nicht allein sich/ sondern auch was gemeine Stadt betrifft/ in vielen Sachen/ gleich wol nit umb ein geringe Summa Gelts befreyet/ und bey solcher Gelegenheit/ von der Oberherren/ und Schutzherren Gewalt gantz und gar abgekaufft: Daß sie hinfüro jhnen selbsten aus jhren Geschlechtern/ daran sich wegen einigen Hertzogen/ nach Landvogts Befelch solte hindern/ einen eignen Rath erwehlen möchten/ und Stadtpfleger/ an welchen das gantze Regiment solte gelegen seyn/ zu machen/ gut Macht haben. Doch das Malefiz und Halßwesen außgenommen. h. e. Tempore Cunradi (i. e. ultimi Sueviæ Ducis) cum Is ubique affligeretur, pecuniaque indigeret, cives nostri (*Augustani*) non solum se, verum etiam ipsam Civitatem, non tamen sine magna argenti summa, multis in rebus, liberam fecerunt, seque hac occasione à Superiorum & Advocatorum potestate in totum exemerunt: ita ut in posterum, citra Principis vel Præsidis Provincialis mandatum, è suis familiis Senatum eligere possent, jusque creandi Prætores, quibus tota Respubl. gubernanda crederetur, haberent; exceptis tamen causis criminalibus. Gasser. & Werlich. *in Chron. Augustan. part. 2. cap. 5. fol. m. 84.* Daniel Haider *in Apolog. cap. 2. fol. 161.* Pari modo, ex mera Imperatoris Friderici I. liberalitate, *Civitas Ratispona*, olim Norici Ducatus metropolis, ac Ducum Bavariæ sedes, libertatem & immedietatem suam secundum Otthon. Frising. *lib. 2. histor. c. 28. fol. m. 256. Anno 1159.* obtinuit. Daß nach deme Heinrich der Löw/ von dem Keyser Friderich I. und den Ständē deß Reichs/ deß Hertzogthumbs Bayrn/ und Sachsen ptopter feloniam entsetzet/ und Otthon von Witterspach seinem gewesten Fenderich/ das Hertzogthumb/ wegen seiner trewgeleister Dienst in Italia, geschencket/ ist die Stadt

Stadt Regenspurg von dem Hertzogthumb befreyet / und dem Reich zugeeignet worden. h. e. Cum enim Henricus Leo, à Friderico I. Proceribusque Imperii, Ducatu Bavariæ ac Saxoniæ privaretur, atque in Otthonem de Wittersbach, ejus olim in Italia signiferum, ob præstita servitia collocasset, Civitas Ratispona à Ducatu liberata, Imperioque adjecta fuit. Christ. Lehman. *in Chron. Spirens. lib. 4. cap. 4.* Knipschilt. *de Civit. Imper. lib. 3. c. 43. num. 5.* Brunner. *in annal. Bavar. lib. 13. fol. m. 523.* quod paulò aliter recenset Wigule. Hund. *in Metropol. Salisb. Tit. de Episcop. Ratispon. fol. m. 67.*

3. Eodem jure, modo & tempore, *Civitas Lubecensis*, à Principis Henrici Leonis, Saxoniæ Ducis, exempta potestate, & à Friderico I. Imperatore Barbarossa, liberali animo, Imperio Germ. Romano addita fuit; Quod refert, & processum contra Henricum Leonem, recenset Gasser. & Werlich. *in annal. Augustan. part. 2. fol. 67.* Simili modo, de *Nordlinga* Civitate legimus, quod ea Anno 850. administrationi Episcopatus Ratisponensis addita, post Imperatoris *Friderici II.* (utpote maximo Civitatum Imperii fautori) Anno 1239. ampliationem, & munitionem, ab hujus Filio, Cunrado Imperatore, Episcopali administratione, singulari permutatione, & translatione ereptâ, anno 1251. Imperio Romano Germanico, animo liberali, planè imperiali, cum omni immedietate, addita & addicta fuit. teste Crus. *in annal. Suev. part. 3. lib. 1. cap. 9.* Wigul. Hund. *in Metropol. Salisburg. sub Rubr. S. Haimer. & Rubr.* ober Münster. *fol. 591.* Quod latiùs tradit Daniel Haider *in Apolog.* der Reichsvögt. *cap. 2. fol. m. 150.*

4. Quædam II. *Civitates municipales*, Landsstädt / ab ipsis

ipsis Principibus Imperii, Imperatori & Imperio, liberali animo cessæ, & traditæ fuerunt; Exemplo sit, *Civitas Berna*, in Helvetia, quæ à *Berchtoldo, Duce* Zeringensio, condita, & Imperio Anno 1191. donata fuit. Petr. Etterlin. *in Chron. Helvet. f. 34.* Idque à prædicto Principe, in odium & opprobrium Nobilium, factum fuisse, Historici tradunt. Cùm illi, ex implacabili odio, per internecionem 2. filiorum, totam ejusdem stirpem funditus extirpassent. De quo facto latè Naucl. *in Chron. vol. 2. Generat. 38. in fin.* Münster. *in Cosmograph. lib. 3. cap. 397.* Angel. Werdenhag. *de Reb. Hanseat. part. 2. in Epilog. fol. 168.* De Civitate *Offenburgo, Gengenbacho, & Zellensi*, varia tradit *Bernhardus Herzog*, quod etiam hæ Civitates ab Episcopo Argentoratensi, singulari transactione, Imperio Romano Germanico traditæ fuerint. hisce formalib. Bischoff Wilhelm zu Straßburg / übergab Keysern Ruprechten von Bayern / Offenburg / Gengenbach halb / Zell / und Ortenburg gar / (welches seine Vorfahrer mit grossem Gelt an das Bisthumb gelöst hatten) vergebens ohne Gelt daß er jhme wider die Stadt Straßburg helffen solte. Als seynd Offenburg / Gengenbach / und Zell Reichsstädte worden. h. e. Wilhelmus, Episcopus Argentinensis, Imperatori Ruperto, Offenburgum, pro parte Bengenbachium, Zellam & Orttenburgum totum (à Prædecessoribus ejus magno empta Episcopatuique adjecta) gratis, sine pecunia tradidit, ut ipsi contra Civitatem Angentinam assisteret. Hocque modo Offenburgum, Gengenbachium & Zella Civitates imperiales factæ sunt. Herzog. *in Chron. Alsat. lib. 4. sub Episcop. Wilhelmo. 75. fol. 107.* Eodem modo, & spontaneâ deditione Comitis Imperii, à Pfullendorff. Civitas hæcce Imperio Rom. accessit; quod sequentibus verbis Historici

ſtorici referunt: Grav Rudolph / von Pfullendorff / (der nur ein einige Tochter hatte/) hat dem Keyſer Friderich dem Erſten / die Gravſchafft Pfullendorff / und die Kaſtenvogtey / deß Biſthumbs zu Chur / wie ſie vor jhme / Grav Rudolph / von Bregentz gehabt / ſampt allen den Reichs-Lehen übergeben / und ſtarbe hernach Anno 1180. Seine Tochter Ihta, hatte Graven Adelbert zu Habſpurg / deme der Keyſer ſonſten Ergetzligkeit gabe. h. e. Comes Rudolphus à Pfullendorff, (qui unicam tantum habebat filiam) Imperatori Friderico I. Comitatum Pfullendorffenſem, ac Advocatiam Epiſcopatus Curienſis, ſicut ante illum Rudolphus Comes Bregantinus poſſedit, cum omnibus Imperii Feudis tradidit, poſtea anno 1180. ex hac vita decedens; Ejus filia, Ihta, Adelberto Comiti Habsburgenſi nupſit, cui Imperator alio ſatisfecit modo. Joan. Guler *in Rhetia lib. 9. fol. 33. ex Bruſchio* Zeiler. *in Deſcript. Sueviæ. verb. Pfullendorff.* Dn. Knipſchilt. *d. tr. lib. 3. c. 41. n. 1.*

5. Quædam Civitates Imperii libertatem, & immunitatem ſuam, *Pretio nummario*, ab Imperatoribus impetrarunt, ac immedietatis poſſeſſionem firmarunt; Quod exemplis, ab Imperatore Sigismundo geſtis, teſtatur Gerard. *de Rhoo in Annal. Auſtriac. lib. 4. fol. 154. edit. latin.* Ac de Sueviæ Civitate, *Isnenſi*, conſtat, daß die Burger zu Yſin / als ſie ſich von den Erbtrugſeſſen zu Waltburg / als Innhaber der Herꝛſchafft Trauchburg / umb acht tauſend Pfund ledig gemacht / und an das Reich ergeben: Seynd von Keyſer Carl dem 4. dergeſtalt / zu einer Reichsſtadt auffgenommen / und erhaben worden / daß Sie Keyſ. May. und dero Nachkommen am Reich jährlich 100. Heller / auff S. Martins Tag / richten / gelten / und bezahlen ſollen. i. e. Quod Cives Isnenſes, cum à Dapiferis hereditariis,

ditariis, in Waltburg, utpote Possessoribus Baroniæ Trauchburgensis, pro 8000. se liberassent, atque ad Imperium pervenissent: ea lege ab Imp. Carolo IV. in Imperii Civitatem allecti atque elati fuerunt, ut Imperatori ejusque Successoribus in Imperio quotannis centum denariorum in festo Martini exolvere adstricti essent. Quod vigore diplomatis de Anno 1365. tradit Daniel Haider *in Act. Lindaviens. lit. Www. fol. 631.* Et latiùs Dn. Knipschilt *de Civitat. Imp. lib. 3. cap. 26. n. 6.* De Amplissima Rom. Imperii, & Suevici circuli inclyta Civitate, *Ulma*, legimus, quod aliquando Villa Regia fuerit, Monasterio *Richenoensi*, in lacu Bodanico sito, à Carolo M. pro animæ suæ, & parentum suorum remedio tradita; referente Joanne Nauclero, aliàs Fergenhanß nominato *in Chron. Germ. vol. 2. generat. 27. f. 637.* & Crusio, *in Suev. annal. part. 2. lib. 1. cap. 7.* Ast *sub Imperatore Ludovico* Bavaro, à Monachorum jurisdictione, pecuniâ sese redemit; à quo, & jus eligendi Senatum, qui Urbem regeret, impetravit. Quod jus à Carolo IV. (eam aliquando irrito conatu obsidente, de quo Hortleder *de Caus. belli. Germanic. tom. 1. lib. 3. cap. 1. fol. m. 617.*) confirmatum fuit. Dan. Haider *in Actis Lindav. fol. 238. post princip. ac fol. 920. post princip.* Quod hisce formalibus refert Fr. Felix Fabri Monachus Ulmensis: Sic ergo Ulmenses longo tempore sub jugo Monachorum & Regimine eorum degebant, eosque tanquam Dominos suos recognoscebant, & ministri eorum voluntarii erant, quandiù Monachi ministri Deo devoti manserunt. Tandem autem religione tepescente, & seculari pompa in Monachis crescente, Deo permittente tepuit in Ulmensibus amor, & affectus & obedientia ad Monachos illos: Videbant enim quod de bonis eorum

rum nutriebatur superbia cum multorum scandalo. Hæc ille Faber *in Chron. Suev. lib. 2. c. 2. fol. m. 216.* Attamen successu temporis, nondum aequiescentib. Monachis, Imperator *Fridericus III.* erogata à Civitate ulteriori pecuniâ in Concilio Constantiensi, & Basileensi, eandem omnimoda securitate, & libertate, contra quoscunque contranitentes, singulari Privilegio præmunivit. Cruſ. *in annal. Suev. part. 3. lib. 4. cap. 15. Amicus quond. meus D.* Joan. Adam Dapp *de Civitat. Imp. part. 1. c. 5. n. 14.* Martin. Zeiler. *in Chron. Suevia. in verbo* Ulm. Dn. Philipp. Knipschilt *tr. d. Civit. Imper. lib. 3. c. 54. n. 10. & seqq.*

6. Ad exemplum aliarum Civitatum Germaniæ *Civitas quoque Lindaviensis*, certâ pecuniæ summâ, libertatem, & immedietatem, Imperiique Rom. jurisdictionem acquisivit. Hæc enim Civitas antiquitus Villa, Alschach/ & ex ea nata Lindavia, primùm *Comitibus Brigantinis*, den Graven von Bregentz/ paruit: ast, successu temporis, ab iisdem, & quidem ab *Hugone*, Comite Briganti-no, libertatem emit, *quadragentus duabus marcis* auri, & argenti, ac sese sub immediata Imperii Rom. jurisdictione contulit. Quod hiice verbis Thomas Seyrer, Münsterus & alii referunt. Die Bürger desselben/ (id est Lindaw) Orts/ haben sich/ aus Raht eines unter jhnen/ mit Namen Schönsteins/ von jhrem Halßherrn Haugens/ Graven zu Bregenz/ zur Zeit Keyser Heinrichs/ deß dritten/ umb 42. Marck halb Gold/ und halb Silbers/ (aus welchem Gelt/ als zwischen gemeldtem Graven/ und denen von Embs/ so dann dem Hertzogen von Schwaben/ (secundum Stumpff *in Chron. Helvet. lib. 4. cap. 48.* Supplement. Otthon. Frising.) Uneinigkeit entstunde/ das Schloß Bodman/ von erst/ unden am See erbawen/ und ernewert seyn

felte) abgelöst/ und loß gekaufft / darauff ihr eygen Wesen angestellt/und zugleich sich an das Röm. Reich ergeben haben. h. e. Cives illius loci (sc. Lindaviæ) ex consilio cujusdam concivis, nomine Schaustein, à Domino suo Hugone, Comite Brigantino, libertatem, tempore Henrici III. quadringentis duabus marcis, auri & argenti (ex qua pecunia cum inter dictum Comitem, illosque de Embs, ut & inter Ducem Sueviæ (secundum Stumpffium *in Chron. Helvet. lib. 4. c. 48.* supplem. Otthonis Frisingensis) diffidium oreretur, primum Castrum Bodnam infra lacum extructum atq; renovatum creditur, emerunt, constituta propria Republ. semetipsis Imp. Rom. addictis. Münster. *in Cosmograph. lib. 3. c. 213.* Besold. *in Thesaur. Pract. verb.* Lindaw/ facultas Juridica apud Besold. *in consil. 180. n. 165.* quod latiùs deducit Daniel Haider *in Act. Lindav. fol. 57. & fol. 613.* Dn. Knipschilt *d. Civitat. Imp. lib. 3. cap. 31. num. 14.*

7. Aliæ Civitates, *IV. Spontaneo motu*, salvâ tamen, quâ ex tunc gaudebant, libertate, & privilegiis, Imperatori, & Imperio, sese submiserunt; Quemadmodum de nonnullis Galliæ, & Austrasiæ, Civitatibus, veluti, de *Arelate*, *Geneva*, *Vesontio*, *Tullio*, *Tornaco*, aliisve legimus apud Beat. Rhenan. *Rer. German. lib. 2. Tit. d. Germ. Regn. fol. 129.* Ita de *Civitate Kaufbeira* legimus, quod ea sese, proprio Marte, à jugo *Baronis de Villa*, Freyherrn vom Hoff/ Domini hæreditarii liberaverit, & Imperatori, & Imperio, sese subjecerit. Quæ vindiciarum redemptio contigit, Imperante Cunrado II. eique causam, & occasionem dedit, Baronis Otthonis de Villa adulterium, cum uxore civis cujusdam commissum, quem maritus interveniens, unà cum uxore adultera, noctu inter-

interfecit, quo homicidio *Ottho*, tanquam postremus, una cum familiâ, extinctus fuit. Eaque occasione Civitas hæcce sese Imperio subdidit, variaque immedietatis Privilegia, ab Imperatoribus subsecutis, obtinuit. Zeiler *in descript. Sueviæ fol. 304.* Dn. Knipschilt *de Civitat. Imp. lib. 3. cap. 26. num. 3.* Quamvis alii, hanc libertatem certâ pecuniæ summâ, nempe *quinquagentis* mille florenis à Civib. Kaufbeurensibus acquisitam fuisse, tradant. Lehman. *Chron. Spirens. lib. 4. cap. 4.* Ex Reusnero Joan. Adam Dapp *de Civitat. Imper. cap. 5. n. 14.* Vide quoque Limnæ. *in jur. publ. lib. 7. cap. 1. n. 39.* Just. Schüz. *in jur. publ. disput. 8. thes. 21. lit. C.*

CAPUT XX.

Quod acquisita hac Civitatum immedietate, Imperatores, iisdem non mox omnia majora Regalia attribuerint. Ubi de reservatione Collectarum, Telonii, Moneta, Judaeorum, Maleficorum jure, & ordinatione Praefectorum Urbicorum.

SUMMARIA.

1. *Civitates non statim autocratica jura, sive Regalia majora acceperunt.*
2. *Quod subjecta exempla declarant.*
3. *Moneta cudendæ potestas Imperatori reservata erat.*
4. *Potestas Judæos recipiendi Imperatoris proprium erat.*
5. *Pœnas in Facinorosos, Impp. in Civitatibus Imperii sibi ipsis reservarunt.*
6. *Ratio hujus reservationis.*

1. QUamvis Civitates Imperii hisce ferè modis libertatem, & immedietatem, ab Imperatoribus obtinuerint; Non tamen simul, *Autocratica quoque*

jura, seu superioritatem territorialem, aliave Regalia quoque, Als der Lands-Herrligkeit oder Lands-Obrigkeit/ Anhangende Recht/ und Gerechtigkeit zugleich/ acquisiverunt, sed hanc immedietatem, tantum quoad Regimen civicum, minorumve jurium, der burgerlichen Sachen/ impetratam, & concessam esse censeo. Exceptis iis, quæ hæc, vel illa Civitas, per speciale Privilegium impetravit. Vide Stumpff *Rer. Helvet. lib. 6. c. 14. fol. 425. & seqq. & lib. 7. cap. 2. fol. 466.* Münster. *in Cosmograph. lib. 3. cap. 68.* Eleganter & latè de hac re Daniel Haider *in Discurs.* von Reichsvögten. *lit. Hhh. & Iii.* Majora enim Regalia & jura Imperatores sibi ipsis in Civitatibus Imperii, eorumque territorio, als deß Reichs Cammer-Güter/ reservarunt, ac longo tempore quiete, usu & exercitio gavisi sunt; Talia jura præcipua erant, *Collecta Imperiales*, quas *Steuras*, seu *Stiras* vocabant, die Reichssteür; quod exemplo Civitatis Imperii, *Sancti Galli*, *& Isnensis*, supra allato, palàm fit; Vide etiam Vadian. *d. Abbat. St. Galli. fol. 210.* Haider *dict. Discurs. lit. Fff. fol. 73.* Aliave exempla, veluti Civitatis *Lindaviensis*, *Fridbergensis*, *Augustæ Vindelicorum*, adducit Daniel Haider *in Act. Lindav. lit. Www. fol. 631.*

2. Ita quoque *Carolus IV.* Imperator, in Privilegio quodam, Anno 1361. concesso, fatetur, quod *Campidonensis* Civitas, cum *Advocatia*, & *Stira*, ad Romanum Imperium pertineat. Haider *dict. lit. Fff.* Pariter Civitas *Abbatis Cellensis*, vulgo Abbenzell cum suo districtu, immediatè Imperio subjecta, annuatim Imperatori Romano, als ein Reichssteür/ 125. Marck Silbers/ (so 375. fl. betroffen) solvebant, ex Stumpff. *rer. Helvet. lib. 5. c. 6.* Et Joach. von Watt. *d. Abbat. St. Gall. ms. fol. 146. & 211.*

Haider

Haider *dict. Discurs. lit. Ss. fol. 67.* Item vectigalia, seu Telonia, die Zöll / in præcipuis Germaniæ fluminibus, præsertim Imperatoris *Friderici I*, tempore, Cæsarea Telonia fuisse, *Francofordiæ*, *Poppardiæ*, *Hammerstainii*, *Tramoniæ*, *Doertmundæ*, *Goslariæ*, *Numagiæ*, *Duisburgiæ*, ut & in aliis locis, ad Imperium spectantibus, apparet ex Privilegiis, *Wormatiensi* Civitati, *Anno 1180. concessis*, apud Lehman *in Chron. Spirens. lib. 4. c. 22. fol. 356.* Ac de Civitatibus *Udenheim*, & *Oppenheim*, idem testatur Lehman *dict. cap. 22. Ac cap. 56. lib. 5. fol. 595.*

3. Monetæ quoq; cudendæ potestas, atque exinde proveniens utilitas, Imperatoribus reservata fuit. Duo enim signa Imperatoria proponit Vopiscus: *Purpuram, & Monetam*, quorum illud, ad ornamentum pertinet, hoc verò continet potestatem. Vopisc. *in Firmo. Arnisæ. d. jur. Majest. lib. 2. c. 7. num. 5.* Quod edocet Privilegium *Episcopatui Spirensi*, à tribus *Otthonibus*, Imperatoribus, in Civitate Spirâ, concessum in verbis: ne aliquis, nisi solus Episcopus, & Advocatus ipsius aliquid de prædiis vel de Moneta, seu de telonio, vel ex ulla re, in fiscum regium inferat. Relatum ab Haider *in d. Discurs. lit. Ggg.*

Inde, in speculo Suevico, legimus, *lib. 1. c. 12.* § Alle Zöll und alle Müntzen / die im Röm. Reich seyn / die seynd eines Röm. Königs / und wer sie haben will / der muß sie haben vom Röm. König. i. e. Omnia Telonia atque Monetæ, quæ in Imp. Rom. Germanico deprehenduntur, ad Regem Romanum spectant, quique ea habere desiderat, à Rege Romanorum consequatur necesse est. Joan. Kizel. *d. jur. monet. Class. 1. th. 6. lit. A.* Sicuti in speculo Saxonico legimus; Regi Romanorum, in quacunque Civitate, quam ipse ingressus est, *monetam* non minus,

minus, quàm *vectigalia* vacare. Sächs. Landr. *lib. 3. art. 60.* Besold. *in Thesaur. Pract. lit. M. verb.* Müntz. *80. f. 649.*

4. *Judæorum quoque tributa*, eorumque recipiendi potestas Imperio adhuc propria erat; Unde Judæi antiquitus homines fiscalini, ceu Ærarii publici spongiæ quasi, Keyserliche Cammerknecht / titulati fuerunt, deren der Keyser selbs / und auff sein Abfahrt aus Teutschland / der Bischoff zu Maintz / als Cantzler gepflogen. h. e. Homines fiscalini dicti fuerunt, quos Imperator ipse, perque ejus discessum ex Germania, Episcopus Moguntinensis, ceu Cancellarius, in protectionem recipiebat. Specul. Suev. *lib. 1. cap. 24. §. 3. fol. 37. post al.* Besold. *in Thesaur. pract. lit. I. verb.* Juden. *38.* ubi Speidel. *in Notat.* Joan. Herman. Stamm. *d. servit. person. lib. 1. tit. 5. cap. 1. num. 9.* Dan. Haider *dict. Discurs. lit. Sss. in pr.* Quandoque Imperatores Judæorum protectionem huic vel illi Comiti Imperii commiserunt; Ita *Fridericus III.* Imperator *Ulrico Comiti de Würtenberg*, Judæos in Provincia seu Diæcesi *Moguntina*, *Treverensi*, *Salisburgensi*, & *Bisuntina* habitantes ad protegendum, & inter ipsos jus dicendum tradidit; Sicuti ac Rescripto Cæsareo singulari constat, in verbis: Wolgebohrner Schwager / und lieber Getrewer. Et paulo post: Befehlen wir und geben dir auch hiermit gantzen vollen Gewalt / von Röm. Keyserlicher Macht / ernstlich und vestiglich gebietend / daß nun hinfüro alle und jede in den obgeschribenen Provenzien wohnende Juden / von uns und deß Reichs wegen / in unsern und dein Schutz / Schirm und Frid empfahest / und nach deinem besten Vermögen / bewahrest. i. e. Mandamus atque concedimus Tibi plenissimam potestatem autoritate Cæsarea: serio & firmiter mandantes, ut inpo-

sterum

sterum omnes & singulos in prædictis provinciis habitantes Judæos, nostra & Imperii causa, in nostram, tuamque protectionem recipias, atque pro viribus tuis defendas. Quod refert Goldast. in Reichssatzungen *tom. 1. fol. m. 286. & 287.* Quod sequenti exemplo contestatur; Cum enim in Anno 1429. tempore *Sigismundi I. Imper.* Civitates Imperii, *Constantia, Lindavia, Ravenspurgum, Uberlinga, Buchornia, ut & Morspurgum*, hodie Episcopo Constantiensi parens, Judæos, in earum territorio & districtu habitantes, propter homicidium, in puero innocenti, proditoriè commissum, amissione vitæ, & bonorum confiscatione, punire vellent; Prædictus Imperator, hasce pœnas & animadversiones, Regiæ Majestati soli competere, rescripsit. Martin. Mager. *d. advocat. armat. c. 8. n. 285. & pass.* Et latè per exempla hoc deducit Daniel Haider *in Discurs.* von Reichsvögten. *lit. Sss. fol. 9. & seqq.*

5. Pœnas item & animadversiones in *facinorosos*, Imperatores, in Civitatibus Imperii, sibi ipsis determinandas reservarunt. scil. Die Bestraffung der Malefiz Händel / und anderer hohen Gerichten; Dann ein Röm. Keyser / oder König / in den Freyen oder Reichs-Städten / auch in den Freyen Reichs-Thälern Richter geordnet / welche den Stab geführt / im Namen deß Keysers / welches in hohen Gerichts-Sachen / und auff grössere Straffen / Frevel / und Bussen zuverziehen. i.e. Coercitionem sc. in causis criminalibus, aliisq; juribus, ad merum Imperium pertinentibus. Imperator enim Romanus vel Rex, in liberis Imperii Civitatibus atque Vallibus, Judices constituit, qui Jurisdictionem Imperatoris nomine exercuerunt, quæ de superiori est intelligenda. Münster *in Cosmograph.*

mograph. lib. 3. cap. 68. in pr. & seq. latè Stumpff. *Rer. Helv. l. 7. cap. 2. fol. 466.* Ac in specie, de *Civitate Tigurina* scribit præfatus Author. Der Raht (zu Zürch) war jährlich geordnet von sechs Rittern/ so man die gehaben mögen/ und von sechs Burgern/ die zwölff handelten in burgerlichen Sachen: Was aber peinliche Händel/ Halß/ und Haupt/ oder Blut berührend/ zufiele/ würden durch die Reichsvogt auff dem Schloß verwaltet. i. e. Senatus Tigurinus, quotannis eligebatur sex Nobilibus, ubi illorum copia haberi posset, totidemque Civibus. Hi duodecim, causas civiles tractabant: criminales vero, quæque sanguinis pœnam ingerebant, per Præfectos Imperiales in arce expediebantur. Stumpff. *Rer. Helvet. lib. 6. c. 14. fol. vers. 425.* Et hoc ex eo refert pleniùs Daniel Haider *dict. Discurs. lit. Hhh.*

6. *Ratio* hujus reservationis hæc esse potest. Sicuti enim Pop. Romanus, publicorum criminum judicia sibi soli reservavit, nec de capite Civis Romani alium, quàm cives Rom. statuere posse, voluit. *per l. 2. §. exactis. 16.* ubi optimè Joan. Coras. *D. de origine jur.* Engelbrecht. *de jurisdict. conclus. 36. & seqq.* Joan. Calvin. *de jurisd. & imp. c. 9. them. 4. num. 6. & seqq.* Ita mutatâ Imperii R. formâ, Imperatores gladii potestatem, honorabile esse summi Imperii signum, ideoque magis Imperatoribus, quam Magistratibus convenire, existimarunt. Thom. Michael. *de jurisdict. conclus. 74. lit. A.* Quod optimè deducit Vincent. Cabot. *lib. 2. disput. jur. cap. 5. per tot.* Quoniam jure Romano, jus gladii Præsides tantum, & qui universas provincias regebant, habebant. Joan. Calvin. *dict. cap. 9. mem. 4. n. 9.* Hinc moti Imperatores Germani, bannum sanguinis, in Comitati-

mitatibus singulis, unitum Comiti, speciali lege; jurisdictionis verò simplicis, quæ erant, Civitatibus & Oppidis, eorumque decurionibus, concesserunt; Successu vero temporis, bannum sanguinis, Blutbahn/ per particulares Advocatos, seu Prætores, exercere cœperunt; *per tradita.* Dan. Haider *in tract.* von Reichsvögten. *lit. Hhh. fol. 76. & seqq.* Et hoc ex eo, Dn. Knipschilt. *de jur. Civit. Imp. lib. 5. c. 3. n. 13.* Præterea obtinebant quoque Imperatores, in Civitatibus Imperii liberis, non attentâ earum immunitate, varia jura, & reditus, von Acker/ Wisen/ Holtzwachß/ Waldung/ newe und alte Behausung/ Gülten/ und Zinß/ darvon die Bürger/ und Innwohner der Keys. Cammer/ in specie Steür/ Zinß/ Beeth/ und dergleichen bezahlt; welche nicht allein beedhafftig/ und diensthafftige/ sondern auch Keys. Cammer-Güter genannt worden/ quod contestatur Rupert. Archidap. Palat. *in Act. Civitat. Fridberg part. 2. fol. 19.* Lehman. *in Chron. Spirens. lib. 4. cap. 19. fol. 334. A.*

CAPUT XXI.

De Advocatis Urbicis, aliâs Reichsvögt/ & Reichs-Schultheissen/ *vocatis. Ubi de differentia Advocati Urbici & Ecclesiastici.*

SUMMARIA.

1. Imperatores, in Civitatibus Imperii, Præfectos justitiæ constituerunt.

2. An Præfecti Urbici, Senatoriis deliberationibus præfuerint, ac Reipubl. administrandæ simul curam habuerint?

3. Præfecti Imperiales, jus saltem in causis capitalibus dixerunt.

4. In Civitate Northusii, Comes de Hohenstein, Imperii Præfectus adhuc existit.

5. Advocati Urbici, in quibus-

 dam

dam Civitatibus, civilibus quoque judiciis præerant, & mulctas ac debita in causis civilibus exigebant.

6. *Præfecti Imperiales, Steuras seu contributiones Imperii, statis temporibus à Civitatibus Imperii colligebant.*

7. *Nobilis Erckingerus à Sambsheimb & Jacobus Truggsessius de Walrburg, ab Imper. Sigismundo I. privilegiū obtinuerunt, annua menstrua vel quotidiana tributa à Iudæis exigendi.*

8. *Advocati Vrbici, olim non omnimodam jurisdictionem, in Civitatibus Imperii habuerunt.*

9. *Principes & Status Imperii, tam Ecclesiastici quam Politici, in Imperii Præfectos, seu Advocatos Vrbicos, ab Impp. constituebantur.*

10. *Remotis vero Episcopis, in locum eorum seculares Principes suffecti, ac Advocati Vrbici constituti fuere.*

11. *Advocatiæ seu Præfecturæ, Comitibus ac Baronibus Imperii, tanquam strenuis Viris, frequentius commissæ fuerunt.*

12. *Interdum Nobilibus quoque conferebantur.*

13. *Civicam hanc Advocatiam Patritii tandem, aliique benemeriti, obtinuerunt.*

14. *Hanc Præfecturam Imperii, ipsi Advocati non semper in persona, sed plerumque per Vicarios administrabant.*

15. *Præfecti Vrbici, raro in loci præfecturæ sedes posuerunt, sed plerumque extra vivebant.*

16. *Imperatores tandem Præfecturas hasce Vicinis Imperii Statibus oppignorare cœperunt.*

1. POrrò hæc & alia, in *præcedenti Capite* enumerata, & Imperio Romano *reservata*, ac Imperatori Romano Germ. competentia jura, quo ritè, ac bonâ fide administrentur, Imperatores in Civitatibus Imperii

perii immediatis, *Præfectos justitiæ*, *Præfectos imperiales*, *Mandatarios*, seu *perpetuos Imperii Vicarios*, Richter/ und Vögt/ ordinarunt, qui etiam in Helvetia plerunque Judices criminales, communiter verò Reichsvögt/ Reichs-Schultheissen/ und Reichs-Ammann vocati fuerunt. De quibus Petr. Pythæus, *Vir natione Gallus, sed rerum Germanicarum peritissimus, uti ex operibus ejusdem, Basileæ impressis, constat*, (am teutschesten/ und deutlichsten) scripsit. *tr. de Com t. Campan. ac in consuet. Troyensibus.* Eumque summoperè laudans Dan. Haider *in Discurs.* von Reichsvögten. *fol. 11. Ac in Act. Lindaviens. f. 573.* Stumpff. *Chron. Helvet. lib. 6. cap. 14.* Martin. Mager. *de Advocat. armat. c. 2. n. 213. & seqq.* Lehman. *in Chron. Spirens. lib. 4. cap. 2. 18. & 22.* Speidel. *in Annotat. ad Besold. Thesaur. pract. lit. R.* Reichs-Städt. *n. 37.* Erasm. à Chockier. *tr. de advocat. feud. quæst. 1. num. 9. & seqq.* Andr. Knichen. *d. jur. territor. cap. 4. n. 302. & seqq.* Besold. *in Thesaur. pract. lit. R. verb.* Reichsvogt. *495.* Dann es haben die teutschen Keyser/ allein zu Erhaltung der Keyserlichē hohen Obrigkeit/ den Städten Reichsvögt geordnet. i. e. Imperatores enim Germani, solum ad conservationem Imperatoriæ Celsitudinis, Urbibus Præfectos Imperiales constituerunt. Urstisi. *Chron. Basil. lib. 2. c. 11. fol. 95.* Münster. *in Cosmograph. lib. 3. c. 68. fol. 68.*

Prædicti Imperiales Præfecti, in quibusdam Sueviæ Civitatibus Imperii, Reichs Schultheiß/ Stadt Ammann/ in aliis vero, Reichsvögt/ in specie, vocati fuerunt, qui tamen minimè unius ejusdemque conditionis erant. Martin. Mager. *d. advocat. armat. cap. 2. n. 220. prout*, hoc tradit Daniel Haider *in Act. Lindaviens. lit. PP. 1. fol. 581.* Eorumque officium, ubivis in Imperio, parile haud fuit, sed pro diversitate Civitatum, eorumque privilegiorum, varium & differens, vid. Præfat.

 Haider,

Haider. *dict. Artic. fol. 129. in med.* Knipſchilt. *de Civitat. Imper. lib. 5. c. 3. num. 28. & ſeqq.*

2. Quæritur autem, *An hi Præfecti Urbici, Senatui quoque interfuerint, Senatoriis deliberationibus nomine Imperatoris, præfuerint, ac Reip. adminiſtrandæ ſimul curam habuerint?* Ita quidem cenſet Martin. Mager. *de advocat. armat. cap. 2. num. 220.* Et hoc *cum eo Lucius Verus, Author fictitius,* quem refert, & ſequitur. Dn. Joan. Jacob Speidel *in Addit. ad Beſold. in Theſaur. pract. verb.* Reichs-Städte. Author Refutat. deß Reichsvogts *Diſcurſ. §. 8. fol. 74. & ſeqq.* Hoc tamen absque fundamento aſſeritur, ac Hiſtoricæ antiquitati Germaniæ repugnat. Præfecti enim, ſeu Advocati Urbici, de Regimine nec ullam habuerunt judicandi poteſtatem, nec adminiſtrationem ærarii, nec pacis aut belli, ſed præſides tantùm juſtitiæ fuerunt, ac judicio criminali, in ſpecie præſidebant, & Imperatori reservata jura adminiſtrabant. Qui in *Helvetia, & Suevia,* Judices criminales audiebantur; à quo, Reipl. ac Civitatis Imperialis Regimen, maximè differt, quod ex *Simlero* tradit Haider *in tr.* von Reichsvögten. *fol. m. 82.* Juſtitiæ enim exercitium, à cauſis ſtatus non mediocriter diſcrepat, ſecundum ea, quæ ſcribit Petr. Heig. *part. 1. quæſt. 9. num. 59.* Thobias Paurmeiſter. *de jurisdict. lib. 2. cap. 4. num. 55.* Sicuti hanc differentiam, & ſpecies Regiminis Civitatis refert, & latiſſimè defendit Dan. Haider *in Apolog* Reichsvogt. *prælim. 8. fol. 61.* Dann es haben ſich die Reichsvögte deß Stabs / und Regiments-Sachen nichts angemaſſet / ſondern allein die Sachen / ſo die Hoch- oder Halßgericht belangend / den Stab geführet; i. e. Imperiales enim Præfecti, nullam rerum ad ſtatum & Rempublicam pertinentium, curam habuerunt, ſed jus

saltem in causis capitalibus dixerunt. Qui reliqua insuper Imperii & Imperatoris reservata jura, veluti Steuras, Monetam, & cœtera in Civitatibus superexistentia, conservare studebant. Qui in Imp. Reditus Imperiales colligentes, eosdem Cameræ Imperiali intulerunt. Teste Lehman. *Chron. Spirens. lib. 4. c. 3.* Dn. Dan. Haider *dict. art. f. 49. 178. & 179. ac fol. 573. ac lit. Mm.* Andr. Knichen. *de jur. territor. cap. 4. num. 382.*

3. Et hoc ex variis, & antiquis investituris, Ducum Silesiæ, comprobat Jacobus Schickfusius, dum scribit: Aus welchen allen klar befindlichen einmal/ daß die Erb: und Landvögte/ Advocati, die Königliche/ und Fürstliche Rechte/ auff dem Land/ und in den Städten versehen; Dann auch/ daß die Oberbottmässigkeit/ so sonsten das Jus Ducale, & Regium, in alten Brieffen genennet wird/ verbliben. i. e. Ex quibus omnibus manifestum evadit, quod hereditarii & Provinciales Præfecti, Advocati, Regalia atque Ducalia jura, in Provinciis atque Civitatibus administrarint, tum etiam quod superior jurisdictio, aliàs jus Ducale & Regium, in vetustis literis appellatum, remanserit. Schickfus. *in Chron. Silesiæ. libr. 3. cap. 25. fol. m. 310.* Vid. Schifferdeckher. *lib. 3. disp. forens. tit. 3. tract. 29.* Johannes item *Simlerus* scribit: Civitatem, seu magis Pagum Ury, Præfectos rerum capitalium quoque quondam accepisse: Cæterùm reliquas causas, *Ammannus*, Senatores, ex populo delecti cognoscebant, & in commune Reipubl. suæ consulebant. Simler. *de Republ. Helvet. lib. 1. Tit. Tres primi Pagi. fol. 5. & 10.* Vide quoque ea, quæ recenset Franc. Guilleman. *Rer. Helvet. lib. 2. cap. 2. & c. 15 f. 29.* Also ist zu Schwäbischen Hall/ daß Keys: Schultheissen Ampt/ vor Jahren/ das höchste Ampt gewesen/ an

deß Keysers statt; So viel leibeigene Leuth/ und alle bestellte Diener allda/ zu seinem Dienst gehabt/ und dem peinlichen Halßgericht vorgestanden. i. e. Ita Halæ Suevorum Præfectura Imperialis, olim summum fuit officium vice Imperatoris, tot homines proprios, omnesque constitutos officiales ad sua habuit servitia, judicioque criminali præfuit. Martin. Cruſ. *in Annal. Suevic. part. 3. lib. 2. cap. 13. fol. 91.* Idem quoque *Basilea*, & *Scaphusæ*, Civitatibus olim Imperialibus, in causis criminalibus, Præfectus, seu Advocatus Imperii, jus dicebat. Der Reichs- oder Blutvogt. Simler. *d. Repl. Helvet. lib. 2. Rübr. de Reb. p. singul. pag. fol. 140. & 142.* Daniel Haider *dict. Discurs. lit. Iii. fol. 78.*

4. In Civitate *Northusii, Comes de* Hohenstein/ Imperii adhuc Præfectus existit, qui per Judicem missum, unà cum duobus, è Senatu Civitatis adjunctis, criminis cognitionem & definitionem, Imperii nomine facit: Civitati tamen omnibus, quæ meri mixtique Imperii, & simplicis jurisdictionis sunt, semper salvis permanentibus. Paul. Wehner. *in observ. practic. verb.* Reichsvogt. *fol. 634.* Daniel Haider *in Apolog. prælim. 8. f. 58.* Idem ex literis, Senatus *Weissenburgensis*, profert Münsterus, daß ein Vogt allda/ von deß Reichs wegen/ allezeit zu Weissenburg gewohnt/ und noch heut zu Tag verordnet seye/ daß er in peinlichen Sachen/ von der Röm. Keys. May. wegen/ die execution thue/ Münster. *in Cosmograph. lib. 3. cap. 68. fol. 675.* De Civitate *Tigurina* similia scribit *Stumpfius.* Die Bevogtung deß Schloß Zürich/ hat Keyser Ludwig bey dem Reich behalten: Darmit alleweg ein Reichsvogt/ auff dem Schloß/ ihr Schirmherr wäre. Dahero erfolgt ist/ daß solche Gestiffte alle Herrligkeit/ und Regierung/ uber die

die Stadt Zürich gehabt/ und bey 470. Jahren/ biß auff die Zeit Friderici secundi, Röm. Keysers/ hinauß/ den Raht/ und das Gericht gesetzt haben. Derselbe Raht war jährlich erwehlet/ und erkoren/ von sechs Rittern/ so man die haben möchte/ und von sechs Bürgern. Diese Zwölff handelten in burgerlichen Sachen/ wann aber peinliche Händel/ Halß/ und Haupt/ oder das Blut berührend/ zufielen/ wurden durch die Reichsvögt auff dem Schloß verwaltet. i.e. Præfecturam Arcis Tigurinæ, Imperator Ludovicus Imperio reservavit: quo semper Præfectus Imperialis in Arce, Advocatiam gereret. Unde factum est, ut per hanc constitutionem omnis jurisdictio in Urbem Tigurinam competierit, & prope 470. annos, usque ad tempora Friderici secundi Imperatoris Senatus atque Judicium per eos constitutum fuerit. Ejusmodi Senatus quotannis erat electus sex Nobilibus, si illorum copia haberi poterat, totidemque Civibus. Hi duodecim, causas civiles tractabant; ubi vero causæ criminales, sanguinis pœnam ingerentes, incidebant, eæ per Præfectos Imperiales in Arce peragebantur. Stumpff. *in Chron. Helvet lib. 6. cap. 14.* Eodem modo de libera Imperiali Civitate, *Augusta Vindelicorum*, legimus; Daß König Albert im Jahr 1305. Graven Ulrich von Helffenstein/ Regimen advocatiæ, de Augusta, committirt/ und jhne daselbsten zu einem Landvogten constituirt habe/ daß er den Bann über das Blut/ und schandliche Leuth zurichten/ führen solle und möge. i.e. Quod Rex Albertus anno 1305. Comiti Ulrico ab Helffenstein, Regimen Advocatiæ, de Augusta commiserit, eundemque Præfectum Provincialem constituerit, ut judicia criminalia exercendi, atque in facinorosos animadvertendi, potestatem haberet. Engelbert. Werlich. seu Gasserus *fol. m. 68. in Chron.*

August. sub Episcop. Degenherd. 45. fol. m. 95. Auctor. Der Salmannßweil: Erinner. *quæst. 3. fol. 62.* Ebenmässig so hat der Schultheiß zu Regenspurg/ nur die endtliche Erkantnuß/ und Abstraffung der Maleficanten/ welche er vom Hertzog in Bayern/ wegen deß Reichs/ zu Lehen trägt. h. e. Simili modo Prætor Ratisponensis, ultimam saltem cognitionem atque animadversionem in delinquentes, quæ ei à Duce Bavariæ in feudum concessa erat, habuit. Dan. Haid. *in apolog. prælim. 8. fol. 68.*

5. Præterea etiam hoc sciendum, quod isti Advocati Urbici, in quibusdam Civitatibus, (non tamen ubivis) *civilibus quoque judiciis præerant*, & mulctas ac debita, in causis civilibus exigebant. Daß sie an etlichen Orten/ auch den burgerlichen Gerichten fürgestanden / oder allein beygewohnet/ und die burgerliche Straffen eingezogen. attestante Münst. *in Cosmograph. lib. 3. cap. 63.* Stumpff. *dict. tr. lib. 6. cap. 14. & lib. 7. cap. 2.* Dan. Haider *in Act. Lindaviens. lit. Mm. f. 572.* Quod exemplis, Ducatus Silesiæ, ex antiquis investituris, comprobat Jacob. Schickfus. *in Chron. Siles. lib. 3. cap. 25. fol. m. 301.* Hinc non pauci ex viris, in historiarum antiquitate peritis, censent, quod munus Officialis, seu Advocati aut Rectoris, idiomate germanico, Schultheissen/ appellatum fuerit. Nam *legibus Longobardorum*, vox Schultheiß Judicem aut Rectorem denotat, & quidem eum, qui debitum exsolvere jubet, pignoris captione & mulctæ exactione, adeoque creditoribus satisfieri cogit, allusione à verbo debitum atque jubendo desumpta. Ac qui valuit Rector, certum districtum sua protectione defendit: Ita namque legimus apud Paul. Warnefrid. *Irruerunt Latrunculi Slavorum super gregem & pastores ovium Forojulii, provinciæ, qua*

quæ in eorum vicinia pascebantur, & de eis prædas abegerunt. Subsecutus est hos Rector illius loci, quem Schultheiß lingua propria *dicunt; Vir nobilis, animoque & viribus potens, sed tamen Latrunculos assequi non potuit.* Paul. Warnefrid. *hist. Longobard. lib. 6. cap. 24.* Paul. Diacon. *lib. 6. de gestis Longobard. cap. 8.* Lehman. *lib. 2. Chron. Spirens. c. 22.* Simler. *libr. 2. de Repl. Helvet.* Gryphiander *de Weichbild. cap. 64. num. 2. & 3.*

6. Præterea sciendum, quod ex eadem ratione, Præfecti Imperiales, die Reichsvögte und Reichs Schultheissen / *Steuras*, seu Contributiones Imperii, statis temporibus à Civitatibus Imperii colligebant; Exempli gratia, dann in der Stadt S. Gallen / dem Gerichts-Vogt auch die Reichssteür einzunehmen gebühret hat. Vadian. *d. Abbat. St. Galli fol. 210.* Ita quoque Advocatus Ecclesiæ Spirensis, der Landrichter oder Landvogt deß Speyergaws in Civitate Spirensi, solus exactionem, teloniorum & monetarum habebat, aliàs regulariter Procuratores Imperatorum Universales exactionem teloniorum, & curam monetæ aliorumque Regaliorum jurium habuerunt. Cujusmodi Ducibus Sueviæ florentibus Anno MX. Henricum de *Wisenhorn*, juxta dotationem hospitalis Memmingensis, & Anno MCLXXIX. Degenhardum de *Helmstain* Procuratores fuisse tradit Abbas Urspergensis Suevus *in Chronic. ad Annum LXXXIX. f. m. 230.* Donec deficientibus Sueviæ Ducibus, istæ Procurationes quoque desierint. Dan. Haider von Reichsvogteyen. *lit. Ggg.* Quemadmodum ad Advocatum, Urbis *Schweinfurtensis*, pertinere dicitur die Burg / Marckung / Gericht / Zoll / Zehend / und andere Nutz daselbst; Si fidendum est extractui hypothecationum, quem retu-

lit Münster. *in Cosmograph. lib. 3. cap. 397. fol. 955.* allegatus quoque à Dn. Haider *dict. loc. fol. 78.* Simili modo de Judæis, ac solutione tributi protectorii annali, legimus; Daß der Hertzog aus Bayern/ die in der Stadt Regenspurg wohnende Juden für jhre Underthanen / und getrewe Cammerknecht/ welche jährlich jhr Judensteür erlegt; gehalten / und das Juden Gericht / als Landherrn von deß Röm. Reichs wegen/ über sie gehabt. Wigul. Hund. *tom. 1. Metropol. Salisburg. fol. 215. Addition.* Hund. *dict. Rubr. f. 267.*

7. Ex eadem ratione ex singulari privilegio, Nobilis Erckingerus à Sambsheimb, ab Imperatore *Sigismundo I.* obtinuit. Alle und jede Judischeit/ in Teutsch: und Welschland/ von der Röm. Keys. May. wegen/ und an jhr statt zu besenden/ und umb ein jährlich/ oder monatlich/ wochentlich / oder täglich Gelt / zu überkommen. Prout & Jacob. Trugsessen von Waltburg/ als Landvogt/ in Schwaben / cum prædicto *Erckhingero*, proditorium, Judæorum, homicidium, in puero perpetratum, Christiano, cum internecione Judæorum, ac omnium bonorum confiscatione mandato, & nomine Imperatoris, vindicavit. Quæ & alia, reperies apud præallegatum Daniel. Haider *dict. Disc. lit. Sss. f. 91. 92.*

8. Ex quibus hucusque adductis exemplis historicis, *satis* evincitur, quod *Advocati Urbici*, olim non omnimodam jurisdictionem in Civitatibus Imperii habuerint; præsertim cum in rebus antiquis, libris chronicis & historicis, omnino fides adhibeatur. Per text. *Exod. 17. vers. 14. Deut. 3. v. 9. ac per l. 2. D. de offic. prætor. ac per. Can. Valentinianus. 3. Can. Hadrianus. 22. Can. Agatho. Distinct. 63.* Joseph. Mascard. *de probat. Conclus. 287. per tot.* Mager,

Mager. *de Advocat. cap. 18. num. 193.* Adeò, ut Chronicorum libri, plenam probationem inducant, & secundùm eos judicetur; Nicol. à Janua. *de scriptur. privat. lib. 5. quæst. 6. tit. De libr. Chronic.* Caspar. Klock. *de Contribut. c. 20. num. 414. & seqq.* Philipp. Knipschilt. *de Civitat. Imper. lib. 1. cap. 12. num. 32. & 33.* Ita censent, & deducunt, post alios, Christoph. Lehman. *in Chron. Spir. lib. 4. cap. 2.* Andreas Knichen. *de jure territor. cap. 4. num. 382.* Author der Salmanweilischen Erinnerung. *quæst. 3. f. 62.* Daniel Haider *in Act. Lindaviens. fol. 43. & 573.* Ac latissimè *in Apolog.* von Reichsvogteyen. *passim per tot.* Dn. & amicus p. m. Philipp. Knipschilt. *dict. tract. lib. 5. cap. 3. à n. 22. 25. & seqq.*

9. Cæterùm Civitatum Imperii Præfecti, seu Advocati Urbici erant, & ab Imperatoribus proponebantur **Principes, & Status Imperii, tàm Ecclesiastici, quàm Politici; Imperatores Otthones, (haud dubiè Religionis Zelo moti) præfecturas Urbium præcipuas, tùm temporis, ubi alioquin sedes suas habuerunt, Comitibus ademe**runt, ac in *Episcopos* transtulerunt: Id quod exempla *Wormatiensium, Spirensium, Argentinensium, Basileensium, Augustanorum*, &c. evincunt. Heinz. *de Civitat. Imper. Conclus. 4.* Et cum eo Haider *dict. Disc. lit. Mmm. fol. 83.* Quemadmodum etiam ille intelligit Lehmannum generaliter loquentem, *in Chron. Spirens. lib. 4. cap. 3. in princ.* Utcunque dissentiat Refutat. deß Reichsvogts. *Discurs. 2. & seqq.* Hæ autem Advocatiæ Episcopalium Urbium, ab *Otthone I.* passim inductæ, non perennarunt, sed causis concedendi sensim fallentibus, aut in detrimentum Imperii tendentibus, rursus evacuatæ, & ab Imperatoribus, præsertim *Henrico IV. & V.* ipsis Episcopis ademptæ

fuerunt. Quod ex Münstero, Sigonfo, Chron. Colonenf. teftatur Lehman. *dict. Disc. lib. 4. c. 3.* & eum fequitur. Haider *d. Discurf. lit. Qqq. fol. 88.* Uti quoque apparet ex charta conventionis, inter Imperatorem *Henricum V. & Pontificem Pafchalem II. Anno MCXI.* ut dimittant Regalia, nec ampliùs fe intromittant ullo modo, aut invadant Civitates, Ducatus, Marchionatus, Comitatus, monetas, telonium, mercatum, Advocatias &c, apud Goldaft. *Conft. Imp. latin. tom. 1. f. 256. feq.* Quamvis Epifcopum Argentinenfem, adhuc Advocatiam *Molhufæ, Colmariæ, Keiferfperga*, & aliarum Alfatiæ, Civitatum, quæ fub diæcefi ejusdem fuerunt, femel impetraffe, referat Urftifius *Chron. Bafil. lib. 1. cap. 19. fol. 59.*

Hoc tamen, ceu fingulare exemplum, meritò inter irregularia notandum cenfet, Dan. Haider *in Difcurf. præcitat. lit. Mmm. fol. 84. Abbas enim Sangallenfis*, (Henricus de Rambftein) fub *Alberto* Imperatore I. Advocatiam Urbis Sangallenfis, pofteaquàm Imperialis facta eft, nimioperè affectavit, fed eam obtinere non potuit; juxta Stumpff. *Rer. Helvet. lib. 5. cap. 6. fol. 311.* Vadian, *in annal. quos citat. Abb. San. Gall. fol. 161.* Haider *dict. fol. 84.* Adam Dapp *de jur. Civit. Imp. cap. 4. num. 11.*

10. Remotis itaque Epifcopis, in locum eorum *Seculares Principes* fuffecti, ac Advocati Urbici conftituti fuêre. Durch welche die Gericht in höhern Sachen gehalten/ und die Keyserliche Gefäll/ dem Fisco wider eingeheimbst worden; Gleichwolen aber solchen Reichsvögten/ nicht mehr so viel Gewalts/ als zuvor/ da sie noch Comites **genannt waren/ wider eingeraumbt worden. i. e. Per quos Judicia in gravioribus caufis peracta, atque Imperiales reditus Fifco iterum adjecti fuerunt; Ejusmodi tamen**

Præ-

Præfectis Imperialibus, non tanta poteftate, quantam olim habuere, cum adhuc Comites appellarentur, relictâ. Tefte Lehman. *in Chron. Spirenf. lib. 4. cap. 3.* Et Daniel Haider *præfat. Difcurf. lit. Qqq.* Exempla, fed minùs frequentia, Principum, in Hiftoricis reperiri autumat *Dn. Haiderus.* *Urbis Tigurinæ* Præfectura, cum protectione, duorum ibi Regaliorum Monafteriorum conjuncta, ab Imperatore Henrico IV. primò *Marchionibus Zeringiæ, poftea Welphoni, tertio, Comiti Habspurgico,* denique rurfus *Zeringiæ* Ducibus conceffa, & cum hac ultima familia quafi expiravit. Tefte Stumpff. *Rer. Helvet. lib. 3. c. 5. & lib. 6. cap. 15. fol. 424.* Guilleman. *d. reb. Helvet. lib. 3. cap. 5. fol. 350.* Mager *d. Advocat. armat. cap. 2. n. 218.* Ita poft mortem *Rudolphi I. Imperatoris*, Auguftanæ Advocatiæ, Rudolphus, Bavariæ Dux, præfuit. Sequenti feculo etiam *Stephanus*, Bavariæ Dux, *Leopoldus*, Auftriæ Dux, & *Fridericus*, Palatinus Rheni, Advocati Auguftæ Civitatis fuerunt. Quemadmodum quoque *fub Carolo IV. Fridericus, Dux Teccenfis*, Advocatum Civitatis Auguftanæ egit; tefte Cæfare *in Chron. Augufti. part. 2. cap. 6. fol. 89. 91. & 108.*

11. Frequentiùs hæ Advocatiæ, feu Præfecturæ, Comitibus quoque ac Baronibus Imperii, tanquam ftrenuis Viris, commiffæ fuere. *Sic Comites Oetingenfes, Caftellenfes, Helffenfteinii, Kirchbergenfes & Hohenbergenfes,* Auguftanos Advocatos fuiffe, legimus apud prædictum Cæfarem *in Chron. Auguft. part. 2. cap. 6. fol. 89. feq.* In Civitate Northufii, *Comites de Hohenftein*, Præfecturam Imperii obtinuerunt, & hodiè adhuc tenent. Wehner. *in obferv. pract. verb. Vogtey. fol. 614.* Joan Adam Dapp *de jur. Civit. Imp. cap. 4. n. 11.* Pari modo *Eberhardus*,

Wür-

Würtembergiæ Comes, authoritate Caroli IV. Imperatoris, Anno 1360. administrationem, & advocationem Civicam in 24. Civitates Imperii obtinuit, eorumque Patronus, ihr Schirmherr / und Regent / constitutus fuit. tradente Joan. Naucler. *in Chron. vol. 2. generat. 46. fol. 899.* Mart. Cruſ. *in Annal. Suev. part. 3. lib. 5. cap. 1. fol. 249.* Hortleder. *d. cauſ. bell. Germ. tom. 1. lib. 3. fol. 616.* Ad iſtam faciem *Anno 1298.* regnante Imperatore Alberto, *Hermannus* in Bonſtetten, Baro Zürchgavienſis, Præfectum provincialem in Turgovia, & ſimul etiam, Advocatum Urbis Sangallenſis egit. Quod ex Franciſc. Guillimann. *Rer. Helvet. lib. 2. cap. 2. & 15. fol. 29.* Haider *dict. Diſcurſ. lit. Nnn. fol. 86.*

12. Imò præfectura hæc, Nobilibus quoque, wolverdienten Rittern / und Edelleuthen / qui in locis finitimis domicilium habuerunt, ab Imperatoribus commiſſa fuit. Sic *Urbi Bernæ*, poſtquam *Berchtoldus, Zeringiæ Dux* ultimus, eam Imperio Romano attribuit, & Anno 1218. deceſſit, *Fridericus II.* Imperator, nomine Imperii, Præfectum dedit *Otthonem*, equitem à Ravenſpurgo. uti annotarunt Naucler. *in Chron. vol. 2. generat. 38. in fin.* Simler. *d. Repl. Helvet. lib. 1. Rubr. Berna. pag. 47. Ac lib. 3. c. 8. Tit. Berna. pag. 365.* Zu Schwäbischen Hall / haben das Schultheissen / oder Stadt Ammann Ampt / lange Zeit gehabt / die nachgesessene Edelleuth / von Schawenburg. Item die Adeliche Kurtzen / in der Stadt selbst wohnhafft / von deß Reichs wegen / und solches lange Zeit verwaltet. i. e. Halæ Suevorum officio Præfecturæ diu functi fuerunt, Nobiles de Schauenburg in vicinia habitantes. Item Nobiles Kurzii, in ipſa Civitate degentes, nomine Imperii, & id quidem longo tempore. ſecundum Cruſ. *Annal.*

mal. Suev. part. 3. lib. 2. cap. 13. fol. 39. in fin. & seqq. In Civitate Imperiali *Slestadii*, olim Nobiles ibidem habitantes, Waffeler, von Erckerich/ ac postmodum Nobiles, à Boßheimb/ Advocati Imperiales, Reichsvögt/ fuerunt. teste Beat. Rhenan. *rer. German. libr. 3. Rubr. Slestadium, fol. 154.*

13. Præterea Advocatiam civicam, tandem *Patritii*, aliique benemeriti, & spectabiles Cives, obtinuerunt; Und sonsten fürnehmen reichen Burgern/ und Geschlechtern verlihen worden. i. e. Aliisque præcellentibus Imperii Civibus atque Patritiis concessa fuit. referente Münstero, *in Cosmograph. lib. 3. cap. 68.* Wolff. Dieterich. *Cæsr. in Chron. Spirens. part. 2. cap. 5. fol. 84. & passim.* ubi tradit. Daß das Augspurgische Landvogt Ampt/ wol etwan auch reichen Burgern/und Geschlechtern verlihen worden. i. e. Quod provincialis Præfecturæ Augustanæ munus, interdum quoque divitibus Civibus atque Patritiis concessum fuerit. Ita in Civitate Lindaviensi, familia nominata die Budscher/ officium, der Städt Ammann Ampt/ ante aliquot secula, jure pignoratitio possederunt. Haider *dict. Discurs. lit. Nnn. fol. 88.* In Civitate Imperiali Alsatiæ, Roßheimb/ Prætura, deß Reichsvogts Ampt/ hodiernis adhuc temporibus, penes privatam familiam Rumeliorum, jure hæreditario, & feudi Imperialis titulo persistit, jure etiam confiscandi admixto, referente Martin. Mager. *de Advocat. armat. cap. 2. n. 211.* vid. Besold. *de Civit. Imp. num. 3.* Dn. Haider. *in Apologis prælim. 8. fol. m. 63. & seqq.* Dn. Philipp. Knipschilt. *de Civit. Imper. lib. 5. cap. 3. num. 17. & 36.*

14. Hanc Præfecturam Imperii, ipsi Advocati con-

ſtituti, non ſemper in perſona, ſed plerumque per *vicarium. & ſubſtitutum*, agebant, und haben allda jhre Schultheiſſen gehabt. Simler. *lib. 2. Rer. Helvet.* Mart Mager. *de advoc. armat. cap. 2. num. 214.* Dn. Speidel. *in notat* ad Beſold. *Theſaur. lit. R. verb.* ReichsStadt. 37. Daniel Haider *in præfat. Diſcurſ. lit. Vuuu. fol. 117.* Dn. Knipſchilt *de Civit. Imper. lib. 5. cap. 3. num 35.* Ita *Conradus à Ramſchuagen*, Stadt und Landvogt zu Augſpurg/ ab Imperatore conſtitutus, & ordinatus, *Petrum à Rorbach*, zum Stadtvogt/ Anno 1302. ſubſtituit, ut ejus vices, in Urbe Auguſta gereret, teſte Gaſſero, & Werlichio, *in Chron. Auguſtan. part. 2. ſub Epiſcop. Degenhardo. fol. 95.* Unde Schultheſium, Comitum poteſtati obnoxium fuiſſe, ex Simlero tradit Beſold. *de Civitat. Imper. num. 3. in oper. polit. fol. 121.*

Quod pluribus probat Jacob. Schickfuſius, dum ſcribit. Daß die Landvögte/ über die Schultheiſſen geſeſſen/ beweiſet ſich dahero/ daß in Königs Johannis privilegien/ ſo er dem Newmärckiſchen Weichbilde. Anno 1341. ertheilt/ und Anno 1408. vom König Wenzel beſtätiget worden/ klarlich zu befinden. i. e. Quod Schultheſii, Præfectis Provincialibus dignitate inferiores fuerint, probatur exinde, quod in privilegiis Imperatoris Joannis, Neomarchico diſtrictui Anno 1341. datis, & Anno Chr. 1408. à Rege Wenceslao confirmatis, perſpicuè videre eſt. Quod in omnibus, & ſingulis cauſis, ad jurisdictionem Advocatorum noſtrorũ provincialium pertinentibus, non plus quàm quinque ſolidi, pro quavis pœna exigi, & recipi debeant, & adjudicari per Judiciarios & Scabinos; Imò Advocatus urbicus, vel provincialis, vicarium ſuum deſtituere, pro lubitu potuit, ſicuti conſtat ex traditis Jacobi Schickfuſii *in Chron. Sileſ. lib. 3. cap. 25. fol. m. 301.*

15 Cæ-

15. Cæterum Præfecti Urbici, in locis Præfecturæ, præsertim in Helvetia, non nisi rarò, sedes posuerunt, sed plerunque extra vivebant, ac quotannis semel, aut sæpiùs, ut negotia postulabant, conventus agebant, aut Civitates invisebant; Interim Vicario aliquo, ex incolarum numero delecto. Francisc. Guilliman. *Rer. Helvet. lib. 2. cap. 2. pag. 29.* Præfatis Præfectis civicis seu Advocatis, Imperatores in præmium, & recompensationem laboris, *certos reditus*, pro salario constituebant, inprimis vero, certa pars mulctarum, aut collectarum assignata fuit. Welchen für jhre Besoldung/ etwan ein Theil Lands/ oder der Stadt Gefällen/ bevorab von Bussen/ oder Frevel/ Straffen/ überlassen worden/ oder gar zu Lehen angesetzt; i. e. Quibus pro salario, vel pars territorii, vel Civitatis redituum, præsertim mulctarum concessa, vel plane in feudum data fuit, quod post Petrum Pithæum *tr, de Comit. Campan. Ac ad Consuet. Troyens.* tradit Daniel Haider *dict. Discurs. fol. 12. ac in Act. Lindav. f. 48. & 572.* Dn. Amicus Philipp. Knipschilt *de jur. Civit. Imp. lit. 5. cap. 3. n. 20.* Author der Salmannweilischen Erinnerung. *quæst. 3. fol. 62.* Uti in specie de Advocato Augustensi, quòd ab Imperatore *Henrico IV.* tertiam partem mulctarum, pro salario receperit, testatur Refutat. deß Reichsvogts *Disc. §. 8. f. 29.* Cum aliàs jure optimo, Protectores salaria, & certa honoraria, in recognitionem accipere queant. De quo latè Martin. Mager. *de advoc. armat. cap. 14. num. 185. & seqq.*

16. Præterea, ut omnia Imperia vicissitudini obnoxia, ita quoque advocatiæ civicæ, diese Reichsvogteyen/ tandem labascere cœperunt; Imperatores enim necessitate urgente, vel per importunas impetrantium

preces, Præfecturas hasce quotidiè vicinis Imperii Statibus oppignorare cœperunt. vid. Exempl. apud Besold. *de Civitat. Imper. num. 3. fol. 121.* Martin. Mager. *de Advoc. armat. cap. 2. n. 217.* Daniel Haider *in Act. Lindav. fol. 919.*

Ac Imperatores quoque, plurimis Imperii Proceribus & Nobilibus, reditus Imperii, ac domanialia seu fiscalia, & huic officio, usque huc, annexa bona, in Cameræ Imperialis commodum, ab Advocatis collecta, & illata, vel gratis, vel in præmium aut solutionem debitorum Imperialium tradiderunt; aut alio quovis modo defecerunt, uti de *Judæorum* tributo, variis exemplis docet præfatus Haider *dict. Discurs. lit. Sss. fol. 90. & seqq.*

De *Vectigalium* donatione, similia attestatur Additionator. Hund. *in Metrop. Salisburg. Rubr. Episcop. Patav. fol. 358.* Lehman. *in Chron. Spirens. lib. 4. c. 22. fol. 368.* De tributis ac collectis Imperialibus, quotannis Imperio solvendis, Stumpff. *in Chron. Spirens. lib. 5. cap. 6. fol. 314.* Haider *dict. Discurs. lit. Ss.* Ita ut nulli, aut modici reditus Imperiales, in Civitatibus Imperii, superexisterent; Prout hunc censuum Imperialium defectum, ipse Imperator *Wenceslaus*, in concessione Advocatiæ, Consulibus & Senatoribus *Urbis Tigurinæ* facta, exprimit, teste Dan. Haider *d. loc. lit. Qqq.* Præterquam, quòd administratio harum Præfecturarum, propter abusum Advocatorum, & concurrentiam Magistratus civici, in quibus causis jurisdictionem materiam litis indies suppeditaverint, ac dissidiorum intestinorum querelæ Imperatorum actiones quotidiè, & continuè fatigaverint. Vide Crus. *in Annal. Suevic. part. 2. lib. 2. c. 17. fol. 111. Cæsar. seu Gasser. in Chron. August. part. 2. cap. 5. fol. 84.* Dn. Philipp. Knipschilt. *de jur. Civit. Imp. lib. 5. cap. 3. num. 41.*

CAP.

CAPUT XXII.

De Civitatibus Imperii, quando tandem, & quâ curâ, tanquam immediati Status Imperii libertatem obtinuerint? Ubi, An consultum, Advocatiam Urbicam, de novo introducere?

SUMMARIA.

1. Civitates Imperii, ad exemplum aliorum Statuum, variis modis & mediis, sese à Regimine & onere Advocatorum Civicorum liberârunt.
2. Partim precio, partim prece, partim etiam fraudibus, Præfectos suos locomovisse creditur.
3. Quæ privilegia, & alia superioritatis jura, Principes, Comites, ac Barones, Imperii Civitatibus invidere non debent.
4. Adducitur Lehmannus, quæ de Origine Civitatum Imperii, earumque libertate satis probabiliter tradit.
5. Civitates Imperii, hodie Principis jura, in suo territorio habent, ac Principis vicem, in suo districtu obtinent.
6. Quod contra quosdam Malevolos & Liberarum Civitatum Imperii, Osores, etiam in Instrumento Pacis est expressum.
7. In Matriculam Imperii, receptæ & inscriptæ, extant.
8. Habent jus faciendi fœdera, confœderatisque auxilium ferendi.
9. Civitates Imperii, pari passu cum Ducibus Imperii ambulant, ac in suo genere, eadem jura habent, quæ Princeps Imperii, in suo Principatu.
10. An consultum, jus fasque sit Imperatori, Advocatias Urbicas rursus instituere?
11. Res nō est ex abusu æstimanda.
12. Quilibet Princeps, Subditorum suorum libertates, jura, privilegia, & immunitates tueri debet.

 13. Quæ

13. *Quæ jura & rationes, multo magis in Imperatore vim obtinent.*

14. *Civitates Imperii, Advocatis Urbicis de novo non sunt onerandæ.*

1. CÆterum Civitates Imperii, ex hisce & aliis rationibus motæ, ad exemplum Principum, aliorumque Statuum Imperii, variis modis & mediis, sese à Regimine & onere Advocatorum civicorum liberarunt, ac insuper Imperialia adhuc superexistentia bona, & Regalia, veluti Vectigalia, Monetas, Collectas, & similia jura, quovis titulo, jure dominii acquisiverunt, vel per oppignorationem, remotâ omni reluitione obtinuerunt. Münster. *in Cosmogr. lib. 3. c. 22. & 23.* Besold. *de Civit. Imp. n. 2. f. 119.* Magn. Wilhelmi Kyriand. *in Annal. Trever. part. 13.* Dan. Haid. *in Act. Lindav. lit. pp. 1. fol. 581. ac in Apolog. c. 19. f. 560.* Et quamvis hodie adhucdum, quædam tales Præfecturæ, Reichsvogteyen / oder Reichs Schultheissen Aempter / in Civitatibus nonnullis reperiantur, veluti Norimbergæ, Rotenburgi, ad Tuberem, Halæ Suevorum, Northusii, Reutlingæ: hæc tamen officia, nihil aliud sunt, quàm simulachra, & veteris Præfecturæ umbræ, postquam omnis omnimodo jurisdictio, & reliqua Regiminis civici potestas Magistratui Civitatum Imperialium, ab Imperatoribus, irrevocabiliter concessa fuit, quod officium hodiè, per ipsos Cives à Magistratu electos, expeditur. Martin. Mager. *de advoc. armat. cap. 11. num. 520.* Philipp. Knipschilt. *dict. cap. 3. num. 44.*

2. Hinc optimè scribit Christophorus Lehmannus, Deßhalben haben weder Fürsten und Herrn / ab den Stådten / noch dargegen die Stådte / und Reichsthaler / ab den Fürsten

und

und Herrn nichts zubeklagen/ weil alles/ so beede thail haben/ auß sonderbahrer Gnad/ und Miltigkeit/ der Kaiser und Königen herkommet; außgeschlossen/ was nachmals/ von Herrschafft/ und Schlössern/ die Fürsten/ und andere Stätte/ vilen Graven/ Herrn/ und Edelknechten/ abgekaufft haben. id est: Quapropter neque Principes, neque Barones, de Civitatibus, neque hæ vel Imperii Valles, de Principibus ac Baronibus, conqueri possunt, quum omnia quæ utraq; pars possidet, ex singulari Imperatorum ac Regum clementia atq; munificentia, proficiscantur; exceptis territoriis atq; castris, per Principes & Civitates, multo post tempore, à Comitibus, Baronibus atq; Nobilibus emptis, Lehm. *in Chron. Spirens. lib. 4. cap. 1. fol. m. 270.* Qui *cap. 3.* sequentia tradit, Nach welcher beschehener Erledigung/ die Reichsstätt alle Herrligkeit/ Recht und Gerechtigkeit/ sampt allen Gefällen und Nuzungen/ so die Königl. und Kaiserliche Præfecti, oder Graven/ gehabt/ mit solchen allen/ die Freye Reichs-Stätt/ miltiglich begabet; i. e. Post quam liberationem Imperii Civitates, cum omnibus juribus ac immunitatibus, ut & omnibus reditibus atque commodis, quæ Regii vel Circulares Præfecti, Comitesque habuere, munificè dotatæ fuerunt. Lehenman. *in Chronog. Spirens. lib. 4. cap. 3. fol. 280.* Ac quòd Civitates Imperii, partim *precio*, partim *prece*, partim etiam *fraudibus*, hosce Censores, seu Præfectos, loco moverint, scribit Lucius Verus *in Apocalyps. pro Innocent. Cæsar. Consider. 86. fol. 254.* Quem refert, & sequitur Speidel. *in Annotat. ad Besold. Thesaur. Pract. lit. R. vers.* Reichs-Stätt. *37.* Also daß endlich auch die Reichs-Stätt/ (*circa annum Chr. 1400.*) durch Verdienst gegen dem H. Röm. Reich/ durch liberalität und Conniventz der Kaiser/ durch Tausch/ Kauff/ und Schenckungen/ durch stillschweigende langwürige alluvion, sich von den Reichs-

vögten/

vögten/ und dero Beschwernussen/ loß gewircket/ und ihre Landsobrigkeit/ in ihrem territorio, auch endlich erworben haben/ i. e. Ita ut & tandem Imperii Civitates (circa annum Christi 1400.) ob benemerita erga Imperium Romanum, ob liberalitatem atque conniventiam Imperatorum, permutatione, emptione venditione, ac donationibus, silentio atque diutina alluvione, ab Imperii Præfectis, eorumque molestiis, sese exemerint, territorialemque jurisdictionem in suis territoriis sibi acquisierint. Dan. Haider, *in dict. Disc. fol. 14. Et in Act. Lindav. lit. Pp. 1. fol. 581.*

3. Quæ privilegia & alia superioritatis jura, Principes, Comites, ac Barones, Imperii Civitatibus invidere non debent; Cùm etiam eodem modo, quo reliqui Status, ad hæcce summi quasi fastigii jura, pervenerint. Sunt enim Civitatum quoque opes, & robur; Opes & Robur Imperii, ut dicere solebat Carolus IV. Imperator, quod refert Peucerus *in Chron. lib. 5. fol. 170.* Gæddæus *in respons. Civit. Fridberg. punct. 15. n. 12. & seqq.* Latè Philippus Knipschilt. *de Civitat. Imper. lib. 2. cap. 1. n. 4. & seqq.* Id quod ante Carolum IV. contestatur quoque *Otto Frisingensis*: De Alemannia, in Galliam, transmisso Rheno, Imperator Friderienus I. Anno 1114, se recipiens, totam provinciam, à Basilea, usq; Moguntiam, (ubi maxima *vis Regni* esse noscitur) paulatim, ad suam inclinavit voluntatem. Ott. Frising. *de reb. gestis Frider. I. lib. 1. cap. 12.*

4. Lubet hic adjicere ea, quæ de origine Civitatum Imperii, earumque Libertate, satis probabiliter, *ex Alberto Stadensi, tradit Lehmannus*, dum principia hujus libertatis

bertatis Imperatori *Henrico IV.* inprimis attribuit, hisce verbis: Als die hochschädliche Spaltungen und Kriege im Reich/ zwischen Kaiser Heinrichen/ dem Vierten/ an einem/ und den Bischoffen/ auch Hertzogen in Sachsen/ Bayern/ und Schwaben/ am andern theil/ angezündet/ und darauß langwihrige grosse Krieg entstanden/ bezeugen die Historici, insonderheit Helmold. *in Chron. Sclavor. lib. 1. cap. 28.* daß die Stätte am Rheinstrom sich insonders gegen dem belästigten Kayser/ getrewe/ und behülfflich/ verhalten: Da hingegen die weltliche Fürsten/ den freyen eygnen Fürstlichen Gewalt/ den sie von seinen Vorfahren am Kaiserthumb/ empfangen/ deßgleichen die Bischöffe/ ihre Macht wider Kayser/ und andere verwendet/ und mißbraucht haben. Solche auffrechte underthänigste Hülff/ Huld/ Trew/ und Beystand der Stätten/ haben die Könige und Kaiser behertziget/ und dem Reich/ und ihren Nachfolgern an demselben/ insonders fürträglich/ nutz/ gedeylich/ und zu Erhaltung ihrer Kaiserlichen Hoheit gemäß erachtet/ daß sie die Stätte gleicher gestalt als die Fürsten/ aller Freiheit der Regierung theilhafftig machten: haben auch solch ihr vorhaben nach gelegenheit/ auff allgemeinen Reichsversamlungen den Fürsten und Ständen deß Reichs eröffnet/ und mit deroselben Consens und Bewilligung die Bischöfliche Reichs Stätte/ als Cölln/ Mayntz/ Wormbs/ Speyr/ Strasburg/ Basel/ und andere am Rhein/ erstlich der ersten Eigenschafft/ deren sie zuvor underworffen gewesen/ nämlich der Regierung der Hertzogen/ Graven und Præfectorum, oder die deroselben Statt und Verwaltung getragen/ allerdings ledig gezehlt; also daß sie keinen Obern/ oder Herrn/ in weltlicher Regierung erkennen/ und wissen/ dann die Röm. Kayserl. Majest. das obriste Haupt/ deß gantzen Reichs/ und aller deroselben zugehörigen Ständen/ und Gliedern. h. e. cum nocentissi-

ma dissidia atq; bella in Imperio, inter Imperatorē Henricum IV. ex una, & Episcopos ac Duces Saxoniæ, Bavariæ, ac Sueviæ, ex altera parte incenderentur, exindeq; diuturnæ & gravissimæ orirentur strages; Testantur Historici, præsertim Helmold. *in Chron. Sclavor. lib. 1. cap. 28.* Civitates, præcipuè Rhenenses, Imperatori presso, fidelia præstitisse servitia atque auxilia: cum econtra Principes seculares liberam propriamq; potestatem, à prædecessoribus ejus in Imperio acceptam, itidemque Episcopi suam quoque potestatem, in Imperatores aliosque converterent atque abuterentur. Quæ humilima servitia, fidelitatem atque auxilium, Reges & Imperatores perpendentes, Imperioque, ac illorum successoribus proficua, utilia, atq; Impetatoria Celsitudine condigna æstimantes, ut Civitates eodem modo, quo Principes, omnium privilegiorum regiminis, participes redderent: intentionem quoque suam, data occasione, in Comitiis universalibus, Principibus atque Statibus Imperii proposuerunt, ac illorum consensu & approbatione, Civitates Episcopales, ut Coloniam, Moguntiam, Wormatiam, Spiram, Argentinam, Basileam, aliasque prope Rhenum, primæ potestati, cui antea subjectæ erant, Ducum nempe, Comitum ac Præfectorum, aut qui horum vices agebant, omnimodo exemerunt; ita ut nullum alium superiorem vel dominum in regimine seculari agnoscant, nisi sacram Cæsaream Majestatem, supremum caput totius Imperii, ejusq; appertinentium Statuum atque membrorum. Hæc Christophor. Lehemann. *in Chron. Spirens. lib. 4. cap. 3. fol. m. 280.* Adde quæ conformiter tradit Daniel Haider *in Apologia cap. 2. f. 131. & fol. 150. & seqq.* Hinc Imperator Sigismundus in sua Reformatione Imperiali, Anno 1436. Civitates Imperii

perii, Würdige/ imò Heilige/ (quo prædicato, vix quicquam majus dici, aut cogitari poteſt) vocat, dum ſcribit: Da würden die heilige Reichsſtände gefreyet und geordnet/ darumb ſtehen ſie geſchrieben Heilig; dann ihnen war empfohlen alles Recht und göttliche Seeligkeit/ und ward die Chriſtenheit durch ſie geſtärcket/ und wurde ihnen göttlich und weltlich Recht empfohlen als dem Kayſer das Reich/ als ſie noch heut zutag dem heiligen Reich verbunden ſeynd/ bey Eyden und Ehren. i. e. Tunc ſacræ Imperii Civitates liberæ fiebant atque ordinabantur, ideo ſcriptæ deprehenduntur ſanctæ: Ipſis enim omne jus demandatum fuit, atq; divina beatitudo, ac Chriſtianiſmus per eas firmabatur, eiſque tam divina quam humana jura committebantur, velut Imperatori Imperium, quippe cum hodienum ſacro Imperio Romano ſub fide juramenti atque honoris obſtrictæ ſint. Conſtit. Reformat. Imper. Sigismundi, *part. 1. cap. 3. ac part. 2. cap. 10.* apud Goldaſt. *in Statut. & Reſcript. Imper. fol. m. 172. & 192.*

5. Proinde Civitates Imperii, die freye Reichsſtätt/ hodie ex communi probataque Doctorum ſententia, *Principis jura*, in ſuo territorio habent, ac Principis vicem, in ſuo diſtrictu obtinent. Andr. Gail. *lib. 2. Obſerv. 57. num. 7.* Ac *de pac. publ. lib. 1. cap. 6. num. 11.* Herm. Vult. *d. feud. lib. 1. cap. 5. n. 6.* Regn. Sixtin. *de Regal. libr. 1. cap. 4. num. 82.* Gylmann. *in Symphor. tom. 3. verb. Civitas.* Auctor. Reſponſ. Civit. Fridberg. *punct. 1. & 2. ac ferè per tot.* Mart. Mager. *de Advoc. armat. cap. 6. n. 290.* Thomas Michael. *de Iurisdict. concluſ. 44. in fin.* Marc. Welſer. *rer. Auguſt. fol. 111.* Plures recenſet Caspar. Klock. *d. Contribut. cap. 5. n. 10.* Dn. Rudolph. de Schulenburg. *de Orig. dicti:* Ein jeder Fürſt iſt Kaiſer in ſeinem Land. *fol. 127. & ſeqq.* Sunt enim

Status Imperii, ejusq; omnia penè jura Statuum Imperii competunt. Caspar. Klock. *dict. tract. cap. 5. n. 58.* Dan. Haider. *in Apolog. cap. 15. fol. 473.* Philipp. Knipschilt. *d. tr. lib. 2. cap. 1. num. 35.*

6. Quod contra quosdam Malevolos, & liberarum Civitatum Imperii Osores, ita expressum est in Instrumento Pacis: *Liberis Imperii Civitatibus non minus, quàm cæteris Statibus Imperii, rata & intacta maneant, Regalia, Vectigalia, Reditus annui, Libertates, Privilegia confiscandi, collectandi, & inde dependentia aliaque jura, ab Imperatore & Imperio legitimè impetrata, vel longo usu ante hos motus obtenta, possessa, & exercita, cum omnimoda jurisdictione intra muros, & in territorio.* Instrum. Pacis. *art. 8. §. Tam in universalib.* Vocantur *ad Comitia*, ac ibidem jus, votum & sessionem habent; Nec tantùm consultativè, sed etiam decisivè suffragia ferunt. Besold. *de Civit. Imper. num. 7. in operib. politic.* latè hoc deducens Leheman *dict. lib. 4. cap. 3. fol. m. 281. & 282* Limnæ. *dict. lib. 7. cap. 1. num. 46.* Arumæ. *de Comit. cap. 4. n. 126. & seqq.* Casp. Klock. *dict. cap. 5. n. 59.* Just. Schutz. *disput. jur. publ. 8. thes. 23. lit. B. & C.* Quod, cùm à quibusdam in controversiam vocatum fuisset, ideo singulari constitutione, hoc dubium, *in Instrumento Pacis* sequentibus verbis, decisum fuit: *Liberis Imperii Civitatibus, non minus quàm cæteris Statibus Imperii competat, in omnibus dictis, votum decisivum.* Instrum. Pacis, *art. 8. §. Tam in Universalibus, &c.* Latissimè Dn. Knipschilt. *de Civit. Imp. eorumque jur. lib. 2. cap. 2. per tot.*

7. *In Matriculam Imperii* receptæ & inscriptæ extant. Quod veram esse notam Status immediati, vulgo notum est. Besold. *in Thesaur. pract. lit. R. verb.* Reichßstadt/ Caspar-

par. Ziegler. *in Comm conclus.* §. *Landsassii. num. 205.* Mart. Mager. *de Advocat. armat. cap. 6. num. 145.* Auct. Respons. Fridberg. *punct. 1. num. 176. & seqq.* Casp. Klock. *dict. c. 5. num. 55.* Philipp. Knipschilt. *dict. tr. lib. 1. c. 12.* Habent *Superioritatem territorialem*, in Civitatibus, & terris sibi subjectis, die hohe Lands-Obrigkeit/ Lands-Herrligkeit. Gail. *dict. observ. 57. num. 1.* Limnæ. *d. cap. 5. n. 49.* Schüz. *in dict. disput. 8. Thes. 23. lit. E.* Klock. *d. cap. 5. n. 38.* Casp. Ziegler. *in Comm. concl. verb. Landsassi. num. 103.* Besold. *de Civitat. Imper. n. 8.* Quod specificè expressum est, in Instrumento Pacis, in verbis: *Cum omnimoda jurisdictione, intra muros, & in territorio. Instr. Pac. art. 8. §. Tàm in Universalibus.* Ubi infinitos addùcit. Omniaque possident sublimia jura, quæ *Territorio*, ex communi Imperii Romano-Germanici, praxi & observantià adhærent. De quibus Mingius *d. jur. Territorial. passim.* Bruninus *de jur. Universit. Conclus. 21. & seqq.* Schüz. *in jur. publ. disput. 6. th. 15. & seqq.* Ziegler *dict. §. Landsassi. n. 203. & seqq.* latè Philipp. Knipschilt. *dict. lib. 2. cap. 5. per tot.* Præcipuè constitutione *Pacis religiosæ*, æquè ac alii Imperii Principes & Status gaudent, ac jus reformandi obtinent; Liberum enim eis est, vel Catholicam, vel Augustanæ Confessioni conformem Religionem sequi. Paurmeist. *de Jurisdict. lib. 7. cap. ult. num. 45.* Dauth. *in Hypotyp. sect. 5.* Limnæ. *dict. cap. 1. n. 51.* Joan. Wurmser. *Exerc. jur. publ. 6. Q. 5.* Philipp. Knipschilt. *dict. lib. 2. cap. 3. per tot.*

8. Habent propterea jus faciendi *fædera*, confœderatisque auxilium ferendi, latè Meichsner. *decis. Camer. 229. n. 239. tom. 4.* Martin. Mager. *de Advoc. armat. c. 10. n. 484.* Klock. *d. tr. de Contribut. cap. 5.* Amicus quondam meus D. Joan. Adam Dapp *de Civitat. Imper. part. 1.*

preces, Præfecturas hafce quotidiè vicinis Imperii Statibus oppignorare cœperunt. vid. Exempl. apud Befold. *de Civitat. Imper. num. 3. fol. 121.* Martin. Mager. *de Advoc. armat. cap. 2. n. 217.* Daniel Haider *in Act. Lindav. fol. 919.*

Ac Imperatores quoque, plurimis Imperii Proceribus & Nobilibus, reditus Imperii, ac domanialia seu fiscalia, & huic officio, usque huc, annexa bona, in Cameræ Imperialis commodum, ab Advocatis collecta, & illata, vel gratis, vel in præmium aut solutionem debitorum Imperialium tradiderunt; aut alio quovis modo defecerunt, uti de *Judaeorum* tributo, variis exemplis docet præfatus Haider *dict. Discurs. lit. Sss. fol. 90. & seqq.*

De *Vectigalium* donatione, similia attestatur Additionator. Hund. *in Metrop. Salisburg. Rubr. Episcop. Patav. fol. 358.* Lehman. *in Chron. Spirens. lib. 4. c. 22. fol. 368.* De tributis ac collectis Imperialibus, quotannis Imperio solvendis, Stumpff. *in Chron. Spirens. lib. 5. cap. 6. fol. 314.* Haider *dict. Discurs. lit. Ss.* Ita ut nulli, aut modici reditus Imperiales, in Civitatibus Imperii, superexisterent; Prout hunc censuum Imperialium defectum, ipse Imperator *Wenceslaus*, in concessione Advocatiæ, Consulibus & Senatoribus *Urbis Tigurinæ* facta, exprimit, teste Dan. Haider *d. loc. lit. Qqq.* Præterquam, quòd administratio harum Præfecturarum, propter abusum Advocatorum, & concurrentiam Magistratus civici, in quibus causis jurisdictionem materiam litis indies suppeditaverint, ac dissidiorum intestinorum querelæ Imperatorum actiones quotidiè, & continuè fatigaverint. Vide Crus. *in Annal. Suevic. part. 3. lib. 2. c. 17. fol. 111.* *Casar: seu Gasser. in Chron. August. part. 2. cap. 5. fol. 84.*

Dn. Philipp. Knipschilt. *de jur. Civit. Imp. lib. 5. cap. 3. num. 41.*

CAP.

CAPUT XXII.

De Civitatibus Imperii, quando tandem, & quâ curâ, tanquam immediati Status Imperii libertatem obtinuerint? Ubi, An consultum, Advocatiam Urbicam, de novo introducere?

SUMMARIA.

1. *Civitates Imperii, ad exemplum aliorum Statuum, variis modis & mediis, sese à Regimine & onere Advocatorum Civicorum liberarunt.*
2. *Partim precio, partim prece, partim etiam fraudibus, Præfectos suos loco movisse creditur.*
3. *Quæ privilegia, & alia superioritatis jura, Principes, Comites, ac Barones, Imperii Civitatibus invidere non debent.*
4. *Adducitur Lehmannus, quæ de Origine Civitatum Imperii, earumque libertate satis probabiliter tradit.*
5. *Civitates Imperii, hodie Principis jura, in suo territorio habent, ac Principis vicem, in suo districtu obtinent.*
6. *Quod contra quosdam Malevolos & Liberarum Civitatum Imperii, Osores, etiam in Instrumento Pacis est expressum.*
7. *In Matriculam Imperii, receptæ & inscriptæ, extant.*
8. *Habent jus faciendi fœdera, confœderatisque auxilium ferendi.*
9. *Civitates Imperii, pari passu cum Ducibus Imperii ambulant, ac in suo genere, eadem jura habent, quæ Princeps Imperii, in suo Principatu.*
10. *An consultum, jus fasque sit Imperatori, Advocatias Urbicas rursus instituere?*
11. *Res nō est ex abusu æstimanda.*
12. *Quilibet Princeps, Subditorum suorum libertates, jura, privilegia, & immunitates tueri debet.*

13. *Quæ jura & rationes, multò magis in Imperatore vim obtinent.*

14. *Civitates Imperii, Advocatis Urbicis de novo non sunt onerandæ.*

1. CÆterum Civitates Imperii, ex hisce & aliis rationibus motæ, ad exemplum Principum, aliorumque Statuum Imperii, variis modis & mediis, sese à Regimine & onere Advocatorum civicorum liberarunt, ac insuper Imperialia adhuc superexistentia bona, & Regalia, veluti Vectigalia, Monetas, Collectas, & similia jura, quovis titulo, jure dominii acquisiverunt, vel per oppignorationem, remotâ omni reluitione obtinuerunt. Münster. *in Cosmogr. lib. 3. c. 22. & 23.* Besold. *de Civit. Imp. n. 2. f. 119.* Magn. Wilhelmi Kyriand. *in Annal. Trever. part. 13.* Dan. Haid. *in Act. Lindav. lit. pp. 1. fol. 581. ac in Apolog. c. 19. f. 560.* Et quamvis hodie adhucdum, quædam tales Præfecturæ, Reichsvogteyen / oder Reichs Schultheissen Aempter / in Civitatibus nonnullis reperiantur, veluti Norimbergæ, Rotenburgi, ad Tuberem, Halæ Suevorum, Northusii, Reutlingæ: hæc tamen officia, nihil aliud sunt, quàm simulachra, & veteris Præfecturæ umbræ, postquam omnis omnimodo jurisdictio, & reliqua Regiminis civici potestas Magistratui Civitatum Imperialium, ab Imperatoribus, irrevocabiliter concessa fuit, quod officium hodiè, per ipsos Cives à Magistratu electos, expeditur. Martin. Mager. *de advoc. armat. cap. 11. num. 520.* Philipp. Knipschilt. *dict. cap. 3. num. 44.*

2. Hinc optimè scribit Christophorus Lehmannus, Deßhalben haben weder Fürsten und Herzn / ab den Städten / noch dargegen die Städte / und Reichsthaler / ab den Fürsten und

und Herrn nichts zubeklagen/ weil alles/ so beede thail haben/ auß sonderbahrer Gnad/ und Miltigkeit/ der Kaiser und Königen herkommet; außgeschlossen/ was nachmals/ von Herrschafft/ und Schlössern/ die Fürsten/ und andere Stätte/ vilen Graven/ Herrn/ und Edelknechten/ abgekaufft haben. id est: Quapropter neque Principes, neque Barones, de Civitatibus, neque hæ vel Imperii Valles, dè Principibus ac Baronibus, conqueri possunt, quum omnia quæ utraq; pars possidet, ex singulari Imperatorum ac Regum clementia atq; munificentia, proficiscantur; exceptis territoriis atq; castris, per Principes & Civitates, multo post tempore, à Comitibus, Baronibus atq; Nobilibus emptis, Lehm. *in Chron. Spirens. lib. 4. cap. 1. fol. m. 270.* Qui *cap. 3.* sequentia tradit, Nach welcher beschehener Erledigung/ die Reichsstätt alle Herrligkeit/ Recht und Gerechtigkeit/ sampt allen Gefällen und Nuzungen/ so die Königl. und Kaiserliche Præfecti, oder Graven/ gehabt/ mit solchen allen/ die Freye Reichs Stätt/ miltiglich begabet; i. e. Post quam liberationem Imperii Civitates, cum omnibus juribus ac immunitatibus, ut & omnibus reditibus atque commodis, quæ Regii vel Circulares Præfecti, Comitesque habuere, munificè dotatæ fuerunt. Lehenman. *in Chronog. Spirens. lib. 4. cap. 3. fol. 280.* Ac quòd Civitates Imperii, partim *precio*, partim *prece*, partim etiam *fraudibus*, hosce Censores, seu Præfectos, loco moverint, scribit Lucius Verus *in Apocalyps. pro Innocent. Cæsar. Consider. 86. fol. 254.* Quem refert, & sequitur Speidel. *in Annotat. ad Besold. Thesaur. Pract. lit. R. vers.* Reichs Stätt. *37.* Also daß endlich auch die Reichs Stätt/ (*circa annum Chr. 1400.*) durch Verdienst gegen dem H. Röm. Reich/ durch liberalität und Connivent der Kaiser/ durch Tausch/ Kauff/ und Schenckungen/ durch stillschweigende langwürige alluvion, sich von den Reichs-

vögten/

vögten/ und dero Beschwernussen/ loß gewircket/ und ihre Landsobrigkeit/ in ihrem territorio, auch endlich erworben haben/ i. e. Ita ut & tandem Imperii Civitates (circa annum Christi 1400.) ob benemerita erga Imperium Romanum, ob liberalitatem atque conniventiam Imperatorum, permutatione, emptione venditione, ac donationibus, silentio atque diutina alluvione, ab Imperii Præfectis, eorumque molestiis, sese exemerint, territorialemque jurisdictionem in suis territoriis sibi acquisierint. Dan. Haider, *in dict. Disc. fol. 14. Et in Act. Lindav. lit. Pp. 3. fol. 581.*

3. Quæ privilegia & alia superioritatis jura, Principes, Comites, ac Barones, Imperii Civitatibus invidere non debent; Cùm etiam eodem modo, quo reliqui Status, ad hæcce summi quasi fastigii jura, pervenerint. Sunt enim Civitatum quoque opes, & robur; Opes & Robur Imperii, ut dicere solebat Carolus IV. Imperator, quod refert Peucerus *in Chron. lib. 5. fol. 170.* Gæddæus *in respons. Civit. Fridberg. punct. 15. n. 12. & seqq.* Latè Philippus Knipschilt. *de Civitat. Imper. lib. 2. cap. 1. n. 4. & seqq.* Id quod ante Carolum IV. contestatur quoque *Otto Frisingensis*: De Alemannia, in Galliam, transmisso Rheno, Imperator Fridericns I. Anno 1114. se recipiens, totam provinciam, à Basilea, usq; Moguntiam, (ubi maxima *vis Regni* esse noscitur) paulatim, ad suam inclinavit voluntatem. Ott. Frising. *de reb. gestis Frider. I. lib. 1. cap. 12.*

4. Lubet hic adjicere ea, quæ de origine Civitatum Imperii, earumque Libertate, satis probabiliter, *ex Alberto Stadensi, tradit Lehmannus*, dum principia hujus libertatis

bertatis Imperatori *Henrico IV.* inprimis attribuit, hisce verbis: Als die hochschädliche Spaltungen und Kriege im Reich/ zwischen Kaiser Heinrichen/ dem Vierten/ an einem/ und den Bischoffen/ auch Hertzogen in Sachsen/ Bayern/ und Schwaben/ am andern theil/ angezündet/ und darauß langwihrige grosse Krieg entstanden/ bezeugen die Historici, insonderheit Helmold. *in Chron. Sclavor. lib. 1. cap. 28.* daß die Stätte am Rheinstrom sich insonders gegen dem belästigten Kayser/ getrewe/ und behülfflich/ verhalten: Da hingegen die weltliche Fürsten/ den freyen eygnen Fürstlichen Gewalt/ den sie von seinen Vorfahren am Kaiserthumb/ empfangen/ deßgleichen die Bischöffe/ ihre Macht wider Kayser/ und andere verwendet/ und mißbraucht haben. Solche auffrechte underthänigste Hülff/ Huld/ Trew/ und Beystand der Stätten/ haben die Könige und Kaiser behertziget/ und dem Reich/ und ihren Nachfolgern an demselben/ insonders fürträglich/ nutz/ gedeylich/ und zu Erhaltung ihrer Kaiserlichen Hoheit gemäß erachtet/ daß sie die Stätte gleicher gestalt als die Fürsten/ aller Freiheit der Regierung theilhafftig machten: haben auch solch ihr vorhaben nach gelegenheit/ auff allgemeinen Reichsversamlungen den Fürsten und Ständen deß Reichs eröffnet/ und mit deroselben Consens und Bewilligung die Bischöfliche Reichs Stätte/ als Cölln/ Mayntz/ Wormbs/ Speyr/ Strasburg/ Basel/ und andere am Rhein/ erstlich der ersten Eigenschafft/ deren sie zuvor underworffen gewesen/ nämlich der Regierung der Hertzogen/ Graven und Præfectorum, oder die deroselben Statt und Verwaltung getragen/ allerdings ledig gezehlt; also daß sie keinen Obern/ oder Herrn/ in weltlicher Regierung erkennen/ und wissen/ dann die Röm. Kayserl. Majest. das obriste Haupt/ deß gantzen Reichs/ und aller deroselben zugehörigen Ständen/ und Gliedern. h. e. cum nocentissi-

ma dissidia atq; bella in Imperio, inter Imperatorē Henricum IV. ex una, & Episcopos ac Duces Saxoniæ, Bavariæ, ac Sueviæ, ex altera parte incenderentur, exindeq; diuturnæ & gravissimæ orirentur strages; Testantur Historici, præsertim Helmold. *in Chron. Sclavor. lib. 1. cap. 28.* Civitates, præcipuè Rhenenses, Imperatori presso, fidelia præstitisse servitia atque auxilia: cum econtra Principes seculares liberam propriamq; potestatem, à prædecessoribus ejus in Imperio acceptam, itidemque Episcopi suam quoque potestatem, in Imperatores aliosque converterent atque abuterentur. Quæ humilima servitia, fidelitatem atque auxilium, Reges & Imperatores perpendentes, Imperioque, ac illorum successoribus proficua, utilia, atq; Imperatoria Celsitudine condigna æstimantes, ut Civitates eodem modo, quo Principes, omnium privilegiorum regiminis, participes redderent: intentionem quoque suam, data occasione, in Comitiis universalibus, Principibus atque Statibus Imperii proposuerunt, ac illorum consensu & approbatione, Civitates Episcopales, ut Coloniam, Moguntiam, Wormatiam, Spiram, Argentinam, Basileam, aliasque prope Rhenum, primæ potestati, cui antea subjectæ erant, Ducum nempe, Comitum ac Præfectorum, aut qui horum vices agebant, omnimodo exemerunt; ita ut nullum alium superiorem vel dominum in regimine seculari agnoscant, nisi sacram Cæsaream Majestatem, supremum caput totius Imperii, ejusq; appertinentium Statuum atque membrorum. Hæc Christophor. Lehemann. *in Chron. Spirens. lib. 4. cap. 3. fol. m. 280.* Adde quæ conformiter tradit Daniel Haider *in Apologia cap. 2. f. 131. & fol. 150. & seqq.* Hinc Imperator Sigismundus in sua Reformatione Imperiali, Anno 1436. Civitates Imperii

perii

perii, Würdige/ imò Heilige/ (quo prædicato, vix quicquam majus dici, aut cogitari poteſt) vocat, dum ſcribit: Da würden die heilige Reichsſtände gefreyet und geordnet/ darumb ſtehen ſie geſchrieben Heilig; dann ihnen war empfohlen alles Recht und göttliche Seeligkeit/ und ward die Chriſtenheit durch ſie geſtärcket/ und wurde ihnen göttlich und weltlich Recht empfohlen als dem Kayſer das Reich/ als ſie noch heut zutag dem heiligen Reich verbunden ſeynd/ bey Eyden und Ehren. i. e. Tunc ſacræ Imperii Civitates liberæ fiebant atque ordinabantur, ideo ſcriptæ deprehenduntur ſanctæ: Ipſis enim omne jus demandatum fuit, atq; divina beatitudo, ac Chriſtianiſmus per eas firmabatur, eisque tam divina quam humana jura committebantur, velut Imperatori Imperium, quippe cum hodienum ſacro Imperio Romano ſub fide juramenti atque honoris obſtrictæ ſint. Conſtit. Reformat. Imper. Sigismundi, *part. 1. cap. 3. ac part. 2. cap. 10.* apud Goldaſt. *in Statut. & Reſcript. Imper. fol. m. 172. & 192.*

5. Proinde Civitates Imperii, die freye Reichsſtätt/ hodie ex communi probataque Doctorum ſententia, *Principis jura*, in ſuo territorio habent, ac Principis vicem, in ſuo diſtrictu obtinent. Andr. Gail. *lib. 2. Obſerv. 57. num. 7.* Ac *de pac. publ. lib. 1. cap. 6. num. 11.* Herm. Vult. *d. feud. lib. 1. cap. 5. n. 6.* Regn. Sixtin. *de Regal. libr. 1. cap. 4. num. 82.* Gylmann. *in Symphor. tom. 3. verb. Civitas.* Auctor. Reſponſ. Civit. Fridberg. *punct. 1. & 2. ac ferè per tot.* Mart. Mager. *de Advoc. armat. cap. 6. n. 290.* Thomas Michael. *de Iurisdict. concluſ. 44. in fin.* Marc. Welſer. *rer. Auguſt. fol. 111.* Plures recenſet Caspar. Klock. *d. Contribut. cap. 5. n. 10.* Dn. Rudolph. de Schulenburg. *de Orig. dicti:* Ein jeder Fürſt iſt Kaiſer in ſeinem Land. *fol. 127. & ſeqq.* Sunt enim

par. Ziegler. *in Comm conclus.* §. *Landsassii. num. 205.* Mart. Mager. *de Advocat. armat. cap. 6. num. 145.* Auct. Respons. Fridberg. *punct. 1. num. 176. & seqq.* Casp. Klock. *dict. c. 5. num. 55.* Philipp. Knipschilt. *dict. tr. lib. 1. c. 12.* Habent *Superioritatem territorialem*, in Civitatibus, & terris sibi subjectis, die hohe Lands-Obrigkeit/ Lands-Herrligkeit. Gail. *dict. observ. 57. num. 1.* Limnæ. *d. cap. 5. n. 49.* Schûz. *in dict. disput. 8. Thes. 23. lit. E.* Klock. *d. cap. 5. n. 38.* Casp. Ziegler. *in Comm. concl. verb. Landsassi. num. 103.* Besold. *de Civitat. Imper. n. 8.* Quod specificè expressum est, in Instrumento Pacis, in verbis: *Cum omnimoda jurisdictione, intra muros, & in territorio. Instr. Pac. art. 8. §. Tàm in Universalibus.* Ubi infinitos adducit. Omniaque possident sublimia jura, quæ *Territorio*, ex communi Imperii Romano-Germanici, praxi & observantià adhærent. De quibus Mingius *d. jur. Territorial. passim.* Bruninus *de jur. Universit. Conclus. 21. & seqq.* Schûz. *in jur. publ. disput. 6. th. 15. & seqq.* Ziegler *dict. §. Landsassi. n. 203. & seqq.* latè Philipp. Knipschilt. *dict. lib. 2. cap. 5. per tot.* Præcipuè constitutione *Pacis religiosæ*, æquè ac alii Imperii Principes & Status gaudent, ac jus reformandi obtinent; Liberum enim eis est, vel Catholicam, vel Augustanæ Confessioni conformem Religionem sequi. Paurmeist. *de Jurisdict. lib. 7. cap. ult. num. 45.* Dauth. *in Hypotyp. sect. 5.* Limnæ. *dict. cap. 1. n. 51.* Joan. Wurmser. *Exerc. jur. publ. 6. Q. 5.* Philipp. Knipschilt. *dict. lib. 2. cap. 3. per tot.*

8. Habent propterea jus faciendi *fædera*, confœderatisque auxilium ferendi, latè Meichsner. *decis. Camer. 229. n. 239. tom. 4.* Martin. Mager. *de Advoc. armat. c. 10. n. 484.* Klock. *d. tr. de Contribut. cap. 5.* Amicus quondam meus D. Joan. Adam Dapp *de Civitat. Imper. part. 1.*

cap. 7. num. 4. Dn. Philipp. Knipschilt *eod. tr. lib. 2. cap. 23. num. 4.* Atque nihil frequentiùs in Historicis passim legimus, quàm confœderationes, inter Civitates Germaniæ initas. Besold. *tr. de fœder. cap. 3. num. 7. & 8.* Adeò quidem, daß schon in Anno 1247. mit einem Graven von Holland/ und andern Fürsten/ und Graven deß Reichs/ in die 70. Städte/ zu haltung Frid/ und Rechtens/ in gewisse Bindnuß/ sich gegen einander eingelassen haben. i. e. Ut jam Anno 1247. cum Comite Hollandiæ, aliisq; Principibus atque Comitibus Imperii, septuaginta prope Civitates, ad conservationem publicæ tranquillitatis & Justitiæ, certa pepigerint fœdera. Lehman. *in Chron. Spirens. 5. cap. 92. fol. 604.* Daniel Haider *in Apolog. c. 2. fol. 151.* Legatorum mittendorum facultas, tàm in Imperio, quàm quoad exteros Reges, & Principes, instar aliorum Principum Imperii attribuitur. Arumæ. *ad Aur. Bull. Discurs. 1. th. 8.* Kirchner. *d. legat. lib. 1. cap. 3. n. 53.* Besold. *eod. tr. c. 3. num. 3.* Philipp. Knipschilt. *dict. tr. lib. 2. cap. 25. num. 1. & seqq.* Aliaque sexcenta jura, in Imperio Romano-Germanico obtinent, quæ aliis Majoribus Imperii Statibus competunt. De quibus in specie scribunt Auctor. *Respons. Civit. Fridberg. quasi per tot.* Besold. *de Civitat. Imperii. per tot.* Item Joan. Steinvvich. & Joan. Michael. Hainz. ut & Adam Dapp. *disputat. singul. de Civitat. Imper. eorumque jur.* Besold. *in Thesaur. pract. lit. R. verb.* ReichsStadt. *37.* latissimè Philipp. Knipschilt. *d. tr. lib. 2. per totum.*

9. Ut meritò dicendum, quòd Civitates Imperii, pari passu cum Ducibus Imperii ambulent, ac, in suo genere, eadem jura habeant, quæ Princeps Imperii in suo Principatu. Meichsner. *decis. Camer. 8. n. 2. & 3. lib. 1.*

tom. 2.

tom. 2. Ziegler. *d.* §. *Landsassi. num. 218.* Bidenbach. *quæst. Nobil. 1. n. 20.* Besold. *in Thesaur. pract. lit. R. verb.* Reichs-Stadt. *37. fol. 778.* Martin. Mager. *d. cap. 6. num. 190.* Daniel Haider *in Act. Lindav. fol. 235. ac fol. 620.* Salvis tamen aliis quibusdam superioritatis juribus & prærogativis, Principibus, aliisq; Imperii Statibus Illustribus, specificè competentibus. Salvâ interim, *Ducalis Dignitatis*, eminentissimâ prærogativâ. Ernest. Cothman. *Respons. 29. num. 523. & seqq. vol. 3.* Quam Civitates ipsæ, comiter & lubenter meritò adorare, insimul etiam probè scire debent; Cum plùs & minùs, tanquam qualitate tantùm, non specie differentes, inter Status Imperii, quatenus Status, disparitatem non operentur. Sicuti post Gailium *de Arrest. c. 4. num. 3. & seqq.* scribit Daniel Haid. *in Disc.* von Reichsvögten. *lit. Zzz.* Proinde verè dici potest; *Civitates Imperii liberas*, Regimen, formam, & libertatem perennem, ac, quasi æternam possidere, quæ etiam Rempublicam Romanam, sub *Consulibus*, duritate superare possit, nec per seditiones, mutationi obnoxia, nec, nisi cum toto Imperio, ab ullo hoste convelli queat. Quod etiam exteri, in specie verò gravissimus Italicorum Historicus, Franciscus Guicciardinus. *libr. 7. histor. num. 7.* probè observavit, cùm Liberas Germaniæ Civitates, ita describit: *Recognoscere eas quidem pensionibus certis & definitis Imperii auctoritatem: Cæterùm ipsas, suis ferè moribus, ac Magistratibus gubernari; neque studere, tàm territorio amplificando, quàm libertati suæ conservandæ.* Similia quoque, per integrum discursum, latiùs repetiit Trajanus Boccalini. *in Parnasso cent. 2. Ragguagl. 6. per tot. fol. m. 10. & seqq.* Scilicet *solas in Germania Civitates, eam liberæ Reipublicæ formam invenisse, quæ diuturnitate, non tantùm cum Monarchiâ certare queat, (hocque olim*

tàm

tàm Græcos & Romanos, quàm quoque Italos modernos, latuisse) sed etiam ipsam, sub Consulibus existentem Romanam Rempublicam superet. Quarum libertas longissimam vitam, imò, quasi æternam, præ se ferat.

10. Cæterùm, non desunt quidam ex Aulo Politicis, qui pro arcano Imperii Romano-Germanici tradunt, ad fundandam Imperatoris potentiam, ac extollendam magisq; exaltandam ejusdem Majestatem, maximoperè conducere, ut hæcce Præfecturæ Imperii, in Civitatibus Imperii, rursus introducantur; Quod, ad præcavendos intestinos motus, & dissensiones, unicum existeret Remedium; adeò ut Imperatorum aures, publicis etiam scriptis, de hac re defatigare non erubescant.

Quæritur ergò hîc; *An Consultum, jus fasq; sit Imperatori, hasce Advocatias Urbicas rursus instituere?* Ob die Röm. Keys. Majestät/mit berechtigtem Fug/und deß Heyl. Röm. Reichs Wolfahrt/ die Reichsvogteyen wider zu Werck richten mögen/ oder können? Ita quidam rerum novarum cupidi censent; Quos inter existit Lucius Verus *seu magis Lucifugus in Apocalyps. pro innocent. Cæsar. Consider. 86. fol. 254.* Quem refert, & sequitur Jacob. Speidel. *in annotat. ad Besold Thesaur. pract. lit. R. verb.* Reichs-Stadt. *37. fol. 777.* Dum tradit: *Insignis nominis Politici sunt, & fuere, qui Imperatori consultissimum esse censent, talium Urbium Præfectos,* Reichsvögt/ oder Reichs-Schultheissen/ *renovare, & denuò constituere, de quorum fide securus esse possit; Quique malignos, in officio contineant, ac insimul efficiant, ut omnes in Imperatorem ac Imperium machinationes, sibi metipsis quoque Civitatibus detrimentosa confœderationes impediantur. Urbium enim Imperialium Politia, ad interitum ruit, & magno detrimento Imperium afficit.* Verùm hasce blandientes rationes, latè & solidis fun-

fundamentis redarguit Dan. Haid. *in Discurs.* von Reichsvögten. *lit. Www. & seqq. per totum.*

11. Nam, si ex *abusu* rem esse æstimandam contendas; (uti *Affirmantium* rationes unicè exinde fundamentum trahunt) nihil sibi ipsi in universâ rerum naturâ constabit. Cùm à condito Mundo semper rerum humanarum hæc vicissitudo fuerit, quòd optima paulatim corrumpantur, & ad pravitatem declinent. Ernest. Cothman. *respons. 29. num. 180. vol. 3.*

——— *Quippe omnia fatis*
In pejus ruere, & retrò sublapsa referre

videmus, Besold. *de Republ. curand. c. 1. n. 15. 17. & passim.* Abusus autem quorundam abutentium, rei substantiam non tollit, Joan. Gorop. Beccan. *in Beccesilan lib. 1. p. 117.* Quem latiùs sequitur Anton. Hering. *de fidejuss. cap. 1. n. 39. & seqq.* Jacob. Marchisell. *quæst. jur. 31. num. 1.* Ac valdè inhumanum esset, toti Civitatum ordini imputare, quòd in uno aut in altero fortè desideratur. Præfatus Daniel Haider *in Act. Lindav. Articul. 4. fol. 50.*

12. Præterquàm, quòd quilibet Princeps, subditorum antiquas libertates, jura, privilegia, & immunitates tueri, ac ipsos in eo Statu quo reperiuntur, conservare, neque jure successionis, sive universalis sive particularis, quicquam immutare, aut innovationes introducere debeat, Sie bey jhren Herkommen/ Freyheiten/ Recht/ und Gerechtigkeiten schützen/ schirmen und handhaben. per text. notab. *in l. pen. D. de Constitut. Princip.* Ac per *l. pen. & ult. C. nov. vectig. instit. non poss. l. cum super. §. caveant. C. d. agricol. & censit. libr. 11.* post alios Henning. Gædden. *consil. 31. num. 17.* Ac *consil. 38. num. 7.* latè Andr.

 Gail.

Gail. *d. Arrest. cap. 8. nmu. 17.* Petr. Peck. pleniſſimè *in cap. qui in jus. 2. per tot. d. Reg. jur. in 6.* Marc. Anton. Peregr. *de jur. fiſc. lib. 1. tit. 3. num. 45.* Joan. Petr. Surd. *deciſ. 237. num. 5.* Hinc Politici tradunt: Principem, Cives in Statu quieto per longum tempus poſitos, relinquere debere. Prudenter namque *Auguſtus*, ad Senatum Romanum, hæc verba habuit: *Poſitas ſemel leges conſtanter ſervate, nec ullam earum immutate. Nam quæ in ſuo Statu, eademque manent, etſi deteriora ſint, tamen utiliora ſunt Reipublicæ his, quæ per innovationem vel meliora inducuntur.* Dio. Caſſ. *hiſtor. lib. 53.* Ac ſapienter Seneca, Philoſophus ſcribit: *Non conturbabit Sapiens, publicos mores, nec populum in ſe vitæ novitate convertet.* Seneca. *epiſtol. 14.* Adeò, ut in minimis quoque rebus, omnia antiquæ conſuetudinis, monumenta ſint ſervanda, ſecundùm Valer. Maxim. *lib. 2. c. 6.* Dn. Joan. Hieron. im Hoff. *Ratio Stat. 23. per tot.*

13. Quæ jura & rationes, eò magis in Imperatore vim obtinent, ac in materià Advocatiarum Urbicarum, ſpecificè verificantur; Cùm exinde Civitates Imperii ſeſe à jugo & regimine Advocatorum, ex communi, tàm Imperatoris quàm Principum, & Statuum Imperii conſenſu, vel expreſſo vel tacito liberarint. Vide Chriſt. Lehman. *in Chron. Spirenſ. lib. 4. cap. 3.* Ubi hoc *ex Abbate Stadenſi ac Helmoldi, Chron. Slavorum*, deducit. Ideoque ea, tali modo quæſita jura & privilegia, à ſolo Imperatore immutari aut tolli nequeunt. *per l. digna vox. C. d. Legib.* ubi communiter Doctores. *l. ex imperfecto.* ubi Bald. Jaſ. & alii. *C. de teſtam.* Zaſius in terminis, *conſil. 10. num. 6. vol. 2.* Andr. Gail. *lib. 1. obſerv. 41. num. 4. & 5.* Præſertim, cùm Imperator in Capitulatione ſuâ jurare ſoleat, alle Churfürſten / Fürſten / Graven und

Stånd

Stånd bey ihren Hoheiten/ Würden/ Recht und Gerechtigkeiten/ Macht und Gewalt/ jedem nach seinem Stand und Wesen verbleiben zu lassen. Capitulat. *Ferdin. III. articul. 3.* Ubi Joan. Limnæ. Benedict. Carpzov. *d. leg. Reg. German.*

14. Quæ, cum ita sese habeant, meritò Civitates Imperii istis Advocatis Urbicis de novo oneranda non sunt. Sicuti enim Principi, ita quoque populo sua sunt jura; Quæ, dum utrinque illibata manent, indissolubili nexu copulantur, illa jubendi æquitas, & obediendi promptitudo, & solidum Statum efficiunt. Dum verò proportionem suam excedunt, & hic vel ille alterius limites evaserit, vacillat subitò & concutitur cujuscunque fuerit Reipublicæ corpus. Unde optimè Roccabella scribit; *Nello stato come ne' gli edificii, l' ornamento si muta, la base eternamente, si lascia: Cosi quelle Legi, che fondamentano la forma del governo.* Thom. Roccabella, *nel Princip. delib. Tit. de Legg. f. 284.* Ac, secundùm Aristotel. Respublica nulla est, ubi Leges non tenent Imperium. Auth. D. P. *Observ. Polit. super mot. Gall. Observ. 4. per tot.* Et hanc quæstionem, per varias rationes pro & contra allatas, deducit & optimè respondet contrariis, Dn. Philipp. Knipschilt *de jur. Civitat. Imper. lib. 5. cap. 3. num. 46. & seqq.* Quod hodie minus dubii habet, propter sanctionem & auctoritatem *Instrumenti Pacis*, in quo ita conventum est. *Ut Civitatibus Imperii rata & intacta maneant Regalia, Libertates, & alia jura, ab Imperatore & Imperio legitimè impetrata, vel longo usu obtenta, possessa & exercita,* Annulatis, & in futurum prohibitis iis, *quæ in contrarium fiunt:* Instrum. Pacis. *art. 8. §. Tam in Universalibus.*

CAPUT XXIII.

De Comparatione Principum, & Comitum Imperii, cum Præsidibus & Præfectis seu Locum tenentibus aliorum Regnorum, præsertim verò, utriusque veteris Romani Imperii tàm Orientis quàm Occidentis.

SUMMARIA.

1. *An & quatenus Principes & Status Imperii hodierni, tam Ecclesiastici quam Politici, Imperii Rom. Germanici Præsidibus, Vice Regibus & Gubernatoribus modernorum Regnorum, ut & Præfectis olim Prætoriis, Præsidibus ac Prætoribus Romanis, similes sint, eorumve locū obtineant, eisve substituti sint?*
2. *Principes & Status Imperii, Præfectos Prætorio, aliosve Romanos Majores longe superant.*
3. *Idque probatur aliquot rationibus.*
4. *Præfecti Prætorio, & Præsides, pro lubitu & beneplacito Impp. constituebantur, ac pro lubitu dimittebantur.*
5. *Principes & Status Imperii, per concessionem feudalem, omnia Majestatis jura hodie in territoriis suis exercent.*
6. *Argumentatio à Magistratibus Romanis ad Principes & Status Imperii, non absolute, sed secundum quid est accipienda.*
7. 8. *Comparatio Dignitatum in aliis Regnis Provinciis, cum Præfecto Prætorio.*

1. HOc tandem in præsenti materia annectere non inutile & abs re esse censui. Cùm Imperium Romanum tàm variam Regiminis mutationem perpessum fuerit; Exinde sæpiùs inter juris publici

blici Consultos quæsitum, ac concertatum fuit; *An, & quatenus Principes, & Status Imperii hodierni, tam Ecclesiastici, quàm Politici, Imperii Rom. Germanici Præsidibus, Vice Regibus, & Gubernatoribus modernorum Regnorum, ut & Præfectis olim Prætoriis, Præsidibus, ac Prætoribus Romanis, similes sint, eorumve locum obtineant, Eisve substituti sint?* Ac ita affirmativè quidem jamdudum tradiderunt Jason. *in l. Stipulationum. 5. num. 10.* Et ibidem Angel. Aretin. ac Doct. communiter *D. d. verb. Obligat.* Roman. *in Rubr. qui admitt. ad bonor. possess. num. 2.* Cornæ. *consil. 76. vol. 1.* Jacob. de S. Georg. *tr. feudal. in verb. Piscationibus. num. 2.* Franc. Hotoman. *consil. 1. num. 4.* Qui omnes Principes inferiores, Præsidum & Proconsulum loco esse, eorumve jure uti, scribunt. Hisce, ex Germanis Jureconsultis, accedunt Henning. Gœdden. *consil. 39. num. 2. & 3.* Joan. Sichard. *in lib. 1. n. 15. C. qui admitt. ad bon. possess.* Joan. Borcholt. *d. feud. c. 5. num. 37. in fin.* ubi ait: magno errore esse introductam eam opinionem, qua Principes & Status Imperii, Imperatori æquiparentur. Rosenthal. *d. feud. cap. 5. Conclus. 13. num. 4. & 5. & 9.* Wesenbec. *in Parat. sup. Digest. tit. d. Offic. Præf. Prætor.* Scipio Gentil. *d. Jurisdict. lib. 3. c. 23.* Joan. Georg. Becht. *d. securitat. Conclus. 42.* Vult. *ad lib. 1. n. 15. C. ubi Senat. vel Clariss.* Dn. Bocer. *tr. de jurisdict. cap. 8. n. 70. & seqq.* Quod is ipse latiùs evincere conatur. *in tr. de jur. monetar. c. 3. num. 23. & seqq.* Ac pro sustinendà ejusdem opinione, aliquatenus faciunt tradita, per Francisc. de Amayà *ad l. final. cap. 2. C. de Decurion. lib. 10.* Ac in specie Electores Præfectis Prætorio comparat Bartolus *ad l. omnes Populi D. de Justit. & Jure.* Henning. Gœdden. *consil. 1.* Matth. Wesenb. *consil. 40. n. 2.* Quos Petr. Heig. benè refutat. *lib. 1. quæst. 4. num. 18.*

2. *Veruntamen*, qui hodierni Imperii Romano-Germanici

manici Statum & conditionem, ex jure publico, ac Recessibus Imperii, probè perpendit, fateri necesse habet, Principes & Status Imperii, multis parasangis Præfectos Prætorio aliosve Romanos Majores Magistratus, superare: Econtra longè veriùs dicturus, Principes & Status Imperii, in suis territoriis, *Imperatori potius*, quàm Præfectis Prætorio, æquiparari: ac Imperatoris jure censeri. Ac, quod de Lydorum Rege, Cræso, Justinus ait, *Eum, si non Regiam, Regia tamen Dignitati proximam egisse vitam*, illis quàm rectissimè accommodari potest. Ita originaliter Baldus *in l. receptitiâ in pr. C. d. constit. pecun.* Ut & *in l. donationes quas. in fin. C. d. donat. inter vir. & uxorem.* Ruin. *consil. 130. in fin. ac consil. 134. num. 9. vol. 5.* Menoch. *consil. 302. num. 21.* Claud. Bertazol. *consil. 285. libr. 2. lit. B.* Anton. Sola *ad constit. Sabaud. in proœm. gloss. 3. n. 9. & seqq.* Cacheran. *consil. 9. n. 2. 3. & 4.* E Germanis, communi stylo & ex praxi receptissima, ita scribunt, Matt. Wesenbec. *consil. 27. n. 28.* Obrecht. *d. Imper. & Iurisdict. cap. 4. fol. 56. & cap. 6. fol. 110.* Joh. Borcholt. *sibi contrarius, in cap. Quæ sint Regalia. num. 7. & 8.* Heig. *quæst. illustr. 4. num. 18. lib. 1.* Ludolph. Schrad. *de feud. part. 10. sect. 4. num. 45.* post Andr. Knichen, Math. Stephan. Sixtin. *d. Regal.* Obrecht. *tract. de Imper. & jurisdict. lib. 2. cap. 7. per discurs. Ac libr. 3. cap. 19. num. 20.* Brunning. *d. jur. Vniversitat. concl 8. lit. B. in disput. Basil. vol. 4* Besold. *in Polit. lib. 1. cap. 9. n. 7. Ac de jurisdict. Imp. Roman. cap. 16. per tot.* Ac, quòd magis similes sint Principi quàm Præsidi, tradit Reinking. *d. R. S. & E. lib. 1. class. 4. cap. 16 n. 34.* Cùm jura Imperii, inter Imperatorem & Status Imperii, scissa sint, & quasi divisa, secundùm ea, quæ latè deducit Casp. Klock, d. *Contribut. cap. 4. num. 137.* Et optimè probat Besold. *in oper. polit. Discurs. de Imper. mixto cap. 2. num. 3. & 4.* Idque præ omnibus

nibus distinctè explicat Johan. Herm. Stamm. *de servit. personal. lib. 3. cap. 10. per tot.*

3. Principes enim ac Status Imperii, Præfectos Prætorio, ac Præsides, longissimè superant, *Tum* (primò) *respectu patrimonii, officii, & administrationis commissæ*: *Tum* (secundò) *ratione dignitatis.* *Tum* (Tertiò) *intuitu potentiæ & Imperii.* Respectum patrimonii, officii, & commissæ administrationis quod concernit; Primò Magistratus Romani, *pro officii ratione*, eo ipso fiebant, dum in Præfectos Prætorio, Præsides, Comites sacrarum largitionum, Rectores Urbium, & Provinciarum, constituebantur. *per l. 1. §. 4. D. de offic. Præfect. Urb.* Zasius *ad l. 5. n. 34. D. d. Iurisdict.* Herm. Stamm. *d. l. 3. cap. 10. n. 2.* Præsertim verò, Officium Præfecti Prætorii erat, cui Imperator Prætorii sui, hoc est, aulæ suæ curam committebat, quod nemini, nisi præclaris ex Senatorii Ordinis Viris, delatum fuit, teste Lamprid. *in Alexandr. Sever.* Georg. Eberlin. *de Origin jur. c. 16. num. 18. & 19.* Aliaque Præfecti Prætorii, munia, vid. apud Jul. Cæsar. Bulenger. *de Imper. Rom. lib. 3. cap. 2. per tot.* Nicol. Henel. *in otio Vratislav. c. 23. fol. m. 186.* Sed Principes, Comites, & Status Imperii, non ratione officii, quod in aula Imperatoris gerunt, sed à Ducatibus, Principatibus, Comitatibus, aliisve Dominiis, quibus ab Imperatore sub jure fidelitatis, cum lege successoria & territoriali jure, mit der hohen Landsobrigkeit/investiti sunt, *Tales* vocantur, *per text. in tit. Quis dicat. Dux. lib. feud.* ubi feudistæ. Bald. *in cap. 1. d. his, qui feud. dar.* Andr. Gail. *libr. 1. observ. 21.* Author, seu Gæddæus *in Respons. Civit. Fridb. punct. 2.* Reincking. *d. R. S. & E. lib. 1. class. 4. cap. 1.* Andr. de Isern. Afflict. Alvarot. ac omnes, *in dict. tit. Quis dicatur Dux.* latissime

latissimè Anton. Freundeberg. *de Rescript. morat. concl. 12. lit. C. & D.* Et hoc per jura notissima. Quippe, qui perpetuam habent jurisdictionem, ac ad hæredes transitoriam, in qua ne quidem ab Imperatore turbari possunt. Leipold. *d. Concur. Iurisdict. quæst. 3.* Dn. Bocer. *de Iurisdict. c. 3. n. 95. ac c. 8. n. 80.* Multò minùs, (nisi ob feloniam) ab Imperatore devestiri queunt. *tot. tit. feud. sine culp. Vasall.* Math. Stephan, *d. jurisdict. lib. 1. cap. 1. num. 4. Ac lib. 2. part. 1. cap. 4. num. 7. & 8.*

4. Cùm olim Præfecti Prætorio & Præsides pro lubitu & beneplacito Imperatorum constituebantur, ac pro lubitu dimittebantur; siquidem jure Romano pro regula traditur; *Solvitur judicium, vetante eo, qui judicare mandavit. per l. judicium. 58. D. d. judic.* quod latè deducit Besold. *de Iurisdict. Imper. Rom. cap. 16. per tot.* Knichen, *de jur. territor. cap. 1. num. 205. & seqq.* Quod ad Dignitatem (secundo) spectat Romani Imperii, Duces, Marchiones, Comites, & Barones, dignitates principales, patrimoniales, & hæredirarias obtinent, ac quicquid agunt, propriè sibi agunt. Exinde ab eo tempore, quo Ducatus hæreditarii facti sunt, *Gratiâ DEI* se imperare, mandatis & edictis præscribunt. Matth. Bort. apud Arumæ. *disc. jur. public. 14. thes. 8.* Joach. Schepliz. *in consuet. Brandenb. part. 3. tit. 3. §. 13. quæst. 2. n. 40.* Matth. Stephan, *d. jurisdict. lib. 2. part. 1. cap. 7. num. 42.* Casp. Klock. *de Contribut. cap. 4. n. 146.* Limnæ. *lib. 4. I. P. cap. 6. num. 15. & seqq.*

Ac, qui Duci, Marchioni, aut alii Imperii Principi, vitæ insidias struit, instar criminis læsæ Majestatis Reus punitur. Georg. Everhard. *consil. 2. num. 92. & seqq. vol. 2.* Dn. Bocer. *d. Crim. læs. Majest. cap. 2. num. 91. & seqq.* Otth. Melander, *ad process. Menr. fol. 138.* Herman. Stamm. *de servit.*

vit. personal. lib. 3. cap. 10. num. 15. fol. m. 700. Cum immediata Imperii membra ac quasi imago Majestatis existant; Ac in Comitiis non tantum votum consultivũ, sed etiam decisivum obtineant. Arumæ. de *Comit. cap. 4.* Besold. *d. Iurisd. Rom. Imper. cap. 16.* Præfectus autem Jmperio, Præsides, & alii Magistratus Romani, *nomina* tantùm *muneris* ac officii temporarii præ se ferebant, quorum dignitas cum officio intercidebat & occumbebat, nec quicquam, nisi ad nutum Jmperatoris delegantis gerere audebant Ac plerunque ad annum, longissimè verò ad vitæ finem, munia commissa continuabant. *tot. tit. C. d. Contract. judic.* Vantius *de nullit. ex defect. jurisdict. num. 112. & seqq.* Engelbrecht. *d. jurisdict. th. 123.* Herm. Stamm. *de servit. pers. lib. 3. c. 10. n 14.* Georg. Eberlin. *tract. de origine jur. cap 16. num. 19. & 20.* Quamvis nec hoc diffidendum sit, quod secundam, aut, (ut alii volunt) tertiam, post Imperatoriam dignitatem obtinuerint. Cassiod. *lib. 6 rescript. 3.* latè Francisc. de Amaya. *ad l. fin. cap. 2. num. 26. & per tot. de Decurion. lib. 10.*

5. Potestatem (Tertiò) quod attinet, clarum est, quòd Principes & Status Imperii per concessionem feudalem, *omnia ferè jura, etiam Regia*, quæ Imperatores priùs obtinebant, in provinciis collatis & subditis suis teneant, & quiete hæreditario jure exerceant, ac omnia Regalia seu Majestatis jura, proprio quasi jure hodiè in territorio exerceant; Unde ex generali Regalium concessione Leges quoque condant, aliaque infinita jura quasi possideant. De quibus vide Andr. Knichen. *d. jur. territor. cap. 4. per tot.* Martin. Mager. *d. Advoc. armat. c. 6. num. 195. & seqq.* Reinking. *d. R. S. & E. lib. 1. Class. 4. c. 16.* Dn. Joan. Limnæ, *lib. 4. jur. publ. c. 8. per tot.* Imò

qui hodiè plus juris in Ducatibus & Comitatibus, quàm Imperatorē in Imperio Romano-Germanico (ad quod, per modum electionis ascendit) habere, secundum quosdam dicuntur. Nicol. Betſ. *d. pact. famil. illustr. cap. 8. pag. 427.* Anton. Freundeberg. *d. rescript. morat. Conclus. 12. lit. D.* Quod tàm plenè in Præfecto Prætorio animadvertere non licet. Quamvis enim Præfectus Prætorio post Imperatorem, maximum Imperium obtinebat, & secundus ab Imperatore erat. De quo Cassiodor. *lib. 6. epist. 15.* Cujac. Wesenb. Perez. & Doct. *in D. & C. d. offic. Præf. Prætor.* latè Georg. Eberlin. *de orgin. jur. cap. 16. num. 22.* Ac latissimè de potestate Præfecti Prætorio, Joan. Jul. Cæsar. Bulenger. *de Imperio Roman. lib. 3. cap. 2.* Franc. de Amayâ *ad l. fin. num. 5. & 6. C. de Canon. largit.* ac latiùs *in l. fin. cap. 2. per tot. C. de Decurion. libr. 10.*

Omnia tamen Regalia ad modum & formam Principum & Statuum Imperii, minimè obtinebat. Multò minùs Præsides aliive Majores Magistratus Romani, vix aliquid *Regalium majorum*, in potestate habebant. Quod variis exemplis & Legibus evincit Herm. Stamm. *in tract. de servit. personal. lib. 3. cap. 10. num. 4. & seqq.* Cui assentit pridem Besold. *d. jurisdict. Imper. Rom. cap. 16.* vide tamen *l. formam. C. d. offic. Præf. Prat. Orient.* ac *L. 5. C. d. aquaduct. lib. 11.* Paul. Christinæ *decis. Cur. Belg. 83. n. 10. ac decis. 94. num. 3. vol. 5.* Proinde, ut *summatim* dicam, frustraneam operam insumunt illi qui Magistratibus Romanis eorumque potestati, hodiernos Principes & Status Imperii æquiparare annituntur. Nec enim Magistratuum Romanorum omni tempore par semper fuit potestas ac Reipublicæ immutata forma, quàm plurima in regiminis modo abolita & antiquata fuêre, secundùm Joan. Coras. *ad lib. 1. D. d. offic. Præfect. Prætor. in fin.*

fin. Ac ad l. 2. §. populi. D. d. origin. jur. Quem refert & sequitur Besold. *in delibat. lib. 1. cap. 41. in fin.* Adde quoquoque Paul. Christinæ. *decis. Belgic. 105. num 37. & seqq. vol. 5.* Don. Mastrill. *d. Magistrat. lib. 5. cap. 2. per tot.*

6. Hoc tamen pro concordandâ hac Doctorum discrepantiâ observandum esse censeo; Ut quoties Doctores priùs allegati ex jure civili, à Magistratibus Romanis ad Principes & Status Imperii argumentantur, hoc non absolutè, sed *secundùm quid* accipiendum sit. Non quasi Principes & Status Imperii cum Magistratibus Romanis & nomine & potestate eosdem esse velint, sed ut demonstrent, in illis terminis, in quibus textus juris civilis de Magistratibus Majoribus Rom. loquuntur, idem jus quoque ob identitatem rationis in Imperii Principibus & Statibus ferè obtinere: Utpote Senatus olim quoad legislationem & in integrum restitutionem aliave jura Principibus æquiparabatur. juxta *l. 1. §. de quâ autem. D. d. postul. l. non ambiguitur. D. d. legib.* Ast, hoc non absolutè & in omnibus, sed qualificatè tantùm intelligendum esse, scribit Bartol. ibidem Dec. *in l. 1. num. 6. D. d. offic. ejus cui mand.* Quod latè & per plures casus deducit Joan. Herman. Stamm. *d. tr. lib. 1. cap. 10. n. 18. & plur. seqq.* Adi quoque Arumæ. *Discurs. jur. publ. 18. Conclus. 21. vol. 1.* Ac tolerari potest in hac controversiâ, id, quod Besold. *tr. d. appellat. cap. 3. §. 15. in fin.* scribit: *Quos nunc Principes, Duces, Comites, Marchionesve vocitamus, aliud nihil sunt, quàm instar Præsidum, Proconsulum, Legatorum, Oratorum & similium à Regibus earum nationum, quæ Imperium Græco-Romanum destruxerunt, bello subactis provinciis præpositi; Ab initio per annum, posteà ad dies vitæ, in officium & administrationem: Tandem ab iisdem qui eò*

 excel-

excelsius & speciosius suum futurum Imperium credebant firmandum, hæreditario jure, legeque successorio, & autocratico nomine: Præfecti Gubernatores constituti fuerunt. Consentiunt Münster. *in Cosmograph. lib. 3. cap. 21.* Stumpff. *in Chron. Helvet. lib. 4. cap. 29.* Cruf. *in Annalib. part. 1. lib. 1. c. 4.* Knichen. *d. jur. territor. cap. 1. n. 359.* Christoph. Lehman. *in Chron. Spirens. lib. 2. cap. 44. fol. 186.* Ita, ut Principes & Status Imperii, imò Civitates ipsæ, Proconsulum, Præsidum, Legatorum, similiumve Magistratuum Romanorum locum obtineant; Non tamen in eorum jus successerint, uti sese explicat prædictus Besold. *d. jurisdict. Imper. Roman. cap. 16. in medio.* Ac idem repetiit *Consil. 150. num. 18. & 19. part. 4.*

7. Aliorum Regnorum Leges, & mores quod attinet, hodiernâ Imperiorum facie, Præfecto Prætorio comparari potest *in Galliæ Regno* Ille, quem olim sub prima præsertim, lineâ Regiæ successionis, Majorem Domus, aut Magistrum Palátii, hodie verò communiter Comestabilem vocant. Guido Papæ, *decis. 50. num. 4.* Lupan. *de Magistrat. Franc. lib. 2. tit. de Constabil.* Qui tradit, quod Comestabilis, Magistro equitum & Tribuno celerum valdè fuerit similis. Tiraquell. *d. Nobilit. cap. 8. n. 17.* Marquard. Freher. *tr. de origin. Comit. Palat. in princip.* Qui optimè generalis Regis Vicarius dici potest; Quod ex Cedreno & Gregor. Tauron. deducit Joh. Cæs. Buleng. *tract. de Offic. Regn. Galliæ, t. de Majorib. Palatii.* *In Castellæ Regno*, Præfecto Prætorio hodie comparatur Gubernator aulæ Regiæ, qui Castella voce nominatur *Adelantado de la Corte:* Ex ratione, quòd is omnibus Regni Magistratibus anteponatur, secundum leges Regni Castellæ, *in Leg. 19. part. 2. tit. 19.* Anton. de Gemma,

part. 1.

part. 1. decis. 1. num. 20. *In Lusitania* Regno Præfecto Prætorio æquiparari solet Rector Justitiæ supremæ, quem *do Regedor da Iustica*, Lusitani vocant; Is non solum in senatu supremo, sed etiam extra Senatum, in quampluribus rebus summam potestatem, imò Legum interpretandi facultatem habet, secundùm Ant. de Gamma, *part. 1. decis. 1. n. 18.* *In Regno utriusque Siciliæ*, Præfecto Prætorio assimilatur *Prorex*, seu *ViceRex*, qui in Regno isto amplissimam, & post Regem, supremam habet potestatem, omni provocatione rejectâ, Freccia. *libr. 2. de subfeud. tit. quis dicatur Dux. n. 29.* Bovadilla, *lib. 1. polit. cap. 2. n. 4.* Andr. Alciat. *lib. 3. Parerg. c. 3.* Quod latiùs deducit, ejusque potestatem refert Don. Garf. Masti ill. *de Magistrat. libr. 5. cap. 6. per tot.* Imò, *Pro-Regem* longè ampliorem habere potestatem, quàm olim Præfectum Prætorio, tradit Bartol. Chassan. *in Catalog. glor. mundi, part. 7. Consider. 10.*

8. Officio Præfecti Prætorio, comparat Anton. Faber, *in Principatu Pedemontano*, amplissimum Pedemontiū Senatum, & Parlamentum, illumq; eandem, quam Præfectū Prætorio, auctoritatem habere, scribit dictus Ant. Fab. *in Rationalib. ad tit. de Offic. Præf. Prat.* Quæ tamen comparatio, *Christophoro Besoldo*, minimè arridet; siquidē alia adhucdum privilegia, Præfectū Prætorio habuisse, quam privilegium de non appellando, secundum tradita Besold. *in Delibat. lib. 1. cap. 43.* Sicuti constat ex iis, quæ scripsit Joh. Cæsar. Bulenger. *tract. de Imper. Roman. lib. 3. cap. 2.* Franc. de Amaya, *ad leg. fin. cap. 2. per tot. C. de Decurion. lib. 10.* *In Anglia Regno*, Præfecto Prætorio ferè æquiparatur *Comestabilis*: Quod officium, in illo Regno primum est & præcipuum, quod olim plerunque

filiis, fratribus, aut avunculis Regum commissum erat, tandem quoque ad *Staffordos*, Duces Buckingamiæ, jure hæreditario, delatum fuit. Id quod in Eduardo, Duce Buckingamiæ, sub *Henrico VIII.* desiit. Cocke *Institut. part. 4. cap. 17.* Hodie verò Angliæ Rex *Comestabilem Dignitatem* solummodo primis Regni proceribus demandat, & quidem rarò, ac tantum pro tempore, ob summam potestatem, quam munus hoc in se habet: Tanta enim est potestas Angliæ Constabulorum, ut etiam Regibus suspecta esse cœperit. Unde Finexius, Justitiarius, interrogatus à Rege *Henrico VIII.* quanta est Constabularii potestas? Responsum declinavit, asserens, hanc quæstionem ad Leges armorum non ad Jus Anglicanum, pertinere. Arthur. Duck. *de Authorit. Iur. Roman. libr. 2. cap. 8. part. 3. num. 14.*

9. *In Hungariæ* ut & *Croatiæ* Regnis, Præfecto Prætorio similis existit, *Palatinus Regni Hungariæ, ac Banus Regni* Croatiæ; Imò, in quibusdam juribus & præeminentiis, eundem maximè superant. Palatinus namque Hungariæ, est Judex inter Regem ac Regnicolas: Est Curator hæredis Regni Hungariæ. Rege non existente, diætas indicit: Est Capitaneus Generalis: Audit Oratores, Rege eos audire nequeunte: querimonias ad aures Regis defert: Estque Judicum Regni maximus, sicuti constitutum est. *in Decret. Regni Hungar. de Anno MCCCC XXXVI. act. 1. & seqq. ac Decret. Anno MCCCC. LXXXXII. act. 33. Decret. Poson. M. D. XXXIV. act. 50.* Antiquis item Præfectis prætorio, ferè hodie similes sunt, *in Turcico Imperio, Beglerbei.* Sunt autem Beglerbei, summi Duces militiæ, & provinciarum Præfecti, ac vocantur, Beglerbei, quasi dicas, Domini dominantium; Hi universo equi-

tatui,